

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2010 om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt 63 motionsyrkanden med anknytning till budgeten och 52 motionsyrkanden om klimatpåverkan, samtliga från allmänna motionstiden 2009.

Efter förslag av finansutskottet och yttrande från miljö- och jordbruksutskottet har riksdagen genom beslut den 18 november 2009 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 20 till 5 244 593 000 kr 2010. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning på anslag och bemyndiganden. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har, med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet, inte deltagit i utskottets beslut om tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i varsitt särskilt yttrande.

I betänkandet finns 16 reservationer.

Utskottet har gjort en uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2010 vad gäller havsmiljö och klimat. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i avsnittet om resultatredovisning för havsmiljö och klimat.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	9
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat	9
Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.	11
Inledning	12
1:1 Naturvårdsverket	12
1:2 Miljöövervakning m.m.	13
1:3 Åtgärder för biologisk mångfald	15
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	17
1:5 Miljöforskning	18
1:6 Kemikalieinspektionen	19
1:7 Internationellt miljösamarbete	20
1:8 Stockholms internationella miljöinstitut	21
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	21
1:10 Klimatanpassning	22
1:11 Inspire	23
1:12 Havsmiljö	24
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	26
1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	26
1:15 Hållbara städer	27
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	29
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	29
Förslag till nya anslag m.m.	32
Övriga motionsförslag med anknytning till budgetpropositionen	38
Motioner om klimatpåverkan	46
Reservationer	73
1. Reformering av strandskyddsreglerna, punkt 3 (s, v, mp)	73
2. Rovdjursförvaltning m.m., punkt 4 (s)	74
3. Nedskräpning av hav och stränder, punkt 6 (s)	75
4. Nedskräpning av stadsmiljöer m.m., punkt 7 (s)	75
5. Myggbekämpning, punkt 8 (s)	76
6. Ny myndighet för havs- och vattenförvaltning, punkt 10 (s, v, mp)	77
7. Inriktning för den svenska klimatpolitiken, punkt 11 (s, v, mp)	78
8. Resurser på klimatåtgärder, punkt 12 (v)	79
9. Mål och visioner, punkt 13 (s, v, mp)	79
10. Flyg och sjöfart, punkt 15 (s, v, mp)	80
11. Livsmedelskedjans klimatpåverkan, punkt 16 (s)	81
12. Livsmedelskedjans klimatpåverkan, punkt 16 (v)	82

13. Skogsbruket och annan markanvändning, punkt 17 (v)	83
14. Skogsbruket och annan markanvändning, punkt 17 (mp)	84
15. Biokolmetoden, punkt 18 (mp)	85
16. Flexibla mekanismer, CDM m.m., punkt 21 (s, v, mp)	86
Särskilda yttranden	88
1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 2 (s)	88
2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 2 (v)	90
3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 2 (mp)	93
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	99
Propositionen	99
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	100
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till beslut om anslag för 2010 inom utgiftsområde 20	113
Allmän miljö- och naturvård	113
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2010 inom utgiftsområde 20	114
Allmän miljö- och naturvård	114
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat	116
<i>Bilaga 5</i>	
Miljömålsseminarium	138
<i>Bilaga 6</i>	
Bilder från miljömålsseminariet	176
 <i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Utgiftsutvecklingen för anslag 1:12 Havsmiljö	128
Tabell 2 Utgiftsutvecklingen för anslag under utgiftsområde 20 (miljoner kronor)	132

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört i avsnittet om resultatredovisning för havsmiljö och klimat.

2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.

a) Bemyndiganden

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kr under perioden 2011–2013,

2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 360 000 000 kr efter 2010,

3. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 050 000 000 kr efter 2010,

4. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kr under perioden 2011–2013,

5. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kr under perioden 2011–2012,

6. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:12 Havsmiljö ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 94 000 000 kr under perioden 2011–2015,

7. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under perioden 2011–2014,

8. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 31 000 000 kr under perioden 2011–2012,

9. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr för 2011, högst 450 000 000 kr för 2012 och högst 450 000 000 kr under perioden 2013–2015.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 20 punkterna 1–9.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2010 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 20 punkt 10.

c) Motioner om anslag m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:T426 yrkandena 89 och 106, 2009/10:T537 yrkande 14, 2009/10:MJ251, 2009/10:MJ254, 2009/10:MJ263, 2009/10:MJ270 yrkande 5, 2009/10:MJ300, 2009/10:MJ302, 2009/10:MJ340 yrkande 1, 2009/10:MJ341 yrkande 4, 2009/10:MJ371 yrkande 4, 2009/10:MJ373, 2009/10:MJ404 yrkande 5, 2009/10:MJ405, 2009/10:MJ431 yrkande 1, 2009/10:MJ438, 2009/10:MJ454, 2009/10:MJ468 yrkandena 33 och 41, 2009/10:MJ473 yrkandena 1–3 och 6–9 samt 2009/10:MJ474 yrkande 4.

3. Reformering av strandskyddsreglerna

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C390 yrkandena 20 och 21, 2009/10:MJ224, 2009/10:MJ255 yrkandena 1 och 2, 2009/10:MJ368, 2009/10:MJ391 och 2009/10:MJ473 yrkande 18.

Reservation 1 (s, v, mp)

4. Rovdjursförvaltning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ317 och 2009/10:MJ473 yrkande 4.

Reservation 2 (s)

5. Ekonomisk kompensation vid områdesskydd

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ407.

6. Nedskräpning av hav och stränder

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ261, 2009/10:MJ419 och 2009/10:MJ473 yrkande 17.

Reservation 3 (s)

7. Nedskräpning av stadsmiljöer m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ280, 2009/10:MJ399 och 2009/10:MJ409.

Reservation 4 (s)

8. Myggbekämpning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ264 yrkandena 1 och 2, 2009/10:MJ268, 2009/10:MJ314 och 2009/10:MJ386.

Reservation 5 (s)

9. Övergödda sjöar

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ455.

10. Ny myndighet för havs- och vattenförvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ202, 2009/10:MJ219, 2009/10:MJ257, 2009/10:MJ328, 2009/10:MJ384, 2009/10:MJ406, 2009/10:MJ451, 2009/10:MJ473 yrkande 11, 2009/10:MJ474 yrkande 19, 2009/10:MJ476 och 2009/10:MJ477 yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (s, v, mp)

11. Inriktning för den svenska klimatpolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:U348 yrkande 1, 2009/10: MJ361, 2009/10:MJ410 och 2009/10:MJ468 yrkandena 8 och 40.

Reservation 7 (s, v, mp)

12. Resurser på klimatåtgärder

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ468 yrkande 39.

Reservation 8 (v)

13. Mål och visioner

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ468 yrkandena 1–6.

Reservation 9 (s, v, mp)

14. Strategier för utsläppsminskningar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ206 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:MJ475.

15. Flyg och sjöfart

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:T426 yrkande 125 och 2009/10: T532 yrkande 1.

Reservation 10 (s, v, mp)

16. Livsmedelskedjans klimatpåverkan

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ403 yrkandena 6 och 19–21, 2009/10:MJ468 yrkandena 24–27 och 2009/10:MJ474 yrkande 9.

Reservation 11 (s)

Reservation 12 (v)

17. Skogsbruket och annan markanvändning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ274 yrkande 1, 2009/10: MJ468 yrkandena 22 och 23 samt 2009/10: MJ482 yrkandena 6 och 7.

Reservation 13 (v)

Reservation 14 (mp)

18. Biokolmetoden

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ210, 2009/10: MJ324 yrkande 3 och 2009/10: MJ482 yrkandena 1–5.

Reservation 15 (mp)

19. Torv som biobränsle

Riksdagen avslår motion 2009/10: MJ292.

20. Forskning om klimatförändringar

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ307, 2009/10: MJ324 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10: MJ372 yrkandena 1 och 2.

21. Flexibla mekanismer, CDM m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: U348 yrkandena 5 och 6, 2009/10: MJ403 yrkande 4 och 2009/10: MJ468 yrkande 29.

Reservation 16 (s, v, mp)

22. Utsläppsminskningar i andra länder

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: U348 yrkande 2 och 2009/10: MJ341 yrkandena 1–3.

Stockholm den 26 november 2009

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s)¹, Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Bengt-Anders Johansson (m), Carina Ohlsson (s)², Sofia Arkelsten (m), Bo Bernhardsson (s)³, Anita Brodén (fp), Ann-Kristine Johansson (s)⁴, Lars Hjalmered (m), Jan-Olof Larsson (s)⁵, Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v)⁶, Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp)⁷ och Roland Bäckman (s)⁸.

^{1–8} Avstår från ställningstagande under punkt 2.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2010 om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2009/10:1). Utskottet behandlar också 63 motionsyrkanden med anknytning till budgeten och 52 yrkanden om klimatpåverkan från allmänna motionstiden 2009, vilka återfinns i *bilaga 1*. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag återfinns i *bilaga 3*.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård är indelat i två områden – Miljöpolitik och Miljöforskning. Området *Miljöpolitik* omfattar frågor som rör naturvård och biologisk mångfald, klimat, vatten- och luftvård, sanering och efterbehandling av förorenade områden, avfall, miljöskydd, miljöövervakning, miljöforskning, kemikaliekontroll, meteorologi, hydrologi och oceanografi, hållbara städer samt internationellt miljösamarbete. Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i området. Vidare hör Stiftelsen institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Stockholms internationella miljöinstitut, Kärnavfallsfonden och AB Svenska Miljöstyrningsrådet till området. Området *Miljöforskning* omfattar forskning inom utgiftsområde 20, främst forskning om miljö och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) men också forskningsverksamheten vid Naturvårdsverket och Stockholm Environment Institute (SEI).

Miljö- och jordbruksutskottet har gjort en uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2010 vad gäller havsmiljö och klimat. Uppföljningen återfinns i *bilaga 4*.

Utskottet anordnade den 22 oktober 2009 i samarbete med Miljömålsrådet ett offentligt seminarium om rådets årliga uppföljning av Sveriges miljömål. Seminariet nedtecknades stenografiskt. Anteckningar, program och dokumentation från seminariet återfinns i *bilagorna 5 och 6*.

Utskottets överväganden

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat.

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen för riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i april 2009 att genomföra en uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen av områdena havsmiljö och klimat. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport redovisas i bilaga 4 i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att utvecklingen av klimatförändringarna är allvarlig. Utvecklingen går åt fel håll trots att de svenska utsläppen minskar. Utskottet kan även, liksom tidigare år, konstatera att tillståndet i våra hav är oroande.

Miljömålsrådet har gjort bedömningen att utvecklingen inom klimatområdet går åt fel håll eftersom de globala utsläppen av växthusgaser ökar. Klimatförändringarna är en av vår tids stora utmaningar, och utskottet betonar vikten av att insatser för att minska utsläpp av växthusgaser nationellt och internationellt ges hög prioritet. Det är glädjande att det nationella klimatmål som riksdagen har antagit för perioden 2008–2012 tycks vara möjligt att nå. Vidare är det positivt att personbilarnas genomsnittliga utsläpp av koldioxid enligt regeringen har minskat från 181 gram/km till 174 gram/km, bl.a. som en följd av den ökande andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen. Utskottet kan konstatera att även andra faktorer, som att den genomsnittliga bränsleförbrukningen för nya bilar har gått ned, haft betydelse för den positiva utvecklingen. Utskottet konstaterar samtidigt att

utsläppen av växthusgaser är en global utmaning och att det behövs betydande utsläppsminskningar för att undvika farlig mänsklig påverkan på klimatsystemet.

Miljömålsrådet har gjort bedömningen att det kommer att bli svårt eller omöjligt att nå miljökvalitetsmålet för området Hav i balans samt levande kust och skärgård. Utskottet delar denna bedömning och hänvisar till den havsmiljöuppföljning som utskottet genomförde 2008 (Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet, 2008/09:RFR3). Läget vad gäller t.ex. övergödningen är fortfarande allvarligt. Utskottet vill därför understryka sitt uttalande från våren 2009, som gjordes i samband med behandlingen av havsmiljöpropositionen, att havsmiljöarbetet måste intensifieras och att ambitionerna i arbetet måste höjas. I budgetpropositionen redovisas exempel på insatser som har inneburit en förbättring för havsmiljön. Arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått långsamt. Därför är det positivt att arbetet gick framåt under 2008, bl.a. genom att sex nya reservat bildades och att fyra s.k. hänsynsområden inrättades under året. Vidare är det positivt att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på viss återhämtning, trots att det fortfarande råder ett allvarligt läge för flera kommersiellt utnyttjade fiskarter. Utskottet vill även framhålla vikten av insatser mot utkast av fisk.

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning, och utskottet har genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, vad gäller både innehåll och form. Utskottets synpunkter har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till mål som beslutats av riksdagen, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att målen nås samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Utskottet noterar att regeringen i årets budgetproposition framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen.

Utskottet delar gruppens bedömning att det finns ett fortsatt behov att betona vikten av att de synpunkter som utskottet framför uppmärksammas i regeringens utvecklingsarbete. Utskottet vill även hänvisa till de riktlinjer som beslutats av riksdagen där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Utskottet betonar att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att underlätta riksdagens och utskottens arbete med uppföljning och utvärdering. Utskottet delar vidare gruppens bedömning att det är önskvärt att såväl riksdagens som regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet.

I budgetpropositionen redovisas resultat under utgiftsområde 20 på ett sätt som följer den struktur som valts för att följa upp miljö kvalitetsmålen. Utskottet delar gruppens bedömning att denna struktur i allt väsentligt är ändamålsenlig. Redovisningen enligt den valda strukturen kan dock utvecklas. Tydliga mål och indikatorer behövs. En utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att redovisa resultat för samtliga delmål som riksdagen beslutat om. För havsmiljöområdet redovisas resultat endast för fyra av de sju delmålen, vilket är en förändring jämfört med redovisningen i budgetpropositionen för 2009 där resultat för samtliga delmål redovisades. Vidare kan riksdagens analyser av redovisade resultat underlätta om regeringen i ökad utsträckning lämnar en egen bedömning av hur olika insatser bidrar till att de olika målen kan nås.

Huvuddelen av de insatser som staten vidtar för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet görs inom ramen för andra utgiftsområden. Utskottet efterfrågar en sammanhållen redovisning av vilka de viktigaste statliga insatserna är för respektive område och en redogörelse för resultatet av insatserna i budgetpropositionen. En naturlig utgångspunkt för en sådan redovisning är riksdagens beslut våren 2009 med anledning av klimatpropositionen och havsmiljöpropositionen. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer bedömer utskottet att det kan vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört ovan om regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat.

Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård i enlighet med vad utskottet föreslår och som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstildelning på anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndiganden under detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om annan fördelning på anslag och om nya anslag under utgiftsområdet m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2009/10:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Betänkandet ligger till grund för riksdagens rambeslut som fattades den 18 november 2009 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år (rskr. 2009/10:42). Riksdagen har därmed ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som angivits i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 20 är 5 244 593 000 kr för 2010.

När riksdagen fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. I det följande redovisas regeringens förslag för de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 20 och förslag i aktuella motioner.

1:1 Naturvårdsverket

Propositionen

Anslaget används för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inklusive verkets kostnader för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen.

Regeringen föreslår att 349 143 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Enligt motion MJ473 (s) yrkande 1 delvis bör anslaget förstärkas med 250 miljoner kronor för ett klimat- och investeringsprogram med biogas-satsning. I yrkande 2 i samma motion föreslås att klimatinvesteringsprogrammen återupptas och att 650 miljoner kronor anslås till dem för åren 2010–2012. Programmen ska särskilt utformas så att det är de mest samhälls- och klimatomkostliga åtgärderna som genomförs. Ungefär 100 miljoner kronor ska enligt förslaget avsättas för en satsning på biogas som fordonsbränsle. Även i motion MJ474 (s) yrkande 4 behandlas frågan om förnybara bränslen. Genom en förnyad satsning på det statliga stödet till klimatinvesteringsprogram för kommuner, näringsliv och organisationer kan enligt motionen förutsättningarna för en utbyggnad av den svenska biogasproduktionen förbättras. Distributionen bör främjas för att ge tillgång till biogasstationer runt om i landet. Det bör avsättas 100 miljoner kronor för utbyggnad av gasmackar och laddstationer. Naturvårdsverket bör kunna

bidra till en smidig samverkan mellan de olika aktörerna på marknaden och samordna en nationell upphandling av s.k. flottfordon för kollektivtrafik. Enligt motion MJ431 (mp) yrkande 1 delvis bör anslaget höjas med 100 miljoner kronor. Det är viktigt att tydligt markera att vi inte ska dra ned på takten för att nå miljömålen. Naturvårdsverket är den centrala myndigheten i miljömålsarbetet.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

I samband med behandlingen av klimatpropositionen anförde utskottet bl.a. följande om klimatinvesteringsprogram. Klimatinvesteringsprogrammet avslutades 2008, och det är nu viktigt, som regeringen framhåller i propositionen, att kommunerna frigör medel inom egna ramar för att integrera klimataspekten i de kommunala verksamheterna. Det är investeringar som oftast även är ekonomiskt lönsamma. Kommunerna har genom sitt planmonopol, som huvudman för olika verksamheter och som betydande upphandlare stora möjligheter att påverka samhällsutvecklingen mot minskad klimatpåverkan. Samtidigt anser utskottet i likhet med regeringen att det är viktigt att kommunerna på bred front tar ett helhetsgrepp på klimatproblematiken. I likhet med länsstyrelsernas arbete med regionala klimat- och energistrategier bör samtliga kommuner uppmuntras att utveckla lokala klimat- och energistrategier som visar hur klimatpåverkan kan minska genom att energianvändning och transportbehov minimeras. Länsstyrelserna bör, som en del av sitt regionala klimat- och energiarbete, stödja kommunerna att utveckla lokala klimat- och energistrategier, vilket har förtydligats i regleringsbrevet för 2009. De lokala och regionala energi- och klimatrådgivarna bör involveras i det strategiska arbetet. Via Energimyndighetens anslag Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m. finns möjlighet att söka stöd för det regionala och lokala arbetet med klimat- och energistrategier. Vidare ges statligt stöd till alla kommuner för energi- och klimatrådgivning avseende hushåll, företag och kommunens egna byggnader, det sistnämnda under förutsättning att kommunen motfinansierar (bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300). Beträffande frågan om biogas, se även nedan under anslaget 1:15 Hållbara städer.

1:2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Anslaget används för uppföljning och rapportering knuten till miljökvalitetsmålen, för miljöövervakning, för bidrag till vissa ideella organisationer m.fl., för bidrag till projektet Swedish Water House vid Stockholm International Water Institute (Siwi) och för bidrag till bl.a. Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådets arbete med miljökrav vid offentlig upphandling och miljöledningssystem.

Medlen till uppföljning och rapportering knuten till miljö kvalitetsmålen och till miljöövervakning fördelas av Miljömålsrådet vid Naturvårdsverket. Rådet fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning och fördelar även medel till viss regional miljöövervakning. En del av anslaget används också för internationellt miljöövervakningsarbete och arbete med internationell rapportering som en följd av EG-direktiv och andra internationella åtaganden.

För fortsatt finansiering av havsmiljöövervakningen överförs 15 miljoner kronor per år 2010–2012 från anslaget 1:12 Havsmiljö. Regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition om politiken för den ideella sektorn, i vilken det föreslås att det fr.o.m. 2010 genomförs ett tioårigt forskningsprogram om det civila samhället (se utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid). För att bidra till finansieringen av forskningsprogrammet föreslås att 63 000 kr överförs från anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslaget 13:6 Insatser för den ideella sektorn.

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner

- tillförs anslaget medel för åtgärder som föreslagits i samband med propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150), och anslaget ökas därmed med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010
- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om tillfällig finansiering av arbetet med havsmiljöövervakning m.m. under 2008–2009 upphör, och anslaget minskas därmed med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010
- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om tillfällig finansiering av arbetet med en nationell handlingsplan för miljökrav vid offentlig upphandling 2007–2009 upphör, och anslaget minskas därmed med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att 304 093 000 kr anvisas under anslaget för 2010. Miljöövervakning genomförs bl.a. i program som löper över flera år. För att avtal ska kunna tecknas med dem som utför övervakningen bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 för ramanslaget 1:2 Miljöövervakning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kr under perioden 2011–2013. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås öka med 17 miljoner kronor jämfört med innevarande år i syfte att genom ökad långsiktighet förbättra planeringsförutsättningarna för länsstyrelserna och den regionala miljöövervakningen och därmed öka kostnadseffektiviteten.

Motionen

Miljöpartiet anför i motion MJ431 yrkande 1 delvis att anslaget bör förstärkas med 30 miljoner kronor.

1:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Propositionen

Anslaget används för insatser för bevarande och restaurering av biologisk mångfald samt bevarande, skydd, skötsel och restaurering av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för

- statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag enligt förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag
- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken (1998:808) när det gäller Naturvårdsverkets ansvarsområde
- kostnader för förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd och förvaltning av värdefulla naturområden
- kostnader för förvaltning av skyddade områden, inklusive naturvårds- och fastighetsförvaltning
- kostnader för artbevarande och för viltförvaltning
- kostnader för kunskapsuppbyggnad och metodutveckling
- kostnader för vattenförvaltning enligt EG:s ramdirektiv för vatten.

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner

- tillförs anslaget medel för åtgärder som föreslagits i samband med propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150), och anslaget ökas därmed med 8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010
- tillförs anslaget medel med anledning av att tidigare finansiering av arbetet med havsmiljöövervakning från anslaget upphör, och anslaget ökas därmed med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010
- tillförs anslaget medel med anledning av att tidigare finansiering från anslaget av arbetet med en nationell handlingsplan för miljökrav vid offentlig upphandling upphör, och anslaget ökas därmed med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010
- tillförs anslaget medel med anledning av att en tidigare neddragning av anslagsnivån återställs, och anslaget ökas därmed med 185 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011
- minskas anslaget med anledning av tidigare beslut om delfinansiering av regeringens havsmiljösatsning, och anslaget minskas därmed med 35 miljoner kronor 2010 och med 50 miljoner kronor per år 2011 och 2012

- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om finansiering av en förbättrad framtida hantering av strandskyddet under 2009–2011 upphör, och anslaget minskas därmed med 0,7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010 och med 9 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012; inom ramen för anslaget beräknas dock ytterligare medel användas för arbetet
- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om finansiering av en särskild satsning på frågan om förvaltning av de stora rovdjuren under 2009–2011 upphör, och anslaget minskas därmed med 3 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010 och med 8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012; inom ramen för anslaget beräknas dock ytterligare medel användas för arbetet
- minskas anslaget med anledning av fortsatt och ändrad finansiering av satellitbildsdaten vid Lantmäteriet, och anslaget minskas därmed med 5,2 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011.

Regeringen föreslår att 1 777 297 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att fleråriga avtal ska kunna tecknas avseende skydd och förvaltning av värdefulla naturområden m.m. bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 360 000 000 kr efter 2010. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås öka med 80 miljoner kronor jämfört med innevarande år till följd av ett ökat behov av medfinansiering i fleråriga projekt, förhandsbesked om statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för områdesskydd m.m.

Motionerna

Enligt motion MJ473 (s) yrkande 1 delvis och yrkande 3 bör 50 miljoner kronor anslås för att stärka förvaltningen av skyddade områden. Det är positivt med avsättning av skyddsvärd mark från Sveaskog utan ersättning, men betydligt mer bör göras. Även Fastighetsverket ska kunna avsätta skogsmark. Förvaltningen av de områden som redan är skyddade behöver förstärkas för att skydda hotade arter och miljöer samt göra områden mer tillgängliga för allmänheten. Vänsterpartiet är i motion MJ405 delvis starkt kritiskt till regeringens minskade anslag till biologisk mångfald under mandatperioden. Anslaget bör enligt motionen förstärkas med 300 miljoner kronor per år. Hälften av Sveriges hotade arter finns i skogen, och enligt alla experter behövs det ökade resurser till skogen för att bevara dem. Naturreservat är den mest effektiva metoden att bevara och stärka biologisk mångfald och bevara ekosystemens funktioner. I motion MJ431 (mp) yrkande 1 delvis föreslås att det inom området biologisk mångfald anslås ytterligare 813 miljoner kronor 2010, 1 206 miljoner kronor 2011 och 1 735 miljoner kronor 2012. Den största delen bör gå till skydd av skogar. Anslaget för biologisk mångfald bör också användas för att täcka utgifter för en rad andra ändamål, bl.a. vattenförvaltning och områdesskydd för andra typer av ekosystem.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Anslaget används för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden samt för framtagande av prioriteringsunderlag. Anslaget får användas till att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna från risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget används vidare för att inventera förekomsten och genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar. Anslaget används även för omhändertagandet av historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet.

Anslagssparandet från 2008 beror huvudsakligen på att beställningsbemyndigande används i stället för att bidrag betalas ut i förskott. Ökade kvalitetskrav på bl.a. utredningar i syfte att minska risken för fördyringar och förseningar i flera pågående projekt har också bidragit. Regeringen bedömer att anslagssparandet från 2009 påverkas av att kommunerna avvaktar med att starta nya projekt med anledning av förslag till ändrade bidragsregler. För att finansiera en förstärkning av Sveriges arbete inom kemikalieområdet föreslår regeringen att 30 miljoner kronor per år överförs från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen fr.o.m. 2010.

Regeringen avser att under våren 2010 lägga fram förslag om en ändrad instansordning för vissa mål och ärenden enligt plan- och bygglagen (1987:10) och miljöbalken. Propositionen avses bl.a. innehålla förslag om flytt av verksamheter mellan utgiftsområden. För att finansiera omställningskostnaderna för reformen föreslår regeringen att 4,6 miljoner kronor 2010 överförs till utgiftsområde 4 Rättsväsendet anslaget 1:5 Sveriges Domstolar från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. För 2011 och 2012 beräknas 36,5 miljoner kronor respektive 27,4 miljoner kronor överföras för detta ändamål. För ökade löpande kostnader i samband med reformen beräknas ytterligare 6 miljoner kronor per år behövas fr.o.m. 2011. Regeringen avser att i 2010 års ekonomiska vårproposition återkomma med förslag om verksamhetsflytt mellan berörda utgiftsområden. Se även under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, utgiftsområde 4 Rättsväsendet och utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik. I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner tillförs anslaget medel för åtgärder som föreslagits i samband med propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150). Anslaget ökas med 85 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att 594 518 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att avtal ska kunna tecknas för fleråriga insatser vad gäller inventering, undersökning och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 besluta om

bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 050 000 000 kr efter 2010. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås minska med 50 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Motionen

I motion MJ431 (mp) yrkande 1 delvis föreslår Miljöpartiet en anslagshöjning 2010 på sammanlagt 147 miljoner kronor, varav 34 miljoner kronor är för att nå den nivå som regeringen aviserade förra året, 50 miljoner kronor för att påbörja saneringen av skeppsvrak och 63 miljoner kronor för att kompensera bortfallet av den kommunala medfinansieringen. Problemen med kraftigt förorenade områden som läcker miljögifter som DDT, PCB och tungmetaller är allvarligare än man tidigare insett.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av propositionen framgår bl.a. att ägarlösa vrak kan utgöra ett miljöproblem genom läckage av t.ex. oljor och metaller. Därför genomför Sjöfartsverket en mycket viktig första inventering i syfte att klargöra omfattningen av och miljöriskerna med ägarlösa vrak. I proposition 2008/09:170 En sammanhållen svensk havspolitik anføres bl.a. att en inventering och riskanalys av vraken är en förutsättning för att få underlag till i vilken omfattning sanering av vrak behövs och hur detta i så fall på lämpligaste sätt ska genomföras. Ytterligare steg i form av inspektion och åtgärdande samt ett utpekande av ansvarig myndighet för vraksanering bör beslutas först när problemets omfattning är känd. En ökad kunskap ger möjlighet att på ett effektivt sätt reglera vem eller vilka som bör ta ett ansvar för sanering och bortforsling av ägarlösa vrak. Enligt regeringens bedömning i havspropositionen finns behov av att tydliggöra vilken myndighet som ska ansvara för den fortsatta hanteringen. Regeringen avser att återkomma i frågan när den första inventeringen är avslutad.

1:5 Miljöforskning

Propositionen

Anslaget används främst för att finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete inom flera områden som berör miljökvalitetsmålen, forskning med anknytning till miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget ska också finansiera forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att 90 601 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas föreslås regeringen bemyndigas att under 2010 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst

102 000 000 kr under perioden 2011–2013. För 2010 bedöms att det finns utrymme att minska bemyndiganderamen med 18 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

1:6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Kemikalieinspektionen är förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med kemiska produkter och biotekniska organismer. Anslaget används för verksamhet som innefattar tillsyn och vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning för bekämpningsmedel. Anslaget används även för finansiering av Internationella kemikaliesekretariatets verksamhet.

Regeringen beslutade den 1 mars 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av svensk kemikalielagstiftning med avseende på tillsyn, avgifter och vad som därutöver följer av ikraftträdandet av EU:s kemikalielagstiftning Reach. I sitt slutbetänkande (SOU 2008:73) lämnade utredningen förslag på förändringar i organisationen av den svenska kemikalietillsynen samt förändrade kemikalie- och bekämpningsmedelsavgifter. Beredning av dessa förslag pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att ändra bekämpningsmedels- och kemikalieavgifterna genom en förordningsändring, detta mot bakgrund av de förslag som Reachutredningen lämnade i sitt slutbetänkande. Utredningen ansåg att en betydande del av det arbete som utförs av Kemikalieinspektionen i dag och finansieras med intäkter från kemikalieavgifterna inte kan anses rymmas inom miljöbalkens begrepp ”prövning och tillsyn”. De verksamheter och insatser det rör sig om är såväl nationella som på EU-nivå och internationella. Exempel på nationella insatser är miljömålsarbete, regelutveckling, varutillsyn och stöd till andra myndigheter. Exempel på arbete inom EU är stöd till regeringen i förhandlingar om olika kemikalie- och produkt-direktiv samt Kemikalieinspektionens arbete inom Reach som nationell expertmyndighet. Utredningens slutsats var att detta är arbetsuppgifter som i stället bör finansieras med skattemedel. Regeringen delar utredningens slutsatser och bedömer därför att Kemikalieinspektionens anslag bör ökas med 30 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010 för att förstärka Sveriges arbete inom kemikalieområdet. Regeringen anser att detta tillskott till Kemikalieinspektionens anslag är ett viktigt led i att möjliggöra en utökad kemikalietillsyn och en snabbare handläggning av ansökningar om godkännande av bekämpningsmedel samt att säkerställa att Sverige kan fortsätta att agera som ett av de mest drivande länderna i kemikaliearbetet inom EU och internationellt. När det gäller handläggningen av godkännande av bekämpningsmedel anser regeringen att dessa ändringar av Kemikalieinspektionens anslag tillsammans med det effektiviseringsarbete som genomförs på myndigheten ska vara tillräckliga för att Kemikalieinspektionen ska

kunna nå sitt mål om handläggningstider till 2011. Regeringen förutsätter att Kemikalieinspektionen vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att nå detta mål.

I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2007 tillfördes anslaget medel för genomförandet av EU:s nya kemikalielagstiftning Reach t.o.m. 2009. Anslaget minskas med 4 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att 163 854 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Enligt motion MJ473 (s) yrkande 1 delvis bör anslaget förstärkas med 5 miljoner kronor. Enligt yrkande 6 i motionen bör Kemikalieinspektionens ordinarie tillsyn förstärkas. Förstärkningen ska ses i skenet av de många vetenskapliga rapporterna om kemikalier i nappflaskor, mjukgörande ämnen i leksaker, färgämnen i livsmedel och miljöskadliga ämnen i kläder och textil. Miljöpartiet anför i motion MJ431 yrkande 1 delvis att ytterligare 50 miljoner kronor per år bör anslås för åtgärder för att nå miljömålet Giftfri miljö.

1:7 Internationellt miljösamarbete

Propositionen

Anslaget används för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Stödet avser främst internationella miljökonventioner och avtal om miljöfrågor i FN-systemet. Anslaget används till aktiviteter inom FN:s miljöprogram Unep, och då framför allt Sveriges årliga bidrag till den miljöfond som utgör kärnan i finansieringen av Uneps verksamhet. Vidare disponeras anslaget för bilateralt och EU-relaterat miljösamarbete samt stöd till organisationer som OECD, Baltic 21, Barentsrådet, Nordiska ministerrådet och Arktiska rådet. Dessutom används medlen för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, dvs. Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund och kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

För resekostnader i samband med internationellt miljösamarbete överförs 5 200 000 kr per år fr.o.m. 2010 till utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m.

Regeringen föreslår att 67 793 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Propositionen

Anslaget används för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI). SEI är ett internationellt inriktat forskningsinstitut som arbetar med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att stödja beslutsfattande och institutions- och kapacitetsbyggande samt bidra med lösningar inom dessa områden. Detta gör man bl.a. genom att initiera och genomföra analyser, fortbildning och policyinriktade dialoger och genom att informera om utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö och utvecklingspolicier. Man arbetar även med strategier för hållbar utveckling på nationell, regional och global nivå. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena klimatförändring, energi, luftföroreningar, ozon, mark och vattenresurser, urbana miljöer, risk- och sårbarhetsanalyser, strategiska miljöstudier och framtidsscenarier. Tillsammans med Kungl. Vetenskapsakademien och Stockholms universitet står SEI värd för Stockholm Resilience Centre, ett internationellt inriktat forskningscentrum om hållbar förvaltning av ekosystemtjänster och förmågan att hantera miljöförändringar. SEI bedriver projektverksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Institutet har, förutom sitt huvudkontor i Stockholm, kontor i Boston, Tallinn, York, Oxford, Dar es-Salaam och Bangkok.

Regeringen föreslår att 11 928 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionen

I motion MJ371 (mp) yrkande 4 anförs att regeringen bör stödja forskning och utveckling av metoder för att beräkna olika aktiviteters konsekvenser för ekosystemtjänster. Det är viktigt att möta framtida utmaningar och att följa den forskning och utveckling som pågår på bl.a. på Stockholm Resilience Center samt att utreda möjligheten att bygga upp ett system för betalning av ekosystemtjänster.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Propositionen

Anslaget används av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för uppgifter som är nödvändiga för att tillgodose samhällets behov av prognoser, varningar och beredskap samt för att utveckla den kompetens SMHI bygger upp i denna verksamhet. Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna Eumetsat (det europeiska vädersatellitsamarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (världsmeteorologiska organisationen).

Det europeiska satellitsamarbetet inom Eumetsat består också av ett samarbete som är av stor betydelse för förståelsen av klimatet (Jason-2). Detta program kommer nu att utökas med en ny satellit för övervakning av havets betydelse för klimatet. Verksamheten finansieras gemensamt av EU och USA. Regeringen anser att Sverige bör delta i detta utökade satellit-samarbete.

I samband med den s.k. klimatmiljarden tillfördes SMHI 8 miljoner kronor per år 2008–2010 för klimatforskning vid Rossby Centre. Satsningen föreslås fortsätta även 2011 och 2012.

Regeringen föreslår att 266 468 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Miljöpartiet anför i motion MJ431 yrkande 1 delvis att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har viktiga uppgifter på klimat- och vattenområdet och att behovet av SMHI:s insatser har ökat under mandatperioden i takt med ökad insikt om klimatförändringen och dess konsekvenser. Miljöpartiet föreslår därför en höjning av SMHI:s anslag med 15 miljoner kronor per år.

I motion MJ373 (kd) framhålls behovet av att dataregistrera SMHI:s hela observationsmaterial. Digitalisering av klimatdata pågår men skulle kunna påskyndas för att få fram fler långa mätserier för trendanalyser och för studier av variabilitet och extremer. Vidare framhålls att kvalitetssäkring och homogenisering av dataserier också är väsentligt för att öka säkerheten i underlaget. Dessutom behöver de digitaliserade dataserierna överföras till databaser som är enkelt tillgängliga för vidare bearbetning och forskning.

Utskottets kompletterande upplysningar m.m.

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner om att dataregistrera SMHI:s observationsmaterial. Utskottet har uttalat att det förutsätter att det fortsatta arbetet med digitalisering av SMHI:s observationsmaterial kan ske inom befintliga ramar (bet. 2008/09:MJU1 s. 22).

1:10 Klimatanpassning

Propositionen

Anslaget används för vissa förebyggande och kunskaphöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa kostnader detta innebär.

Anpassningsarbetet som inleds 2009 behöver fortsätta. Det omfattar insatser vid Lantmäteriet för att förbättra den nationella höjddatabasen, karteringar vid Statens geotekniska institut för att förbättra kunskapsunderlaget

vad gäller ras- och skredrisker utmed Götaälvdalen samt stöd till länsstyrelserna för att samordna det lokala och regionala arbetet med anpassning till ett förändrat klimat.

Anpassningsarbetet kommer även att behöva utvecklas och omfatta t.ex. karteringar av ras- och skredrisker på andra ställen än Götaälvdalen och översvämningskarteringar. Det arbete som nu har inletts är av stor betydelse för att minska samhällets sårbarhet till följd av översvämnings- och andra typer av naturolyckor.

SMHI har en viktig roll för att utveckla och tillgängliggöra meteorologiska och hydrologiska data som underlag för det regionala anpassningsarbetet. SMHI tillförs enligt förslaget 2 miljoner kronor 2010–2012 för utökad stöd med informationstjänster till länsstyrelser och kommuner.

Regeringen föreslår att 117 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kr under perioden 2011–2012. Besluten avser upphandlingar för den nationella markmodellen (höjddatabasen) respektive upphandlingar i samband med kartläggning av skredförutsättningar i Götaälvdalen. För 2010 bedöms det finnas utrymme att minska bemyndiganderamen med 40 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

1:11 Inspire

Propositionen

För genomförandet av Inspiredirektivet i svensk lagstiftning föreslås att ett nytt anslag, 1:11 Inspire, uppförs på statsbudgeten fr.o.m. 2010. Anslaget är avsett att användas för att finansiera samordningen av genomförandet, för att ta fram den nationella portalen och för att finansiera vissa andra merkostnader som följer av direktivet.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) trädde i kraft den 15 maj 2007 med målet att skapa en infrastruktur för rumslig (geografisk) information i Europa. Det övergripande syftet med Inspire är att underlätta tillgången till information för den europeiska miljöpolitiken – för att beskriva tillståndet i miljön, kunna följa förändringar och ge offentlighet till informationen. Ett tjugotal myndigheter och samtliga länsstyrelser är berörda av direktivet. Den infrastruktur som skapas i kraft av Inspiredirektivet kommer på ett avgörande sätt att bidra till miljöpolitikens genomförande, bidra till e-förvaltningens utveckling och även bidra till utveckling av tjänstesektorn inom området. Genom att harmonisera data och göra dem mer lättillgängliga kommer användningen av informationen att kunna ökas till nytta för många samhällssektorer. Inspire skapar förutsättningar för uppbyggnad av, beskrivning av och

åtkomst till rumslig information på ett standardiserat sätt, vilket effektiviserar hanteringen av exempelvis miljödata både nationellt och inom gemenskapen.

Regeringen föreslår att 50 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:12 Havsmiljö

Propositionen

Anslaget används för insatser för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet.

Regeringens havsmiljösåtsning föreslås fortsätta. I förhållande till beräkningar i tidigare budgetpropositioner beräknas anslaget öka med 105 miljoner kronor 2012. Därmed bibehålls den anslagsnivå som för 2011 följer av beräkningar i 2009 års budgetproposition.

För finansiering av havsmiljöövervakning föreslås att anslaget minskas med 15 miljoner kronor per år 2010–2012. Motsvarande belopp överförs till anslaget 1:2 Miljöövervakning. I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner upphör den särskilda finansieringen av en satellitbilds-databas vid Lantmäteriet från anslaget, och anslaget tillförs därmed 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011. Från och med 2011 upphör den tidsbegränsade satsningen, som aviserades i 2007 års ekonomiska vårproposition, beräknad till 200 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 369 800 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att avtal om fleråriga åtgärder ska kunna tecknas bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 94 000 000 kr under perioden 2011–2015. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås minska med 606 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Motionerna

I motion MJ405 delvis föreslår Vänsterpartiet att ett nytt havsinvesteringsprogram (HIP) införs inom ramen för anslaget för att i likhet med klimatinvesteringsprogrammet erbjuda medfinansiering för miljömässigt kostnads-effektiva åtgärder för minskade utsläpp till havsmiljön.

Miljöpartiet anser i motion MJ431 yrkande 1 delvis att konkreta och verkningsfulla åtgärder i linje med förslagen från Havsmiljökommissionen, den nationella strategi för havsmiljön som riksdagen antog 2005, bör genomföras. Partiet föreslår att medel tillförs anslaget för detta ändamål under de tre närmaste åren, genom att 40 miljoner kronor avsätts för 2011 respektive 2012.

Enligt motion MJ340 (m) bör en översyn göras av resurser till särskilt utsatta kommuner för ökad tillsyn av enskilda avlopp med ambitionen att klarlägga möjligheten att tillföra extra resurser till särskilt utsatta kommuner.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

I propositionen framhålls bl.a. att en av anledningarna bakom havets bräckliga miljö är bristen på finansiering av vattenvård, inte minst på lokal nivå. I havspropositionen från 2009 infördes därför ett särskilt stöd till lokala vattenvårdssatsningar (LOVA). Övergödningen är ett dominerande problem. Det anförs vidare att avsikten därför är att merparten av stödet ska användas till åtgärder som bidrar till minskade mängder av fosfor- eller kväveföreningar i Östersjön eller Västerhavet, t.ex. för anläggning av musselodlingar som minskar närsalterna kring kusterna eller utbyggnad av mottagningsanläggningar för avfall från båttoaletter för att minska övergödningen. Statsbidraget bedöms kunna uppgå till 100–120 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010. Redan för 2009 finns medel avsatta för bidraget inom ramen för havsmiljöanslaget.

När det gäller stödet till vattenvårdssatsningar och högre krav på enskilda husägare att ställa om från enskilda avlopp och statliga investeringsåtgärder för detta anförs utskottet bl.a. följande i betänkande 2008/09: MJU29. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att under 2009 införa ett statligt stöd för lokala vattenvårdssatsningar som bidrar till att minska belastningen med näringsämnen och miljögifter i Östersjön och Västerhavet. Bidraget är avsett att gå till vattenvårdsprojekt som på ett kostnadseffektivt sätt bidrar till minskade mängder av fosfor- och kväveföreningar i Östersjön eller Västerhavet. Bidraget kan även utnyttjas för sådan uppsökande verksamhet och för planering som krävs för ett effektivt genomförande av åtgärder i vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Som en del av bidragssystemet har regeringen under 2009 avsatt 35 miljoner kronor av havsmiljöanslaget till länsstyrelsernas uppsökande verksamhet i syfte att minska övergödningen. Planering och uppsökande verksamhet utgör viktiga komponenter för att åstadkomma ett effektivt utnyttjande av de stöd och ersättningsformer som finns inom ramen för landbyggsprogrammet 2007–2013. Det finns i dag drygt 700 000 fastigheter med enskilda avlopp i landet, varav drygt 300 000 inte klarar lagens krav på längre gående rening än slamavskiljning. Enskilda avlopp står för ca 10 % av de mänskliga utsläppen av fosforföreningar och är således en viktig källa att åtgärda för att kunna nå miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning* och förbättra havsmiljön. För att öka arbetsutbudet och minska svartjobben har regeringen föreslagit att s.k. ROT-arbete som utförs och betalas fr.o.m. den 8 december 2008 ska berättiga till skattereduktion vid inkomsttaxeringen. Inom ramen för ROT-arbete kan reparation och underhåll av vatten- och avloppsledningar samt arbete med borring eller nedgrävning av brunn om vatten dras in i ett bostadshus utföras. Utskottet delar regeringens bedömning att förslaget om ROT-arbete kan öka takten betydligt i arbetet med att åtgärda problematiken kring enskilda avlopp i landet. I detta sammanhang bör även den proposition om skattereduktion för reparation, underhåll samt

om- och tillbyggnad av vissa bostäder som lämnades till riksdagen i mars 2009 uppmärksammas (2008/09:178). Riksdagen biföll regeringens proposition den 13 maj 2009.

1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Propositionen

Anslaget används för insatser som görs i syfte att uppfylla framtida svenska och internationella klimatåtaganden. Insatserna kan innebära deltagande, förberedelse, genomförande, utvärdering och utveckling i fråga om projekt och metoder för s.k. gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling samt för utveckling av liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention. I samma syfte får anslaget användas för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för utveckling av systemet för handel med utsläppsrätter samt till att finansiera övervakning i anknytning till internationell utsläppshandel. Anslaget får även användas till att bidra till finansiering av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter.

Regeringen har i tidigare budgetpropositioner aviserat satsningar på klimatområdet. I beräkningar fram t.o.m. 2011 har anslaget tillförts medel för insatser för internationella klimatinvesteringar genom både den s.k. klimatområdet samt satsningar föreslagna i samband med den klimat- och energiproposition som presenterades våren 2009. Regeringens avsikt är att anslaget även tillförs medel 2012.

Regeringen föreslår att 280 100 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att avtal om fleråriga projekt i samband med internationella klimatinvesteringar ska kunna tecknas bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under perioden 2011–2014. För 2010 föreslås bemyndiganderamen öka med 50 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Motionen

Vänsterpartiet anser att klimatinvesteringarna ska göras i utvecklingsländer och inte i vissa EU-länder som regeringen föreslår (MJ405 delvis).

1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Propositionen

Anslaget används för samarbete med Ryssland inom miljö- och kärnsäkerhetsområdet. Medlen är avsedda att användas dels till fortsatt myndighets-samarbete kring reaktorsäkerhet, icke-spridning, kärnavfall och strålskydd,

dels till miljöskydd och därtill relaterade projekt av ömsesidig nytta för Sverige och Ryssland. Högst 6 miljoner kronor får användas för administration och samordning. En del av anslaget avsätts för Regeringskansliets disposition.

Miljö- och kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland bidrar till att uppfylla våra svenska miljömål. Samarbetet med ryska myndigheter inom strålskydds- och kärnsäkerhetsområdet är ett ömsesidigt utbyte som förväntas medföra en ökad säkerhet i regionen. Andra prioriterade frågor är att förbättra Östersjöns marina miljö, minska luftutsläpp, öka klimatinvesteringar samt att förbättra skyddet av biologisk mångfald.

Genom stöd till Nefco (Nordiska miljöfinansieringsbolaget) stimuleras kostnadseffektiva miljöteknikinvesteringar. Ett aktivt ryskt deltagande är särskilt viktigt under det svenska ordförandeskapet i Barentsrådets miljöarbetsgrupp 2010–2011.

Regeringen föreslår att 60 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att avtal om fleråriga projekt inom strålskydds- och kärnsäkerhetsområdet ska kunna tecknas bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 för ramanslaget ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 31 000 000 kr under perioden 2011–2012. För 2010 bedöms det finnas utrymme att minska bemyndiganderamen med 3,8 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

1:15 Hållbara städer

Propositionen

Anslaget används för stöd till utveckling av hållbara städer. Stödet avser främst ny- och ombyggnadsåtgärder inom en särskild stadsdel, bostadsområde eller kvarter som bidrar till integrerade lösningar för hållbar stadsutveckling. Anslaget får användas till administration och utvärdering.

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner tillförs anslaget 60 miljoner kronor 2010. Regeringen föreslår att 200 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion MJ473 yrkande 1 delvis att anslaget för hållbara städer minskas med 200 000 000 kr i förhållande till regeringens förslag. Även Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag och föreslår att anslaget minskar med 200 000 000 kr (MJ405 delvis). I motionen anförs vidare att satsningen på hållbara städer är verkningslös och att det framgångsrika klimatinvesteringsprogrammet i stället bör återinföras.

I motion MJ431 (mp) yrkande 1 delvis föreslås att anslaget stärks med 400 000 000 kr för att klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) ska kunna drivas vidare och utvecklas. Motionärerna anförs vidare att Klimp även är viktigt för t.ex. utbyggnaden av biogas och föreslår därför en förlängning

av programmet och lägger 400 000 000 kr 2010 och 600 000 000 kr 2011 respektive 2012. I motion T537 (mp) yrkande 13 framhålls att kommuner bör kunna ansöka om statligt stöd för investeringar i biogas via Klimp. Motionärerna anför vidare att ett nationellt mål bör slås fast om att minst 10 TWh biogas ska produceras före 2015 samt att minst en biogasmack ska finnas i varje kommun senast 2020. Stödet ska främst vara inriktat på biogas som används för drivmedel.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

I propositionen anfördes följande beträffande hållbara städer. Det finns en stor potential att minska utsläppen av växthusgaser och städernas miljöpåverkan genom att utveckla hur vi bygger och planerar. Genom att sluta kretsloppen vad gäller vatten, avlopp, avfall och uppvärmning kan resursförbrukningen minskas. Byggmaterial kan väljas utifrån hållbarhetskriterier. Stadsplanering kan underlätta de mest miljövänliga transportalternativen, såsom cykel och kollektivtrafik. Ny miljöteknik uppmuntrar medborgarna till miljöeffektiva val. Det finns en väldig hållbarhetspotential i den täta och mångfunktionella staden med levande och trygga stadsmiljöer, gott underlag för klimatvänlig kollektivtrafik, möjligheter till effektiv uppvärmning och låga utsläpp av växthusgaser per capita. För att stimulera utvecklingen inom hållbart byggande och planering har regeringen inrättat en delegation för hållbara städer. Delegationen stimulerar arbetet för långsiktigt, välfungerande och attraktiva stadsmiljöer där hög livskvalitet går hand i hand med förbättrad miljö, ekonomisk tillväxt, social sammanhållning och minimerad klimatpåverkan. Delegationen samarbetar med kommunerna, marknadens aktörer och andra parter. Delegationen ska sprida information om exempel på hållbart stadsbyggande och stödja export av miljöteknik och främja internationellt samarbete. Stöd ska fördelas för att stimulera hållbara stadsbyggnadsprojekt som bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser och kan fungera som goda exempel på stadsbyggnadsåtgärder med integrerad stadsplanering och applicerad miljöteknik. Projekten ska visa potentialen i utvecklingen av hållbara städer, vara demonstrationsobjekt och underlätta spridning och export av miljöteknik och kunskaper.

Vad gäller klimatinvesteringsprogrammet framgår det av utskottets betänkande 2008/09:MJU1 att regeringen redan i budgetpropositionen för 2007 aviserade att medel inte kommer att avsättas till Klimp efter 2008, då programmet avslutades som planerat. Avsikten var att under 2009 och 2010 använda anslaget till regeringens satsning Hållbara städer. Som angivits ovan behandlades denna fråga även i utskottets betänkande 2008/09:MJU28.

I betänkande 2008/09:MJU28 anförde utskottet även följande vad gäller frågan om stöd till biogas. När det gäller skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel och bidrag till tankställen för förnybara drivmedel är sedan våren 2006 alla större tankställen skyldiga att tillhandahålla minst ett förnybart drivmedel enligt lagen (2005:1248) om skyldighet att tillhan-

dahålla förnybara drivmedel. Lagen har kompletterats med ett särskilt riktat bidrag till tankställen för andra förnybara drivmedel än etanol eftersom dessa är dyrare att bygga än tankställen för etanol, se förordningen (2006:1591) om statligt stöd till främjande av distribution av förnybara drivmedel. För 2006–2007 avsattes 150 miljoner kronor, men regeringen har därefter förlängt stödet. Till och med januari 2009 har sammanlagt 70 miljoner kronor beviljats i bidrag till 61 tankställen för biogas. Dessa avser tankställen i 16 län och 48 kommuner, från Ystad i söder till Luleå i norr. Ungefär 86 miljoner kronor återstår att fördela. Naturvårdsverket gör bedömningen att avsatta medel inte kommer att kunna fördelas. Som framgår av propositionen har regeringen beslutat att förlänga stödet med ett år. Enligt den nya bestämmelsen ska åtgärden ha påbörjats senast den 31 december 2009 och avslutas senast den 31 december 2010. Avsikten med förlängningen är att fortsatt stimulera åtgärder som främjar distribution av förnybara drivmedel.

I propositionen anges under utgiftsområde 21 att det är angeläget att stimulera användning av energitekniker som är gynnsamma i ett klimatperspektiv, men som ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftiga i jämförelse med de tekniker som är etablerade på marknaden. Biogas och solceller är två tydliga exempel på sådana tekniker. Regeringen föreslår därför att 122 miljoner kronor anvisas anslaget 1:11 Energiteknik under 2010. För 2011 beräknas anslaget till 117 miljoner kronor.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Propositionen

Anslaget används av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för myndighetens förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att 45 760 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Propositionen

Forskningsrådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling.

Anslaget används för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning som utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationssatsningar. För forskning om de areella näringarna finns inom utgiftsområde 23 Areella

näringar, landsbygd och livsmedel anslaget 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

I enlighet med beslut i den forskningspolitiska propositionen föreslår regeringen att anslaget ökar med 11,5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010. Finansiering sker genom att motsvarande belopp överförs från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning anslaget 2:56 Särskilda utgifter för universitet och högskolor m.m.

I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2009 tillförs anslaget ytterligare medel i enlighet med beslut i den forskningspolitiska propositionen.

Regeringen föreslår att 496 238 000 kr anvisas under anslaget för 2010. För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga forskningsprojekt bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2010 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr för 2011, högst 450 000 000 kr för 2012 och högst 450 000 000 kr under perioden 2013–2015. Bemyndiganderna för 2010 föreslås öka med 50 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Motionerna

För att säkerställa en bred och allsidig forskning framhålls i motion MJ438 (m) vikten av att säkerställa medel för forskning kring alternativa förklaringar till den globala uppvärmningen. Enligt motion MJ303 (m) behövs ökad kunskap om hur man kan bekämpa brännaneter mot bakgrund av den omfattande förekomst av maneter som drabbat vissa platser i Europa. Enligt motion MJ270 (kd) bör ökat fokus riktas mot forskning och utveckling av miljövänliga bränslen samt stöd till en effektiv marknadsutveckling, för att diversifiera näringsmöjligheterna i den gröna sektorn. I motion MJ468 (v) efterfrågas könsuppdelad statistik och analyser om miljöpåverkan som belyser könsspecifika skillnader. För detta behövs mer resurser till forskning och utredning anser motionärerna.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Vad gäller frågan om att säkerställa medel för forskning kring alternativa förklaringar till den globala uppvärmningen framhölls följande i utskottets betänkande 2008/09:MJU28. Den utökade satsningen på forskning om klimat och klimatförändringar som regeringen har presenterat i den forskningspolitiska propositionen kan ge säkrare och mer detaljerad beskrivning av klimatförändringarna även på regional och lokal nivå (prop. 2008/09:50 *Ett lyft för forskning och innovation*, 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160). Denna utökade kunskap är av stor vikt för den framtida klimatpolitikens möjligheter att bromsa klimatpåverkan och som underlag för de mycket stora förändringar som krävs för att anpassa samhället till ett förändrat klimat.

Med anledning av ovannämnda proposition anförde utbildningsutskottet följande i sitt betänkande 2008/09:UbU4. Som anges i propositionen har de strategiska områdena valts utifrån de strategier som lämnats in från myndigheter, näringslivets organisationer och företag. Enligt utskottet begränsas inte forskningens frihet eller utveckling av de strategiska satsningar som regeringen redovisar inom medicin, teknik och klimat. Inom ramen för respektive område kan och bör den nyfikenhetsstyrda forskningen ges utrymme.

I samma betänkande (2008/09:UbU4) angavs att havsmiljöforskning är ett av de strategiska forskningsområden som regeringen pekar ut och att anslagen inom området ökar med 40 miljoner kronor de kommande fyra åren. I föreliggande proposition anges följande i anslutning till åtgärder för att förbättra havsmiljön. Kunskapen om havsmiljön behöver förbättras. Det finns fortfarande stora brister i kunskapen t.ex. om ekosystemens struktur och hur de fungerar, om hur processer på land påverkar havsmiljön samt hur fisket påverkar ekosystemen och vattenkvaliteten. Regeringen har stärkt havsmiljöforskningen med den forskningspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50). Det inrättade Havsmiljöinstitutet har en viktig samordnande roll, bl.a. när det gäller att sammanställa vetenskapligt underlag, göra synteser och analyser samt sprida information om havsmiljön.

Vad avser behovet av ökat fokus mot forskning och utveckling av miljövänliga bränslen samt stöd till en effektiv marknadsutveckling har utbildningsutskottet framfört följande i sitt betänkande 2008/09:UbU4. Utskottet anser att de aviserade satsningarna på strategisk klimatiforskning syftar till såväl ekonomiskt som ekologiskt hållbar utveckling. Exempelvis inom området energiforskning satsas 310 miljoner kronor under 2009–2012. Forskning kommer bl.a. att bedrivas inom områdena förnybar elproduktion, elektriska drivsystem och hybridfordon samt om alternativ till fossila bränslen. Nya resurser tillförs även den grundläggande energiforskningen. Vid sidan av dessa satsningar tillförs anslaget för energiforskning 145 miljoner kronor 2009 för att underlätta demonstration och kommersialisering av ny teknik för förnybar energi.

Som anges i föreliggande proposition ökar anslaget för energiforskning med ytterligare 110 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009, i enlighet med vad som beskrevs närmare i den forsknings- och innovationspolitiska proposition som presenterades under hösten 2009.

När det gäller könssupplad statistik och analyser om miljöpåverkan som belyser könsspecifika skillnader och mer resurser för detta framgår det av föreliggande proposition att Formas fördelade 135 miljoner kronor till 186 nya projekt inom den ordinarie utlysningen under året. Särskilda satsningar har bl.a. skett inom områdena miljöteknik (tillsammans med Vinnova) och forskning för hållbar utveckling. Andelen ansökningar med kvinnor som huvudsökande var 37 % (37 % även 2007). Andelen projekt med kvinnor som beviljats medel var 40 %. Andelen kvinnor som huvudsökande har successivt ökat sedan 2001 från 20 % till nuvarande 40 %.

Andelen kvinnliga ledamöter i Formas 18 beredningsgrupper var 39 %, varav sju har kvinnor som ordförande. Vidare behandlades en liknande motion i utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU4 där bl.a. följande anfördes. Regeringen konstaterar i propositionen att det fortfarande finns behov av att öka kunskaperna om vissa genusfrågor, bl.a. när det gäller kvinnors hälsa, frågor om diskriminering, mansforskning och frågor som handlar om mäns våld mot kvinnor. Det finns i dag 23 inrättningar och institutioner med inriktning på genusforskning. Regeringen uppdrog 2007 åt Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (Fas) att stödja forskning om kvinnors hälsa med totalt 30 miljoner kronor per år under en treårsperiod. Regeringen anser att Vetenskapsrådet fortsatt bör avsätta särskilda medel för att finansiera genusforskning. I enlighet med regleringsbrev redovisade Vinnova i årsredovisningen för 2007 vilken hänsyn som tagits till jämställdhetsfrågor vid val av FoU-teman. I årsredovisningen konstateras att forskning visat på kvinnors och män skilda resemönster, vilket bl.a. föranlett Vinnova att satsa på särskilda teman inom programmen Dynamo samt Infrastruktur och effektiva transportsystem. Under 2007 pågick tio genusrelaterade projekt inom de båda programmen.

Förslag till nya anslag m.m.

Motionerna

Vänsterpartiet anvisar 700 000 000 kr till ett nytt anslag: Stöd till klimatinvesteringar (motionerna MJ405 delvis och MJ468 yrkande 41). Programmet ska särskilt utformas så att det är de mest samhälls- och klimatomfattande effektiva åtgärderna som beviljas och genomförs. I motion MJ404 (v) yrkande 5 föreslår Vänsterpartiet att klimatinvesteringsprogrammet återinförs för att bl.a. stimulera utbyggnaden av biogasanläggningar. Motionären anser att biogasområdet är ett område där stora satsningar kan göras för att minska den negativa miljöbelastningen samt bidra till mindre klimatpåverkan.

Miljöpartiet anvisar i motion MJ431 yrkande 1 delvis 1 400 000 000 kr till ett nytt anslag: Klimatinvesteringar i utvecklingsländerna. Motionärerna framhåller att Sverige genom internationella överenskommelser förbundit sig att finansiera utsläppsminskningar och anpassning till klimatförändringar i syd samt att finansieringen ska ske utöver biståndsramen på 1 % av BNI. Med tanke på det finansiella bidragets uppskattade storlek anser motionärerna att det är orimligt att använda biståndsanslaget till klimatåtgärder i syd. Även i motion MJ431 (kd) framhålls att budgetmedel för internationellt utvecklingssamarbete (biståndet) inte ska tas i anspråk för klimatåtgärder.

Socialdemokraterna anvisar 200 000 000 kr till ett nytt anslag: Miljövänligare fordonspark (MJ473 yrkande 1 delvis). I samma motion framhålls behovet av en miljövänligare fordonspark och en ny bilskrottningspremie (yrkande 7). Inom ramen för de anslagna medel som föreslås satsas därför

100 miljoner kronor på en tillfällig bilskrotningspremie under 2010 för att ge utrymme för en utfasning av de äldsta fordonen. Vidare yrkas även stöd för efterkonvertering av gamla bilar för att ge de fordonsägare som inte har möjlighet att köpa en ny miljöbil en chans att göra en insats för miljön (yrkande 8). Slutligen framhålls i yrkande 9 att det också finns behov av stöd för att öka förnyelsen av de tunga fordonen. Motionärerna vill därför avsätta 50 000 000 kr inom det nya anslaget för att skapa en bra testmarknad i Sverige för ny teknik genom tillfälligt stöd till kommuner och företag som är villiga att agera referenskunder. Enligt motion MJ251 (s) bör regeringen göra en grundlig översyn av vilka stimulanser som ger störst effekt på konsumenternas motivation att köpa en miljöbil i stället för en fossilbränsle driven bil. Som en del av ett fordonspaket anvisar Miljöpartiet i motion MJ431 yrkande 1 delvis 50 000 000 kr till ett nytt anslag för efterkonvertering av bilar inom vilket en lägre premie ska ges för byte från bensin till etanol och en högre premie för byte till biogas och el. Inom samma fordonspaket anvisas 100 000 000 kr till ett nytt anslag: Skrotningspremie för bilar. Ersättningen som utgår bör vara ca 5 000 kr per bil enligt motionen. Slutligen avsätter Miljöpartiet inom samma fordonspaket 50 000 000 kr till ett nytt anslag: Stöd till förnyelse av tunga fordon. Motionärerna föreslår att anslaget ska användas för att skapa en bra testmarknad i Sverige för ny teknik genom tillfälligt stöd till kommuner och företag som är villiga att agera referenskunder. I motion T426 (v) yrkande 106 framhålls att regeringen bör lägga fram ett förslag på pantsystem för uttjänta bilar med ett pantbelopp på 5 000 kr för att få människor att lämna in sina bilar för skrotning. I motion MJ263 (fp) efterfrågas en utredning av regeringen om möjligheterna till en skrotningspremie för att ge bilägare ett incitament att byta ut sina gamla bilar mot nya för att höja säkerheten, minska miljöpåverkan och hjälpa bilindustrin. Enligt motion MJ300 (kd) bör möjligheterna till och effekterna av att införa en skrotningspremie för tunga lastbilar som inte uppfyller Euro 2-standard utredas för att påskynda förnyelsen av den svenska lastbilsflottan och uppmuntra försäljningen av svenskproducerade lastbilar.

I motion MJ431 yrkande 1 delvis anvisar Miljöpartiet även 60 000 000 kr på ett nytt anslag: Skrotningspremie för tvåtaktsmotorer. Motionärerna anför att mer än 40 % av alla båtmotorer i Sverige är tvåtaktsmotorer av traditionell typ. För att påskynda utbytet av dessa motorer föreslås en skrotningspremie på 1000 kr per motor under förutsättning att motorn ersätts av en ny miljöanpassad motor och att säljaren har ett bra sätt att skrota de gamla motorerna. Vänsterpartiet anser i motion T426 yrkande 89 att regeringen bör utreda och lämna förslag till hur ett skrotningsbidrag för tvåtaktsmotorer kan utformas.

I motion MJ254 (v) föreslås en satsning på ca 50 miljoner kronor per år för en miljöpremie till alla svenska barnfamiljer som väljer tygblöjor till sina barn. Premien skulle betalas ut med 500 kr till varje nyfödd baby.

För de pengarna skulle samhället göra stora miljöbesparingar i form av en minskning med 63 000 ton sopor från blöjor per år. Även motion MJ454 (kd) behandlar frågan om införande av en miljöblöjpremie.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Som angivits ovan framgår det av betänkande 2008/09:MJU1 att regeringen redan i budgetpropositionen för 2007 aviserade att medel inte kommer att avsättas till klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) efter 2008, då programmet avslutades som planerat. Avsikten var att under 2009 och 2010 använda anslaget till regeringens satsning Hållbara städer. Denna fråga behandlades även i utskottets betänkande 2008/09:MJU28, som ovan nämnts.

När det gäller klimatinvesteringar i utvecklingsländer framhålls följande i propositionen. Klimatförändringen har en direkt koppling till utvecklingen i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna. Klimatförändringarna visar redan på ett stort behov av anpassning. De rika länderna har ett särskilt ansvar för att finansiera anpassningsåtgärder. Regeringen har tagit initiativ till en kommission för klimatförändring och utveckling som samlar kunskap och erfarenhet från världen och dess slutsatser bidrar till att utveckla anpassningsarbetet. Under 2009–2011 satsar regeringen drygt 4 miljarder kronor på klimat och utveckling i biståndet. Insatser för att stödja anpassning till klimatförändringarna kan innebära åtgärder som syftar till att minska människors sårbarhet, exempelvis investeringar i hälsa, sanitet, mark och jordbruk och tillgång till vatten, liksom projekt som är direkt relaterade till klimat, exempelvis väderprognoser och byggande av vallar. Ett effektivt sätt att bidra till utsläppsminskningar utanför Sverige är att öka tillgängligheten till klimatsmart teknik. Det bidrar inte enbart till utsläppsminskningar utan också till ett ökat förtroende mellan industri- och utvecklingsländer i det internationella klimatarbetet. Genom internationellt samarbete kan de globala insatserna mot klimatförändringar omfatta mer långtgående åtaganden och genomföras i enlighet med klimatkonventionens princip om kostnadseffektivitet.

Vid en interpellationsdebatt den 23 oktober 2009 framförde miljöminister Andreas Carlgren bl.a. följande med anledning av en fråga om finansiering av klimatåtgärder i utvecklingsländerna.

När det gäller det totala behovet av tillkommande kostnader för klimatåtgärder i utvecklingsländer har Europeiska kommissionen uppskattat att det 2020 kan uppgå till 100 miljarder euro per år. Det finns andra rapporter som visar på andra siffror. Beräkningarna påverkas av skillnader i metoder, årtal och vad som täcks in. Några av de faktorer som markant kan påverka kostnadsberäkningar av detta slag är exempelvis vilket utsläppsmål eller referensscenario man utgår från, vilka tidshorisonter man beräknar för, val av diskonteringsränta och om man räknar de totala kostnaderna eller endast de tillkommande kostnaderna, och så vidare. Faktorer av dessa slag förklarar varför kostnadsberäkningarna skiljer sig åt. Särskilt tidshorisonten som man beräknar kostnader för

har stort genomslag på resultatet eftersom kostnaderna – speciellt för anpassning – förväntas öka över tiden. Kommissionens beräkningar av det tillkommande finansieringsbehovet fram till 2020 ligger i linje med exempelvis Världsbankens, klimatkonventionens sekretariats och andra liknande studiers uppskattningar. ---

När det gäller biståndets roll har vi i Bali Action Plan enats om att det offentliga stödet till klimatåtgärder ska vara additionellt till biståndet och inte underminera eller äventyra fattigdomsbekämpning eller uppfyllandet av millenniemålen. Det är EU:s och Sveriges utgångspunkt, vilket EU:s miljöministrar har bekräftat i rådsslutsatser. Vi har också konstaterat att en del klimatåtgärder är nära sammankopplade med det utvecklingssamarbete som redan sker med hjälp av bistånd, till exempel i form av jordbruks- och landsbygdsutveckling, skog och vatten. Dessa synergier och möjligheterna att främja en bättre klimatanpassning behöver självklart tas till vara.

Den svenska regeringen har särskilt lyft fram kopplingen mellan klimatförändringar och utveckling. Hösten 2008 beslutade regeringen att genomföra en klimatsatsning inom biståndet på 4 miljarder svenska kronor under åren 2009–2012. Målet med klimatsatsningen är att hjälpa utvecklingsländer att integrera och genomföra klimatåtgärder som en del av utvecklingssamarbetet, framför allt vad gäller anpassning men även i viss mån utsläppsbegränsningar. År 2007 initierade Sverige en internationell klimatkommission som har letts av Gunilla Carlsson. Kommissionen presenterade sin rapport i maj i år. Rapporten innehåller många intressanta delar, bland annat om anpassning, finansiering och governance, som utgör ett underlag för de fortsatta förhandlingarna. ---

Internationellt sett är storleken på det svenska klimatbiståndet under dessa år ojämförlig. Det är en insats där vi kombinerar insatser mot klimatförstöring och för utveckling och fattigdomsbekämpning. Dessa åtgärder hänger ofta ihop. Ett land som Sverige som är en av världens största biståndsgivare i förhållande till sin storlek har all anledning att, utöver att som ett av fem länder i världen redan ha uppfyllt FN:s biståndsmål, också satsa på klimatbistånd.

Vid en interpellationsdebatt 12 maj 2009 med miljöminister Andreas Carlgren behandlades frågan om miljöbilspremien, bilskröttningsbidrag m.m. Miljöministern framförde då bl.a. följande.

För att fortsatt stimulera till inköp av miljöbilar även efter det att miljöbilspremien har upphört den 30 juni avser regeringen att i budgetpropositionen för 2010 föreslå att miljöbilar skattebefrias i fem år. Denna skattebefrielse är tänkt att omfatta miljöbilar som säljs från och med den 1 juli 2009.

Från och med den 1 februari i år gäller att statliga myndigheter endast får köpa miljöfordon som dessutom uppfyller högt ställda trafiksäkerhetskrav. När myndigheterna handlar upp taxiresor eller hyrbilar är det också miljöbilar som gäller. Svenska fordon kan däremot inte positivt särbehandlas i dessa sammanhang.

När det gäller efterkonvertering av bilar är detta numera möjligt genom att lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränsle har ändrats. Något bidrag för efterkonvertering är dock inte aktuellt. Konverterade bilar är ofta gamla bilar med låga avgaskrav, hög bränsleförbrukning och omodern reningsteknik. ---

Skulle då en bilskrotningspremie vara lösningen på miljöproblemet? Nej, egentligen inte, eftersom det är väldigt osäkert, visar erfarenheten, vad det leder till för effekt när det gäller utsläppen. Framför allt vet vi att en stor del av de pengar som skulle gå till nya bilinköp skulle skickas utomlands och inte till den svenska bilindustrin. Om idén är att gynna den svenska fordonsindustrin, varför satsa pengar där en stor del av dem går förbi de svenska bilföretagen och går utomlands? Varför satsa på det som vi inte vet säkert bidrar till att lösa miljöproblemen?

I betänkande 2008/09:MJU1 anförde utskottet följande vad gäller bilskrotningsfonden. Riksdagen beslutade den 29 mars 2007 att det dåvarande systemet med skrotningsavgifter och skrotningspremier skulle upphöra och bilskrotningsfonden avvecklas (bet. 2006/07:MJU8, rskr. 2006/07:131). Fondens innevarande medel om ca 140 miljoner kronor har betalats ut i enlighet med riksdagens beslut. Därefter har ytterligare medel tillförts fonden, genom sent inbetalda skrotningsavgifter och återbetalda bidrag som beviljats landets kommuner för bilskrotningskampanjer. Ytterligare utbetalningar om ca 30 miljoner kronor kommer därför att ske inom kort. Anledningen till att fonden ska avvecklas är att producenter av bilar fr.o.m. den 1 juni 2007 är skyldiga att kostnadsfritt ta emot uttjänta bilar enligt förordning (2007:185) om producentansvar för bilar. Vid behandlingen av regeringens proposition i ämnet konstaterade utskottet att den del av skrotningspremien som ska täcka kostnaderna för skrotning inte behövs när producenten ansvarar för kostnaden. Vidare hänvisades till Statskontorets rapport, Bilskrotningens framtida finansiering, vari anges att det inte går att dra slutsatsen att skrotningspremien varit ett effektivt styrmedel för att hindra att uttjänta bilar överges i naturen. Mot bakgrund härav saknas skäl att återinföra det tidigare stödsystem som bilskrotningsfonden var en del av. Vägverket och Naturvårdsverket redovisade sitt uppdrag om behovet av åtgärder för att motverka att uttjänta bilar överges till regeringen den 20 februari 2008 (Kostnader för transporter av uttjänta bilar till bilskrottar – redovisning av regeringsuppdrag, TR10 2007:23325). Frågan om hantering av uttjänta övergivna bilar ses för närvarande över inom Regeringskansliet.

När det gäller förnyelse av tunga fordon m.m. anförde miljöminister Andreas Carlgren bl.a. följande i en interpellationsdebatt 18 juni 2009 med anledning av en fråga om infrastrukturplanering.

[R]egeringen bedriver ett mycket intensivt arbete med att ta fram olika åtgärder som kan sättas in för att vi ska kunna åstadkomma ett hållbart transportsystem som bidrar till att miljömålen kan nås. Regeringen har därför som en del av klimat- och energipropositionen presenterat en handlingsplan för att Sverige år 2030 ska ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. Regeringens handlingsplan omfattar såväl skatteförslag som satsningar på förnybara drivmedel och utveckling av alternativa tekniker. Generellt verkande styrmedel som sätter ett pris på utsläppen av växthusgaser utgör grunden i arbetet med att minska transportsektorns klimatpåverkan. Dessa styrmedel behöver kompletteras med mer riktade styrmedel som ytterligare främjar utvecklingen mot en transportsektor som är oberoende av fossila bränslen.

Vad avser frågan om att skapa en bra testmarknad för ny teknik framhålls följande i propositionen (utgiftsområde 21). Sverige ligger i den absoluta internationella framkanten vad gäller teknik för produktion av andra generationens biodrivmedel. Tekniken har nått stadiet mellan utveckling och demonstration och nu behövs stöd till uppskalning av processerna till industriell skala och demonstration. Det är avgörande för att möjliggöra kommersialisering och tillämpning i Sverige och andra länder. Det finns även andra teknikområden där stöd till de senare faserna av utvecklingskedjan behövs för att underlätta processen från forskning och teknikutveckling till marknad. I 2009 års budgetproposition föreslog regeringen därför att anslaget för energiforskning ökas med 145 miljoner kronor för att underlätta demonstration och kommersialisering av ny teknik för förnybar energi, samt beräknade tillskotten för denna satsning till 380 miljoner kronor för 2010 och 350 miljoner kronor för 2011.

Det ska även nämnas att i slutet av 2010 ska lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktiv 2009/33/EG om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon vara i kraft. Enligt direktivet ska upphandlande myndigheter, upphandlande enheter och vissa operatörer beakta energi- och miljöpåverkan under hela livscykeln, däribland energianvändning och koldioxidutsläpp, liksom utsläpp av vissa föroreningar, när de köper in vägtransportfordon, i syfte att främja och stimulera marknaden för rena och energieffektiva fordon och förbättra transportsektorns bidrag till gemenskapens miljö-, klimat- och energipolitik. Målet med direktivet är att stimulera utvecklingen på marknaden för rena och energieffektiva vägtransportfordon.

I betänkande 2008/09:MJU29 anfördes följande beträffande skrotning av tvåtaktsmotorer. När det gäller skrotningspremie för tvåtaktsmotorer har riksdagen nyligen avslagit ett motionsyrkande om att inom ramen för havsmiljöanslaget avsätta medel för en skrotningspremie för tvåtaktsmotorer. Det kan emellertid nämnas att det i Båtmiljörådets miljöprogram för fritidsbåtar 2008 sägs att Sjöfartsverkets båtmotorstrategi har påbörjats. Med hjälp av främst informationsinsatser ska ägare av motorer med dåliga miljöegenskaper stimuleras att byta till nya motorer eller att övergå till lämpligare drivmedel. Vidare anges att flitigt använda motorer kan förväntas bli utbytta snabbast av hälso- och miljöskäl och av ekonomiska skäl, men att de gamla tvåtaktsmotorer av äldre typ som används sparsamt antagligen kommer att finnas kvar under lång tid, eftersom deras skrotning inte kan påskyndas med enkla medel. För dessa ska användning av alkylatbensin och biologiskt nedbrytbar utombordarolja uppmuntras.

När det gäller frågan om miljöpremie för tygblöjor har utskottet inhämtat att något införande av en sådan premie inte planeras.

Utskottets ställningstagande

Anslag m.m. inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utskottet har – genom sitt yttrande till finansutskottet (Miljö- och jordbruksutskottets prot. 2009/10:2) – ställt sig bakom den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområde 20, vilken riksdagen fattat beslut om den 18 november 2009. I den tidigare redovisningen har under berörda anslag lämnats vissa kompletterande uppgifter m.m., till vilka utskottet hänvisar. Med det anförda tillstyrker utskottet de av regeringen föreslagna anslagen för budgetåret 2010 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i bilaga 2. Samtliga här behandlade motionsyrkanden avstyrks.

Övriga motionsförslag med anknytning till budgetpropositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om strandskydd (s, m, mp), rovdjur m.m. (s), områdesskydd (m), marint avfall (s, kd), nedskräpning (s, m), myggbekämpning (s, kd), övergödda sjöar (m) och ny myndighet för havs- och vattenförvaltning (s, m, c, fp, kd, mp).

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp), 2 (s), 3 (s), 4 (s), 5 (s) och 6 (s, v, mp).

Motionerna

Enligt motionerna MJ224 (s) och MJ473 (s) yrkande 18 bör strandskyddsreglerna ändras. Skyddet bör stärkas ytterligare i hårt exploaterade områden. Samtidigt bör det vara enklare att bygga strandnära i områden med stor tillgång till stränder. Enligt motion C390 (mp) yrkande 20 bör reglerna om dispens från strandskyddsreglerna skärpas. Ärenden om dispenser bör hanteras av länsstyrelserna. Naturvårdsverket bör återges överklaganderätten gällande dispensbeslut. Enligt yrkande 21 i samma motion bör vissa geografiska områden helt undantas från möjligheten till dispens från strandskydd. Enligt motion MJ255 (m) yrkande 1 bör en fortsatt reformering av strandskyddet ske där de tre stora sjöarna inte undantas från lättnaderna i strandskyddet. I yrkande 2 i motionen begärs en ändring av den nuvarande regeln om att det inte får byggas närmare än 100 meter från strandkanten. Att kunna erbjuda strandnära tomter för bebyggelse betyder mycket för ortens möjlighet till tillväxt och turism. Enligt motion MJ368 (m) finns det anledning att överväga om regelverket för dispensgivning för lucktomter kan göras mer flexibelt utifrån lokala förutsättningar. Ägare av strand-

nära mark måste kunna ges ökade möjligheter att nyttja sin mark på det sätt de själva önskar. Enligt motion MJ391 (m) bör kommunernas möjligheter att meddela beslut om dispens från strandskyddet utökas.

Motion MJ473 (s) yrkande 4 tar upp frågan om viltförvaltning. Enligt motionen måste viltet förvaltas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt. Ett väl fungerande rapporteringssystem måste utvecklas för att förbättra viltvården. Eftersökningen av skadat vilt från trafikolyckor bör få en fastare verksamhetsstruktur med en statlig myndighet som huvudman. Förutsättningarna för naturlig invandring av varg bör förbättras, bl.a. genom bibehållet anslag för viltskador. Fjällräven bör uppmärksammas på grund av sin utsatthet. Enligt motion MJ317 (s) bör informationsinsatser för allmänheten om våra stora rovdjur lyftas fram. I rovdjurspropositionen föreslogs ett nytt informationscentrum. I budgetpropositionen nämns dock inget om information eller finansieringen av informationsinsatser.

Enligt motion MJ407 (m) bör man se över hur markägare kan kompenseras ekonomiskt vid registrering av nyckelbiotop. För den enskilde markägaren kan en sådan registrering medföra stora ekonomiska förluster med anledning av att marken inte kan användas som tidigare.

Enligt motion MJ473 (s) yrkande 17 är det marina skräpet ett stort miljöproblem på västkusten. Regeringen bör därför ta fram ett program för rena kuster inom ramen för EU. Kommunernas ökade kostnader gör att strandstädningen hotas. Även motion MJ419 (s) tar upp frågan om finansiering av städning av marina och kustnära miljöer. Enligt motion MJ261 (kd) bör strandstädning av Bohuskusten bli en nationell angelägenhet. Det bör utvecklas nya former för hur staten på olika sätt kan ta sitt ansvar för strandstädningen i form av både ekonomiska och personella resurser. Det är viktigt att det tas ett helhetsgrepp och att lösningen kan bli långsiktig.

Några motioner tar upp frågan om nedskräpning. I motion MJ280 (s) anförs att regeringen bör ta initiativ till en ny informationskampanj mot nedskräpning inom ramen för arbetet vid Stiftelsen Håll Sverige Rent. I motion MJ399 (s) anförs att regeringen bör ta initiativ till en strategiplan för att motverka och minska nedskräpningen i våra städer. Enligt motion MJ409 (m) bör man se över möjligheterna att upplysa allmänheten om vikten att hålla landet fritt från nedskräpning och att fortsätta med att sortera avfallet.

Motion MJ314 (s) tar upp frågan om en långsiktig lösning för myggbekämpning. Stickmyggan från de naturskyddade områdena i nedre Dalälvsområdet drabbar allt fler områden. Regelverket bör utformas så att ett allmänt flerårigt tillstånd kan utfärdas för bekämpning med bekämpningsmedlet Bti (Bti = bakterien *Bacillus thuringiensis subspecies israelensis*). Reglerna bör även gälla naturskyddsområden. Enligt motion MJ386 (s) bör regeringen ta initiativ till en strategiplan för uthållig myggbekämpning i områden där myggorna utgör ett stort socialt och miljömässigt problem. Det behövs en bättre framförhållning beträffande myggbekämpning när det gäller ekonomi och bekämpningstillstånd. I motion MJ264 (kd) anförs att

fleråriga tillstånd bör utfärdas för myggbekämpning (yrkande 1) och att finansieringen av myggbekämpningen i nedre Dalälven bör lösas långsiktigt (yrkande 2). I motion MJ268 (kd) betonas vikten av att förhindra spridning av översvämningsmyggan från nedre Dalälvsområdet till nya områden. För att garantera detta måste Kemikalieinspektionen ge tillstånd till användning av Bti på mångårig basis.

I motion MJ455 (m) begärs en utvidgning av pilotprojektet för att rena övergödda sjöar i Södermanland.

I flera motioner framhålls behovet av att den nya myndigheten för havs- och vattenförvaltning också får ansvar för fiskeriförvaltningen för att kunna värna om ekosystemen och förebygga utfiskning genom att bl.a. koordinera de fiskefria zonerna (motionerna MJ473 (s) yrkande 11, MJ474 (s) yrkande 19, MJ476 (s) och MJ477 (s) yrkande 1). I motion MJ477 yrkande 1 framhålls också behovet av en samlad syn på förvaltningen av våra vattenresurser, dvs. både hav och sötvatten. Många motioner tar även upp frågan var myndigheten ska placeras. Enligt motionerna MJ477 (s) yrkande 2, MJ406 (m), MJ451 (c), MJ384 (fp), MJ202 (fp), MJ219 (kd) och MJ328 (mp) bör myndigheten förläggas till Göteborg dels för att få myndigheter ligger i Göteborg, dels för att staden redan är ett marint kluster med ett havsmiljöinstitut och Fiskeriverket. Det framförs också att flera av de stora hamnarna ligger på västkusten liksom ett stort antal marina företag. I motion MJ257 (m) framhålls att det i en samlad Östersjöstrategi bör undersökas hur staten kan medverka i uppbyggandet av ett marint center i Simrishamn med bl.a. företrädare från Kustbevakningen, Fiskeriverket, fiskteknisk verksamhet, forskning, företagare och entreprenörer.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen har stränder och strandnära områden stor betydelse för växt- och djurlivet och för människors naturupplevelser. I februari 2009 överlämnade regeringen propositionen Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden (prop. 2008/09:119) till riksdagen. De nya bestämmelserna innebär att kommunerna får huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet samtidigt som länsstyrelsernas roll stärks bl.a. genom att de kommunala besluten om upphävande och dispens ska bli föremål för länsstyrelsernas överprövning. De nya bestämmelserna innebär även en ökad samordning av miljöbalken och plan- och bygglagen samt vissa förtydliganden av tidigare bestämmelser i syfte att uppnå en mer enhetlig rättstillämpning. Det gäller bl.a. förtydliganden av strandskyddets syften och förutsättningarna för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet. För att stärka syftena med strandskyddet bör dispens eller upphävande av strandskyddet inte omfatta ett område mellan strandlinjen och de planerade byggnaderna eller anläggningarna. Strandskyddets betydelse för friluftsliv, växt och djurliv ligger fortfarande i centrum för det nya strandskyddet. De nya reglerna öppnar upp för landsbygdsutveckling samtidigt som skyddet stärks för de mest skyddsvärda

områdena med högt exploateringsstryck. De särskilda skäl som krävs för att få dispens från strandskyddet har preciserats för att därmed ge ett tydligare skydd i de områden där ett starkt tryck på exploatering finns. Utöver detta har regler införts som ger kommunerna möjlighet att peka ut särskilda landsbygdsutvecklingsområden. Inom dessa områden ska möjligheterna till strandnära byggande förbättras. Besluten flyttas närmare människorna genom att det är kommunerna som övertar ansvaret för strandskyddsdispenserna. Särskilda medel finns avsatta för att förstärka länsstyrelsernas övergripande arbete och uppföljning av hur det nya strandskyddet fungerar så att intentionerna om ett förstärkt strandskydd i högt exploaterade områden och möjligheter till landsbygdsutveckling blir verklighet.

Utskottet har ställt sig bakom regeringens förslag. Riksdagen har antagit förslaget (bet. 2008/09:MJU13, rskr. 2008/09:227). Utskottet finner inte anledning att ändra den uppfattning som redovisades i betänkandet och avstyrker därmed motionerna C390 (mp) yrkandena 20 och 21, MJ224 (s), MJ255 (m) yrkandena 1 och 2, MJ368 (m), MJ391 (m) samt MJ473 (s) yrkande 18.

Utskottet har nyligen tagit ställning till regeringens proposition 2008/09:210 En ny rovdjursförvaltning och i allt väsentligt ställt sig bakom regeringens förslag. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag (bet. 2009/10:MJU8, rskr. 2009/10:7). Vad gäller informationsfrågor anförde utskottet i betänkandet bl.a. att ett nytt informationscentrum bör läggas inom ett område där rovdjuren expanderar i södra Sverige. Av propositionen framgick att regeringen avsåg att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter och organisationer, föreslå var ytterligare ett informationscentrum bör lokaliseras. Utskottet har inhämtat att frågan om uppdrag till Naturvårdsverket angående lokalisering av informationscentrum för närvarande är under beredning inom Regeringskansliet.

I september 2009 behandlade utskottet regeringens proposition 2008/09:191 Eftersök av trafikskadat vilt. Riksdagen har antagit regeringens förslag (bet. 2009/10:MJU3, rskr. 2009/10:25). Polisen kommer nu att ha ett huvudansvar för organisation och samordning av verksamheten och svarar för föreskrifter om polismyndighetens medverkan vid eftersök.

Beträffande frågan om situationen om fjällräv har Naturvårdsverket utarbetat ett åtgärdsprogram som ska pågå 2008–2012. Fjällräven är akut hotad i Sverige. Inom EU är fjällräven en prioriterad art enligt habitatdirektivet. Sedan 1998 har bevarandeåtgärder genomförts i ett svenskt-finskt-norskt bevarandeprojekt, Sefalo+, som finansierades av EU:s Life Naturfond t.o.m. december 2007. För att den svenska fjällrävsstammen ska kunna återuppnå en gynnsam bevarandestatus bör bevarandeåtgärderna enligt Naturvårdsverket fortsätta inom ramen för åtgärdsprogrammet t.o.m. 2012. Kostnaden för ett fortsatt nationellt bevarandeprogram efter 2008 är drygt 1,9 miljoner kronor per år.

Utskottet finner inte skäl att frångå sin i betänkandena redovisade uppfattning om rovdjursförvaltning och eftersök av trafikskadat vilt. Åtgärdsprogrammet för fjällräv är finansierat av Naturvårdsverket med medel för åtgärder för biologisk mångfald. Utskottet avstyrker därmed motionerna MJ317 (s) och MJ473 (s) yrkande 4.

Utskottet har nyligen behandlat frågan om vissa ersättningsfrågor vid skydd av naturområden (bet. 2009/10:MJU9, rskr. 2009/10:28). Utskottet anförde bl.a. följande. Fastighetsägaren har i fråga om biotopskyddsområdet rätt till ersättning enligt grunderna i 31 kap. 4 § första stycket miljöbalken, om beslutet gäller en dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket som har förenats med särskilda villkor eller en vägran att ge en dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket, om dispensen avser ett biotopskyddsområde som har bildats genom generella föreskrifter, eller bildande av ett biotopskyddsområde i ett enskilt fall. Om en kommun har beslutat om att bilda ett biotopskyddsområde, ska enligt förslaget kommunen betala den ersättning som en fastighetsägare har rätt till på grund av beslutet. Regeringen föreslog bl.a. att bestämmelsen i 31 kap. 6 § miljöbalken om att ett toleransavdrag ska göras vid beräkning av ersättning på grund av beslut som rör vissa typer av områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken ska upphöra att gälla. Utskottet ställde sig bakom lagförslaget. Miljöbalkens ersättningsregler är i princip lika som de som gäller för markersättningar för andra ändamål, och reglerna grundas på expropriationslagens (1972:719) bestämmelser om ersättningar och inlösen av mark. Utredningen om expropriationsersättning föreslår i betänkandet Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen, m.m. (SOU 2008:99) en översyn av ersättningsbestämmelser vid bl.a. områdesskydd enligt miljöbalken. Utgångspunkten när ersättningen bestäms är i dag marknadsvärdesminskningen på fastigheten. Därutöver kan ersättning betalas för annan skada som uppkommer genom intrånget. Utredningen föreslår att utöver detta ska ersättningen även innefatta kompensation för fastighetens individuella värde för fastighetsägaren. Eftersom detta värde inte objektivt kan bestämmas, är utredningens förslag att ersättningen bestäms som ett schablon tillägg som uppgår till 25 % av marknadsvärdet, eller marknadsvärdeminskningen när intrånget berör en del av en fastighet. Utredningen har remissbehandlats och är under beredning i Regeringskansliet. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion MJ407 (m).

Utskottet har vid flera tillfällen tagit ställning till motioner om nedskräpning av hav och stränder, bl.a. i betänkandena 2005/06:MJU27, 2006/07: MJU8, 2007/08:MJU9 och 2008/09:MJU1. Utskottet hänvisade till att problemet bör angripas i grunden och genom satsningar på lokalt och regionalt förankrade projekt som fokuserar på opinionsbildning bland vissa målgrupper, såsom fiskare, redare och oljeindustri. Syftet är att minska mängden marint avfall genom att skapa attityd- och beteendeförändringar hos dem som bidrar mest till nedskräpningen. Vidare framhölls det internationella arbete som Sverige deltar i. Utskottet hänvisade även till att

miljöminister Andreas Carlgren den 19 september 2007 i svar på en skriftlig fråga 2006/07:1641 om strandstädningen på västkusten anförde bl.a. att kommunerna har ansvaret för renhållningen och därmed för att städning av stränderna sker. Kommunerna måste därför finna lämpliga lösningar för hur den verksamheten långsiktigt kan utföras. Regeringen verkar internationellt inom bl.a. Ospar och Helcom för att komma till rätta med marin nedskräpning vid källan. Miljöministern anförde avslutningsvis att han inte avsåg att vidta särskilda åtgärder för att säkerställa städningen av landets kuster.

Utskottet har inhämtat att Naturvårdsverket i april 2009 lämnat stöd till ett projekt där vissa kommuner bl.a. ska arbeta för en hållbar lösning vad gäller renhållning av stränder. Naturvårdsverket lämnade bidrag till kommunerna i norra Bohuslän, via Strömstad kommun, under tre år på totalt 7,5 miljoner kronor till projektet Attraktiv kust – Samordnad miljö och naturvårdsförvaltning. Projektets totala kostnad är 16,5 miljoner kronor. Övriga kostnader finansieras av kommunerna och Västra Götalandsregionen. Syftet med projektet är bl.a. att bygga upp en långsiktigt finansierad miljö- och naturvårdsförvaltning för kust och skärgård i norra Bohuslän. Målsättningen är att dels skapa en permanent samarbetsorganisation mellan kommunerna, regionen, staten och EU för att genom ett samordnat och bredare angreppssätt hitta hållbara lösningar på problemen, dels utföra konkreta åtgärder fr.o.m. 2009 för ett renare hav och mer attraktiv kustmiljö, dels ta fram ett system för delfinansiering av den fortsatta verksamheten efter 2011, dels reducera mängden ilandflutet marint avfall. Enligt Naturvårdsverket bör samarbete ske med det planerade Håll Sverige Rent-projektet Baltic Marine Litter Project och projektet bör knyta an till Ospars uppföljning av mängden ilandflutet avfall längs stränder i Bohuslän. Utskottet anser det positivt att ett av syftena med projektet är att bygga upp en långsiktigt finansierad miljö- och naturvårdsförvaltning i det aktuella kustområdet. Utskottet, som vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning, avstyrker motionerna MJ261 (kd), MJ419 (s) och MJ473 (s) yrkande 17.

Utskottet har nyligen behandlat frågan om nedskräpning. I betänkande 2009/10:MJU6 anförde utskottet bl.a. följande.

När det gäller straff för nedskräpning stadgas i 29 kap. 7 § miljöbalken att den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till döms för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år. Om gärningen är att anse som ringa, döms inte till ansvar, enligt 11 § samma kapitel. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen. År 2006 gjordes en översyn av miljöbalkens sanktionssystem i syfte att göra straffbestämmelserna tydligare och effektivare, och ett antal ändringar i 29 kap. miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:182, bet. 2005/06:MJU25, rskr. 2005/06:387). Någon ändring av 7 § föreslogs inte. Mot bakgrund av vad som anförts om gällande regelverk och den översyn av 29 kap. miljö-

balken som gjordes 2006, var utskottet inte berett att ställa sig bakom förslag om skärpt lagstiftning. Frågor om nedskräpning har behandlats av utskottet tidigare under mandatperioden (se bet. 2006/07:MJU8 och 2007/08: MJU9). Utskottets uppfattning var att nedskräpning är ett gemensamt ansvar som delas av producenter och företag, organisationer och enskilda. Utskottet hänvisade även till det pågående arbetet med översyn av miljömålen. Inom miljömålsutvärderingen har föreslagits att delmålet om avfall preciseras så att nedskräpningen utomhus på platser som allmänheten har tillträde till ska 2015 ha minskat med 50 % jämfört med 2008. Som utskottet redovisade i betänkande 2007/08:MJU9 föreslog Naturvårdsverket i underlagsrapporten om avfall från 2007 ett antal åtgärder för att nå målet. Rapporten och utvärderingen kommer att utgöra underlag för regeringens arbete med miljömålspropositionen. Utskottet, som vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning, avstyrker motionerna MJ280 (s), MJ399 (s) och MJ409 (m).

När det gäller myggbekämpning måste medel som är avsedda för en sådan bekämpning och som ska sättas ut på marknaden i Sverige vara godkända av Kemikalieinspektionen (KemI). För närvarande finns inget Bti-baserat bekämpningsmedel godkänt i Sverige för bekämpning av myggor i naturen (Bti = bakterien *Bacillus thuringiensis subspecies israelensis*). Utskottet har inhämtat att KemI under hösten 2009 behandlar en ansökan om godkännande för produkten Vectobac G, som innehåller Bti. Bti är ett biologiskt bekämpningsmedel som har vissa generella fördelar jämfört med många kemikalier. Användningen bidrar positivt till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Det råder dock en viss osäkerhet om användningen kan komma i konflikt med miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Kritiken mot bekämpningen med Bti är att användningen kan medföra långsiktiga och indirekta ekologiska effekter. Nedre Dalälvsområdet är ett unikt område och mycket artrikt, vilket gör att kritiker uttrycker en allmän oro. Det finns emellertid inga specifika misstankar om att en viss annan art skulle vara hotad av myggbekämpningen.

Mygg kan förekomma i sådana mängder i Nedre Dalälvsområdet att de utgör ett sanitärt problem. På grund av det stora behovet av myggbekämpning vid Nedre Dalälven har KemI beviljat dispens för användning av det Bti-baserade bekämpningsmedlet Vectobac G i området varje år 2002–2009. Delar av Nedre Dalälvsområdet är skyddade i egenskap av nationalpark eller naturreservat. För att använda bekämpningsmedel i sådana områden krävs dispens från berörd länsstyrelse. De dispenser som har beviljats hittills har haft begränsad, väl definierad och villkorad användning när det gäller frekvens och specificerade ytor för bekämpning.

KemI deltar i ett EU-arbete om utvärderingen av den aktiva substansen Bti. Syftet med utvärderingen är att undersöka om EU kan godkänna Bti som aktiv i substans i biocidprodukter. Arbetet sker inom ramen för utvärderingsprogrammet (förordning 1451/2007) för verksamma ämnen i biocidprodukter enligt biociddirektivet 98/8/EG. Utskottet har erfaren att ett

avgörande om eventuellt godkännande av substansen i EU väntas tidigast under 2010. Resultatet från EU-utvärderingen kommer att ha betydelse för KemI:s framtida bedömningar av Bti, såsom ansökan om godkännande för produkten Vectobac G och andra sammanhang där Bti är föremål för prövning.

Naturvårdsverket finansierade och administrerade ett uppföljningsprogram angående myggbekämpning under 2002–2008. Oberoende forskare har under hösten 2009 utvärderat uppföljningsprogrammet. Resultatet av denna utvärdering har nu presenterats i form av rapporten Mygg och Bti i nedre Dalälven. Enligt utvärderingen är det nödvändigt att hitta lösningar långsiktigt för att minska antalet stickmyggor i området. Forskarna rekommenderar att man undersöker hur älvens reglerade vattenföring kan ändras för att varaktigt minska myggmängden. Bekämpning med Bti bedöms inte vara en långsiktigt hållbar lösning. Enligt utvärderingsrapporten är Bti-användningens effekter på miljön inte klarlagda på ett tillfredsställande sätt. Forskarna anser också att det under en övergångsperiod är nödvändigt att bekämpa mygg, även i naturskyddade områden, med tanke på boende i området. Utskottet har inhämtat att Naturvårdsverket nu ska granska resultaten i rapporten för att se hur man kan gå vidare. En långsiktigt hållbar lösning på myggproblemet behöver enligt Naturvårdsverket tas fram i dialog med flera myndigheter, organisationer och lokalbefolkning. Naturvårdsverket anför att man kortsiktigt måste finna en lösning i god tid före nästa sommar. I avvaktan på det arbete som pågår avstyrks motionerna MJ264 (kd) yrkandena 1 och 2, MJ268 (kd), MJ314 (s) samt MJ386 (s).

Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller minskning av svenska vattenburna utsläpp av fosfor- och kväveföreningar samt minskning av utsläppen av ammoniak och kväveoxider till luft. Utskottet har i betänkande 2007/08:MJU15 behandlat frågan om övergödda sjöar. Omkring 600 av landets sjöar, knappt 1 %, räknas som övergödda (eutrofierade). Det innebär att halterna av främst fosfor men även kväve är förhöjda. Problemen med övergödda sjöar är störst i jordbrukslandskapen i södra och mellersta Sverige. Eutrofiering påverkar sammansättningen av arter i sjöarna. De arter som kan dra nytta av den ökande näringen gynnas och ökar kraftigt i antal på bekostnad av arter som inte har samma förmåga att föröka sig. Utskottet anförde att det inhämtat att det finns olika restaureringsmetoder för övergödda sjöar. Metoderna måste anpassas efter förhållandet i den sjö som ska åtgärdas. Övergödda sjöar restaureras främst genom att man åtgärdar orsaken till övergödningen, t.ex. genom minskat avloppsvattenutsläpp eller jordbruksläckage. I de fall det behövs tas överskottet av mörtfisk bort främst genom

trålning. Syrefria bottnar åtgärdas genom t.ex. kemisk bindning av fosfor. Metoder för detta är redan framtagna. Med det anförda avstyrks motion MJ455 (m).

Som aviserat i havspropositionen (prop. 2008/09:170) ser nu regeringen över myndighetsstrukturen för förvaltning och planering av havsområden. I föreliggande proposition anförts att viktiga anpassningar görs för att genomföra Sveriges internationella åtaganden samtidigt som genomförandet av lokala åtgärder för att förbättra havsmiljön får ett kraftigt utökat stöd. Den 10 september 2009 beslutade regeringen att en särskild utredare ska lämna förslag till vilka verksamheter inom i första hand Naturvårdsverket och Fiskeriverket och de fem vattenmyndigheterna som ska ingå i en ny myndighet för havs- och vattenmiljöfrågor (dir. 2009:64). Utredaren ska lämna förslag till myndighetens verksamhet, ansvarsområden och regionala förankring, beskriva formerna för samordning och samverkan med andra myndigheter samt redovisa behovet av och föreslå nödvändiga författningsändringar. Myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 januari 2011. Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2010. För att uppnå en effektiv och ändamålsenlig havs- och vattenförvaltning anser utskottet i likhet med vad som anförts i propositionen att det finns behov av en central förvaltningsmyndighet som bör tilldelas ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor. I havspropositionen bedömde regeringen att en utredning bör tillsättas för att komplettera beslutsunderlaget för den slutliga utformningen av en sådan myndighet med hänsyn till övriga utredningar på området. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ473 (s) yrkande 11, MJ474 (s) yrkande 19, MJ476 (s), MJ477 (s), MJ406 (m), MJ257 (m), MJ451 (c), MJ384 (fp), MJ202 (fp), MJ219 (kd) och MJ328 (mp).

Motioner om klimatpåverkan

Inriktning för den svenska klimatpolitiken.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör inriktningen för den svenska klimatpolitiken. Förslagen avser ett tredelat mål för Sveriges klimatpolitik (mp), en prioritering av klimatåtgärder som också ger en positiv effekt i övrigt för miljö och hälsa (m), ett program för en Green New Deal (v), en sammanhållen nationell klimatplan (s), strategier för klimatanpassning (v) och att Sverige ska satsa 1 % av BNP på klimatåtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser (v).

Jämför reservationerna 7 (s, v, mp) och 8 (v).

Motionerna

I motion U348 (mp) yrkande 1 framhålls att målet för Sveriges klimatpolitik är tredelat. Ett mål för den inhemska reduktionen, ett andra mål för hur Sverige på ett långsiktigt och strukturellt sätt ska bidra ekonomiskt och praktiskt till klimatsmart utveckling i syd samt ett tredje mål som anger Sveriges stöd till anpassning i utvecklingsländer. Dessa mål bör enligt motionärerna formuleras så att de inhemska utsläppen ska minska med minst 40 % till 2020 jämfört med 1990 års nivå, att Sveriges ansvar för utsläppsreduktioner i utvecklingsländer är minst lika stort samt att Sverige ska ta sitt ansvar för att finansiera anpassningsåtgärder i syd i enlighet med belopp som senare kommer att fastställas.

I motion MJ410 (m) uppmärksammar motionären att det nyligen framkommit i en rapport från FN:s miljöprogram Unep att andra föroreningar än koldioxid kan spela en betydligt större roll än man tidigare trott när det gäller att påverka den globala uppvärmningen, föroreningar som även påverkar människors hälsa. Mot bakgrund av denna rapport anser motionären att riksdag och regering i första hand bör prioritera klimatåtgärder som också ger en positiv effekt i övrigt för miljö och människors hälsa.

Enligt motion MJ468 (v) föreslås ett program för en "Green New Deal" för Sverige. I motionen framhåller man att det finns ett behov av ett program som motverkar såväl den ekonomiska krisen som klimatkrisen. Motionärerna menar att den nya klimatsmarta tekniken kan ge miljontals nya jobb världen över. (yrkande 40) Vidare föreslår man att Sverige ska satsa 1 % av BNP i statsbudgeten på klimatåtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser (yrkande 39).

Enligt motion MJ361 (s) bör regeringen presentera en sammanhållen nationell klimatplan med pådrivande styrinstrument för samtliga klimatpåverkande samhällssektorer. Vidare uppmärksammar motionärerna att det statliga Klimpstödet för klimatsmarta investeringar i kommuner och företag bidrog till att tydligt minska koldioxidutsläppen i Sverige; de bör därför återinföras. Vidare anser motionärerna att också samtliga kommuner bör utarbeta sammanhållna kommunala klimatplaner.

I motion MJ468 (v) yrkande 8 framhålls att klimatanpassningar måste föras in i alla länders nationella strategier. Vidare skriver man att anpassningen till klimatförändringarna bör vara en del av existerande fattigdomsbekämpningsstrategier samt att nationella åtgärdsplaner för anpassning måste ta hänsyn till konfliktrisen. Enligt motionärerna bör Sverige verka för detta i internationella forum.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet i likhet med regeringen (se prop. 2009/10:1 finansplan m.m. s. 57, 67 f.) framhålla vikten av att få till stånd en internationell överenskommelse kring klimatfrågan. Ledare från världens länder samlas i dessa dagar för FN:s klimatomöte i Köpenhamn. Inriktningen för

mötet är att ett nytt internationellt klimatavtal ska kunna slutas som tar vid där det s.k. Kyotoprotokollets första åtagandeperiod slutar, dvs. efter 2012. En av Sveriges huvuduppgifter som ordförande i EU:s ministerråd hösten 2009 är att leda unionen så att EU på bästa sätt kan agera för att nå en global klimatöverenskommelse.

Som regeringen framhåller är en stor majoritet av världens klimatforskare eniga om att jordens klimat är på väg att förändras och att bl.a. mänsklig påverkan är en viktig orsak till detta. Hotet om kraftiga klimatförändringar är en av de största utmaningarna som mänskligheten står inför. Det är samtidigt ett globalt problem och måste hanteras på ett internationellt plan. Att reducera utsläppen av koldioxid och andra s.k. växthusgaser är också något som är kostsamt. Genom internationellt samarbete kan de globala insatserna mot klimatförändringar omfatta mer långtgående åtaganden och genomföras kostnadseffektivt. Beräkningar visar att det går att åstadkomma globala utsläppsminskningar till förhållandevis låga kostnader. Det kräver att klimatåtgärderna är internationellt koordinerade genom t.ex. ett system för internationell utsläppshandel.

Vidare menar regeringen att om EU och Sverige skulle driva en klimatpolitik som enbart fokuserade på utsläppsminskningar inom unionen och nationellt, utan internationell samordning, skulle det resultera i betydande merkostnader för att uppnå en given effekt på klimatet. Det kan i sin tur äventyra möjligheten för utsläppsbegränsningarna att alls komma till stånd. Den stora utmaningen framöver är att åstadkomma en överenskommelse kring klimatfrågan som inte bara omfattar de industrialiserade länderna, utan även utvecklingsländerna och i synnerhet de snabbväxande utvecklingsekonomierna. En sådan överenskommelse måste också leva upp till kraven om en rättvis och hållbar global utveckling. EU:s medlemsländer har enats om en ambitiös klimatpolitik när det gäller de egna minskningarna av koldioxidutsläppen. Det är en förutsättning för att EU ska kunna vara en trovärdig part och pådrivande i de fortsatta internationella klimatförhandlingarna.

I samband med riksdagens behandling av regeringens proposition En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat våren 2009 anslöt sig utskottet till regeringens bedömning vad gäller inriktningen för den svenska klimatpolitiken. Utskottet delar regeringens uppfattning, som kom till uttryck i propositionen, att Sverige internationellt sett har bedrivit en framgångsrik klimatpolitik. Sverige har kunnat bryta det negativa sambandet mellan ekonomisk tillväxt och utsläpp av växthusgaser. Genom att förena ekonomisk tillväxt med miljöhänsyn kan Sverige vara ett föredöme för många av de utvecklingsländer och snabbt växande ekonomier som eftersträvar en hållbar utveckling. Som framgick i propositionen är regeringens avsikt att utveckla Sverige till en förebild för ett modernt klimatanpassat samhälle (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28). Utskottet – som vidhåller sitt tidigare ställningstagande – föreslår att motionerna U348 (mp) yrkande 1 och MJ410 (m) lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet framhöll i samband med ovan nämnda behandling av regeringens klimatpolitiska proposition bl.a. att en viktig utgångspunkt för miljöpolitiska styrmedel är att de, i möjligaste mån, ska utformas så att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan. Sveriges klimatmål ska främst uppnås med generella ekonomiska styrmedel, bl.a. höjd koldioxidskatt, minskade eller slopade undantag av denna skatt samt även höjning av drivmedelsskatter och övriga energiskatter (bet. 2008/09: MJU28 s. 33).

Som vidare framhålls i budgetpropositionen för 2010 utgår regeringens politik från att de underskott som uppstår i de offentliga finanserna till följd av krisen måste vara tillfälliga och hanterbara för att Sverige ska upprätthålla långsiktigt hållbara offentliga finanser. Sunda offentliga finanser är en grundförutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomisk politik. Det är en grundbult för regeringens politik och ska upprätthållas i såväl goda som dåliga tider. Offentliga åtaganden måste i framtiden kunna finansieras med hänsyn tagen till den demografiska utvecklingen, trender i arbetsmarknaden, globaliseringen, klimatförändringarna m.m. Vidare framhåller regeringen att erfarenheten visar att det inte helt går att motverka kraftig konjunkturnedgång med aktiva finanspolitiska åtgärder utan att de offentliga finanserna äventyras. Krisåtgärderna inriktas därmed på att med kostnadseffektiva sysselsättningsskapande åtgärder stimulera efterfrågan och dämpa fallet med sysselsättningen. Åtgärderna kan därmed bidra till att både lindra krisens verkningar och påskynda en återhämtning. För att de offentliga finanserna inte ska urholkas av stabiliseringspolitiska åtgärder måste det säkerställas att temporära åtgärder inte blir permanenta.

Utskottet anser att styrmedel ska vara breda, långsiktiga och gärna internationellt samordnade. Enligt vad utskottet inhämtat från Miljödepartementet kan tillfälliga miljöåtgärder visserligen stimulera ekonomin, men de kan inte anses uppfylla principen om att förorenaren ska betala. Vidare framhålls att regeringen anser att skatter är effektivare än subventioner för att hantera miljöproblem och att det finns andra effektivare stimulansåtgärder än omfattande miljöåtgärder. Skatter på energi och utsläpp är effektiva styrmedel för att nå målen inom klimat- och energiområdet. Genom att sätta ett pris på utsläpp som påverkar klimatet uppmärksammas att utsläpp har en kostnad som måste betalas, samtidigt som energieffektiviseringar och utfasning av omodern teknik stimuleras. Syftet är också att låta dem som förorenar i större utsträckning betala för sin miljöpåverkan. Höjda miljöskatter är effektiva styrmedel, men ingen finanspolitisk stimulansåtgärd. Förslaget om en Green New Deal skulle leda till finanspolitisk stimulans, men uppfyller inte principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan. Ett ytterligare argument för att inte blanda ihop klimatpolitik med tillfälliga stimulansåtgärder från regeringens sida är att den ekonomiska krisen och konjunkturnedgången rimligen är ett övergående problem medan klimatfrågan är ett långsiktigt problem. Med det anförda avstyrks motion MJ468 (v) yrkande 40.

Utskottet har tidigare behandlat frågor som rör statliga bidrag för kommunala klimatinvesteringsprogram (se bet. 2008/09:MJU28). I samband med detta har utskottet bl.a. framhållit att även om många kommuner och länsstyrelser menar att Klimpbidragen har varit betydelsefulla för arbetet på lokal nivå har också kritik riktats mot stöden med krav på förändringar. I likhet med regeringen påpekade utskottet att det mot bakgrund av att klimatinvesteringsprogrammen avslutades 2008 är viktigt att kommunerna frigör medel inom egna ramar för att integrera klimataspekten i de kommunala verksamheterna – investeringar som ofta även är ekonomiskt lönsamma. Kommunerna har genom sitt planmonopol och som huvudman för olika verksamheter samt som betydande upphandlare stora möjligheter att påverka samhällsutvecklingen mot minskad klimatpåverkan. I likhet med regeringen ansåg utskottet att det är viktigt att kommunerna på bred front tar ett helhetsgrepp om klimatproblematiken. Utskottet förordade vidare, i enlighet med regeringens förslag, att kommunerna i likhet med länsstyrelsernas arbete med regionala klimat- och energistrategier bör uppmantras att utveckla lokala klimat- och energistrategier som visar hur klimatpåverkan kan minska genom att energianvändning och transportbehov minimeras. Länsstyrelsen bör stödja kommunerna i detta arbete, vilket även förtydligats i regleringsbrevet för 2009. Vidare uppmärksammade utskottet att det finns möjlighet att via Energimyndighetens anslag Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m. söka stöd för det regionala och lokala arbetet med klimat- och energistrategier. Vidare ges statligt stöd till alla kommuner för energi- och klimatrådgivning avseende hushåll, företag och kommunens egna byggnader. Det sista under förutsättning att kommunen motfinansierar. Utskottet lyfte även fram planeringsstödet för vindkraft som administreras av Boverket som ett annat konkret exempel på regeringens stöd till lokalt klimatarbete. Ett ytterligare konkret exempel på stöd till lokalt klimatarbete är den av regeringen tillsatta Delegationen för hållbara städer som syftar till att stimulera en utveckling av attraktiva stadsmiljöer med minskad klimat- och miljöpåverkan som kan vara förebilder både nationellt och internationellt för hållbart stadsbyggande och tillämpad miljöteknik. Som framgår av budgetpropositionen för 2010 har regeringen avsatt 340 miljoner kronor under 2009 och 2010 för hållbara städer (prop. 2009/10:1, utg.omr. 20 s. 12). Utskottet finner inga skäl att ompröva sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därför motion MJ361 (s).

Som framgår av budgetpropositionen för 2010 har Sverige och andra industrialiserade länder ett ansvar för att bidra till utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder i utvecklingsländer. Det är även avgörande för att få till stånd en internationell klimatöverenskommelse. Klimatförändringen har en direkt koppling till utvecklingen i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna. Klimatförändringarna visar redan på ett stort behov av anpassning. De rika länderna har ett särskilt ansvar för att finansiera anpassningsåtgärder. Reger-

ingen har tagit initiativ till en kommission för klimatförändring och utveckling som samlar kunskap och erfarenhet från världen, och dess slutsatser bidrar till att utveckla anpassningsarbetet. Under 2009–2011 satsar regeringen drygt 4 miljarder kronor på klimat och utveckling i biståndet. Insatser för att stödja anpassning till klimatförändringarna kan innebära åtgärder som syftar till att minska människors sårbarhet, exempelvis investeringar i hälsa, sanitet, mark och jordbruk och tillgång till vatten, liksom projekt som är direkt relaterade till klimat, exempelvis väderprognoser och byggande av vallar. Vidare framgår av budgetpropositionen att anslaget för klimatanpassning som infördes 2009 ökas med 17 miljoner kronor 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget ökas med 17 respektive 92 miljoner kronor i förhållande till beräkningen i vårpropositionen. Anslaget syftar till att arbetet med anpassning till ett förändrat klimat ska stärkas och samordningen förbättras, både på central och på regional nivå. Arbetet bör genomföra hela samhället (prop. 2009/10:1 finansplan m.m. s. 240, utg.omr. 20 s. 35, 37).

Enligt utskottets mening bör vidare uppmärksammas att Europeiska rådet under det svenska ordförandeskapet nyligen uttalat att anpassning är ett nödvändigt inslag som måste behandlas på ett övergripande sätt i ett Köpenhamnsavtal (Europeiska rådet 29–30 oktober 2009). Utskottet ser positivt på rådets förslag att skapa en ram för anpassningsåtgärder som en del av Köpenhamnsavtalet. I Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte den 29–30 oktober 2009 understryks behovet av att öka stödet för anpassningsåtgärder i utvecklingsländerna fram till och efter 2012, med inriktning på länder och regioner som är särskilt utsatta för klimatförändringarnas negativa verkningar. Vidare betonas att internationell finansiering också bör bidra till anpassning till klimatförändringarna i utvecklingsländerna, framför allt de fattigaste och mest utsatta länderna med begränsade nationella resurser. Anpassningshänsyn bör i praktiken integreras med utvecklingsstrategier och nationell planering via processer och samordning som styrs av länderna själva. Det ekonomiska stödet bör baseras på dessa nationella strategier och planer. På internationell nivå bör allmän vägledning, analys och utbyte av god praxis erbjudas. Mot denna bakgrund konstaterar utskottet att regeringen löpande arbetar med anpassningsåtgärder såväl nationellt som i ett internationellt forum. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ468 (v) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Som redovisas i budgetpropositionen för 2010 föreslår regeringen nya satsningar på energieffektivisering och internationella klimatinvesteringar för att uppnå Sveriges energi- och klimatmål. Det föreslagna programmet för energieffektivisering bidrar till att uppfylla Sveriges förpliktelser i energitjänstedirektivet till 2020. Programmet innehåller förstärkt regionalt och lokalt energi- och klimatarbete, insatser för information, rådgivning, stöd för teknikutveckling och marknadsintroduktion, nätverksaktiviteter samt införande av ett stödssystem med energikartläggningscheckar. Programmet

uppgår till 300 miljoner kronor per år under perioden 2010–2014. Vidare har tillgängliga anslag för energieffektivisering mer än fördubblats för perioden 2010–2012 (prop. 2009/10:1 finansplan m.m. s. 55). Tidigare satsningar redovisades i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 finansplan m.m. s. 33 f.). I detta sammanhang bör även uppmärksammas att riksdagen, på förslag av regeringen, beslutat om omfattande satsningar på klimat- och energirelaterad forskning (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09: UbU4, rskr. 2008/09:160). Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ468 (v) yrkande 39.

Mål och visioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (v) om mål och visioner i den svenska klimatpolitiken.

Jämför reservation 9 (s, v, mp).

Motionen

I motion MJ468 (v) yrkandena 1–6 lägger motionärerna fram förslag om en rad klimatpolitiska mål. Inledningsvis behandlas ett globalt klimatmål till 2050. Det föreslås att Sverige ska vara drivande för ett globalt klimatmål som innebär att de globala utsläppen ska minska med minst 80 % till 2050 (yrkande 1). Vidare bör Sverige agera för att industriländernas utsläppsreduktioner ska uppgå till 30–40 % 2020 och 80–85 % 2050 (yrkande 2). Sverige bör vidare agera för att utsläppen per capita på sikt konvergerar. Enligt motionärerna bör utsläppen i Sverige för 2020 i den sektor som inte handlar med utsläppsrätter vara 45 % lägre än utsläppen för 1990 under förutsättning att EU, efter en internationell överenskommelse i Köpenhamn, lägger ut 30 % i den handlande sektorn. Om EU i stället lägger ut 20 % i den handlande sektorn, bör målet för den icke-handlande sektorn revideras. Målet för den icke-handlande sektorn ska genomföras i Sverige och ska inte omfatta åtgärder i andra länder. Upptag och utsläpp till och från skogsbruk och annan markanvändning bör inte inkluderas i det nationella målet för 2020 (yrkande 3). Vidare ska utsläppen av växthusgaser i Sverige reduceras med 90 % till 2050 i förhållande till 1990 (yrkande 4). Sverige bör även ha högt ställda ambitioner i vårt stöd till klimatinsatser i andra länder. Motionärerna vill därför minska utsläppen i andra länder med minst 13 % i förhållande till hur utsläppen såg ut i den icke-handlande sektorn i Sverige 1990, med fokus på utvecklingsländer (yrkande 5). Slutligen föreslår man i yrkande 6 att EU ska minska sina utsläpp med minst 40 % jämfört med 1990 års nivåer.

Utskottets ställningstagande

Våren 2009 fattade riksdagen, på förslag av regeringen, beslut om ett nytt klimatmål för Sverige till 2020 enligt följande:

Utsläppen för Sverige bör för år 2020 vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990. Målet gäller för de verksamheter som *inte* omfattas av systemet för handel med utsläppsätter. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser år 2020 ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre för den icke handlande sektorn i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen sker genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som CDM.

Det nationella målet ska ge ett starkt bidrag till en global och övergripande klimatöverenskommelse. För de verksamheter som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsätter bestäms ambitionen för minskningen av utsläppen gemensamt på EU-nivån inom ramen för handelssystemets regler.

Upptag och utsläpp till och från skogsbruk och annan markanvändning bör för närvarande inte inkluderas i det nationella målet för år 2020. När resultatet från förhandlingarna om en framtida internationell klimatregim föreligger bör frågan prövas på nytt. (prop. 2008/09:162 s. 31, bet. 2008/09:MJU28 s. 25 f.)

I samband därmed anslöt sig utskottet vidare till regeringens vision att Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser är noll 2050. Utskottet konstaterade därvid att det mot bakgrund av regeringens förslag på långsiktiga prioriteringar bör vara fullt möjligt att minska utsläppen så att Sverige kan uppfylla denna vision.

Som utskottet tidigare framhållit är klimatfrågan ett globalt problem som måste hanteras på ett internationellt plan. Som regeringen framhåller i årets budgetproposition (prop. 2009/10:1 utg.omr. 20 s. 34) är Sverige, genom EU-ordförandeskapet hösten 2009, en drivande kraft i att utforma EU:s miljöpolitik. Siktet är inställt på att Sverige ska leda övriga EU till en global klimatöverenskommelse i Köpenhamn i december 2009. Den 28–29 oktober fastställde Europeiska rådet EU:s ståndpunkt inför klimatkonferensen i Köpenhamn. Där framhålls att ett Köpenhamnsavtal måste innehålla bestämmelser om målet på 2 °C, ambitiösa åtaganden från de utvecklade ländernas sida om utsläppsminskningar, lämpliga begränsningsåtgärder från utvecklingsländernas sida, anpassning, teknik och ny överenskommelse om finansiering. Europeiska rådet betonar vikten av ett juridiskt bindande avtal för perioden fr.o.m. den 1 januari 2013 som bygger på Kyotoprotokollet och innehåller alla väsentliga delar i det. Europeiska rådet anser också att alla länder, inbegripet de som för närvarande inte har anslutit sig till Kyotoprotokollet, bör agera utan dröjsmål.

Vidare uppmanar Europeiska rådet alla parter att ansluta sig till målet på 2 °C och enas om globala utsläppsminskningar på minst 50 % och samlade utsläppsminskningar i de utvecklade länderna på minst 80–95 %, som ett led i sådana globala utsläppsminskningar, fram till 2050 jämfört med 1990 års nivåer; dessa mål bör fungera både som sporre och måttstock när det gäller att fastställa målen på medellång sikt, om inte annat

följer av regelbunden vetenskaplig översyn. Europeiska rådet stöder ett EU-mål om att minska utsläppen med 80–95 % senast 2050 jämfört med 1990 års nivåer, inom ramen för de minskningar som enligt FN:s mellanstatliga panel för klimatförändringar (IPCC) är nödvändiga från de utvecklade länderna som grupp.

Europeiska unionen går i bräschen för ansträngningarna att bekämpa klimatförändringarna. Den står fast vid att fatta ett beslut om att övergå till en minskning på 30 % fram till 2020 jämfört med 1990 års nivåer som sitt villkorade erbjudande till ett globalt och övergripande avtal för perioden efter 2012, förutsatt att andra utvecklade länder åtar sig jämförbara utsläppsminskningar och att utvecklingsländerna bidrar i rimlig utsträckning alltefter ansvar och individuell förmåga.

Europeiska rådet menar vidare att det inte kommer att vara tillräckligt med åtgärder enbart från Europeiska unionen. Ett övergripande och ambitiöst avtal kan bara nås om alla parter bidrar till processen. Andra utvecklade länder bör också visa sitt ledarskap genom att åta sig ambitiösa utsläppsminskningar och öka sina nuvarande utfästelser. Utvecklingsländerna, särskilt de mer ekonomiskt avancerade, bör åta sig lämpliga begränsningsåtgärder, i överensstämmelse med deras gemensamma men differentierade ansvar och individuella förmåga. Europeiska rådet understryker behovet av mätning, rapportering och verifiering (MRV) av begränsningsåtgärder i alla länder. Europeiska rådet ställer sig bakom de av miljørådet den 21 oktober 2009 antagna slutsatserna om EU:s ståndpunkt inför klimatkonferensen i Köpenhamn. Där fastställs det att de industrialiserade länderna ska minska sina utsläpp med 25–40 % till 2020 och 80–95 % 2050 i jämförelse med nivåerna 1990. Utvecklingsländerna ska minska sina utsläpp med 15–30 % jämfört med att inga åtaganden hade vidtagits. Utskottet sluter upp bakom Europeiska rådets och Miljørådets ståndpunkter inför klimatkonferensen i Köpenhamn. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ468 (v) yrkandena 1–6 lämnas utan vidare åtgärd.

Strategier för utsläppsminskningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om personliga utsläppskvoter och en motion om utsläpp av narkosgaser (båda mp).

Motionerna

Enligt motion MJ475 (mp) bör utformningen av ett system med personliga utsläppskvoter i Sverige utredas. Motionären uppger att Sveriges hushåll i dag står för mer än hälften av alla landets utsläpp av koldioxid och menar att personliga utsläppskvoter kan vara den typ av åtgärd som behövs för att åstadkomma tillräcklig beteendeförändring. Vidare anser motionären att

de starkaste argumenten för personliga utsläppskvoter är systemets effektivitet, rättvisa, fördelningspolitiska effekter och att de leder till besparingar för den enskilde medborgaren.

I motion MJ206 (mp) yrkandena 1–2 föreslår motionärerna att regeringen tillsätter en utredning för att undersöka i vilken omfattning narkosgaser släpps ut från våra sjukhus och för att ta fram förslag på vilka åtgärder som kan vidtas för att minska utsläppen av dessa från sjukhusen. Man hänvisar till att narkosgaser enligt Naturvårdsverket har en långt kraftigare växthusverkan än koldioxiden, vilket innebär att de ger ett märkbart bidrag till växthuseffekten och dess förstärkning.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av budgetpropositionen för 2010 är miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel av central betydelse för att Sveriges mål på klimat- och energiområdet ska kunna nås. Utskottet anser i likhet med regeringen att styrmedel ska utformas på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt och med hänsyn till medborgarnas förutsättningar. En viktig utgångspunkt för miljöpolitiska styrmedel är att de, i möjligaste mån, ska utformas så att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan (prop. 2009/10:1 finansplan m.m. s. 171). Utskottet har tidigare anslutit sig till regeringens bedömning att en samlad åtgärdsplan behövs för att nå de långsiktiga klimatpolitiska målen. I fråga om valet av åtgärder ska den mest kostnadseffektiva åtgärdskombinationen eftersträvas. För att uppnå en god ekonomi och för att hushålla med de gemensamma resurserna bör den kombination av åtgärder genomföras som långsiktigt leder till önskat mål till lägsta möjliga kostnad (bet. 2008/09:MJU28 s. 31). Enligt utskottet kan personliga utsläppskvoter vid en första anblick verka bra och effektivt. Dock kommer det enligt utskottets bedömning att vara förknippat med en omfattande administration; varje resa den enskilde gör eller vara den enskilde köper ska ha ett värde i växthusgastermer som belastar det individuella växthusgaskontot. Detta måste registreras direkt vid köpet av tjänsten eller varan. Tjänster och varor måste också ha ett "utsläppsvärde" vilket kan antas kräva en mycket stor arbetsinsats för att ta fram. Detta skulle vidare kunna leda till en omfattande reglering. Eventuellt skulle det även kunna komma i strid med WTO-reglerna. Med det anförda avstyrks motion MJ475 (mp).

När det gäller utsläpp av narkosgaser har utskottet i samband med beredningen av klimatpropositionen behandlat en liknande motion. Utskottet avstyrkte då motionen med hänvisning till att utsläppen av dessa gaser bedöms vara förhållandevis små och att regeringen prioriterar åtgärder i andra sektorer för att begränsa klimatpåverkan. Utskottet hänvisade även till de åtgärder och styrmedel som redovisas i klimatpropositionen och som man anser är ett effektivt sätt att minska utsläppen i de olika sekto-

terna (bet. 2008/09:MJU28 s. 24). Enligt vad utskottet har inhämtat står regeringens tidigare bedömning fast. Utskottet ser därför inget skäl att ompröva sitt ställningstagande och avstyrker därmed motion MJ206 (mp).

Flyg och sjöfart

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om flyg och sjöfart i Kyotoprotokollet (v och mp).

Jämför reservation 10 (s, v, mp).

Motionerna

I motion T532 (mp) yrkande 1 föreslås att internationella bunkeroljor inkluderas i Kyotoprotokollet, så att både sjöfarten och flyget avkrävs sitt klimatansvar. Motionärerna anser att det ur klimatsynpunkt är uppseendeväckande att båda dessa transportslag slipper undan åtaganden och kan fortsätta öka sina utsläpp utan ekonomiska styrmedel eller andra åtgärder. Man menar att alla sektorer måste inkluderas i Kyotoprotokollet, inte minst de som har en ansevärd del av klimatpåverkan och vars trender går åt fel håll. Det är giltigt för både sjöfart och flyg.

I motion T426 (v) yrkande 125 förordas att Sverige i internationella sammanhang aktivt agerar både i EU och FN för att den internationella luftfartens klimatpåverkan ska inkluderas i den internationella klimatkonventionen efter 2012. Motionärerna lyfter fram att FN:s klimatpanel (IPCC) förutspår att flygets samlade globala utsläpp av växthusgaser 2050 i värsta fall kan uppgå till 15 %. Detta är oroande, och det är på en internationell nivå en förändring måste ske, eftersom den internationella flygtrafiken är svår att miljöbeskatta om det inte sker i flera länder samtidigt.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen deklarerar i budgetpropositionen för 2010 bör i princip alla transportslag, såväl flyget som sjöfarten, bära sina kostnader för koldioxidutsläpp. Regeringen verkar för att både luftfartens och sjöfartens utsläpp inkluderas i en framtida internationell klimatregim och att internationella verkningsfulla åtgärder genomförs för att minska sektorernas utsläpp (prop. 2009/10:1 utg.omr. 20 s. 35). Under hösten 2009 har regeringen i egenskap av ordförande i ministerrådet lett EU:s miljöarbete inför klimatkonferensen i Köpenhamn. I Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådet 29–30 oktober 2009 lyfter man fram att EU betonar att det finns ett stort behov av lämplig global reglering av annars oreglerade utsläpp från internationell luftfart och internationella sjötransporter för att maximera de globala begränsningsinsatserna och uppnå lika villkor i förhål-

lande till andra utsläppskällor. Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) och Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) är lämpliga forum för att utarbeta globala ramar, på grundval av globala sektorsmål som fastställs i Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar. Dessa bör ge en flaggneutral, icke-snedvridande täckning av varje sektor för att undvika koldioxidläckage; utifrån marknadsbaserade åtgärder och upprätthållande av det nationella ansvaret för omständigheter och skiftande förhållanden kan dessutom en del av de potentiella intäkterna användas till klimatåtgärder i utvecklingsländer. Enligt de av Miljörådet den 21 oktober 2009 antagna slutsatserna om EU:s ståndpunkt inför klimatkonferensen i Köpenhamn fastställs att en överenskommelse ska vara nådd 2010 och godkänd 2011 för att nå tvågradersmålet. Vidare framhålls beträffande bunkerbränslen att EU:s ståndpunkt inför partsmötet i Köpenhamn är, enligt tidigare föreslagna mål, en minskning om 10 % utsläppsminskningar till 2020 för flygsektorn och 20 % till 2020 för sjöfarten i jämförelse med 2005. I likhet med regeringen stöder utskottet EU:s ståndpunkter inför klimatkonferensen i Köpenhamn. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna T532 (mp) yrkande 1 och T426 (v) yrkande 125 lämnas utan vidare åtgärd.

Livsmedelskedjans klimatpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör livsmedelskedjans klimatpåverkan. Förslagen avser en klimatöversyn av hela livsmedelskedjan (s), mål om minskad köttkonsumtion till 2020 (v), en handlingsplan för en minskning av livsmedelskedjans påverkan på klimat och miljö (v), en vegetarisk dag i veckan (v), utredningar som syftar till att ta fram förslag för att minska köttkonsumtionen samt ekonomiska styrmedel för att minska livsmedelskedjans påverkan på klimat och miljö (v) och subventioner till köttindustrin (v).

Jämför reservationerna 11 (s) och 12 (v).

Motionerna

I motion MJ474 (s) yrkande 9 föreslår motionärerna en klimatöversyn av hela livsmedelskedjan. För att minska beroendet av fossila bränslen menar motionärerna att det är viktigt att se över hela kedjan: hur produktionen sker på gården; hur förädlingsindustrin arbetar; hur konsumenterna får insikt om sin makt att påverka; hur konsumenterna kan påverka det enorma energislöseri som all bortslängd mat innebär.

I motion MJ468 (v) yrkande 24 påpekas att Sverige bör agera för att ett mål för en minskad köttkonsumtion med 25 % till 2020 införs i Sverige och inom EU. Man framhåller att konsumtionen av animaliska livsmedel ökar explosionsartat i världen. Vidare uppmärksammas att forskare menar att vi måste äta mindre kött om vi vill ha en hållbar klimatutveckling. Motionärerna menar att det är nödvändigt att minska köttkonsumtionen i rika länder. Vidare anförs att man bör ta fram en handlingsplan för hur livsmedelkedjans, inklusive animalieproduktionens, påverkan på klimat och miljö kan minskas (yrkande 25).

I motion MJ403 (v) framhåller motionärerna att en handlingsplan över hur livsmedelproduktionens klimatpåverkan kan minskas bör tas fram (yrkande 6). Vidare vill motionärerna uppmuntra en ökad andel vegetarisk kost inom offentlig sektor och föreslår att kommunerna inför en vegetarisk dag i veckan på menyn (yrkande 19). Vidare menar man att en förändring av matvanorna måste till för att dels möjliggöra livsmedelsförsörjning till jordens växande befolkning, dels minska utsläppen av växthusgaser och hejda klimatförändringen. Motionärerna föreslår därför att EU inför ett nytt mål om en minskning av köttkonsumtionen med 25 % till 2020 (yrkande 20). Slutligen förordar motionärerna att en utredning med syfte att finna bästa vägen för att minska köttkonsumtionen i Sverige tillsätts (yrkande 21).

I motion MJ468 (v) föreslås att en utredning tillsätts om införande av ekonomiska styrmedel för att minska livsmedelkedjans, inklusive animalieproduktionens, påverkan på klimat och miljö (yrkande 26). Vidare anser motionärerna att Sverige bör agera för ett slutdatum då stödet till köttindustrin avvecklas (yrkande 27).

Utskottets ställningstagande

I samband med utskottets beredning av regeringens klimatproposition i våras anförde utskottet att livsmedelskedjans klimatpåverkan är betydande då matens andel av växthusgasutsläppen uppgår till i storleksordningen 20–25 % (bet. 2008/09:MJU28 s. 83 f.) . När det gäller resursanvändning uppskattas den svenska livsmedelskedjan använda 20 % av all energi. Det är därför angeläget att åtgärder kan vidtas för att minska dess klimat- och miljöpåverkan. Det är viktigt att notera att livsmedelsproduktionen även har stor betydelse för ett flertal andra miljökvalitetsmål utöver miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Det är därför väsentligt att inte helt isolera klimatmålet då det kan leda till oönskade effekter beträffande andra miljösmål.

Utskottet uppmärksammade vidare att Livsmedelsverket har ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet, varav klimatpåverkan är en del. Livsmedelsverkets uppgift är att i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshandlingen och bra matvanor. Det senare omfattar bl.a. kostråd riktade till storhushåll och privatpersoner. Med kun-

skap kan konsumenterna göra medvetna val. Aktiviteter som ökar kunskapen kring livsmedelskedjans miljö- och klimatpåverkan i de fall kunskapsluckor finns är särskilt angelägna, liksom aktiviteter som bidrar till att sprida kunskap om lämpliga åtgärder för att minska påverkan. Vidare uppmärksammades att Livsmedelsverket med ökad kunskap och informationsinsatser riktade till konsumenter och andra aktörer inom livsmedelsindustri och handel kan bidra till att livsmedelskedjans klimatpåverkan minskar. I likhet med regeringen ansåg utskottet att Livsmedelsverkets samordnande och pådrivande roll för livsmedelskedjans klimatpåverkan borde stärkas.

Ett exempel på Livsmedelsverkets verksamhet inom detta område är arbetet med miljöanpassade kostråd som baseras på miljökonsekvensanalyser av olika livsmedelsgrupper. Syftet är att hjälpa konsumenter att göra miljösmapta livsmedelsval. Livsmedelsverket har i samarbete med Naturvårdsverket, som första myndighet i Europa, tagit fram förslag till råd som utöver hälsoaspekter också tar hänsyn till matens klimat- och miljöpåverkan. Livsmedelsverkets förhoppning är att fler länder nu ska följa Sveriges exempel. Den 14 maj 2009 notifierades Livsmedelsverkets miljösmapta matval hos kommissionen. Kommissionen har i sitt yttrande noterat att den svenska informationskampanjen uppmuntrar svenska konsumenter att välja lokalt producerad mat i syftet att minska påverkan på miljön. Även om kommissionen antar att detta projekt har utarbetats ur en miljösynpunkt, är det tydligt att uppmuntran av de svenska konsumenterna att köpa lokalt producerade (dvs. svenska) produkter går emot principen om fri rörlighet av varor på den interna marknaden. Kommissionen har i och med detta förlängt frysningsperioden, tiden innan de miljösmapta valen kan tas i bruk, till den 26 november 2009. Livsmedelsverket arbetar nu med att ta fram svar på kommissionens synpunkter (Livsmedelsverket, Meddelande från kommissionen SG (2009) D/51899).

Jordbruksminister Eskil Erlandsson har som svar på en interpellation (2009/10:35) angående miljösmapta livsmedelsråd framhållit vikten av att produktionen av livsmedel är hållbar. Regeringen satsar stora resurser på ett miljövänligare jordbruk. Som exempel nämnde ministern att man inom ramen för landsbygdsprogrammet kommer att satsa närmare 380 miljoner kronor de närmaste fyra åren för att hjälpa de areella näringarna att ställa om till en klimatsmart produktion. Syftet med dessa medel är att stimulera till ökad kunskap om hur näringen kan reducera sina utsläpp av växthusgaser och stimulera näringen att bidra till en hållbar produktion av förnybar energi. Vidare uppmärksammande ministern att vi i dag ser ett stort intresse för miljö- och klimatfrågor hos konsumenterna. Medborgarnas engagemang för de här viktiga frågorna menade han att vi ska ta till vara.

Vad gäller Livsmedelsverkets miljösmapta matval är ministerns förhoppning att det går att formulera matråd till konsumenter utan att det strider mot principen om fri rörlighet eller andra överenskommelser (prot. 2009/10: 21).

Vidare vill utskottet framhålla att regeringen arbetar med att reducera jordbrukets och animalieproduktionens klimatpåverkan, exempelvis bidrar flera av de åtgärder som vidtagits för att minska växtnäringssläcket även till lägre lustgasavgång. Ett annat exempel är den nyligen beslutade särskilda satsningen på investeringsstöd till biogasproduktion som genomförs inom ramen för landsbygdsprogrammet. Ytterligare ett viktigt område är att minska svinnet av livsmedel. Längs livsmedelskedjan, från jord till bord, uppstår svinn som förutom att det innebär ett resursslöseri också bidrar till växthuseffekten eftersom mer livsmedel måste produceras än vad som konsumeras. Här pågår en kunskapsinsamling hos myndigheterna. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ474 (s) yrkande 9, MJ468 (v) yrkandena 24 och 25 samt MJ403 (v) yrkandena 6, 19–21 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om ekonomiska styrmedel har den tidigare behandlats av utskottet. Utskottet hänvisade då till jordbruksminister Eskil Erlandssons svar på en interpellation (2006/07:318) angående köttkonsumtionens miljöpåverkan. I sitt svar uppgav jordbruksministern att regeringen inte hade för avsikt att införa miljöavgifter på de vegetabilier som användes för djuruppfödning eller miljöbonus till vegetabilisk produktion då detta inte var styrmedel som regeringen förespråkade. Vidare uppmärksammades att skatteutskottet med hänvisning till uttalanden vid behandlingen av allmänna motioner avstyrkt motioner om beskattning av animalieproduktionens miljöpåverkan (bet. 2008/09:MJU28 s. 84). Utskottet delar nu som då skatteutskottets bedömning och avstyrker med det ovan anförda motion MJ468 (v) yrkande 26.

När det gäller stödet till köttindustrin har även denna fråga nyligen behandlats av utskottet. Utskottet har därvid hänvisat till uppgifter om att det kopplade direktstödet i form av slakt- och handjursbidrag ska frikopplas senast den 1 januari 2012 enligt överenskommelsen om en översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken (bet. 2008/09:MJU28 s. 85). Sverige har beslutat att fortsätta bevilja handjursbidrag under 2010 och 2011 och förlägga tidpunkten för frikoppling till 2012 (regeringsbeslut 2009-06-16). Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ468 (v) yrkande 27 lämnas utan vidare åtgärd.

Skogsbruket och annan markanvändning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör förslag om en utredning om den svenska markanvändningens klimatpåverkan (v), en utredning om ändrad markanvändning av organogena jordar (mp), strategier för att minska utsläpp från dikade torvmossor (mp), avskogning (v) och handel med sänkkrediter (c).

Jämför reservationerna 13 (v) och 14 (mp).

Motionerna

I motion MJ468 (v) yrkande 23 framhålls att regeringen bör ta initiativ till en utredning för att klargöra den svenska markanvändningens klimatpåverkan. Man hänvisar till nyligen publicerad statistik från FN:s klimatpanel, där det framgår att Sverige har ökat sina nettoutsläpp av växthusgaser med 12,7 % sedan 1990, och motionärerna menar att det beror på att skogsavverkningarna varit större de senaste åren än de var 1990.

I motion MJ482 (mp) uppger motionärerna att dikningen av svenska torvmossor beräknas ge upphov till utsläpp som motsvarar halva trafiksektorns koldioxidutsläpp, eller ca 10 miljoner ton CO₂. Man menar att Sverige för att minska sina nettoutsläpp av växthusgaser måste ta fram nya strategier för att minska utsläppen från dikade torvmossor (yrkande 6). Vidare förordar man att ändrad markanvändning på organogena jordar bör utredas för att minska utsläppen av CO₂ (yrkande 7).

I motion MJ468 (v) yrkande 22 uppmärksammas att avskogning i utvecklingsländer initierad av mänsklig aktivitet motsvarar ungefär 20 % av de globala växthusgasutsläppen; dessutom är den ett hot mot den biologiska mångfalden. Man menar därför att Sverige bör agera för att stoppa avskogningen och bidra konstruktivt till att finna finansiering och mekanismer för att detta ska bli möjligt.

Enligt motion MJ274 (c) yrkande 1 bör ett system för internationell handel med sänkkrediter utvecklas som stöd för satsningen på tillväxtökning av produktionsskogarna i norra Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar fortsatt regeringens bedömning, som den kommer i uttryck i klimatpropositionen, att den framtida skogspolitiken i högre grad behöver ta hänsyn till skogens roll för klimatet. Vidare instämmer utskottet, nu som i våras, i att de analyser regeringen föreslår i klimatpropositionen bör göras. Dessa analyser gäller bl.a. förutsättningarna för styrmedel och regleringar, framtida upptag och utsläpp av växthusgaser från skogsbruk, möjligheten att öka upptaget av koldioxid i skog och mark samt möjliga incitament för att öka inlagringen av kol i olika typer av kolsänkor. Even-

tuella effekter på skogspolitikens dubbla mål och den svenska skogsnäringens internationella konkurrenskraft samt risken för koldioxidläckage bör, som regeringen framhåller, beaktas (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09: MJU28 s. 87). Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ468 (v) yrkande 23 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågor om dikade torvmossar och markanvändning på organogena jordar stöder utskottet regeringens resonemang och bedömning som den kommer till uttryck i klimatpropositionen. Där framgår att vissa myrar, exempelvis starrkärr, avger betydande mängder metan, medan metanavgången är betydligt lägre hos de i Götaland och Svealand vanligaste myrtyperna, mossarna. Myrarna är mycket viktiga kollager och dikningen av dem orsakar oxidering av torven och det bundna kolet avgår som koldioxid. Resultatet av sådan dikning blir ofta ökade utsläpp av växthusgaser. Dikade skogklädda torvmarker med begränsad skogstillväxt kan därför vara en källa för växthusgaser. Sambanden är emellertid komplicerade och flödena varierar starkt med vattennivå, årstid och geografiskt läge. Det är därför komplicerat att bedöma effekter av åtgärder som förändrar förutsättningarna som dikning och torvbrytning (prop. 2008/09:162 s. 116). Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ482 (mp) yrkandena 6 och 7.

När det gäller frågor om avskogning och internationell handel med sänk-krediter har liknande frågor tidigare behandlats av utskottet. Utskottet anförde då följande. Vad gäller internationella bokföringsregler för växthusgasflöden inom skogsbruk och annan markanvändning anser utskottet i likhet med regeringen att en framtida internationell klimatöverenskommelse bör ge starkare incitament för att främja kolsänkor och hindra avskogning. Strävan bör vara att så stor del som möjligt av växthusgasflödena till och från skog och mark ska inkluderas. Möjligheten att mäta, uppskatta och verifiera flöden bör i detta vara ett centralt kriterium för att sådana flöden ska inkluderas i en överenskommelse. I ett globalt perspektiv är behovet av åtgärder för minskad avskogning i tropikerna akuta. Det är därför av stor betydelse att en framtida internationell klimatöverenskommelse ger incitament för minskad avskogning i tropikerna. Regelverket för beräkning och bokföring av växthusgasflöden till och från skog och skogsmark bör utformas så att det gynnar ett hållbart skogsbruk. För att få en mer heltäckande bild av kolflödena är det också av betydelse att det kol som finns lagrat i träbaserade produkter räknas med i ett framtida klimatavtal (bet. 2008/09: MJU28 s. 87 f.).

Vidare vill utskottet i detta sammanhang framhålla att Miljörådet i sina slutsatser om EU:s ståndpunkt inför klimatkonferensen i Köpenhamn (Miljörådsmöte 21 oktober 2009) erinrar om vikten av åtgärder för att minska avskogning och utarmning av skogen (REDD) och även av konservering, ett hållbart skogsbruk och en förbättring av skogens kollager i utvecklingsländer (REDD plus), liksom EU:s mål att minska grov tropisk avskogning med minst 50 % 2020 jämfört med dagens nivåer och att stoppa en förlust av den globala skogsarealen senast 2030. Miljörådet betonar slutsatsen i

den fjärde utvärderingsrapporten från IPCC, nämligen att ett hållbart skogsbruk som syftar till att behålla eller öka lagren av träkol, samtidigt som det producerar en årlig hållbar avkastning av virke, fiber eller energi från skogen ger den största effekten för att begränsa klimatförändringarna. Vidare betonas även värdet av träprodukternas kollager och att de därför bör inkluderas i redovisningssystemet i ett framtida Köpenhamnsavtal; samtidigt understryker Miljörådet behovet av robusta, tydliga och konsekventa data och metoder.

Även Europeiska rådet betonar den roll som begränsningsåtgärder spelar för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk, i synnerhet genom att skapa förutsättningar för minskad avskogning och minskad skogsförstörelse samt hållbar skogsförvaltning i utvecklingsländer. Europeiska rådet menar att en resultatbaserad mekanism som redovisar verifierade utsläppsminskningar bör inrättas (Europeiska rådets möte 28–29 oktober 2009). Utskottet delar såväl Miljörådets som Europeiska rådets slutsatser.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ468 (v) yrkande 22 och MJ274 (c) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Biokolmetoden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör skogsbrukets nettoupptag av koldioxid, skogsbruksstöd, miljöersättning och förslag om biokolmetoden (samtliga mp).

Jämför reservation 15 (mp).

Motionerna

I motion MJ210 (mp) föreslår motionären att regeringen skyndsamt bör utreda lämpliga styrmedel för att stimulera biokoltekniken. Motionären menar att praktiskt taget all användning av biobränslen skulle kunna kombineras med kolning för att därmed leverera biokol till förbättring av jordbruksmark och samtidigt avskilja kol från atmosfären.

Enligt motion MJ482 (mp) bör Skogsstyrelsen, mot bakgrund av att Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser har ökat med 12,7 % sedan 1990, ges i uppdrag att anpassa sin rådgivning och sitt stödsystem för att optimera skogens upptag av koldioxid och minimera skogsmarkens utsläpp av klimatpåverkande gaser (yrkande 1). Vidare föreslås att regeringen tillsätter en utredning angående hur skogsbrukets nettoupptag av koldioxid kan öka (yrkande 2) samt att denna utredning även bör analysera hur skogsbruksstöd kan ges på ett sätt som uppmuntrar klimatsmarta skogsbruksmetoder (yrkande 3). För att sprida kunskap kring hur biokolmetoden kan användas i svenska förhållanden behöver Jordbruksverket se till att kompetensen i myndigheten kring kollagring i mark ökar och sedan tillhandahålla denna

kompetens till lantbrukare och andra berörda aktörer. Regeringen bör därför, enligt motionärerna, uppdra åt Jordbruksverket att ta in och sedan tillhandahålla kompetens när det gäller kollagring i mark (yrkande 4). Slutligen menar motionärerna att eftersom det i dag är självklart att man genom en skatt måste betala för att släppa ut koldioxid borde man, om man fångar in överskott från luften och binder det i marken, kunna ersättas ekonomiskt genom ett miljöstöd. Hur en sådan mekanism för ersättning till jordbrukare som aktivt ökar jordens kolinnehåll ska utformas behöver utredas vidare (yrkande 5).

I motion MJ324 (mp) yrkande 3 framhålls att alla statligt ägda bolags investeringar bör bidra till att minska utsläppen av koldioxid i atmosfären. Det bör ingå i alla statliga aktörers uppgift att stödja en övergång till biokol för att minska utsläppen av koldioxid till atmosfären.

Utskottets ställningstagande

Biokol är en typ av kol som framställs genom värmebehandling (upphettning) av naturliga organiska material (t.ex. avfall från grödor, träflis, kommunalt avfall eller gödsel) i en syrefattig miljö. Denna process kallas för pyrolys och kan liknas vid processen i en kolmila. Biokolet är på grund av sin struktur kemiskt och biologiskt mer stabilt än sitt ursprung, vilket gör biokol svårt att bryta ned. Biokolmetoden syftar till att framställa bioenergi i pyrolysisprocessen samt genom att återföra biokolet till jorden skapa bördigare jordar och binda kol i marken. När det gäller möjligheten att genom biokolmetoden binda kol i marken går forskningen något isär.

När det gäller biokolmetoden har utskottet inhämtat följande från Näringsdepartementet. Biokol är i princip träkol. Energiinnehållet i biokol är högt, ca 7 kWh per kg eller 50 % högre än energiinnehållet i torr ved, som innehåller 5 kWh per kg. Detta innebär att om veden ger 15–30 % utbyte av biokol så innehåller biokolet 20–40 % av vedens totala innehåll av energi. Om man sedan också drar bort energiåtgången för pyrolysen så blir det ett väsentligt, kanske halverat utbyte av energi ur en given mängd biomassa (om man väljer att ta ut en del som biokol och använda denna som kolsänka genom nedbrukning i jorden).

Utmaningen i dag är att hållbart (miljömässigt, socialt och ekonomiskt) få fram tillräckligt med biomassa för mat, djurfoder, teknisk användning och energi. En viktig del av kriterierna på hållbar produktion av biomassa är rimligen odlingens förmåga att bevara, återställa eller skapa en lämplig halt av mull och annat markkol.

Biokol är intressant ur flera aspekter; det finns jordar utarmade på mull där tillförsel av biokol skulle innebära radikalt förbättrade egenskaper, t.ex. i Afrika. Biokol är emellertid även ett utmärkt bränsle. Det kan användas till 100 % som ersättning för sten- eller brunkol i kraftverk m.m. Materialet har ett betydande marknadsvärde, rimligen motsvarande stenkol

plus klimatvärdet, vilket torde försiktigt räknat vara minst ca 1 000–1 500 kr per ton. Biokol kan handlas interkontinentalt och transporteras utan den risk för smitt- och skadeinsektsspridning som begränsar sådan transport av träflis. Därför skulle biokol med förädling av biomassan till bioolja och biokol i t.ex. Afrika vara ett intressant komplement till energigrödor som sockerrör och skulle rimligen kunna bli ekonomiskt betydande.

Tillgängliga uppgifter anger att det går åt tiotals och upp till kanske 75 ton per hektar för att förbättra ett hektar utarmad jord. I likhet med Näringsdepartementet delar utskottet bedömningen att kostnaden för detta, med ovanstående marknadsvärde för biokol, blir orimligt hög. Ett bättre alternativ förefaller vara att fokusera på att driva upp tillväxten genom metoder som bygger upp mullhalten i jorden parallellt med odlingen.

Vidare framhåller Näringsdepartementet att storskalig produktion av biokol för nedbrukning i svensk åkerjord inte är rimlig att stödja på det sätt som föreslås i motion MJ210 (mp). Även om biokol är beständigt, även vägt mot växthuseffektens tidsperspektiv, så är även ett hållbart brukande av den odlade jorden vad gäller bevarande av mullhalt m.m. lika beständigt. Detsamma gäller ett skogsbruk som hållbart binder in mer kol i stående skog och mark. Att stödja en specifik metod för ökad kolinbindning med 5 000 kr per ton kol och samtidigt inte ge stöd till de andra metoderna skulle helt snedvrída brukandet av jorden. Det är mer närliggande att öka tillväxten i skogen och öka mängden energigrödor så att mer hållbart producerad biomassa blir tillgänglig för att ersätta fossila bränslen. Om man väljer att bruka ned biokol i marken så får man ut väsentligt mindre energi ur den utnyttjade biomassan och i dag är det svårt att få fram tillräckliga mängder hållbart producerad biomassa. Det vore vidare inte rimligt att bygga om dagens kraftvärmeverk till pyrolysugnar. Pyrolys är en så radikalt annorlunda process att det skulle bli fråga om att bygga nya anläggningar. Eftersom en stor del av biomassans energiinnehåll återfinns i biokolet skulle behovet av tillförd biomassa öka väsentligt. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion MJ210 (mp).

När det gäller motion MJ482 (mp) yrkandena 1–5 har utskottet inhämtat följande från Näringsdepartementet. I litteraturen finns uppgifter om att mark med mycket lågt kolinnehåll får ökad bördighet om kolinnehållet ökas med biokol. Ökningen som beskrivs är dock till ett kolinnehåll på den nivå som vi i dag har i svensk åkerjord och skogsmark. Det finns inga resultat som tyder på att biokol skulle ge motsvarande ökad tillväxt om materialet tillfördes svenska jordar. Realismen i motionärernas uppgifter om inlagring av 5–10 miljarder ton kol i form av biokol årligen får bedömas i perspektiv av att dagens skogsavverkning (laglig och olaglig, hållbar och skogsskövling) totalt innehåller endast ca 1 miljard ton kol i veden. Världens samlade skörd av spannmål innehåller också endast ca 1 miljard ton kol. Eftersom utmaningen är att hållbart få fram biomassa till mat, djurfoder och teknisk användning samt till att nå uppsatta energimål är det en rimlig bedömning att tillförsel av biokol rimligen bör

fokuseras till särskilt utarmade jordar där nyttan är störst samt begränsas till en måttlig omfattning samtidigt som tillgänglig biomassa främst används för att ge förnybar energi. Med det anförda föreslås att motion MJ482 (mp) yrkandena 1–5 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller biokolmetoden och statliga bolag har Vattenfall, enligt vad utskottet erfarit, aviserat ambitionen att i mycket stor skala producera fasta biobränslen och transportera dessa till nordvästra Europa för att ersätta ca 10 % av kolet och brunkolet i sina kraftverk. Denna produktion och förädling kommer rimligen att ske med högt ställda krav på hållbarhet. Biokol torde vara ett möjligt alternativ till pellets vad gäller förädlingsform och hantering. Biokolstillverkning innebär dock att biomassan förädlas till såväl en råvara för drivmedel som till ett högvärdigt fast biobränsle, och tekniken kommer rimligen att utvärderas mot ekonomi och miljö vid val av teknisk lösning. Med detta föreslår utskottet att motion MJ324 (mp) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Torv som biobränsle

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om torv som biobränsle (s).

Motionen

I motion MJ292 (s) förordar motionärerna att torv bör klassas som biobränsle. Landets energipolitik har under de senaste åren byggt på varaktiga, förnybara och inhemska energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Torvbrytning och torvförbränning har utvecklats till ett viktigt komplement till andra slags biologiska och förnybara bränslen som skogsavfall och restprodukter från skogsindustrin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågan om torv som biobränsle. Utskottet anförde då bl.a. följande. Energitorv kan under vissa villkor användas som bränsle med ett samlat bidrag till växthuseffekten som kan vara väsentligt mindre än vad som motsvarar torvbränslets innehåll av kol. Under vissa betingelser kan användning av torv ha en positiv nettopåverkan på klimatet. För att möjliggöra en sådan användning är det viktigt att verka för att IPCC:s och EU:s regelverk anpassas. Oaktat detta måste torvbrytning ske med stor hänsyn till natur- och kulturvärden. Torv är sedan 2004 berättigat till tilldelning av elcertifikat och är därmed i stort sett likställt med biobränslen i det nationella elcertifikatssystemet. Torven är befriad från energi- och koldioxidskatt vid förbränning, men är belastad med svavelskatt och ingår även i EU:s system för handel med utsläppsrätter. I

handelssystemet har torven tilldelats en relativt hög emissionsfaktor baserad på dess innehåll av kol utan beaktande av främst torvbrukets inverkan på naturliga flöden av metan. Vidare framhålls betydelsen av att ta fram underlag och förslag som kan användas i syfte att verka för att IPCC:s och EU:s regelverk anpassas så att framtida torvbruk behandlas med utgångspunkt från verksamhetens samlade bidrag till växthuseffekten på ett klimatanpassat sätt (bet. 2008/09:MJU28 s. 88). Med det anförda avstyrks motion MJ292 (s).

Forskning om klimatförändringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om klimatforskning (kd), ett oberoende granskningsorgan (kd), ny inriktning för forskning och kunskapsutveckling (mp) och styrning av statliga resurser (mp).

Motionerna

I motion MJ307 (kd) uppmärksammar motionärerna att det på ett stort antal områden framkommer ny kunskap som ger oss ny information om hur jordens klimat och klimatsystem fungerar. Motionärerna förordar med detta att klimatforskningen ska intensifieras för att bidra till ett bredare forskningsunderlag.

I motion MJ372 (kd) framhålls behovet av en bred klimatforskning (yrkande 1). Det råder långt ifrån konsensus bland världens forskare när det gäller befarade klimathot. Därför är det nödvändigt för beslutsfattare att se till att även forskare med lite annorlunda teorier får möjlighet att bedriva sin forskning. Vidare anføres att det bör inrättas ett oberoende granskningsorgan på global nivå (yrkande 2). Detta organ bör granska det urval av forskningsresultat som ligger till grund för IPCC:s rapporter samt granska IPCC:s sammansättning med avseende på olika vetenskapsområden.

Enligt motion MJ324 (mp) är det nödvändigt med en ny inriktning på forsknings- och kunskapsutvecklingen som möter behovet av att byta inriktning från tillväxt till insikt om vad en ”begränsad jord” innebär (yrkande 1). Man menar att vi på allvar måste våga ta tag i befolkningsfrågan och anser att familjeplaneringsprogram borde stå högt på agendan vid alla klimatkonferenser. Vidare uppmärksammar man behovet av att styra statliga resurser för exempelvis forskning, utveckling och försvar och till våra trafikverk till ett mer aktivt arbete för att motverka ökningen av halten av koldioxid i atmosfären och förebereja samhället för de förändringar som klimatförändringen innebär (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Som framgår av budgetpropositionen för 2010 (2009/10:1 utg.omr. s. 63-64) har miljöforskning stor betydelse för utformningen av och genomslaget för regeringens miljöpolitik. Effektiva och kraftfulla regler och styrmedel på miljöområdet är ofta baserade på forskningsresultat. En stark miljöforskning om nya resurssnåla produktionslösningar och transportsystem samt förnybara material är även avgörande för att anta miljöutmaningarna och ger goda möjligheter till tillväxt, sysselsättning och export.

Forskningen stärker miljöpolitiken och bidrar dessutom till genomslag för miljöfrågor i samhället. Ett exempel är FN:s vetenskapliga klimatpanel (IPCC) som med sina rapporter bidrar till att ge beslutsunderlag och skapa uppmärksamhet för att få fler av världens länder att arbeta aktivt mot klimatförändringarna.

Anslagen till miljö- och klimatforskningen har stärkts ytterligare för perioden 2009–2012. Satsningen omfattar bl.a. vidareutveckling av klimatmodeller och forskning om hur klimatförändringarna påverkar den biologiska mångfalden och de areella näringar, såsom fiske, rennäring, jord- och skogsbruk, som är beroende av naturens ekosystemtjänster. Forskningen kring samhällets sårbarhet och beredskap inför klimatförändringarna omfattas av det ökade anslaget till Formas. I detta sammanhang bör även nämnas den ökade satsningen på forskning om klimatet och klimatförändringarna som riksdagen, på regeringens förslag, fattade beslut om i våras i samband med behandlingen av den forskningspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160). Miljö- och jordbruksutskottet anförde i sitt yttrande över forskningspropositionen att utskottet anser att forskning om klimat och om konsekvenser av människans påverkan på miljön är central för att kunna skapa en långsiktigt hållbar utveckling. Utskottet delade regeringens uppfattning när det gällde klimatrelaterad forskning som strategisk satsning och de prioriteringar som lyftes fram inom området (2008/09:MJU2y). Med det anförda föreslås att motionerna MJ307 (kd), MJ341 (kd) och MJ324 (mp) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Flexibla mekanismer, CDM m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör flexibla mekanismer. Förslagen handlar om införandet av krav på minst Gold Standard (mp), att investeringar i CDM inte får innebära att de egna utsläppen ökar (mp), incitament för lantbrukare och småbönder att minska sin klimatpåverkan (v) och miljörettvisekonsekvenser (v).

Jämför reservation 16 (s, v, mp).

Motionerna

I motion U348 (mp) framhålls att satsningar genom Clean Development Mechanism (CDM) ska uppfylla mycket höga krav, minst s.k. Gold Standard (yrkande 5). Vidare anser man att investeringar i CDM inte får vara förenade med att Sverige eller EU ökar sina egna utsläpp i förhållande till sina åtaganden och att de utsläppskrediter som erhålls ska annulleras (yrkande 6). Motionärerna anser att regeringens främsta strategi för att genomföra utsläppsminskningar är genom flexibla mekanismer (främst CDM). Detta leder till ett nollsummespel och är ett sätt att köpa sig fri från obehagliga men nödvändiga åtgärder. Dessutom pekas på att en stor andel av CDM-projekten inte ger verkliga utsläppsreduktioner samtidigt som Sverige får utnyttja utsläppskrediten fullt ut. Därmed, menar man, leder regeringens strategi i verkligheten troligen till ökade globala utsläpp.

I motion MJ403 (v) yrkande 4 framhåller motionärerna vikten av flexibla mekanismer för att skapa incitament till lantbrukare och småbönder att minska sin klimatpåverkan. Man menar att möjligheten för fattiga bönder i utvecklingsländerna att klimatanpassa sitt jordbruk måste prioriteras. De nuvarande CDM-instrumenten når dock inte de fattigaste bönderna, varför omfånget måste öka. Nya flexibla mekanismer måste till för att skapa incitament till lantbrukare inklusive småbönder att minska sin klimatpåverkan.

I motion MJ468 (v) yrkande 29 föreslås att miljörettskonsekvenser måste ses över för alla nya stora miljöpolitiska projekt som vidtas. Motionärerna menar att om man inte tar hänsyn till en ekologisk och socialt hållbar utveckling riskerar världens fattiga länder att drabbas dubbelt av ländernas agerande, först av klimatförändringarnas effekter och sedan av de klimatpolitiska åtgärdernas effekter. Exempel på klimatpolitiska förslag som kritiserats kraftigt av många utvecklingsländer och det civila samhället är stöd till CDM-projekt. Sverige ska vara drivande för att denna princip ska antas i det internationella samfundet.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kritiken mot CDM har utskottet tidigare påtalat att utvärdering och förbättring av systemet ingår i det löpande arbete som bedrivs för att utveckla de flexibla mekanismerna, speciellt CDM. Förhandlingar på FN-nivå om flexibla mekanismer kan indelas i dels förhandlingar om förbättringar av de nuvarande mekanismerna inom innevarande åtagandeperiod 2008–2012, dels utveckling av nya mekanismer efter 2012. Flexibla mekanismer kommer att vara en central del av en framtida global klimatöverenskommelse, och därför anses det angeläget att dra lärdom av, och bygga vidare på, dagens mekanismer. Vid varje partsmöte mellan Kyotoprotokollets parter (CMP) tar parterna emot rapporter från, och ger rekommendationer till, de FN-tillsatta organen, CDM-styrelsen (CDM EB) respektive övervakningskommittén för JI (JISC). Frågor om mekanismernas förbät-

ring ingår också inom ramen för den översyn av Kyotoprotokollet för tiden efter 2012 som ska göras enligt Kyotoprotokollets artikel 9. Vid ett partsmöte i Poznan i december 2008 framförde EU önskemål om förbättringar rörande CDM och fick gehör för bl.a. fortsatt säkerställande av miljömässig integritet och ökad transparens i beslutsfattandet (bet. 2008/09: MJU28 s. 109).

Utskottet har tidigare uttryckt sitt stöd för regeringens uppfattning att Sverige och andra industrialiserade länder måste ta ansvar och bidra till finansieringen av utsläppsminskningar i utvecklingsländer (bet. 2008/09: MJU28 s. 109). Det bidrar till överföring av ny miljöteknik och till att öka förtroendet mellan industri- och utvecklingsländer i det internationella klimatarbetet. Genom internationellt samarbete kan de globala insatserna mot klimatförändringar omfatta mer långtgående åtaganden och genomföras i enlighet med klimatkonventionens princip om kostnadseffektivitet.

Mekanismen för ren utveckling (CDM) och de nya mekanismer som integreras i en Köpenhamnsöverenskommelse ges en större roll i den svenska klimatpolitiken. Dessa är viktiga instrument för investeringar i grön teknologi i växande ekonomier och utvecklingsländer. Dessa investeringar bidrar även till att skapa en global utsläppsmarknad där det sätts ett pris på utsläppen även i länder utan bindande åtaganden om utsläppsminskningar. Det möjliggör för snabbt växande länder att inte behöva gå en koldioxidintensiv väg när ekonomin växer, utan i stället kan de välja att undvika att investera sig fast i ett fossilberoende. Det möjliggör för utvecklingsländer att tidigt bygga samhällen med grön teknik och undvika beroende av kolkraft. FN-kontrollen av insatserna säkerställer att de går till åtgärder som annars inte skulle ha blivit av. Utskottet står fast vid sin tidigare bedömning och avstyrker därmed motionerna U348 (mp) yrkandena 5 och 6, MJ403 (v) yrkande 4 och MJ468 (v) yrkande 29.

Utsläppsminskningar i andra länder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om Green Development Rights (mp), åtaganden om medfinansiering av klimatneutral energiproduktion och anpassning i utvecklingsländerna samt inrättandet av en särskilt post i EU:s budget (samtliga kd).

Motionerna

I motion U348 (mp) yrkande 2 framhåller motionärerna att Sveriges ansvar för utsläppsreduktioner i utvecklingsländer ska vara minst lika stort som det inhemska målet med en minskning med 40 % till 2020 jämfört med 1990 års nivå. Vidare menar man att Sverige ska ta sitt ansvar för att finansiera anpassningsåtgärder i syd i enlighet med belopp som senare kom-

mer att fastställas. Sveriges och EU:s ansvar i detta sammanhang menar man bör beräknas enligt den modell som presenteras i Greenhouse Development Rights.

Enligt motion MJ341 (kd) måste den grundläggande principen i FN:s klimatkonvention om ett gemensamt men differentierat ansvar även i fortsättningen vara vägledande i det internationella klimatarbetet. Motionärerna menar att de rika länderna måste göra tydliga och seriösa åtaganden om medfinansiering av ny och dyrare teknik, t.ex. klimatneutral energiproduktion (yrkande 1), och för anpassning till ett förändrat klimat i utvecklingsländerna (yrkande 2). Vidare föreslår man att det bör inrättas en särskilt post i EU:s budget benämnd klimatsäkerhet (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare framhållit måste Sverige och andra industrialiserade länder ta ansvar och bidra till finansieringen av utsläppsminskningar i utvecklingsländer. Det svenska programmet för flexibla mekanismer bör utvecklas för att svara mot de krav som en ambitiös klimatpolitik med syfte att begränsa klimatpåverkan ställer. Sådana ambitioner förutsätter ett internationellt samarbete, och det svenska ansvaret måste innefatta såväl internationella som internationella åtgärder (bet. 2008/09:MJU28 s. 98).

Under hösten 2009 har Sverige i egenskap av ordförande i EU lett det miljöpolitiska arbetet inför klimatmötet i Köpenhamn. Som man framhåller i Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådet i den 29–30 oktober 2009 kommer en överenskommelse om finansiering att vara en central del i ett Köpenhamnsavtal. En gradvis men väsentlig upptrappning av såväl de offentliga som de privata finansiella flödena behövs för att hjälpa utvecklingsländerna att genomföra ambitiösa begränsnings- och anpassningsstrategier.

EU är berett att ge ett skäligt bidrag till den globala insatsen genom att fastställa ett ambitiöst begränsningsmål, medge kompensationer och bidra med sin skäliga andel av offentligt stöd. Europeiska rådet ansluter sig till kommissionens bedömning att de totala nettomerkostnaderna för begränsning och anpassning i utvecklingsländerna kan komma att uppgå till omkring 100 miljarder euro årligen fram till 2020, vilket ska finansieras genom en kombination av utvecklingsländernas egna insatser, den internationella koldioxidmarknaden och internationell offentlig finansiering.

Den totala nivån för det nödvändiga internationella offentliga stödet beräknas uppgå till 22–50 miljarder euro årligen fram till 2020, under förutsättning att bördan fördelas rättvist på global nivå i enlighet med det fördelningssystem parterna ska komma överens om, att förvaltningsarrangemang införs och under förutsättning att specifika begränsningsåtgärder och ambitiösa utvecklingsstrategier och tillväxtplaner med låga koldioxidutsläpp genomförs. Detta intervall kan minskas inför toppmötet i Köpenhamn.

En kraftfull och effektiv institutionell ram för förvaltningen måste utformas som en viktig del av finansieringen. Europeiska rådet stöder inrättandet av ett forum eller organ på hög nivå med vägledning av Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar, så att man bl.a. ska kunna få en överblick över de internationella källorna för klimatfinansiering i utvecklingsländerna.

Alla länder utom de minst utvecklade bör bidra till den internationella offentliga finansieringen genom ett övergripande globalt fördelningssystem som grundar sig på utsläppsnivåer och BNP och återspeglar såväl ansvar för de globala utsläppen som betalningsförmåga, med avsevärd vikt lagd vid utsläppsnivåerna. Den vikt som läggs vid utsläppen bör öka över tiden för att ekonomierna ska kunna anpassas. EU och dess medlemsstater är beredda att åta sig sin härav följande skäligen andel av den totala internationella offentliga finansieringen.

Europeiska rådet betonar att internationellt offentligt stöd för snabbt igångsättande är viktigt i samband med ett övergripande, balanserat och ambitiöst Köpenhamnsavtal. Målet bör vara att förbereda sig inför effektiva och ändamålsenliga åtgärder på medellång och lång sikt och att undvika att ambitiösa åtgärder fördröjs och med särskild betoning på de minst utvecklade länderna. Europeiska rådet noterar kommissionens bedömning att det kommer att krävas en global finansiering på 5–7 miljarder euro per år under de första tre åren efter ett ambitiöst avtal i Köpenhamn och understryker att ett belopp kommer att fastställas mot bakgrund av resultatet från Köpenhamnskonferensen. EU och dess medlemsstater är i detta sammanhang beredda att bidra med sin skäligen andel av dessa kostnader. Europeiska rådet betonar att villkoret för detta erbjudande är att övriga viktiga aktörer gör jämförbara ansträngningar. Med det anförda förslås att motionerna U348 (mp) yrkande 2 och MJ341 (kd) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller förslaget om en ny budgetpost i EU benämnd klimatsäkerhet har utskottet tidigare behandlat frågan. Utskottet hänvisade då till att frågan hade behandlats av utrikesutskottet. Utrikesutskottet ansåg att det var viktigt att den pågående budgetöversynen prioriteras och får ett reellt genomslag i EU:s budgetpolitik (bet. 2008/09:UU10). Utskottet noterar för sin del att EU:s budgetöversyn äger fortsatt aktualitet. Frågan om en särskild budgetpost för klimatbistånd kan i det sammanhanget komma att övervägas. Utskottet vill inte föregripa det pågående arbetet och föreslår därför att motion MJ341 (kd) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. Reformering av strandskyddsreglerna, punkt 3 (s, v, mp)**
av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C390 yrkandena 20 och 21, 2009/10:MJ224 och 2009/10:MJ473 yrkande 18 och avslår motionerna 2009/10:MJ255 yrkandena 1 och 2, 2009/10:MJ368 och 2009/10:MJ391.

Ställningstagande

En tuff strandskyddslagstiftning är en förutsättning för att den svenska allemansrätten ska fungera. En ökad exploatering av strandområden riskerar att ytterligare försämra förutsättningarna för många djur- och växtarter. I början av 2009 presenterade regeringen sitt förslag till nytt strandskydd, och detta är nu på väg att införas. Det är en oroväckande svag lagstiftning. Vi menar att regeringen har skapat stora lättnader i strandskyddet utan att samtidigt genomföra nödvändiga, balanserande skärpningar. För att komma till rätta med de nuvarande tillämpningssvårigheterna av lagstiftningen i hårt exploaterade områden bör enkla och tydliga skärpningar införas i 7 kap. miljöbalken. Skärpningarna bör balansera lättnaderna i de nya reglerna. Beslut angående strandskydd som rör områden av riksintresse bör inte fattas på kommunal nivå, utan dessa beslut bör fattas direkt av länsstyrelserna. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Rovdjursförvaltning m.m., punkt 4 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ317 och 2009/10:MJ473 yrkande 4.

Ställningstagande

Viltet är en begränsad resurs. Det måste förvaltas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt, så att våra vilda arter kan bevaras i livskraftiga bestånd. Ett väl fungerande rapporteringssystem måste utvecklas för att förbättra viltvården. Jakten på vilt ska ske på ett etiskt godtagbart sätt och fällt vilt ska i möjligaste mån tillvaratas och användas. Eftersökningen av skadat vilt från t.ex. trafikolyckor bör få en fastare verksamhetsstruktur, med en statlig myndighet som huvudman. Regeringen vill i sin nya rovdjurspolitik öppna för en inplantering av varg utifrån för att stärka vargstammens genetiska status. Vi tvivlar på att denna åtgärd skapar förtroende för den svenska rovdjurspolitiken. Internationella studier visar att inplantering av varg snarare har motsatt effekt; förtroendet för myndigheterna sjunker i vargutsatta områden. Vi vill i stället förbättra förutsättningarna för en naturlig invandring av vargen, bl.a. genom bibehållet anslag för viltskador. Fjällräven tillhör inte de stora rovdjuren, men bör ändå uppmärksammas på grund av sin utsatthet. Enligt nya rapporter är den nu snudd på utrotad i den svenska fjällvärlden. Det åtgärdsprogram för fjällräven som pågår i Naturvårdsverkets regi bör få ökad status.

I proposition 2008/09:210 om svensk rovdjurspolitik fick informationsinsatserna ett gott utrymme. Man föreslog t.o.m. ett nytt informationscentrum. Men i budgetpropositionen finns inte ett ord om information eller finansiering av informationsinsatser. Det har under de senaste åren byggts upp en del olika informationskanaler till våra medborgare. Dessa har gett en god möjlighet för skolor och många andra att skaffa sig kunskaper om de unika rovdjur som finns i vår fauna och om åtagandet att bevara biologisk mångfald. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Nedskräpning av hav och stränder, punkt 6 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ419 och 2009/10:MJ473 yrkande 17 och avslår motion 2009/10:MJ261.

Ställningstagande

Det marina skräpet är ett stort miljöproblem, främst på västkusten. Arbetet med strandstädning är ett uppdrag som faller utanför ordinarie uppgifter och ansvar hos stat, region och kommun. Den tidigare socialdemokratiska regeringen satsade ca 15 miljoner kronor per år i stöd till kommunala arbetsinsatser. Den nuvarande borgerliga regeringens första åtgärd på det här området var att dra in detta anslag och hänvisa till att strandstädningen är kommunernas ansvar. Flera av de kustkommuner som berörs är utflyttningskommuner med en betydelsefull och stor tillströmning av turister sommartid. Deras ekonomiska möjligheter att på sikt lösa denna fråga är begränsad. De flesta av dessa kommuner måste prioritera välfärdens basverksamheter som skola, vård och omsorg. Det finns därför ett stort behov av att regeringen tar initiativ till en nationell översyn av hur städningen av marina och kustnära miljöer i framtiden ska finansieras. Regeringen bör även ta fram ett program för rena kuster inom ramen för EU. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Nedskräpning av stadsmiljöer m.m., punkt 7 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ280 och 2009/10:MJ399 samt avslår motion 2009/10:MJ409.

Ställningstagande

Sedan flera år tillbaka har nedskräpningen ökat markant i våra städer, på allmänna platser och i naturen. Den ökande nedskräpningen med allt från cigarettfimpar och förpackningar till dumpade cyklar i sjöar och andra vat-

tendrag förfular miljön och skapar otrivsel hos allmänheten. Inte minst riskerar turistnäringen att drabbas negativt. Det innebär också stora kostnader för samhället att rensa upp efter nedskräpningen. Enligt Stiftelsen Håll Sverige Rent lägger Sveriges kommuner årligen ut sammanlagt ca 400 miljoner kronor på att städa upp ca 9 000 ton skräp. Det är pengar som kommunerna i dessa tider hellre borde använda till att höja kvaliteten i välfärden – skola, vård och omsorg. Det förtjänar att påpekas att nedskräpning utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn i är uttryckligen förbjuden enligt 15 kap. 30 § miljöbalken och kan leda till böter eller fängelse i högst ett år om brottet inte är att anse som ringa. För att påverka medborgarnas attityder när det gäller nedskräpning på allmän plats behövs en handlingsplan för minskad nedskräpning. Regeringen bör ta initiativ till en ny informationskampanj mot nedskräpning inom ramen för arbetet i Stiftelsen Håll Sverige Rent. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Myggbekämpning, punkt 8 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ314 och 2009/10:MJ386 samt avslår motionerna 2009/10:MJ264 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:MJ268.

Ställningstagande

Dalälvens nedre del har i decennier brottats med stora myggproblem. Sommaren 2009 var en sommar med mycket regn och stora översvämningar. Översvämningsmygg ställde till enorma problem runt Dalälvsområdet och de dök upp på flera ställen i landet. Den pågående klimatförändringen med högre medeltemperatur och mer regn sommartid gynnar översvämningsmygg så att deras geografiska utbredning ökar. Årets myggbekämpning med det biologiska medlet Bti har skett på över 1 500 hektar av nedre Dalälvens våtmarker och har lokalt varit mycket lyckosam. Problemet har varit att 600 hektar av Fjärnebofjärdens nationalpark undantogs från bekämpning i början av sommaren i år. Detta fick till följd att myggplågan i området var mycket besvärande för både människor och djur. Enligt det nuvarande regelverket sker en årlig tillståndsprövning för myggbekämpning. Regelverket bör utformas på ett sådant sätt att det finns ett allmänt tillstånd för bekämpning med Bti som även gäller naturskyddsområden så att fleråriga tillstånd kan utfärdas. Biologisk myggbekämpning har som mål att reducera myggmängderna så att människorna kan njuta av

sommaren och vistas utomhus. För att lyckas med det behövs en bättre framförhållning när det gäller ekonomi och bekämpningstillstånd. Därför behövs en långsiktig strategi för och organisation av den framtida myggbekämpningen i Nedre Dalälven-området och andra myggtäta regioner. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Ny myndighet för havs- och vattenförvaltning, punkt 10 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ473 yrkande 11, 2009/10:MJ474 yrkande 19, 2009/10:MJ476 och 2009/10: MJ477 yrkande 1 och avslår motionerna 2009/10:MJ202, 2009/10: MJ219, 2009/10: MJ257, 2009/10: MJ328, 2009/10: MJ384, 2009/10: MJ406, 2009/10: MJ451 och 2009/10: MJ477 yrkande 2.

Ställningstagande

Fiskeriförvaltningen måste med all nödvändighet samordnas med havsmiljöförvaltningen. Vi anser att den nya myndigheten måste ha helhetssynen på havsmiljön som högsta prioritet. Vi anser vidare att det är bra att integrera hav och sötvatten eftersom det är svårt att dra någon naturlig gräns. Myndigheten ska värna ekosystemen och förebygga utfiskning. Den ska kunna koordinera fiskefria zoner i Skagerrak och Kattegatt och ge fiskbestånden i skilda områden under skilda tidsperioder möjlighet till återhämtning. Den ska skapa samverkan mellan fiskenäring, forskare, miljöorganisationer och kustkommuner i fiskepolitiska frågor. En myndighet måste ha ett totalt förvaltaransvar för att kunna reglera destruktivt fiske och andra aktiviteter även i en ekonomisk zon. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Inriktning för den svenska klimatpolitiken, punkt 11 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:U348 yrkande 1, 2009/10:MJ361 och 2009/10:MJ468 yrkandena 8 och 40 samt avslår motion 2009/10:MJ410.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige bör presentera en sammanhållen nationell klimatplan med pådrivande styrinstrument för samtliga klimatpåverkande samhällssektorer. Regeringen måste förse sin nationella klimat- och energipolitik med konkreta och tydliga åtgärder på alla områden och på alla politiska nivåer, i näringslivet och hos hushållen. Marknaden ensam klarar inte att hantera klimatomställningen. Därför krävs tydliga styrinstrument och kraftfulla investeringar. Vi anser att klimatinvesteringsprogrammen bör återinföras. Samtliga kommuner ska också utarbeta sammanhållna klimatplaner. Vidare anser vi att Sverige ska satsa på en Green New Deal för Sverige.

Anpassning till klimatförändringarna innebär att samhällen gör sig förberdda på att hantera de negativa effekter som klimatförändringarna kan medföra. Fattiga länder påverkas redan i dag av förändringarna. Vi menar att klimatanpassning måste föras in i alla länders nationella strategier. Anpassning till klimatförändringarna ska vara en del av de existerande fattigdomsbekämpningsstrategierna. Sverige bör verka för detta i internationella forum.

Inom de internationella klimatförhandlingarna under UNFCCC är EU den drivande aktören, och Sverige har hittills ansetts vara en av de medlemsstater som i sin tur driver på EU inom detta område. Sverige har haft en tradition av att vara pådrivande i sammanhanget. I egenskap av ordförande inom EU kommer Sverige att kunna spela en central roll för EU:s presentation vid COP15. Hittills har det svenska ledarskapet inte levt upp till de förväntningar som ställts på regeringen. Allvarligast är kanske att Sverige inte självt föregår med gott exempel. G77-gruppen kräver att utvecklade länder gör åtaganden om att minska sina utsläpp med 40 % på hemmaplan innan de vill diskutera ett nytt avtal. I det avseendet är Sverige långt ifrån ett föredöme – regeringens mål innebär en minskning med ca 20 % på hemmaplan, varav det mesta redan har gjorts av tidigare regeringar. Vi anser att Sveriges klimatmål bör vara tredelat: ett mål för den inhemska

reduktionen, ett andra mål för hur Sverige på ett långsiktigt och strukturellt sätt ska bidra ekonomiskt och praktiskt till klimatsmart utveckling i syd samt ett tredje mål som anger Sveriges stöd till anpassning i utvecklingsländer. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Resurser på klimatåtgärder, punkt 12 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ468 yrkande 39.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör satsa motsvarande 1 % av BNP på klimatåtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Det skulle vara den ambitionshöjning som klimatfrågan kräver och förtjänar för att den globala uppvärmningen ska uppgå till maximalt två grader. Åtgärderna ska syfta till att minska utsläppen av växthusgaser i såväl Sverige som utomlands. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Mål och visioner, punkt 13 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ468 yrkandena 1–6.

Ställningstagande

Vi anser att utsläppen i Sverige för 2020 i den sektor som inte handlar med utsläppsrätter bör vara 45 % lägre än utsläppen för 1990 under förutsättning att EU, efter en internationell överenskommelse i Köpenhamn i december 2009, lägger ut 30 % utsläppsminskning i den handlande sektorn. Med dessa förutsättningar kommer de totala utsläppen i Sverige att minska med ca 40 %. Om EU i stället lägger ut 20 % i den handlande

sektorn, bör målet för den icke handlande sektorn revideras. Målet för den icke handlande sektorn ska genomföras i Sverige och ska inte omfatta åtgärder i andra länder. Upptag och utsläpp till och från skogsbruk och annan markanvändning bör inte inkluderas i det nationella målet för 2020. Mot bakgrund av klimatfrågans allvar är det mycket angeläget att Sverige tar sitt fulla ansvar som högt utvecklat industriland för att gå före i klimatarbetet. Vidare föreslår vi att EU till 2020 minskar sina utsläpp med minst 40 % jämfört med 1990 års nivåer. Bindande, kvantitativa åtaganden för perioden närmast efter 2012 bör omfatta alla industriländer. Sverige bör agera för att industriländernas utsläppsreduktioner ska uppgå till 30–40 % 2020.

Utsläppen av växthusgaser i Sverige ska reduceras med 90 % till 2050 i förhållande till 1990. I klimatpropositionen (prop. 2008/09:162) valde regeringen att formulera sin vision för 2050 på ett annorlunda sätt, nämligen att Sverige 2050 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Vi anser att detta uttryckssätt öppnar för betydande oklarheter, bl.a. beträffande tolkningen av begreppet ”nettoutsläpp”. I propositionstexten antyds bl.a. att kolsänkor i skog och mark ska räknas in. Det är oklart om regeringen är öppen för att även insatser i andra länder ska kunna räknas in vid beräkningen av visionen. En vidlyftig tolkning av begreppet nettoutsläpp skulle kunna innebära en öppning för fortsatt stora växthusgasutsläpp i Sverige. Vi föreslår att målet för 2050 ska formuleras med den metod som Klimatberedningen föreslog och ligga på den högre gränsen i beredningens föreslagna intervall.

Vidare föreslår vi att Sverige ska vara drivande för ett globalt klimatmål som innebär att de globala utsläppen ska minska med minst 80 % till 2050. Utsläppen i industriländerna bör minska med 80–95 % till 2050. Sverige bör ha högt ställda ambitioner i sitt stöd till klimatinsatser i andra länder. Vi vill därför minska utsläppen i andra länder med minst 13 % i förhållande till hur utsläppen såg ut i den ickehandlande sektorn i Sverige 1990. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Flyg och sjöfart, punkt 15 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:T426 yrkande 125 och 2009/10:T532 yrkande 1.

Ställningstagande

I dagsläget ingår inte internationell sjöfart och inte heller internationellt flyg i Kyotoavtalet. Ur klimatsynpunkt är det uppseendeväckande att båda dessa transportslag slipper undan åtaganden och kan fortsätta att öka sina utsläpp utan att påverkas av ekonomiska styrmedel eller andra åtgärder. Enligt IMO beräknades sjöfartens globala utsläpp av koldioxid under 2007 till 1 046 miljoner ton. Enbart den internationella sjöfarten beräknas under 2007 ha släppt ut 870 miljoner ton koldioxid, motsvarande 2,7 % av de globala utsläppen 2007. Om den nuvarande trenden fortsätter kommer andelen att stiga till 6 % av de globala utsläppen 2020. Vidare förutspår FN:s klimatpanel (IPCC) att flygets samlade globala utsläpp av växthusgas-er 2050 i värsta fall kan uppgå till 15 %. Det är en oroande utveckling.

I samband med Köpenhamnsmötet i december 2009 aktualiseras frågan om att inkludera internationell sjöfart och internationellt flyg i avtalet. Vi anser att alla sektorer måste inkluderas i Kyotoprotokollet, inte minst de som står för en ansevärd del av klimatpåverkan och vars trender går åt fel håll. Det är giltigt för både sjöfart och flyg. Internationella bunkeroljor bör därför inkluderas i Kyotoprotokollet, så att både sjöfarten och flyget avkrävs sitt klimatansvar. Vi anser att det är mycket viktigt att Sverige aktivt agerar både i EU och i FN för detta. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Livsmedelskedjans klimatpåverkan, punkt 16 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10: MJ474 yrkande 9 och avslår motionerna 2009/10: MJ403 yrkandena 6 och 19–21 samt 2009/10: MJ468 yrkandena 24–27.

Ställningstagande

Livsmedelssektorn med sin vattenkonsumtion, sitt näringsläckage och sina långa transporter är en del av klimatdebatten. För att minska beroendet av fossila bränslen är det viktigt att se över hela livsmedelskedjan: hur produktionen sker på gården (omsättningen av kväve i marken, husdjurens utsläpp av metan, fodrets sammansättning), hur förädlingsindustrin arbetar (effektivare energianvändning, ökad andel bioenergi, förpackningar av förnybara material), hur handeln görs energimedveten (kontroll av kyl- och frysdiskar, värme och ventilation, klok exponering som hjälper konsumenterna till klimatsmarta val, säsongsanpassade varor, god logistik med

ecodriving) och hur konsumenterna får insikt om sin makt att påverka (att välja rätt produkter med låg klimatbelastning, att göra säsonganpassade inköp och att endast köpa det man förbrukar). Vi menar att det bör göras en översyn av hela livsmedelskedjan. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Livsmedelskedjans klimatpåverkan, punkt 16 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ403 yrkandena 6 och 19–21 samt 2009/10:MJ468 yrkandena 24–27 och avslår motion 2009/10:MJ474 yrkande 9.

Ställningstagande

De klimat- och miljöutmaningar vi står inför i dag kräver att vi måste ändra våra vanor i mångt och mycket. Köttindustrin står i dag för drygt 18 % av alla utsläpp av växthusgaser. Det är lika mycket som alla transporter runt om i världen. Kunskapen om vikten av att förändra transportsektorn är vida spridd. Dock är diskussionen om livsmedlens påverkan på miljön och klimatet något som lämnats i skymundan. Det krävs bättre förståelse för sambanden mellan mat, miljö och hälsa för att nå miljö- och klimatmål såväl som hälsomål och fungerande livsmedelsförsörjning globalt.

Konsumtionen av animaliska livsmedel ökar explosionsartat i världen. Forskarnas slutsats är att om vi vill ha en hållbar klimatutveckling måste vi äta mindre kött. Köttproduktionen är en viktig orsak till avverkning av skogar i Latinamerika. Köttproduktionen leder samtidigt till att stora arealer jordbruksmark går åt till produktion av djurfoder i stället för till mat till människor. Dessutom går det åt enorma mängder vatten till att utfodra köttjuret. Totalt utnyttjar djurhållningen 8 % av världens vattenresurser. Vidare går det åt oerhört mycket mer energi för att framställa kött än för att framställa vegetabilier. Vi menar att det är nödvändigt att minska köttkonsumtionen i rika länder. En ökad andel vegetabilier i kosten är inte bara bra ur miljösynpunkt utan främjar även hälsan.

Vi anser att en förändring av matvanor måste till för att möjliggöra livsmedelsförsörjning till jordens växande befolkning samt för att minska utsläppen av växthusgaser och hejda klimatförändringarna. Detta är en betydande påverkansfaktor som inte längre går att bortse ifrån i miljö- och klimatarbetet och inte heller ur rättvise- och fördelningssynpunkt. Sverige bör agera för att ett mål för minskad köttkonsumtion med 25 % till 2020 införs i Sverige och inom EU. Vidare bör regeringen tillsätta en utredning för att finna bästa tänkbara väg att minska köttkonsumtionen i Sverige.

Utredningen bör vidare se över ett införande av ekonomiska styrmedel för att minska livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, påverkan på klimat och miljö. En handlingsplan för hur livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, klimatpåverkan kan minskas bör tas fram.

Vi vill uppmantra till en ökad andel vegetarisk kost inom den offentliga sektorn, vilket kan resultera i positiva effekter på både miljö, hälsa och framtida matvanor. Vi föreslår därför att kommuner bör uppmantra vegetarisk kost, t.ex. genom att införa en vegetarisk dag i veckan. Detta är ett sätt för kommunerna att minska sin klimatbelastning.

I Vänsterpartiets rapport Djurindustrin och klimatet – EU blundar och förvärrar (2007) konstaterar vi att EU understödjer kött- och mejeriindustrin med ungefär 30 miljarder kronor per år i form av s.k. interventioner och direktstöd. Dessutom ger EU 400 miljoner kronor i stöd till marknadsföring av olika djurprodukter, så att försäljningen därmed ska öka. Vi anser att Sverige bör agera för ett slutdatum då kontraproduktiva subventioner som stöder kött- och mejeriindustrin ska vara utfasade. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Skogsbruket och annan markanvändning, punkt 17 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ468 yrkandena 22 och 23 samt avslår motionerna 2009/10:MJ274 yrkande 1 och 2009/10:MJ482 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Skogens betydelse för klimatpåverkan behöver klargöras. Sverige har minskat sina utsläpp av växthusgaser sedan 1990, men nettoutsläppen har ökat med 12,7 %, enligt ny statistik från FN:s klimatpanel. Det beror på att skogsavverkningarna varit större de senaste åren än de var 1990 som man använder som jämförelseår. Som jämförelse är utsläppen i Finland oförändrade, medan EU-genomsnittet visar minskade nettoutsläpp med 5,6 % sedan 1990. Vi menar att regeringen bör ta initiativ till en utredning för att klargöra den svenska markanvändningens klimatpåverkan.

Vidare anser vi att Sverige bör agera för att stoppa avskogningen och konstruktivt bidra till att finna finansiering och mekanismer för att detta ska bli möjligt. Ett viktigt hot mot den biologiska mångfalden världen över är exploatering av skog. Avskogning i utvecklingsländer som är initierad genom mänsklig aktivitet motsvarar dessutom ungefär 20 % av de globala växthusgasutsläppen. Här finns alltså en betydande potential till

utsläppsminskning, ofta till relativt låg kostnad. En framtida klimatregim måste skydda tropiska skogar, t.ex. genom att skapa incitament för minskad avskogning. Samtidigt är det viktigt att incitamenten utformas så att den biologiska mångfalden inte hotas, t.ex. genom att befintliga naturskogar ersätts med snabbväxande arter. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Skogsbruket och annan markanvändning, punkt 17 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ482 yrkandena 6 och 7 samt avslår motionerna 2009/10:MJ274 yrkande 1 och 2009/10: MJ468 yrkandena 22 och 23.

Ställningstagande

Cirka 10 miljoner hektar eller mer än 20 % av landets yta är myrmarker och på ca 6 miljoner hektar av dessa är torvdjupet större än ca 30 centimeter. Ungefär 1 miljon hektar av dessa torvmossar är dikade. Genom dikningen bryts torven för närvarande ned, vilket beräknas ge upphov till utsläpp som motsvarar halva trafiksektorns koldioxidutsläpp eller ca 10 miljoner ton koldioxid. Även odikade torvmarker kan i vissa fall släppa ut betydande mängder metan. För att minska Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser måste nya strategier tas fram för att minska utsläppen från torvmarker. Det kan handla om återskapande av tidigare våtmarker eller beskogning av förut avskogade marker.

Organogen jordbruksmark består av torv och mull från framför allt tidigare sjöar och torvmossar som utdikats. Den organogena marken utgör ungefär 7 % av Sveriges odlade areal. Utsläppen från dessa marker uppstår framför allt vid jordbearbetningen. Det mest radikala sättet att reducera dessa utsläpp skulle kunna vara att helt ta ut dem ur jordbruksproduktionen, t.ex. genom skogsplantering eller (åter)anläggning av våtmarker. Utsläppen skulle då kunna reduceras helt och hållet med undantag av eventuellt läckage. Ett problem med en sådan total nedläggning är naturligtvis att det skulle slå mycket ojämnt mot enskilda jordbrukare. Om man i stället tänker sig att all mark skulle användas som betesmark, skulle de totala utsläppen kunna minskas med 1,3 miljoner ton. Vilka åtgärder som är lämpliga för att minska kolavgången från organogena jordar behöver utredas vidare. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Biokolmetoden, punkt 18 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ210 och 2009/10:MJ482 yrkandena 1–5 och avslår motion 2009/10:MJ324 yrkande 3.

Ställningstagande

Sveriges nettoutsläpp av växthusgaser har ökat med 12,7 % sedan 1990, enligt färskta siffror från FN:s klimatsekretariat. Främsta orsaken är förändringar i vårt sätt att använda marken, genom ökad avverkning av skog. De metoder vi använder för att bruka jordens markyta får stor effekt på vår påverkan på klimatet. Som väl är menar vi att det finns många åtgärder som snabbt och till låg eller ingen kostnad skulle kunna minska utsläppen av växthusgaser från våra landtyor. Med rätt metoder kan marken i stället bli en stor nettoupptagare av kol.

Skogsekosystem ger ibland ifrån sig mer koldioxid än de tar upp. Ny forskning har visat att nordliga skogsekosystem ligger nära en jämvikt medan sydligare skogar tar upp klart mer koldioxid än de avger. Skogens nettoupptag av koldioxid varierar beroende på hur skogarna sköts. Dikning av skogsmarken medför t.ex. att grundvattennivån sänks och att mer kol i marken blir tillgänglig för aerob nedbrytning som ökar koldioxidutsläppen. Även skogens ålder kan ha stor betydelse för nettoflödena av klimatgaser. Vi anser att det finns ett behov av åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och öka kolupptaget vid markanvändning i Sverige. Vi anser även att Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att anpassa sin rådgivning och sina stödsystem för att optimera skogens upptag av koldioxid och minimera skogsmarkens utsläpp av klimatpåverkande gaser.

Biokolmetoden (också kallad terra preta) innebär att man fångar in koldioxid genom att binda kolet i marken i form av träkol. Metoden gör att vi kan minska klimatförändringen, livsmedelsbristen och skadliga utsläpp från jordbruket och samtidigt generera biobränslen. Biokolblandad jord reducerar inte bara det totala gödslingsbehovet utan också klimat- och miljöpåverkan från brukandet av jorden. Genom att gräva ned träkolet i myllan får mikroorganismer en möjlighet att växa till i en syrerikare miljö, vilket i sin tur gynnar växterna. Försök har visat att jordbruksmark kan innehålla mycket stora mängder kol, upp till 9 % av jordvolymen. Träkolet är stabilt i marken och bryts inte ned på tusentals år. Kolinlagring i mark kan dessutom göras både storskaligt och småskaligt till en låg kostnad. Vid bildandet av träkol frigörs dessutom stora mängder energi som

kan användas till produktion av värme eller fordonsbränslen. Praktiskt taget all användning av bibränslen skulle kunna kombineras med kolning, för att därmed leverera biokol till förbättring av jordbruksmark och samtidigt avskilja kol från atmosfären.

En omfattande biokolanvändning bör komma i gång så snart som möjligt. Sveriges klimatpolitik bör snarast införa detta som ett viktigt komplement till utsläppsreduktion. Därför bör ett system med statsstöd för biokolanvändning införas. För att introducera denna teknik behövs rätt styrmedel. Därför bör regeringen utreda detta och föreslå lämpliga åtgärder. I utredningen bör man även i stort se över hur skogsbrukets nettoupptag av koldioxid kan öka och analysera hur skogsbruksstöd kan ges på ett sätt som uppmuntrar klimatsmarta skogsbruksmetoder. Finansieringen av inlagring av kol i jordbruksmark måste lösas. Eftersom det i dag är självklart att man måste betala för att släppa ut koldioxid genom en skatt borde betalning också kunna utgå om man fångar in kolöverskottet från luften och binder det under mark. Hur en sådan mekanism för ersättning ska utformas behöver utredas vidare. För att sprida kunskap kring hur biokolmetoden kan användas i svenska förhållanden behöver Jordbruksverket se till att kompetensen i myndigheten kring kollagring i mark ökar för att sedan föra vidare denna kompetens till lantbrukare och andra berörda aktörer. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Flexibla mekanismer, CDM m.m., punkt 21 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:U348 yrkandena 5 och 6, 2009/10: MJ403 yrkande 4 och 2009/10: MJ468 yrkande 29.

Ställningstagande

Att genomföra utsläppsminskningar genom flexibla mekanismer – främst Clean Development Mechanism (CDM) – har blivit regeringens främsta strategi i klimatfrågan. I höstbudgeten 2008 anslag man 788 miljoner kronor under 2009–2011 för investeringar i utsläppsreduktioner genom CDM. I utbyte mot investeringar får staten utsläppskrediter (CER), som i dagsläget motsvarar utsläpp av cirka 4,5 miljoner ton koldioxid. I princip är det alltså ett nollsummespel; man gör utsläppen här i stället för där. Det är ett sätt att köpa sig fri från obehagliga men nödvändiga åtgärder.

Många rapporter pekar på att en stor andel av CDM-projekten inte ger verkliga utsläppsreduktioner samtidigt som Sverige får utnyttja utsläppskrediten fullt ut. Därmed leder regeringens strategi i verkligheten troligen till ökade globala utsläpp. Vi menar att satsningar inom CDM ska uppfylla mycket höga krav. Vidare får investeringar i CDM inte vara förenade med att Sverige eller EU ökar sina egna utsläpp i förhållande till sina åtaganden, och de utsläppskrediter som erhålls ska annulleras. Sverige bör agera för att CDM utvecklas, förenklas och förbättras så att det säkerställs att åtgärderna håller hög kvalitet och leder till verifierbara, additionella utsläppsminskningar.

Jordbruket är en av de enskilda största källorna till de antropogena utsläppen av växthusgaser och står för 14 % av de globala utsläppen. Mellan 1995 och 2005 ökade utsläppen av växthusgaser från utvecklingsländernas jordbrukssektorer med drygt 30 % till följd av icke hållbara jordbruksmetoder. En ökad satsning på omställning till mer hållbara produktionsmetoder krävs för att hejda denna ökning. Möjligheten för fattiga bönder i utvecklingsländerna att klimatanpassa sitt jordbruk måste prioriteras, och utvecklingen mot ökad odling av monokulturer bör motverkas. De nuvarande CDM-instrumenten når dock inte de fattigaste bönderna, varför omfånget måste öka och nya, flexibla mekanismer måste till för att skapa incitament till lantbrukare inklusive småbönder att minska sin klimatpåverkan. Kapacitetsuppbyggnad, teknologiöverföring och ekonomiska incitament är avgörande för att lantbrukare ska anta klimatåtgärder.

I syfte att minska utsläppen av växthusgaser fattar världens länder nu många nya beslut som kommer att påverka hundratals miljoner människor världen över. Om inte hänsyn tas till ekologiskt och socialt hållbar utveckling riskerar världens fattiga länder att drabbas dubbelt av industriländernas agerande, först av klimatförändringarnas effekter och sedan av de klimatpolitiska åtgärdernas effekter. Vi menar att miljörettskonsekvenserna måste ses över för alla nya stora miljöpolitiska förslag som antas. Såväl klass som kön måste belysas. Sverige ska vara drivande för att denna princip ska antas i det internationella samfundet. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 2 (s)

Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s) anför:

I Socialdemokraternas budgetmotion ”Jobben först” beskriver vi vårt alternativ till regeringens budgetproposition. Våra förslag har tagits fram för att tackla de utmaningar Sverige står inför: välfärdens bristande kvalitet, de växande klyftorna, underskotten i de offentliga finanserna, klimatkrisen och, i synnerhet, den stigande arbetslösheten. Vi socialdemokrater lägger fram förslag för att ta Sverige ur den ekonomiska krisen, men också för att rusta Sverige så att landet blir långsiktigt starkare. Det tjugoförsta århundradets utmaningar måste mötas med investeringar i framtidens jobb.

Våra förslag står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens förslag vars syfte är att göra Sverige till ett europeiskt genomsnittsland, med samma höga arbetslöshet, samma brister i välfärden, samma underskott i de offentliga finanserna och samma ekonomiska klyftor som finns där.

Majoriteten i riksdagen bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna har den 18 november 2009 fastställt andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten, och gör en annan beräkning av statens inkomster avseende 2010 än vad som hade blivit fallet med våra förslag. Det innebär att riksdagen för detta år har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som träder i kraft nästa år. För budgetåret 2010 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 5 244 593 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att reservera oss. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 20 borde ha utökats med 305 000 000 kr på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2009/10: MJ473.

I motionen föreslår vi bl.a. att klimat- och miljöpolitiken ska stärkas. I enlighet med den parlamentariska klimatberedningens förslag vill vi investera i lokala klimatinvesteringsprogram (Klimp) och anslår för det 650 miljoner kronor över perioden 2010–2012. Klimatinvesteringsprogrammen ska utvecklas och utformas så att de stöder de samhällsekonomiskt och

klimatmässigt mest effektiva åtgärderna. Vi vill också satsa på en klimatsmartare fordonspark med bl.a. en allmän skrotningspremie, stöd till efterhandskonvertering, utbyggd infrastruktur för nya bränslen och en tydlig miljöbilsdefinition.

Klimat investeringsprogrammen, som regeringen avslutade nyåret 2009, är den nationella åtgärd som har haft störst betydelse i klimatarbetet, vid sidan av koldioxidskatten. Den har fått Sveriges kommuner, organisationer och näringsliv att samarbeta för att öka energieffektiviseringen och minska klimatpåverkan. Den har också gett Sverige hög trovärdighet i de internationella förhandlingarna. Ungefär 100 miljoner kronor avsätts för en satsning på biogas som fordonsbränsle. Genom en förnyad satsning på statligt stöd till klimat investeringsprogram kan vi också förbättra förutsättningarna för en utbyggnad av den svenska biogasproduktionen. För att skapa tillgång till biogasstationer runt om i landet bör även distributionen främjas. Vi avsätter 100 miljoner kronor för utbyggnad av gasmackor och laddstationer. Naturvårdsverket bör kunna bidra till en smidig samverkan mellan de olika aktörerna på marknaden, t.ex. lantbrukare, pumptillverkare och distributörer. I verkets uppdrag bör också ingå att nationellt samordna upphandling av s.k. flottfordon för kollektivtrafik, i syfte att stödja ett teknikgenombrott för biogasfordon.

Vi anser att skyddet av skogen och den biologiska mångfalden kräver mer långsiktiga och förtroendeskapande åtgärder än vad regeringen förmår åstadkomma. Vi ställer oss positiva till avsättningen av skyddsvärd mark från Sveaskog utan ersättning, men anser att betydligt mer bör göras. Även Fastighetsverket ska kunna avsätta skogsmark. Förvaltningen av de områden som redan är skyddade behöver samtidigt förstärkas för att skydda hotade arter och miljöer samt göra områden mer tillgängliga för allmänheten. Vi anslår 50 miljoner kronor för att stärka förvaltningen av skyddade områden.

EU:s samordnade kemikaliepolitik ger möjlighet att driva på för en skärpt lagstiftning inom hela Europa. Att ta sig an de ca 30 000 olika kemikalier som finns spridda på marknaden är en enorm uppgift. I ca 95 % av fallen saknas ordentliga kunskaper om miljö- och hälsoeffekterna. Kemikalieinspektionen får enligt propositionen ökade anslag för det internationella arbetet och implementeringen av Reach, EU:s nya kemikalielagstiftning. Vi samtycker till förslaget, men anser att Kemikalieinspektionens ordinarie tillsyn också bör förstärkas. Förstärkningen ska ses i ljuset av de många vetenskapliga rapporterna om kemikalier i nappflaskor, mjukgörande ämnen i leksaker, färgämnen i livsmedel samt miljöskadliga ämnen i kläder och textil. Vi anser att barnperspektivet i miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö måste göras tydligare och att försiktighetsprincipen ovillkorligen ska tillämpas. Anslaget till Kemikalieinspektionen bör förstärkas med 5 miljoner kronor.

Vi vill satsa 200 000 000 kr på ett nytt anslag: Miljövänligare fordonspark. Sverige har fortfarande Europas äldsta bilpark. Trots detta har den borgerliga regeringen drivit igenom ett avskaffande av bilskrotningsfonden. I dag saknas stimulans för att skrota gamla, miljöstörande fordon. Vi vill satsa 100 miljoner kronor inom det nya anslaget på en tillfällig bilskrotningspremie under 2010 för att ge utrymme för en utfasning av de äldsta fordonen. Premien ska uppgå till ca 5 000 kr per bil. Även med en skrotningspremie finns en risk för att den svenska bilparken inte förnyas i den takt som krävs för minskade utsläpp. De bilsbilar som säljs i dag lär bli kvar på våra vägar under lång tid framöver. Ett efterkonverteringsstöd ger de fordonsägare som inte har möjlighet att köpa ny miljöbil en chans att göra en insats för miljön. Vi vill också se över fordonsbeskattningen så att konverterade fordon kan få en förmånligare beskattning. Det finns också ett behov av att öka förnyelsen av de tunga fordonen. Det måste finnas en bra testmarknad i Sverige för ny teknik. Vi vill införa ett tillfälligt stöd för företag och kommuner som är villiga att agera referenskunder. Därmed kan vi skynda på utbytet till bussar och lastbilar som drivs av förnybara bränslen, el och bränsleceller samt hybrider. Vi vill avsätta 50 miljoner kronor inom det nya anslaget i en särskild stimulans. Vi anser även att regeringen bör ta initiativ till en grundlig översyn av vilka stimulanser som ger de mest effektiva och framgångsrika effekterna på konsumenternas motivation att köpa en miljöbil i stället för en fossilbränsle driven bil, mot bakgrund av att den tidigare miljöbilspremierna ersätts med en skattebefrielse. En skattebefrielse ger inte samma starka incitament för konsumenten att köpa en miljöbil som miljöbilspremierna gjorde.

2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 2 (v)

Wiwi-Anne Johansson (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 18 november 2009 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2010, 2011 och 2012. I motion 2009/10:Fi261 presenteras Vänsterpartiets budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

På grund av regeringens passiva finanspolitik har Sverige drabbats hårdare av den ekonomiska krisen än vad de flesta jämförbara länder gjort. Den svenska arbetslösheten är nu för första gången högre än EU-snittet och beräknas nästa år uppgå till över 11 %. Regeringens politik har medfört att antalet personer som är anslutna till a-kassan nu är ca 500 000 färre jämfört med när regeringen tog makten 2006 och försämringarna innebär att arbetslöshetsförsäkringen inte längre garanterar en skälig inkomsttrygghet vid arbetslöshet. Detta innebär naturligtvis hårda påfrestningar på

den privata ekonomin för dem som blir arbetslösa, men urholkningen av arbetslöshetsförsäkringen leder också till att den samlade efterfrågan i ekonomin sjunker, vilket förvärrar lågkonjunkturen.

Vänsterpartiets budgetmotion är framför allt inriktad på att skapa fler jobb och värna välfärden. För 2011 anslår vi 20 miljarder kronor mer än regeringen till kommunsektorn, vilket motsvarar 40 000 sysselsatta. Vi lägger också fram ett förslag om ett investeringsstöd på 8 miljarder kronor till kommunsektorn under 2010. Stödet ska gå till investeringar som hotas i lågkonjunkturen, investeringar som vi behöver tidigarelägga för att stimulera ekonomin och skapa arbetstillfällen. Det handlar om satsningar på upprustningar av t.ex. skolor och sjukhus, på infrastrukturen för el, vatten, fjärrvärme, vägar och bostäder. Förslaget beräknas skapa 12 000 arbetstillfällen.

Sverige står inför en stor generationsväxling på arbetsmarknaden. I flera branscher, inte minst i den offentliga sektorn, riskerar vi att stå inför en brist på kvalificerad arbetskraft inom bara några år. Samtidigt som arbetslösheten bland unga är hög finns det eftersatta behov av fortbildning i stora yrkesgrupper, exempelvis inom äldreomsorgen. Vänsterpartiet anslår därför medel till riktade utbildnings- och kompetenshöjningsåtgärder som bidrar till att slussa in yngre i arbetslivet där pensionsavgångarna kommer att bli många framöver.

Samtidigt med den ekonomiska krisen står världen inför ett ännu allvarligare hot i form av klimatförändringarna. Ibland framförs ståndpunkten att vi måste vänta med klimatomställningen tills den ekonomiska krisen klingat av. Vi tror att det är precis tvärtom. Dels är klimathotet så akut och allvarligt att omställningen inte kan vänta, dels kan stora investeringar i klimatomställningen utgöra draglok i en ekonomisk återhämtning. Vänsterpartiet anslår därför medel för en Green New Deal. Förslaget innehåller investeringar i en svensk sol- och vindkraftsindustri, en utbyggd järnvägstrafik, klimatsmarta hyreshus, ny miljöteknik, landsbygdsutveckling och en grön svensk fordonsindustri.

Vår bedömning är att förslagen i Vänsterpartiets budgetmotion sammanlagt ökar antalet sysselsatta med 40 000 personer under 2010. För 2011 och 2012 tyder våra beräkningar på en ökning av antalet sysselsatta med ca 60 000 personer.

Hälften av Sveriges hotade arter finns i skogen, och enligt alla experter behövs ökade resurser till skogen för att bevara dem. Enligt flera statliga rapporter, bl.a. från Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Statskontoret, är naturreservat den mest effektiva metoden att bevara och stärka biologisk mångfald samt bevara ekosystemens funktioner. Vi är därför starkt kritiska till regeringens minskade anslag till biologisk mångfald. Anslaget bör i stället förstärkas med 300 miljoner kronor per år. Vi vill även utreda möjligheten att ta ut en naturvårdsavgift för att finansiera uppköp av naturreservat.

Vi välkomnar att regeringen uppmärksammar och ökar satsningarna på havsmiljön i nivå med vad vi föreslagit riksdagen de senaste två åren. Östersjön tillhör i dag ett av världens mest hotade ekosystem, och åtgärder för att rädda havet är nödvändiga. Vi vill däremot inte finansiera satsningen på havsmiljön genom minskat anslag till skydd av skog, vilket regeringen gjort, utan utökar i stället ramanslaget. Vår satsning på 1 miljard kronor på havsmiljön under de tre kommande åren ligger kvar. Vi vill införa ett nytt havsinvesteringsprogram (HIP) för att i likhet med klimatinvesteringsprogrammet erbjuda medfinansiering för miljömässigt kostnadseffektiva åtgärder för minskade utsläpp till havsmiljön. Vi är kritiska till att regeringen avvecklar skatten på handelsgödsel, eftersom det motverkar havsmiljöpolitiken.

Vi avsätter lika mycket medel som regeringen på internationella klimatinvesteringar, men jämfört med regeringen anser vi att klimatinvesteringarna ska göras i utvecklingsländer och inte i vissa EU-länder som regeringen föreslår. Utsläppsminskningar utomlands ska inte heller användas för att nå det svenska nationella klimatmålet, utan genomföras som ett komplement till en svensk ambitiös klimatpolitik som innebär 45 % minskade utsläpp i Sverige i den icke-handlande sektorn.

Vänsterpartiet avvisar regeringens verkninglösa satsning på Hållbara städer till förmån för ett återinförande av det framgångsrika klimatinvesteringsprogrammet. Vi motsätter oss starkt regeringens beslut att avveckla klimatinvesteringsprogrammet (Klimp). Klimp beräknas enligt Naturvårdsverket leda till minskade utsläpp av växthusgaser på 1,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter om året och har en positiv effekt på sysselsättningen. Det är lika mycket utsläpp som ca 180 000 genomsnittliga svenskar orsakar under ett år (detta inkluderar dock inte utsläpp i andra länder från svensk konsumtion). Projekten inom Klimp beräknas dessutom minska energianvändningen i Sverige med 1,2 TWh per år och leda till miljöförbättringar inom ramen för flera av de 16 nationella miljö kvalitetsmålen. Klimatnyttan per bidragskrona har ökat med tiden. Trots att Klimp har varit framgångsrikt, och trots att en enig klimatberedning föreslog ett utvecklat investeringsprogram, har regeringen valt att avveckla Klimp. Vi vill återinföra och storsatsa på klimatinvesteringsprogrammet. Vi avsätter 700 miljoner kronor i detta syfte. Programmet ska särskilt utformas så att det är de samhälls- och klimatmässigt mest effektiva åtgärderna som beviljas och genomförs. Programmet skulle kunna användas för att bl.a. stimulera utbyggnaden av biogasanläggningar. I och med EU:s nya ramdirektiv för avfall ska avfallshierarkin prioriteras ytterligare i avfallsarbetet. Ett område där stora satsningar kan göras för att minska den negativa miljöbelastningen och för att bidra till mindre klimatpåverkan är biogasområdet. Energiinnehållet tas till vara, luktproblemen minskar och näringsämnen kan ändå återföras till jordbruket. En ökad användning av biogas skulle ha en mycket positiv effekt inom transportsektorn där utsläppen ökar. Gasen är även mycket lämpad för lokal produktion av bränsle för kollektivtrafik.

Av Naturvårdsverkets åtgärdsplan Baltic Sea Action Plan (rapport 5985) framgår det att investeringar i biogasanläggningar även skulle ha en stor positiv inverkan på övergödningssproblematiken i Östersjön.

Vi behöver uppmärksamma hur män får en oproportionerligt stor andel av samhällliga resurser. Utredningar och indikatorer som inte belyser köns-specifika skillnader bör ifrågasättas. Det måste tas fram mer könsuppdelad statistik och analys av vilka som påverkar miljön mest, t.ex. i form av index som baseras på en könsanalys, bl.a. genom uppdrag till SCB. Kunskapen på området och om hur ojämlikheter och bristande hållbarhet kan åtgärdas måste också fördjupas. Mer resurser till forskning och utredning inom detta område måste tillföras.

Ett sätt att få människor att lämna in sina bilar för skrotning skulle kunna vara att införa ett pantsystem, som skulle kunna fungera på samma sätt som inom glasåtervinningen. Det betyder att den första ägaren betalar en extra avgift (en pant) i samband med köp av ny bil. När sedan den sista ägaren önskar skrota bilen betalas panten ut till denna. Värdet av panten skulle på så sätt följa med genom hela kedjan av olika ägare. Om panten uppgår till ett relativt betydande belopp, t.ex. 5 000 kr, får bilägaren ett kraftigt incitament att inte bara låta bilen stå eller att göra sig av med den på olämplig plats. Regeringen bör lägga fram ett förslag på pantsystem för utjänta bilar med ett pantbelopp på 5 000 kr.

I dag finns det ca 200 000 tvåtaktsmotorer i bruk. De stora utsläppen påverkar livet i haven. Stora mängder giftiga kolväten går därmed direkt ut i vattnet. Full gas med en tvåtaktsmotor på 70 hk i 25 timmar innebär att 300 liter bensin hällts ut i havet. Kör du ett dygn med en 70–80 hk tvåtaktsmotor spyr den ut ett badkar med oanvänd bensin. Vi vill därför att regeringen utreder och lämnar förslag till hur ett skrotningsbidrag till tvåtaktsmotorer kan utformas.

3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 2 (mp)

Tina Ehn (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotionen Fi262 och tillhörande kommittémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att världen och Sverige befinner sig i en djup konjunktursvacka och en global klimat- och miljökris. Miljöpartiet menar att regeringen misslyckats med att dämpa konjunkturedgången. Den irrationella ekonomiska politik, som regeringen fört det senaste året, har skadat svensk ekonomi och gjort att fallet i sysselsättningen blivit onödigt hårt. Regeringens politik, som inneburit att regeringen kraftfullt argumenterat mot en mer expansiv finanspolitik samtidigt som den beskyllt oppositionen för ansvarslöshet, har sänt tydliga signaler ut i det svenska samhället. Finansministerns och statsministerns uppmaningar om att spara

sig ur krisen har uppfattats av såväl hushåll och myndigheter som kommunsektorn och medfört att fallet i produktionen och sysselsättningen blivit onödigt stort.

Nu väntar en lång och besvärlig väg tillbaka. Arbetslösheten måste bekämpas och underskotten i de offentliga finanserna på sikt minskas. Samtidigt står Sverige liksom resten av världen inför enorma klimat- och miljöutmaningar. Vägen tillbaka till en positiv ekonomisk utveckling måste följa en annorlunda bana med lägre utsläpp och mindre utarmning av våra gemensamma resurser. Miljöpartiet menar att regeringen agerar oansvarigt när den inte utnyttjar finanspolitiken till att aktivt ställa om det svenska samhället i hållbar riktning.

För att möta de stora utmaningar som Sverige och hela världen står inför föreslår Miljöpartiet till skillnad från regeringen omfattande investeringar i jobb, utbildning, välfärd, klimat och miljö. Samtidigt avvisar vi med kraft ofinansierade skattesänkningar som långsiktigt undergräver de offentliga finanserna. Miljöpartiets politik innebär ett stort mått av ansvar för den ekonomiska politiken och de offentliga finanserna. Ordning och reda i den offentliga ekonomin är en förutsättning för en aktiv krispolitik i en konjunkturedgång som den vi just nu befinner oss i.

Vi väljer, till skillnad från regeringen, att satsa på det som kan växa och utvecklas. Investeringar i klimatsmart infrastruktur minskar klimatutsläppen samtidigt som framkomligheten och bekvämligheten ökar. Breda energieffektiviseringsprogram gör att energianvändningen minskar, samtidigt som energikostnaderna för den offentliga sektorn, företagen och hushållen sjunker. Satsningar på forskning och utveckling av ny teknik skapar både nya jobb och nya affärsmöjligheter.

I Miljöpartiets budget föreslår vi en politik för mänskligare trygghetssystem som gör att färre människor utförsäkras. Den ekonomiska krisen visar med tydlighet effekterna av regeringens förändringar av socialförsäkringssystemen. Allt fler människor hamnar nu utanför trygghetssystemen samtidigt som kostnaderna för socialbidrag skjuter i höjden.

Konjunkturfallet gör att många företag slås ut och jobb försvinner. En politik för entreprenörskap och nya företag har sällan varit mer nödvändig än i dag. Vi föreslår bl.a. kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för de små företagen och större möjligheter för människor att starta företag och utveckla nya idéer.

För Miljöpartiet är det viktigt att den ekonomiska krisen inte drabbar barn och unga. Vi menar att kvaliteten i välfärden måste förbättras. Kommunerna måste ges rimliga planeringsförutsättningar och konjunkturstödet till kommunerna måste förlängas. Miljöpartiets budgetförslag innebär att 23 miljarder kronor mer tillförs kommunsektorn under budgetperioden. Bland annat föreslår vi satsningar på kvalitet i skola och utbildning, bättre folkhälsa, kultur och sjukvård. Arbete med jämställdhet, mångfald, antidis-

kriminering och lika rätt är prioriterat för Miljöpartiet. Vi föreslår satsningar inom alla dessa områden som sammantaget leder till ett mer rättvist samhälle där alla människor har frihet att utvecklas och växa.

Den ekonomiska nedgången är global och drabbar många fattiga länder hårt. Miljöpartiets budgetförslag innebär större satsningar på bistånd och fattigdomsbekämpning, en mer öppen migrationspolitik och större satsningar på klimatåtgärder internationellt jämfört med regeringens förslag.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområde 20. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i vår anslagsmotion MJ431, yrkande 1.

Regeringen minskar anslagen på en rad områden som berör miljömålen, t.ex. skydd av skog och en giftfri miljö. Miljöpartiet anser att denna utveckling är mycket oroande. Resultatet kan bli förödande för vårt miljöarbete, vår trovärdighet internationellt och inte minst för vår miljö. Det är därför viktigt att riksdagen tydligt markerar att vi inte ska dra ned på takten för att nå miljömålen. Eftersom Naturvårdsverket är den centrala myndigheten i miljömålsarbetet höjer vi Naturvårdsverkets anslag med 100 miljoner kronor för 2010 och 764 miljoner kronor över tre år. Anslaget för miljöövervakning m.m. bör höjas med 30 miljoner kronor.

Förlusten av biologisk mångfald är tillsammans med klimatförändringarna det kanske största hotet mot framtida ekosystemtjänster som vattenreglering, näringsämnens kretslopp, pollinering m.m. En inventering utförd av Sveriges främsta experter har slagit fast att skyddet av befintliga skogar med särskilt höga naturvärden inte räcker för att hejda förlusten av den biologiska mångfalden i våra skogar. Vi föreslår en gradvis upptrappning av anslagen för att finansiera en intensifiering av arbetet med att nå tidigare fastställda miljömål. Inom området biologisk mångfald anslår vi 813 miljoner kronor 2010, 1 206 miljoner kronor 2011 och 1 735 miljoner kronor 2012. Den största delen går till skydd av skogar. Anslaget för biologisk mångfald används också för att täcka utgifter för en rad andra ändamål, bl.a. områdesskydd för andra typer av ekosystem och vattenförvaltning.

Regeringen medger att problemet med kraftigt förorenade områden som läcker miljögifter som DDT, PCB och tungmetaller är allvarligare än man tidigare insett. Ändå har regeringen gång på gång minskat anslagen, med löften om att återställa anslagen senare. Därtill kommer att regeringen föreslår att den kommunala medfinansieringen på 10 % avskaffas. Detta är något som vi i och för sig välkomnar, men det innebär samtidigt att anslaget behöver höjas med 63 miljoner kronor per år för att inte samhällets

totala insatser ska minska. Sammantaget föreslår Miljöpartiet därför en höjning av anslaget för sanering och återställning av förorenade områden för 2010 på sammanlagt 147 miljoner kronor, varav 34 miljoner kronor för att nå den nivå som regeringen aviserade förra året, 50 miljoner kronor för att påbörja saneringen av skeppsvrak och 63 miljoner kronor för att kompensera bortfallet av den kommunala medfinansieringen.

Miljöpartiet vill förstärka anslaget till Kemikalieinspektionen med 50 miljoner kronor per år för åtgärder för att nå miljömålet Giftfri miljö.

Regeringen bör stödja forskning och utveckling av metoder för att beräkna olika aktiviteters konsekvenser för ekosystemtjänster. En översyn bör göras av ekonomiska styrmedel, för framför allt areella näringar, med avseende på konsekvenser för produktion av ekosystemtjänster. En översyn bör också göras av statens utgifter och konsekvenser för ekosystemtjänster. Det är viktigt att möta framtida utmaningar och att följa den forskning och utveckling som pågår bl.a. på Stockholm Resilience Center. Det kan också vara dags att utreda möjligheten att bygga upp ett system för betalning av ekosystemtjänster.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har viktiga uppgifter på klimat- och vattenområdet. Regeringen inledde mandatperioden med att genomföra neddragningar för SMHI. Behovet av SMHI:s insatser har ökat under mandatperioden i takt med ökad insikt om klimatförändringen och dess konsekvenser för vår sårbarhet för bl.a. översvämningar. Miljöpartiet föreslår därför en höjning av SMHI:s anslag med 15 miljoner kronor per år.

Miljöpartiet vill genomföra riktiga satsningar på havsmiljön med konkreta och verkningsfulla åtgärder i linje med förslagen från Havsmiljökommissionen, den nationella strategi för havsmiljön som riksdagen antog 2005, samt Miljömålsrådets förslag i Nu är det bråttom! från 2008. Till detta tillför vi totalt 80 miljoner kronor de närmaste tre åren.

Regeringens satsning på "hållbara städer" har vissa förtjänster. Det är dock ett smalt program som inte räcker till för att fullt ut ersätta det tidigare klimatinvesteringsprogrammet. Vi tycker att klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) har varit framgångsrikt och att det ska drivas vidare och utvecklas. Klimp är också viktigt för t.ex. utbyggnaden av biogas. Vi föreslår därför en förlängning av programmet och lägger 400 miljoner kronor 2010 och 600 miljoner kronor vardera året 2011 och 2012. Vi anser att kommuner ska kunna söka via Klimp för att finansiera investeringar i biogas. Ett nationellt mål bör slås fast att minst 10 TWh biogas ska produceras före 2015 samt att minst en biogasmack ska finnas i varje kommun senast 2020. För att målen ska nås behöver ett nationellt biogasprogram tas fram av regeringen. Som en del av programmet bör alla kommuner ta fram en biogasplan för att driva på utbyggnaden av biogasproduktion och distribution i den egna kommunen. Stödet ska främst vara inriktat på biogas som används som drivmedel.

Genom både FN:s klimatkonvention (UNFCCC) och Kyotoprotokollet har Sverige och andra rika länder förbundit sig att finansiera utsläppsminskningar och anpassning till klimatförändring i syd. I dessa överenskommelser anges uttryckligen att finansieringen ska ske utöver biståndsramen på 1 % av BNI. Icke desto mindre föreslår regeringen i årets budgetproposition att 1,3 miljarder kronor av biståndet ska användas till detta ändamål. För oss är det en självklarhet att allt bistånd ska vara klimatsäkert, men det är viktigt att dess främsta syfte är att bekämpa fattigdom. För närvarande pågår förhandlingar om en ny global klimatöverenskommelse. I dessa förhandlingar utgör finansiering av utsläppsminskningar och anpassning till klimatförändring i syd en viktig del, och det är uppenbart att det finansiella behovet är mycket stort – uppskattningarna varierar från 1 000 till 3 500 miljarder kronor per år. EU:s andel av en sådan finansiering anses behöva vara cirka 30 %, alltså uppgå till åtminstone 300–1 000 miljarder kronor per år. En del bedömare anser att behovet är betydligt större – upp till 1 % av BNP. Detta belyser det orimliga i att använda biståndsanslag till klimatåtgärder i syd. Miljöpartiet inrättar ett anslag för klimatsatsningar utanför biståndsramen under utgiftsområde 20. Anslaget ska höjas gradvis under de kommande åren. För de tre kommande åren anslår vi 1 400 miljoner kronor 2010, 1 500 miljoner kronor 2011 och 2 000 miljoner kronor 2012.

Som en del av ett fordonspaket vill vi under 2010 och 2011 införa en konverteringspremie för byte från bensin till etanol, biogas eller el inom en budgetram på 50 miljoner kronor. Premien bör vara ca 5 000 kr för byte från bensin till etanol och ca 10 000 kr för byte till biogas och el. Stödet till efterhandskonvertering ska inte göras permanent. Vi vill också se över fordonsbeskattningen så att konverterade fordon får en mer förmånlig beskattning. Det finns i dag ett stort antal bilar i trafik som saknar katalysator och med bristande säkerhet. Vi vill därför investera i en allmän skrotningspremie under de kommande åren. Ersättningen som betalas ut bör vara ca 5 000 kr per bil. Systemet med skrotningspremie ska utformas så att tillverkarnas producentansvar inte begränsas. Vi avsätter 100 miljoner kronor per år till Vägverket för att utforma och administrera ett system för att stimulera skrotning av bilar tillverkade före 1989. Vi ser även ett behov av att stimulera en förnyelse av de tunga fordonen. Det måste finnas en bra testmarknad i Sverige för ny teknik. Därför vill vi införa ett tillfälligt stöd för företag och kommuner som är villiga att agera referenskunder. Därmed kan vi påskynda utbytet till bussar och lastbilar som drivs på förnybara bränslen, el och bränsleceller samt till hybrider. År 2010 vill vi avsätta 50 miljoner kronor i en särskild stimulans.

Miljöpartiet anslår 60 miljoner kronor årligen under 2010, 2011 och 2012 till ett nytt anslag: Skrotningspremie för äldre tvåtaktare. Äldre tvåtaktare släpper ut ungefär en tredjedel av bränslet oförbränd i luft och vatten. I dagsläget finns det ca 210 000 stycken tvåtakts utombordsmotorer av traditionell typ, vilket motsvarar mer än 40 % av alla båtmotorer i Sve-

rige. För att påskynda utbytet av dessa motorer föreslår vi en skrotningspremie på 1 000 kr per motor. Villkoret för att få premien är att det är en fungerande tvåtaktsmotor som byts in vid köp av en ny miljöanpassad motor och att säljaren har ett bra sätt att skrota de gamla motorerna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kronor under perioden 2011–2013.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 360 000 000 kronor efter 2010.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 050 000 000 kronor efter 2010.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor under perioden 2011–2013.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 under perioden 2011–2012.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:12 Havsmiljö ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 94 000 000 kronor under perioden 2011–2015.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 under perioden 2011–2014.
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 31 000 000 kronor under perioden 2011–2012.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden

den medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kronor för 2011, högst 450 000 000 kronor för 2012 och högst 450 000 000 kronor under perioden 2013–2015.

10. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i avsnitt 10.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:C390 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten till dispenser från strandskyddsreglerna bör stramas upp och hanteras av länsstyrelserna samt att Naturvårdsverket bör återges överklaganderätten.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vissa geografiska områden helt ska undantas från möjligheten till dispens från strandskydd.

2009/10:U348 av Per Bolund m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målet för Sveriges klimatpolitik är tredelat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges och EU:s ansvar i detta sammanhang bör beräknas enligt den modell som presenteras i Greenhouse Development Rights.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsningar genom Clean Development Mechanism, CDM, ska uppfylla mycket höga krav, minst s.k. Gold Standard.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att investeringar i CDM inte får vara förenade med att Sverige eller EU ökar sina egna utsläpp i förhållande till våra åtaganden och att de utsläppskrediter som erhålls ska annulleras.

2009/10:T426 av Lars Ohly m.fl. (v):

89. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda och lämna förslag till hur ett skrotningsbidrag till tvåtaktsmotorer kan utformas.
106. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram ett förslag på pantsystem för uttjänta bilar med ett pantbelopp på 5 000 kr.

125. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang aktivt bör agera både i EU och FN för att den internationella luftfartens klimatpåverkan ska inkluderas i den internationella klimatkonventionen efter 2012.

2009/10:T532 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att internationella bunkeroljor bör inkluderas i Kyotoprotokollet, så att både sjöfarten och flyget avkrävs sitt klimatansvar.

2009/10:T537 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska kunna ansöka om statligt stöd för investeringar i biogas via Klimp.

2009/10:MJ202 av Cecilia Wigström i Göteborg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya planerade havsmiljömyndigheten och den myndighet som eventuellt fortsättningsvis ska svara för fiskeriförvaltningen, bör lokaliseras till Göteborg.

2009/10:MJ206 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att undersöka i vilken omfattning narkosgaser släpps ut från våra sjukhus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att ta fram förslag på vilka åtgärder som kan vidtas för att minska utsläppen av narkosgaser från sjukhusen och därigenom minska utsläppens negativa påverkan på klimatet och ozonlagret.

2009/10:MJ210 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en skyndsam utredning kring styrmedel för att stimulera biokolteknik.

2009/10:MJ219 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga Havsmiljömyndigheten till Göteborg.

2009/10: MJ224 av Carin Runeson och Anneli Särnblad (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett förnyat strandskydd som gör det enklare att bygga i glesbygd med stor tillgång till obebyggda stränder och som samtidigt stärker skyddet i områden med högt exploateringstryck.

2009/10: MJ251 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör göra en grundlig översyn av vilka stimulanser som ger störst effekt på konsumenternas motivation att köpa en miljöbil i stället för en fossilbränsle driven bil.

2009/10: MJ254 av Egon Frid (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge en miljöpremie på 500 kr till alla svenska barnfamiljer som väljer tygblöjor till sina barn.

2009/10: MJ255 av Christian Holm (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsatt reformering av strandskyddet där de tre stora sjöarna inte undantas från lättnaderna i strandskyddet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsatt reformering av strandskyddet där den nuvarande regeln om att det inte får byggas närmare än 100 meter från strandkanten frångås.

2009/10: MJ257 av Hans Wallmark (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det i en samlad Östersjöstrategi bör undersökas hur staten genom sina myndigheter kan medverka i uppbyggandet av ett marint center i Simrishamn.

2009/10: MJ261 av Rosita Runegrund (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att strandstädning av Bohuskusten bör bli en nationell angelägenhet.

2009/10: MJ263 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skrotningspremie på bilar.

2009/10:MJ264 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fleråriga tillstånd ska utfärdas för myggbekämpning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att finansieringen av myggbekämpningen i nedre Dalälven ska lösas långsiktigt och med förutseende.

2009/10:MJ268 av Lennart Sacrédeus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förhindra spridning av översvämningsmyggan från nedre Dalälvsområdet till nya områden.

2009/10:MJ270 av Holger Gustafsson (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ökat fokus bör riktas mot forskning och utveckling av miljövänliga bränslen samt stöd till en effektiv marknadsutveckling.

2009/10:MJ274 av Stefan Tornberg (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett system för internationell handel med sänkkrediter.

2009/10:MJ280 av Inger Jarl Beck och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utlysa en ny Håll Sverige Rent-kampanj.

2009/10:MJ292 av Kurt Kvarnström och Peter Hultqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om torvens roll i systemet med utsläppsrätter.

2009/10:MJ300 av Lars-Axel Nordell (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna till och effekterna av att införa en skrotningspremie för lastbilar.

2009/10:MJ302 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad kunskap om hur man kan bekämpa brännmaneter.

2009/10:MJ307 av Lars Gustafsson och Eva Johnsson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att intensifiera klimatforskningen för att bidra till ett bredare forskningsunderlag.

2009/10:MJ314 av Sinikka Bohlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en långsiktig lösning för myggbekämpning.

2009/10:MJ317 av Sinikka Bohlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om informationsinsatser för allmänheten om våra stora rovdjur.

2009/10:MJ324 av Jan Lindholm och Peter Rådberg (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ny inriktning på forsknings- och kunskapsutveckling som möter behovet av att byta inriktning från tillväxt till insikt om vad en begränsad jord innebär.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att styra statliga resurser för exempelvis forskning, utveckling, försvar och våra trafikverk till ett mer aktivt arbete för att motverka ökningen av halten av koldioxid i atmosfären och förbereda samhället för de förändringar som klimatförändringen innebär.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvaret för att statligt ägda bolags investeringar bidrar till att minska utsläppen av koldioxid till atmosfären och även används för att aktivt stödja utvecklingen av biokoltekniken.

2009/10:MJ328 av Peter Rådberg och Max Andersson (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga havsmiljömyndigheten till Göteborg.

2009/10:MJ340 av Eva Bengtson Skogsberg (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av extra resurser till särskilt utsatta kommuner för ökad tillsyn av enskilda avlopp.

2009/10:MJ341 av Holger Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finansiering av investeringar i klimatneutral energiproduktion i utvecklingsländerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finansiering av klimatanpassningsåtgärder i utvecklingsländerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en särskild post i EU:s budget, benämnd klimatsäkerhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att budgetmedel för internationellt utvecklings-samarbete (biståndet) inte ska tas i anspråk för klimatåtgärder.

2009/10:MJ361 av Carina Hägg och Anne Ludvigsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör presentera en sammanhållen nationell klimatplan med pådrivande styrinstrument för samtliga klimatpåverkande samhällssektorer.

2009/10:MJ368 av Krister Hammarbergh (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna till dispenser för s.k. lucktomter.

2009/10:MJ371 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska stödja forskning och utveckling av metoder för att beräkna olika aktiviteters konsekvenser för ekosystemtjänster.

2009/10:MJ372 av Ingemar Vänerlöv (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en bred klimatforskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en oberoende granskningsfunktion i samband med att klimatologiska forskningsresultat sammanställs.

2009/10:MJ373 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att dataregistrera SMHI:s hela observationsmaterial.

2009/10: MJ384 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att placera den nya havsmiljömyndigheten i Göteborg.

2009/10: MJ386 av Pia Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen tar initiativ till en strategiplan för uthållig myggbekämpning i områden där myggorna utgör ett stort socialt och miljömässigt problem.

2009/10: MJ391 av Tomas Tobé (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strandskyddet i glesbygden.

2009/10: MJ399 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en strategiplan för att motverka och minska den ökande nedskräpningen i våra städer.

2009/10: MJ403 av Jacob Johnson m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av flexibla mekanismer för att skapa incitament till lantbrukare och småbönder att minska sin klimatpåverkan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan över hur livsmedelsproduktionens klimatpåverkan kan minskas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en vegetarisk dag i veckan.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av ett nytt mål i EU om minskad köttkonsumtion med 25 % till 2020.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syfte att finna bästa vägen för att minska köttkonsumtionen i Sverige.

2009/10: MJ404 av Jacob Johnson m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett återinförande av klimatinvesteringsprogrammet för att bl.a. stimulera utbyggnaden av biogasanläggningar.

2009/10:MJ405 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning:

	Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	1 777 000	300 000
1:15	Hållbara städer	200 000	-200 000
Nytt	Stöd till klimatinvesteringar	0	700 000
	Summa:	1 977 000	800 000

2009/10:MJ406 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga den nya Havs- och vattenmiljömyndigheten till Göteborg.

2009/10:MJ407 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur markägare kan kompenseras ekonomiskt vid registrering av nyckelbiotop.

2009/10:MJ409 av Cecilie Tenfjord-Toftby (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att på bredden påminna svenska folket om vikten av att ta hand om avfall.

2009/10:MJ410 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i första hand prioritera klimatåtgärder som också ger en positiv effekt i övrigt för miljö och människors hälsa.

2009/10:MJ419 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av finansieringen av städningen av marina och kustnära miljöer.

2009/10:MJ431 av Tina Ehn m.fl. (mp):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård:

		Anslagsförändringar (miljoner kronor)		
Anslag		2010	2011	2012
1:1	Naturvårdsverket	100	232	432
1:2	Miljöövervakning m.m.	30	50	70
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	813	1 206	1 735
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	147	185	296
1:6	Kemikalieinspektionen	50	50	50
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	15	15	15
1:12	Havsmiljö	0	40	40
1:15	Hållbara städer/Klimp	400	600	600
1:16	Nytt anslag: Klimatsatsningar i utvecklingsländer	1 400	1 500	2 000
1:17	Skrotningspremie tvåtaktsmotorer	60	60	60
1:18	Efterhandskonvertering (del av rödgrönt miljöfordonspaket)	50	50	
1:19	Skrotningspremie bilar (del av rödgrönt miljöfordonspaket)	100	100	
1:20	Stöd förnyelse av tunga fordon (del av rödgrönt miljöfordonspaket)	50		
	Summa för utgiftsområdet	3 215	4 088	5 298

2009/10: MJ438 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att säkerställa medel för forskning kring alternativa förklaringar till den globala uppvärmningen.

2009/10: MJ451 av Ulrika Carlsson i Skövde och Maria Kornevik Jakobsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga Havsmiljömyndigheten till Göteborg.

2009/10: MJ454 av Désirée Pethrus Engström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av en miljöblöjpremie.

2009/10: MJ455 av Walburga Habsburg Douglas (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvidgning av pilotprojektet för att rena övergödda sjöar i Södermanland.

2009/10:MJ468 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett globalt klimatmål till 2050.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om industriländernas utsläppsmål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatmål för Sverige till 2020.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatmål för Sverige till 2050.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mål för minskade utsläpp utomlands.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatmål för EU till 2020.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strategier för klimatanpassning.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att stoppa avskogningen och bidra konstruktivt till att finna finansiering och mekanismer för att detta ska bli möjligt.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en utredning för att klargöra den svenska markanvändningens klimatpåverkan.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att ett mål för minskad köttkonsumtion med 25 % till 2020 införs i Sverige och inom EU.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för hur livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, klimatpåverkan kan minskas.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas om införande av ekonomiska styrmedel för att minska livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, påverkan på klimat och miljö.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avveckla stödet till köttindustrin.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljörettskonsekvenserna måste ses över för alla nya stora miljöpolitiska projekt som vidtas.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om könsuppdelad statistik och analyser om miljöpåverkan.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska satsa 1 % av BNP på klimatåtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser.

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska satsa på ett program för en "Green New Deal" för Sverige.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra och storsatsa på klimatinvesteringsprogrammet.

2009/10: MJ473 av Anders Ygeman m.fl. (s):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning:

	Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
1:1	Naturvårdsverket; Klimp, klimat- och investeringsprogram med biogassatsning	349 143	+250 000
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	1 777 297	+50 000
1:6	Kemikalieinspektionen	163 854	+5 000
1:15	Hållbara städer	200 000	-200 000
Nytt	Miljövänligare fordonspark	0	+200 000
	Summa	5 244 593	+305 000

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av klimatinvesteringsprogram.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för biologisk mångfald.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bevarandet av rovdjuren.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kemikalieinspektionens tillsyn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en miljövänligare fordonspark och ny bilskrotningspremie.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av stöd för efterkonvertering av gamla bilar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till förnyelse av tunga fordon.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny myndighet för havsmiljön.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om städning av marina miljöer.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om allemansrätten och strandskyddet.

2009/10:MJ474 av Anders Ygeman m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett biogasprogram.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatöversyn av hela livsmedelskedjan.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av en havs- och vattenresursmyndighet.

2009/10:MJ475 av Per Bolund (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utformning av ett system för personliga utsläppskvoter i Sverige bör utredas.

2009/10:MJ476 av Jan Emanuel Johansson och Tommy Waidelich (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samlad myndighet för havsresurserna.

2009/10:MJ477 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en samlad syn på förvaltningen av våra vattenresurser inkluderat hav, sötvatten och fiske.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokaliseringen av den nya myndigheten till Göteborg.

2009/10:MJ482 av Per Bolund m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och öka kolupptaget vid markanvändning i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas angående hur skogsbrukets nettoupptag av koldioxid kan öka.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att denna utredning även bör analysera hur skogsbruksstöd kan ges på ett sätt som uppmuntrar klimatsmarta skogsbruksmetoder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Jordbruksverket att erhålla och sedan tillhandahålla kompetens vad gäller kollagring i mark.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av mekanismer för att öka miljöstödet till jordbrukare som aktivt ökar jordens kolinnehåll.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att minska utsläppen från dikade torvmossar i Sverige.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändrad markanvändning på organogena jordar bör utredas.

BILAGA 2

Utskottets förslag till beslut om anslag för 2010 inom utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Belopp i 1000-tal kronor

	Politikområde Anslag (ramanslag)	Utskottets förslag
1	Miljöpolitik	
1:1	Naturvårdsverket	349 143
1:2	Miljöövervakning m.m.	304 093
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	1 777 297
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	594 518
1:5	Miljöforskning	90 601
1:6	Kemikalieinspektionen	163 854
1:7	Internationellt miljösamarbete	67 793
1:8	Stockholms internationella miljöinstitut	11 928
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	266 468
1:10	Klimatanpassning	117 000
1:11	Inspire	50 000
1:12	Havsmiljö	369 800
1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	280 100
1:14	Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	60 000
1:15	Hållbara städer	200 000
2	Miljöforskning	
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	45 760
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	496 238
	Summa för utgiftsområdet	5 244 593

BILAGA 3

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2010 inom utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård

Belopp i 1000-tal kronor

	Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1	Naturvårdsverket	349 143	+250 000		+100 000
1:2	Miljöövervakning m.m.	304 093			+30 000
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	1 777 297	+50 000	+300 000	+813 000
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	594 518			+147 000
1:5	Miljöforskning	90 601			
1:6	Kemikalieinspektionen	163 854	+5 000		+50 000
1:7	Internationellt miljösamarbete	67 793			
1:8	Stockholms internationella miljöinstitut	11 928			
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	266 468			+15 000
1:10	Klimatanpassning	117 000			
1:11	Inspire	50 000			
1:12	Havsmiljö	369 800			
1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	280 100			
1:14	Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	60 000			
1:15	Hållbara städer	200 000	-200 000	-200 000	+400 000
1:16	Klimatsatsningar i utvecklingsländer (nytt anslag)				+1 400 000
1:17	Skrotningsskatt tvåtaktsmotorer (nytt anslag)				+60 000
1:18	Efterhandskonvertering (del av rödgrönt miljöfordonspaket, nytt anslag)				+50 000

	Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:19	Skrotningspremie bilar (del av rödgrönt miljöfor- donspaket, nytt anslag)				+100 000
1:20	Stöd förnyelse av tunga fordon (del av rödgrönt miljöfordonspaket, (nytt anslag)				+50 000
1:21	Stöd till klimatinvester- ingar (nytt anslag)			+700 000	
1:22	Miljövänligare fordons- park (nytt anslag)		+200 000		
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	45 760			
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	496 238			
	Summa	5 244 593	+305 000	+800 000	+3 215 000

BILAGA 4

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 2 april 2009 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Inom utgiftsområde 20 inriktas uppföljningen på havsmiljöfrågor och klimat och inom utgiftsområde 23 inriktas uppföljningen på jordbruk, fiske och livsmedel.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderarna Johan Wockelberg Hedlund och Christer Åström från utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna-Lena Kileus vid miljö- och jordbruksutskottets kansli.

I denna rapport redovisas den del som avser utgiftsområde 20. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i november 2009

Irene Oskarsson (kd)

Jan-Olof Larsson (s)

Erik A. Eriksson (c)

Rune Wikström (m)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Tina Ehn (mp)

Lars Tysklind (fp)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp och utvärderat de delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 som avser havsmiljöområdet och klimatområdet. När det gäller resultaten gör gruppen följande bedömningar:

- Tillståndet i våra hav är oroande, men det finns exempel på positiv utveckling, såsom att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på viss återhämtning. Havsmiljöarbetet måste intensifieras och ambitionerna i arbetet måste höjas.

- Klimatets utveckling är allvarlig. Utvecklingen går åt fel håll trots att de svenska utsläppen minskar.

När det gäller resultatredovisningens utformning anser gruppen bl.a. följande:

- Det är ändamålsenligt att resultatredovisningen följer den struktur som skapats för miljömålsuppföljningen. Innehållet i redovisningen behöver dock utvecklas. Gruppen menar att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete.
- Redovisningen kan utvecklas genom att i större utsträckning visa utvecklingen av olika indikatorer över åren, t.ex. i form av tabeller, och genom att regeringen i ökad utsträckning lämnar en egen bedömning av hur olika insatser bidrar till att de olika målen kan nås.
- Det är viktigt att riksdagens behov av resultatinformation beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet.
- Det är svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de redovisade statliga insatserna inom såväl klimatpolitiken som havsmiljöpolitiken. Gruppen efterfrågar en sammanhållen redovisning av vilka de viktigaste statliga insatserna är för respektive område och en redogörelse för resultatet av insatserna i budgetpropositionen. Vidare kan det vara motiverat att med jämna mellanrum göra fördjupade redovisningar i form av särskilda resultatskrivelser då både havsmiljö- och klimatområdet inkluderar insatser som vidtas inom många olika sektorer.
- Gruppen betonar vikten av att utskottets synpunkter uppmärksammas av regeringen i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning.

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i april 2009 att genomföra en uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för områdena havsmiljö och klimat. Syftet har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer.

Resultatbedömning

Utskottets uppföljningsgrupp kan inledningsvis konstatera att klimatets utveckling är allvarlig. Utvecklingen går åt fel håll trots att de svenska utsläppen minskar. Gruppen kan även, liksom tidigare år, konstatera att tillståndet i våra hav är oroande.

Miljömålsrådet har gjort bedömningen att utvecklingen inom klimatområdet går åt fel håll eftersom de globala utsläppen av växthusgaser ökar. Klimatförändringarna är en av vår tids stora utmaningar och gruppen betonar vikten av att insatser för att minska utsläpp av växthusgaser nationellt och internationellt ges hög prioritet. Enligt gruppen är det glädjande att det nationella klimatmål för perioden 2008–2012 som riksdagen har antagit tycks vara möjligt att nå. Vidare är det positivt att personbilarnas genomsnittliga utsläpp av koldioxid enligt regeringen har minskat från 181 gram/km till 174 gram/km, bl.a. som en följd av den ökande andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen. Gruppen kan konstatera att även andra faktorer som att den genomsnittliga bränsleförbrukningen för nya bilar har gått ned haft betydelse för den positiva utvecklingen. Gruppen konstaterar samtidigt att utsläppen av växthusgaser är en global utmaning och att det behövs betydande utsläppsminskningar för att undvika farlig mänsklig påverkan på klimatsystemet.

Miljömålsrådet har gjort bedömningen att det kommer att bli svårt eller omöjligt att nå miljö kvalitetsmålet för området Hav i balans samt levande kust och skärgård. Utifrån vad som framkom bl.a. i utskottets havsmiljöuppföljning 2008 delar gruppen denna bedömning.¹ Läget vad gäller t.ex. övergödningen är fortsatt allvarligt. Gruppen vill därför understryka utskottets uttalande från våren 2009, som gjordes i samband med behandlingen av havsmiljöpropositionen, att havsmiljöarbetet måste intensifieras och att ambitionerna i arbetet måste höjas. I budgetpropositionen redovisas exempel på insatser som har inneburit en förbättring för havsmiljön. Gruppen har tidigare konstaterat att arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått långsamt. Därför är det positivt att arbetet gick framåt under 2008, bl.a. genom att sex nya reservat bildades och att fyra s.k. hänsynsområden inrättades under året. Vidare är det positivt att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på viss återhämtning, trots att det fortfarande råder ett allvarligt läge för flera kommersiellt utnyttjade fiskarter. Gruppen vill även framhålla vikten av bl.a. insatser mot utkast av fisk.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning, och miljö- och jordbruksutskottet har genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resul-

¹ Rapport 2007/08:RFR3 Uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet samt rapport 2008/09:RFR3 Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet.

tatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Utskottets synpunkter har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatsers resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att målen nås samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Gruppen noterar att regeringen i årets budgetproposition framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen.

Enligt gruppens bedömning finns det fortsatt behov av att betona att det är viktigt att de synpunkter som utskottet för fram uppmärksammas i regeringens utvecklingsarbete. Gruppen vill även hänvisa till de riktlinjer som beslutats av riksdagen där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning.² Gruppen betonar att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att underlätta riksdagens och utskottens arbete med uppföljning och utvärdering. Vidare är det enligt gruppens bedömning önskvärt att såväl riksdagens som regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet.

I budgetpropositionen redovisas resultat under utgiftsområde 20 på ett sätt som följer den struktur som valts för att följa upp miljökvalitetsmålen. Gruppen bedömer att denna struktur i allt väsentligt är ändamålsenlig. Enligt gruppens bedömning kan redovisningen enligt den valda strukturen dock utvecklas. Enligt gruppens mening behövs tydliga mål och indikatorer. En utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att redovisa resultat för samtliga delmål som riksdagen beslutat om. För havsmiljöområdet redovisas resultat endast för fyra av de sju delmålen, vilket är en förändring jämfört med redovisningen i budgetpropositionen för 2009 där resultat för samtliga delmål redovisades. Vidare kan riksdagens analyser av redovisade resultat underlättas om regeringen i ökad utsträckning lämnar en egen bedömning av hur olika insatser bidrar till att de olika målen kan nås.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen kan konstatera att huvuddelen av de insatser som staten vidtar för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet görs inom ramen för andra utgiftsområden. Gruppen efterfrågar en sammanhållen redovisning av vilka de viktigaste statliga insatserna är för respektive område och en redogörelse för resultatet av insatserna i budgetpropositionen. En naturlig utgångspunkt för en sådan redovisning är riksdagens beslut våren 2009 med anledning av klimatpropositionen och havsmiljöpropositionen. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer bedömer gruppen att det kan vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.

² Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdag och regering. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott, däribland miljö- och jordbruksutskottet.

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.³ Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan, både när det gäller ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Detta avser bl.a. information om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna och om avsedda resultat har uppnåtts samt om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de resultat som regeringen redovisar i förhållande till de mål och anslagna medel som riksdagen beslutat. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är enligt riksdagens riktlinjer nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

1.2 Utskottets uppföljning

Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 och 23, vilka har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppfölj-

³ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

ningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. om behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna det som utskottet har anfört i dessa frågor.⁴

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i april 2009 att hösten 2009 fortsätta att genomföra uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen.⁵ Syftet med uppföljningarna har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010. Uppföljningarna har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Uppföljningarna har inriktats på vissa områden, varav havsmiljö och klimat redovisas i denna rapport. Parallellt har en motsvarande uppföljning gjorts för områdena fiske, jordbruk och livsmedel, vilken redovisas i en annan rapport till utskottet.

I uppföljningen beskrivs och analyseras resultatredovisningen i budgetpropositionen, vad avser både struktur och innehåll. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin analys av materialet utgått från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering.

1.3 Regeringens miljömålsrapportering till riksdagen

Regeringen ska årligen lämna översiktlig rapportering av hur arbetet med att nå miljökvalitetsmålen fortskrider.⁶ Redovisningen bör omfatta ett urval av indikatorer som återkommer varje år och ska ge underlag för beslut om att sätta in åtgärder om det visar sig att förutsättningarna att nå de uppsatta miljökvalitetsmålen inte är tillfredsställande. Vart fjärde år ska en fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen göras i syfte att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras.

Miljömålsrådet sammanställer årligen underlag för regeringens rapportering till riksdagen om utvecklingen av arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Detta underlag finns sammanställt i de årliga s.k. de Facto-rapporterna. De årliga redovisningarna kompletteras med en fördjupad utvärdering som även ska söka ge en förklaring till det uppnådda resultatet. Denna fördjupade redovisning bör, enligt vad som anfördes i samband med införandet av Miljömålssystemet, innehålla kostnadsberäknade förslag

⁴ Hösten 2008 behandlades detta i bet. 2008/09:MJU1 och MJU2.

⁵ Miljö- och jordbruksutskottet, protokoll utskottssammanträde 2008/09:29.

⁶ Prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3.

om miljö kvalitetsmål, delmål eller styrmedel inklusive förslag om lagstiftning behöver revideras, bl.a. mot bakgrund av samhällsekonomiska och statsfinansiella effekter eller av effektivitetsskäl. Hittills har två sådana fördjupade utvärderingar genomförts. Våren 2004 redovisades den första fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen, och våren 2008 redovisade Miljömålsrådet den andra fördjupade utvärderingen.

Miljömålssystemet har setts över av en statlig utredning på uppdrag av regeringen. Resultatet redovisades den 6 oktober 2009 i betänkandet Miljömålen i nya perspektiv⁷. Utredningen föreslår att de 16 miljö kvalitetsmålen ska kvarstå och beslutas som hittills av riksdagen. Däremot föreslås att bedömningsgrunden för måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen ska ändras så att den miljö kvalitet som målen uttrycker eller förutsättningarna för att nå denna kvalitet ska vara uppfyllda. Vidare föreslås att tydliga etappmål för samhällsomställningen ska tas fram och att de flesta av dagens ca 70 delmål kan omvandlas till sådana mål. Normalt ska etappmålen beslutas av regeringen, och inte som tidigare av riksdagen. Naturvårdsverket föreslås få ett samordningsansvar för miljömåluppföljningen. En särskild beredning med företrädare för riksdagspartierna föreslås få i uppgift att ge råd till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen kan nås. Till beredningen knyts de nuvarande medlemmarna i Miljömålsrådet som experter. Vidare föreslås att systemet tillförs en funktion för oberoende, riktade utvärderingar av styrmedel och myndigheters miljöarbete. Utredningsbetänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

2 Utskottets tidigare ställningstagande

Utskottets tidigare uppföljningar av regeringens resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet har under senare år löpande följt upp utvecklingen av miljö kvalitetsmålen. Utskottet har i samarbete med Miljömålsrådet anordnat seminarier om uppföljningen och utvärderingen av arbetet med att nå Sveriges miljö kvalitetsmål.

Sedan hösten 2007 har utskottet följt upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen vad gäller havsmiljöområdet med avseende på miljö kvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Hösten 2008 uppmärksammades även klimatområdet i utskottets uppföljning. På utskottets förslag har riksdagen godkänt det som utskottet anfört i uppföljningarna.⁸

⁷ SOU 2009:39.

⁸ Hösten 2009 gjordes detta i bet. 2008/09:MJU1.

Utskottets fördjupade uppföljning av havsmiljöfrågor

Under 2008 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet.⁹ Uppföljningsrapporten behandlades av utskottet i budgetbetänkandet hösten 2008. Riksdagen godkände därefter vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.¹⁰ I sammanhanget kan även nämnas att utskottets fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet från 2007 behandlade frågor med bäring på havsmiljön.¹¹ Våren 2009 behandlade riksdagen regeringens proposition om en sammanhållen havspolitik där flertalet av de frågor som tagits upp i utskottets havsmiljöuppföljning behandlades.¹²

Uppföljningen av resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2009

I förra årets uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att läget var allvarligt vad gäller både havsmiljön och klimatet. För båda områdena går utvecklingen åt fel håll trots att de svenska utsläppen minskar. Utskottet menade att fortsatta insatser därför var nödvändiga.

Havsmiljö

När det gäller resultaten av statens insatser för havsmiljön konstaterade utskottet att en lång rad åtgärder har vidtagits under en följd av år men att många problem i havsmiljön kvarstår. Utskottet konstaterade att ett flertal åtgärder har genomförts i syfte att minska övergödningen av haven. Utsläppen av övergödande ämnen har minskat till följd av insatser inom bl.a. kommunal avloppsrening och jordbruk, men problemen med övergödning och syrefria bottnar kvarstår trots detta. Utskottet menade att det är viktigt att närmare studera de problem som framkom i utskottets fördjupade uppföljning och att fortsättningsvis följa upp och utvärdera resultaten av anläggande av våtmarker och kantzoner.

Vidare uppmärksammades att halterna av flera kända miljögifter har minskat till följd av bl.a. skärpt kemikalielagstiftning men att det ändå finns problem med redan förorenade områden och nya utsläpp. Utskottet lyfte fram problemen med båtbottnfärger, nya miljögifter och läkemedelsrester, liksom behovet av att arbeta för minskad gifthanvändning i samhället. Utskottet konstaterade att insatser mot utsläpp av olja och marint avfall gett delvis positiva resultat men att problem kvarstår i Östersjön och

⁹ Rapport 2008/09:RFR3 Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet.

¹⁰ Bet. 2008/09:MJU1.

¹¹ Rapport 2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2.

¹² Prop. 2008/09:170, bet. 2008/09:MJU29.

Västerhavet, delvis på grund av bristande efterlevnad av regelverket. Det är viktigt med ett internationellt regelverk men också att höga krav ställs nationellt.

Utskottet konstaterade att situationen för flera fiskbestånd var kritisk, varför det är viktigt att fortsätta att uppmärksamma fiskets konsekvenser för havsmiljön och att vidta nödvändiga åtgärder. Utskottet lyfte fram problemen med utkast av fisk och arbetet med barlastvatten och konstaterade att olika aktörer har riktat kritik mot den gemensamma fiskepolitiken. Utskottet hänvisade även till den fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser som utskottet genomförde 2007.

Utskottet noterade att arbetet med marint områdesskydd har gått långsamt men att antalet marina naturreservat m.m. nu ökar. Utskottet konstaterade vidare att en ökande exploatering av kusten sker trots strandskyddet och att havsmiljöfrågor ofta inte kommer in i den fysiska planeringen.

Utskottet konstaterade att den nu pågående havsmiljöinsatsningen har riktat myndigheters och andras fokus mot tillståndet i havsmiljön. Samtidigt som aktörerna är positiva till att havsmiljöfrågor uppmärksammas riktas viss kritik mot delar av satsningen, bl.a. skarpsillutfiskningen. Utskottet ansåg att det var för tidigt att bedöma hur relevant kritiken är.

Utskottet konstaterade att myndigheternas insatser inom havsmiljöområdet styrs av olika mål och att styrningen av vissa myndigheter upplevs som otydlig. Utskottet framhöll vikten av långsiktig styrning samt förbättrat samarbete och samverkan mellan de olika aktörerna. Kunskapen om havsmiljön och om de olika åtgärdernas effekter är begränsad, bl.a. eftersom uppföljningsinsatser inte prioriteras och det finns oklarheter i den marina miljöövervakningen. Utskottet framhöll även vikten av fortsatt internationellt samarbete i havsmiljöfrågor.

Klimatet

I förra årets uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen konstaterade miljö- och jordbruksutskottet att klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Mot den bakgrunden är det viktigt att regeringen löpande följer upp och utvärderar de åtgärder som görs inom klimatområdet samt årligen redovisar och analyserar de resultat som uppnåtts till riksdagen.

Resultatredovisningens struktur

Utskottet konstaterade att insatserna för havsmiljön och klimatet styrs av flera olika mål, vilket gör att resultaten av insatserna redovisas på olika ställen i budgetpropositionens resultatredovisning. Utskottet pekade på att det finns en inneboende svårighet i den nuvarande målstrukturen, vilken innebär att det är svårt att tillgodogöra sig en samlad resultatutveckling för två så övergripande områden som havsmiljö och klimat. Utskottet menade att det skulle vara värdefullt om regeringen i kommande års budgetproposi-

tioner kunde ge dels en samlad resultatredovisning för miljösituationen i havet i vilken de faktorer som påverkar havsmiljön behandlas gemensamt, dels en liknande samlad resultatredovisning för klimatområdet.

Utskottet menade att det utifrån den redovisning som görs i budgetpropositionen var svårt att tydligt knyta de statliga insatserna till effekter på utvecklingen inom havsmiljön respektive klimatområdet. Utskottet påpekade att det finns utvärderingar av olika insatser, bl.a. av klimatinvesteringsprogrammen (Klimp). Det hade underlättat riksdagens arbete om resultatet av sådana utvärderingar hade redovisats.

Utskottet konstaterade att de resultat som redovisas för både havsmiljö och klimatområdena kan härledas till insatser inom ett flertal olika områden. För att underlätta framtida resultatanalyser borde relevanta indikatorer tas fram som på ett samlat sätt kan bidra till bedömningen av hur de olika insatserna påverkar havsmiljön respektive klimatet. I detta ingår att tydligare redovisa regeringens bedömning av vad som är faktiska resultat av statens olika insatser och att relatera detta till den allmänna utvecklingen.

Utskottet menade vidare att riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat skulle underlättas om regeringen lämnar en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att nå de mål som riksdagen beslutat. Utskottet framhöll även att resultatredovisningen tydligare borde vara inriktad på resultat av de insatser som görs och betonade vikten av att det är möjligt att följa utvecklingen av de olika indikatorerna över åren, t.ex. i form av tabeller. En sådan redovisning skulle underlätta riksdagens analys.

Utskottet betonade vikten av att regeringen lämnar tydliga och ändamålsenliga resultatredovisningar som underlag inför riksdagens beredning av regeringens budgetförslag och att detta även fortsättningsvis i huvudsak bör ske årligen i budgetpropositionen. I vissa fall kan riksdagen ha behov av fördjupade resultatredovisningar. Sådana redovisningar bör lämnas av regeringen i särskilda resultatskrivelser inför riksdagens budgetberedningar. Utskottet påminde om att det hösten 2007 framförde att det utöver resultatredovisningen i budgetpropositionen vore värdefullt om riksdagen kunde få en fördjupad redovisning och analys av vilka resultat som har uppnåtts genom de satsningar som görs inom havsmiljöområdet, t.ex. i form av en resultatskrivelse. Utskottet noterade att en sådan resultatskrivelse ännu inte hade tagits fram.

Fortsatt utveckling av den ekonomiska styrningen

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning inom både riksdagen och Regeringskansliet. Utskottet konstaterade att det genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete och att det inom det miljöpolitiska området hade inletts en dialog om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Det är utskottets ambition att riksdagen ska kunna ge en tydlig återkoppling till regeringen i dessa frågor. Utskottet konstaterade att regeringen inte hade kommenterat de synpunkter som utskottet framförde i

tidigare års budgetbetänkande. Utskottet utgick från att de synpunkter som utskottet tagit upp skulle komma att beaktas av regeringen i det fortsatta arbetet.

3 Regeringens redovisning av den ekonomiska styrningens utveckling

I och med budgetarbetet för 2009 beslutade regeringen att ändra innehållet i och formerna för resultatstyrningen av myndigheterna och deras verksamhet. Den enhetliga verksamhetsstrukturen¹³ utgick, och den årliga styrningen av myndigheterna är numera inriktad mot verksamhetens resultat utifrån det instruktionsenliga uppdraget. Det innebär att regeringens redovisning av resultat till riksdagen i högre grad än tidigare kan komma att behöva baseras på annan information än den som myndigheterna redovisar i årsredovisningen.¹⁴

I förra årets budgetbetänkande anförde finansutskottet att man hade förståelse för att resultatinformationen till riksdagen kunde behöva utformas på olika sätt för olika områden och att förändringarna av resultatstyrningen i riktning mot ökad verksamhetsanpassning och flexibilitet måste ske successivt och tillåtas ta tid.¹⁵ FiU ansåg emellertid att flera av förändringarna angående målen var oklart motiverade och beklagade att det inte redovisades någon samlad strategi för hur resultatredovisningen var tänkt att fungera gentemot riksdagen. FiU konstaterade vidare att förändringarna inte innebar några förbättringar när det gäller tydlighet i målformuleringarna och användningen av resultatindikatorer. I vissa fall, särskilt på miljö- och jordbruksutskottets områden, innebar förslagen i stället att inslagen av vaghet och oklarhet ökade. FiU menade att förändringarna i riktning mot en ökad verksamhetsanpassning och flexibilitet i resultatstyrningen inte får innebära att kvaliteten eller precisionen i redovisningen till riksdagen försämras.

I årets budgetproposition anger regeringen att dess utgångspunkt är att en ökad grad av verksamhetsanpassning ställer högre krav på såväl regeringen som riksdagen. Enligt regeringen innebär det i praktiken att regeringen har att överväga vilka mål som ska beslutas eller anges för olika utgiftsområden eller delar av utgiftsområden, vilka indikatorer eller mått som ska användas och vilken resultatinformation som bör lämnas vid olika tidpunkter för att skapa förutsättningar för en fullödig formaliserad dialog

¹³ Den statliga verksamheten delades tidigare in i politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar.

¹⁴ Det kan även nämnas att den 1 januari 2009 trädde förändringar i anslagsförordningen (1996:1189) i kraft som innebär en övergång till kostnadsmässig anslagsavräkning av förvaltningsutgifter. Regeringen beslutade i maj 2009 (Fi2009/4428) om hur övergångseffekterna i samband med övergången till kostnadsmässig anslagsavräkning ska hanteras.

¹⁵ Bet. 2008/09:FiU2.

mellan riksdagen och regeringen om resultaten. Regeringen framhåller i likhet med finansutskottet att riksdagens utskott har en viktig roll att spela i att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen.

Regeringen menar att dess resultatredovisning i första hand syftar till att ge riksdagen möjlighet att bedöma i vilken grad beslutade eller angivna mål är uppfyllda. Resultatredovisningen lämnas i normalfallet i budgetpropositionen, men resultat kan även redovisas i särpropositioner eller i skrivelser. Verksamhetens karaktär är avgörande för hur regeringens redovisning av resultat till riksdagen utformas. Regeringen måste exempelvis överväga inom vilka områden information ska redovisas löpande, men också om resultatinformation ska lämnas för varje område årligen eller mindre frekvent. Regeringen menar att det ytterst är en uppgift för regeringen att, med beaktande av berörda utskotts önskemål, besluta om inriktning, omfattning, periodicitet etc. när det gäller redovisning av resultat inom ett utgiftsområde. Detta innefattar även att ta ställning till om mål ska beslutas eller anges för ett område.

I årets budgetproposition understryker regeringen att förändringarna i riktning mot ökad verksamhetsanpassning och flexibilitet i resultatstyrningen även syftar till att successivt öka kvaliteten och precisionen i resultatredovisningen till riksdagen. Det utesluter dock inte enligt regeringens bedömning att det i praktiken kommer att finnas skillnader i hur resultatredovisningen till riksdagen utformas inom olika verksamhetsområden.

Regeringen anser vidare att budgetpropositionen på de flesta områden är det mest lämpliga dokumentet för den löpande redovisningen av mål och resultat. I en del fall beslutas om mål för ett bredare verksamhetsområde och för en längre tidsperiod. Enligt regeringens bedömning kan det då vara lämpligt att en fördjupad resultatredovisning ingår i den särproposition där förslag om den framtida inriktningen lämnas. Det kan också i flera fall vara lämpligt att regeringen redogör för åsyftade mål och uppnådda resultat utan att samtidigt lämna några förslag till nya åtgärder. Regeringen menar att utvecklingen inom ett verksamhetsområde med fördel kan redovisas i en skrivelse till riksdagen.

4 Havsmiljö

4.1 Anslag för havsmiljöområdet

Området Miljöpolitik ingår i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Regeringen föreslår att sammanlagt 4 824 miljoner kronor anslås för området Miljöpolitik, vilket består av 15 anslag, varav ett är anslaget för

havsmiljö. För budgetåret 2009 ökades anslaget med 150 miljoner kronor till sammanlagt 285 miljoner kronor. Regeringen föreslår en fortsatt ökning av anslaget för 2010 till totalt 370 miljoner kronor.

Tabell 1 Utgiftsutvecklingen för anslag 1:12 Havsmiljö

Anslag	Utfall 2008	Budget 2009	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:12 Havs- miljö	98	285	285	370	280	280

Källa: Prop. 2009/10:1 utg.omr. 20.

4.2 Regeringens resultatredovisning

Regeringen redovisar resultaten under utgiftsområde 20 uppdelat efter de 16 olika miljö kvalitetsmålen. Nedan beskrivs regeringens resultatredovisning för målet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Vidare beskrivs även delar av regeringens resultatredovisning under andra miljö kvalitetsmål som har betydelse för områdets utveckling, exempelvis resultat av arbetet med att nå målen Ingen övergödning, Giftfri miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Redovisade resultat: Hav i balans samt levande kust och skärgård

Följande resultat redovisas för de sju olika delmål som finns för området Hav i balans samt levande kust och skärgård:

- För delmål 1, Skyddsvärda marina miljöer, redovisar regeringen att sex nya reservat har bildats under 2008, dock inget kulturresevat som omfattar kust. Totalt har nu drygt 6 % av territorialhavet och 3,5 % av den ekonomiska zonen ett marint områdesskydd. I sin analys skriver regeringen att skyddet av marina miljöer går framåt, och i september 2009 invigdes Kosterhavets nationalpark, Sveriges första nationalpark med marint fokus.
- För delmål 2, Strategi för kulturarv och odlingslandskap, finns ingen redovisning.
- För delmål 3, Åtgärdsprogram för hotade marina arter, finns ingen redovisning.
- För delmål 4, Minskning av bifångster, finns ingen redovisning.
- För delmål 5, Uttag – återväxt, redovisas att Miljömålsrådet konstaterat att delmålet inte uppnåddes måläret 2008. Regeringen anger att det fortfarande råder ett allvarligt läge för flera kommersiellt nyttjade fiskarter, t.ex. ålen, även om vissa fiskbestånd, såsom torsken i Östersjön, visar tecken på viss återhämtning. I sin analys skriver regeringen att det är viktigt att fisket bedrivs på ett långsiktigt hållbart sätt och att den pågående översynen av EU:s gemensamma fiskeripolitik kan leda till nödvändiga förbättringar. Vidare anges att läget för Kattegattors-

- ken är fortsatt kritiskt och att det därför var viktigt att den svenska och den danska regeringen kom överens om att inrätta ett totalt fiskeförbud i den zon som innehåller torskens viktigaste lekområde.
- För delmål 6, Buller och andra störningar, redovisas att det under 2008 inrättades s.k. hänsynsområden i skärgården, två i Stockholms län och två i Västra Götalands län.
 - För delmål 7, Utsläpp av olja och kemikalier, redovisas Miljömålsrådets bedömning att delmålet är möjligt att nå trots att sjötrafiken över Östersjön och Kattegatt hör till den mest intensiva i världen. De konstaterade utsläppen av olja och kemikalier i Östersjön, Öresund och Kattegatt är ungefär 300 per år. Regeringen bedömer att ökad lagföring som ger kännbara ekonomiska konsekvenser vid illegala utsläpp har bidragit till att antalet konstaterade utsläpp i territorialhavet minskar. Det över tiden relativt konstanta antalet oljeskadade fåglar tyder dock, enligt regeringen, på ett mörkertal med många utsläpp som aldrig registreras.

Regeringen refererar Miljömålsrådets bedömning att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå miljö kvalitetsmålet även om ytterligare åtgärder sätts in. Regeringen anger att den mot bakgrund av detta genom att utöka anslaget 1:12 Havsmiljö och ge det ett flerårigt perspektiv på ett tydligt sätt har ökat ambitionsnivån för att rädda haven. Regeringen redovisar vidare att den i proposition En sammanhållen svensk havspolitik, som beslutades av riksdagen i juni 2009, presenterade en rad åtgärder beträffande hållbart nyttjande av havets och kustområdenas resurser, bevarande och restaurering av ekosystemen, utveckling av havsanknutna näringar och hur Sverige ska agera i det internationella havsmiljöarbetet.

Dessutom anges att havsmiljöpropositionen innehåller en redogörelse för hur de av riksdagen anslagna medlen för att förbättra havsmiljön används. Redovisningen är uppdelad på restaurering av miljön, skydd och bevarande, minskad övergödning, ett rent och giftfritt hav samt minskade luftföroreningar. Av propositionen framgår att regeringen bl.a. gjort följande bedömning av miljö tillståndet i havet:

- Bottenhavet och Bottenviken inklusive kustområdena är ganska väl fungerande ekosystem. Begränsad mänsklig påverkan och förbättringsåtgärder inom jordbruk och industri samt utbyggnaden av reningsverk har gjort att vattnet är klart och närsalthalterna låga. Kvardröjande förhöjda halter av vissa miljögifter har dock noterats med negativa effekter på bl.a. sälar som följd. Fiske bedrivs i huvudsak på ett hållbart sätt.
- Det finns problem i Östersjöns öppna del. Problembildande algblomningar av cyanobakterier (blågrönalger) är vanligt förekommande sommartid, och bottenvatten med tillfällig eller permanent syrebrist kan täcka 30 % av bottenytan. En med åren tilltagande planktonproduktion har skapat en ökad syreförbrukning, som medfört successivt ökat läckage av fosforföreningar från sedimenten. Brist på torsk har givit ett

onormalt stort bestånd av skarpsill som i sin tur ger födslobrist för yngel av andra fiskarter. Vidare överstiger halterna av långlivade miljögifter i många fall de gränsvärden som gäller inom EU för konsumtionsfisk. I kustnära områden har det skett en förbättring som en följd av åtgärder på land och i sötvatten.

- I Västerhavet har stora förändringar skett. Problemen är större utmed kusterna än ute på öppet vatten. Styrande för utvecklingen i Västerhavet är i första hand tillförseln av närsalter från Östersjön och från Nordsjön men också till en del från de svenska tillflödena. Fisksamhällets struktur är oförändrat, men bestånden av torsk och andra arter har decimerats kraftigt. I främst södra Kattegatt och i skärgårdarnas djuphålör finns problem med syrefria bottnar som kan döda djurlivet. Sill och makrill finns dock i betydande mängd, och besök av valar tycks bli allt mer frekvent.

Redovisade resultat: Ingen övergödning

I budgetpropositionen för 2009 redovisar regeringen följande resultat för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning.

- För delmål 1, Utsläpp av fosfor, redovisar regeringen att utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till vatten har minskat med 11 % mellan 1995 och 2006 och att minskningstrenden har avtagit under senare år.
- För delmål 2, Utsläpp av kväve, redovisar regeringen att de vattenburna utsläppen av kväveföreningar till haven söder om Ålands hav har minskat med 22 % under perioden 1995–2006.
- För delmål 3, Utsläpp av ammoniak, redovisar regeringen att utsläppen har fortsatt att minska till ca 19 % från 1995 års nivå och att delmålet om 15 procents minskning till 2010 nåddes redan 2005.
- För delmål 4, Utsläpp av kväveoxider, redovisar regeringen att utsläppen av kväveoxider 2007 uppgick till ca 165 000 ton jämfört med delmålet 148 000 ton.

Regeringen refererar Miljömålsrådets bedömning att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå miljö kvalitetsmålet. Trots att utsläppen som bidrar till övergödning fortsätter att minska förbättras inte tillståndet i miljön i motsvarande grad. Regeringen hänvisar till att den i havsmiljöpropositionen redovisar en rad åtgärder mot övergödning som kommer att öka möjligheten att nå såväl delmålen som miljö kvalitetsmålet. Regeringen bedömer i sin analys att det internationella samarbetet för att minska övergödningen även i fortsättningen är avgörande för att nå miljö kvalitetsmålet. Regeringen bedömer vidare att det krävs riktade styrmedel för att klara de belastningsminskningar av fosfor- och kväveföreningar som kommer att krävas för att uppnå miljö kvalitetsmålet. Ett exempel är de åtgärdsprogram

som vattenmyndigheterna tar fram under 2009, vilka enligt regeringen bedöms ha stor betydelse för möjligheterna att nå delmålen för fosfor och kväve till vatten.

Redovisade resultat: Giftfri miljö

I budgetpropositionen för 2009 redovisar regeringen bl.a. följande resultat för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

- För delmål 3, Utfasning av farliga ämnen, redovisar regeringen att skärpt reglering nationellt, inom EU och internationellt inneburit viss minskad användning av flera särskilt farliga ämnen.
- För delmål 6, Efterbehandling av förorenade områden, redovisar regeringen även i år att identifieringen i princip bedöms vara klar. Inventering av identifierade områden pågår. Antalet potentiellt förorenade områden uppgår till ca 80 000. Länsstyrelsernas beräkningar visar att antalet objekt i högsta riskklassen uppgår till ca 1 400 och i näst högsta till 16 000. Efterbehandlingsåtgärder med helt eller delvis statlig finansiering har sedan 1999 genomförts på 58 områden och med privat finansiering till följd av tillsyn på ca 1 200 områden.
- För delmål 8, Dioxiner i livsmedel, redovisar regeringen bl.a. att de svenska utsläppen av dioxiner har minskat betydligt, men trots denna utveckling är halterna i fisk från Östersjön för höga från hälso- och miljösynpunkt.

Regeringen delar Miljömålsrådets bedömning att miljö kvalitetsmålet kommer att bli mycket svårt att nå, bl.a. eftersom utvecklingen mot målet går för långsamt samtidigt som användandet av kemikalier stadigt ökar med allt större produktion i länder där kemikaliekontrollen är svag. Genom Reach och annan ny EG-lagstiftning har dock förutsättningarna för en god kemikaliekontroll förbättrats. I sin analys konstaterar regeringen att det krävs att arbetet med att sanera och återställa förorenade områden bedrivs effektivare och i en högre takt än i dag. Regeringen presenterade våren 2009 hur arbetet kan effektiviseras i propositionen Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden¹⁶.

Redovisade resultat: Ett rikt växt- och djurliv

I budgetpropositionen för 2009 redovisar regeringen bl.a. följande resultat för miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

- Under 2008 fastställdes 18 nya åtgärdsprogram för hotade arter, vilket betyder att det finns ungefär 109 färdiga program.

Regeringen redovisar att Miljömålsrådet bedömer att miljö kvalitetsmålet blir mycket svårt att nå till 2020. Mycket tyder på att förlusten av biologisk mångfald fortsätter trots ökade insatser, även om takten har minskat något.

¹⁶ Prop. 2008/09:217.

5 Regeringens redovisning för klimatområdet

5.1 Mål för klimatområdet

Våren 2009 beslutade riksdagen om en sammanhållen klimat- och energi-politik.¹⁷ Riksdagen beslutade om mål för den svenska klimatpolitiken till 2020. Målet är att Sveriges utsläpp 2020 ska vara 40 % lägre än utsläppen 1990. Det innebär att utsläppen av växthusgaser 2020 ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidkvalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsätter, dvs. transporter, bostäder, avfallsanläggningar, jord- och skogsbruk och vattenbruk samt delar av industrin m.m. Riksdagen har tidigare fastställt ett delmål för 2008–2012 som innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden ska vara minst 4 % lägre än utsläppen 1990.¹⁸ Den långsiktiga inriktningen på klimatpolitiken är att Sverige inte har några nettoutsläpp 2050.

Regeringen skriver i budgetpropositionen att målet om att minska utsläppen fram till 2020 ska nås genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder och icke EU-länder i enlighet med det som Kyotoprotokollet anger om möjligheten att tillgodoräkna sig utsläppsminskningar utomlands. I klimatpropositionen från våren 2009 redovisades bl.a. särskilda handlingsplaner för att nå klimatmålen: handlingsplan för att utveckla en fordonsflotta oberoende av fossila bränslen, energieffektivisering i bebyggelsen samt satsningar på förnybar energi.

5.2 Anslag inom klimatområdet

Av de 15 anslag som utgör området Miljöpolitik i statsbudgeten är anslaget 1:10 Klimatanpassning och anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar särskilt inriktade mot klimatområdet. Anslagens omfattning redovisas i tabellen nedan.

Tabell 2 Utgiftsutvecklingen för anslag under utgiftsområde 20 (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2008	Budget 2009	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:10 Klimatanpassning		100	83	117	117	92
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	49	280	273	280	228	218

Källa: Prop. 2009/10:1 utg.omr. 20.

¹⁷ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09: MJU28, rskr. 2008/09:300.

¹⁸ Prop. 2001/02:55, bet. 2001/02: MJU10, rskr. 2001/02:163.

Anslaget för klimatanpassning syftar till att arbetet med anpassning till ett förändrat klimat ska stärkas och samordningen förbättras, både på central och på regional nivå. Regeringen redovisar bl.a. att följande verksamhet bedrivs. Lantmäteriet har i uppdrag att ta fram en ny höjddatabas för att förbättra kunskapsunderlaget för bedömningen av risker och planering av åtgärder. Översvämningsriskerna i ett förändrat klimat fortsätter att kartläggas vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut arbetar med att förbättra tillgången till data till stöd för länsstyrelser och kommuner.

Anslaget Insatser för internationella klimatinvesteringar avser insatser i syfte att uppfylla framtida svenska och internationella klimatåtaganden inom ramen för FN:s klimatkonvention. Anslaget föreslås även kunna användas för förvärv av utsläppsutrymme, för utveckling av systemet för handel med utsläppsrätter, till att finansiera övervakning i anknäpning till internationell utsläppshandel och till finansiering av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter.

I budgetpropositionen skriver regeringen att alla sektorer måste bidra till att klimatmålen kan nås. Som exempel nämns områdena energi, transport, jord- och skogsbruk, avfallshantering, industri och byggande. I budgetpropositionen redovisas en skattebefrielse av miljöbilar, vilket beräknas motsvara ett skattebortfall på 670 miljoner kronor 2010. Regeringen pekar vidare på vikten av ett framgångsrikt samarbete i klimatfrågan på europeisk och global nivå. Under 2009–2011 avser regeringen att satsa drygt 4 miljarder kronor på klimat och utveckling i biståndet.

5.3 Regeringens resultatredovisning

Regeringens resultatredovisning under utgiftsområde 20 utgår från de 16 miljömålen, och huvuddelen av rapporteringen görs med hänvisning till resultaten av Miljömålsrådets uppföljningsrapport. Enligt regeringens resultatredovisning under utgiftsområde 20 för klimatområdet har följande uppnåtts:

- Trenden sedan 1990 är att utsläppen av växthusgaser i Sverige minskar. Under perioden 1990 till 2007 har de årliga utsläppen varierat mellan som högst 77 miljoner ton 1996 och som lägst 65 miljoner ton 2007. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år legat under 1990 års nivå. Utsläppen 2007 var 9 procent lägre än 1990.
- Det är främst utsläppen från bostäder och lokaler som minskat, medan utsläppen från transporter och arbetsmaskiner samt av fluorerade växthusgaser har ökat.
- Personbilarnas utsläpp av koldioxid har minskat från ca 181 gram/km till 174 gram/km. Den ökande andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen uppges vara en bidragande orsak till minskningen.

– Riksdagen har fastställt ett nytt klimatpolitiskt mål.

I sin analys drar regeringen slutsatsen att det nationella delmålet för perioden 2008–2012 bör kunna nås och att Sverige med det nya klimatpolitiska målet som riksdagen beslutat på ett ambitiöst sätt bidrar till de globala utsläppsreduktioner som behövs på lång sikt. Vidare redovisas att det långsiktiga målet för halten av växthusgaser i atmosfären, enligt Miljömålsrådet, är mycket svårt att nå. Regeringen anger att koldioxidskatt och energiskatt är kraftfulla och samhällsekonomiskt effektiva styrmedel som även i fortsättningen bör vara centrala delar av den svenska klimatpolitiken. För att fortsätta att stimulera till inköp av miljöbilar även efter att miljöbilspremien har upphört anser regeringen att miljöbilar bör skattebefrias i fem år. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga i höst. Kyotoprotokollets första åtagandeperiod går ut 2012. Ett mandat för förhandlingar om utsläppsbegränsningar efter 2012 antogs i Bali 2007 (Bali Action Plan, BAP). Som ordförande i EU leder Sverige unionen i förhandlingarna. Att nå en överenskommelse i Köpenhamn är en övergripande prioritering för det svenska ordförandeskapet.

6 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Bedömning av redovisade resultat

Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp kan inledningsvis konstatera att klimatets utveckling är allvarlig. Utvecklingen går åt fel håll trots att de svenska utsläppen minskar. Gruppen kan även, liksom tidigare år, konstatera att tillståndet i våra hav är oroande.

Gruppen anser att insatser för att minska utsläppen av växthusgaser nationellt och internationellt bör ha hög prioritet. Enligt gruppen är det glädjande att det nationella klimatmål för perioden 2008–2012 som riksdagen antagit tycks vara möjligt att nå. Vidare är det positivt att personbilarnas genomsnittliga utsläpp av koldioxid, enligt regeringen, har minskat från 181 gram/km till 174 gram/km, bl.a. som en följd av den ökande andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen. Gruppen kan konstatera att Naturvårdsverket visat att även andra faktorer, som att den genomsnittliga bränsleförbrukningen för nya bilar gått ned, har haft betydelse för den positiva utvecklingen.¹⁹ Gruppen konstaterar att utsläppen av växthusgaser är en global utmaning och att det behövs betydande utsläppsminskningar för att undvika farlig mänsklig påverkan på klimatsystemet.

Miljömålsrådet har gjort bedömningen att det kommer att bli svårt eller omöjligt att nå miljökvalitetsmålet för området Hav i balans samt levande kust och skärgård. Utifrån vad som framkom i utskottets havsmiljöuppfölj-

¹⁹ Naturvårdsverket 2009. Rapport 5946 Index över nya bilars klimatpåverkan 2008.

ning 2008 delar gruppen denna bedömning. Läget vad gäller t.ex. övergödningen är fortsatt allvarligt. Gruppen vill därför understryka utskottets uttalade från våren 2009, som gjordes i samband med behandlingen av havsmiljöpropositionen, om att havsmiljöarbetet måste intensifieras och att ambitionerna i arbetet måste höjas. I budgetpropositionen redovisas exempel på insatser som inneburit en förbättring för havsmiljön. Gruppen har tidigare konstaterat att arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått långsamt. Därför är det positivt att arbetet gått framåt under 2008, bl.a. genom att sex nya reservat bildades och att fyra s.k. hänsynsområden inrättades under året. Vidare är det positivt att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på viss återhämtning, trots att det fortfarande råder ett allvarligt läge för flera kommersiellt utnyttjade fiskarter. Gruppen vill även framhålla vikten av bl.a. insatser mot utkast av fisk.²⁰ Mot bakgrund av vad som framkom våren 2008 i utskottets forskningsöversikt över hur fiskpopulationer påverkas av övergödning och miljögifter vill gruppen framhålla att det är viktigt att följa förekomsten av torsk kopplat till övergödningens problematiken eftersom en minskning av mängden rovfisk kan leda till att mängden växtplankton ökar, vilket i förlängningen kan orsaka syrebrist och bottendöd.²¹

Bedömning av resultatredovisningens form och struktur

Resultatredovisningen av havsmiljöområdet såväl som klimatområdet är uppdelad under rubrikerna Resultat respektive Analys och slutsatser. Gruppens genomgång visar att tyngdpunkten i resultatredovisningen har lagts på analysavsnittet. Gruppen har inga synpunkter på detta; däremot anser gruppen att det är önskvärt att analysdelen i större utsträckning inriktas mot analys av uppnådda resultat, och att redovisningen av pågående och planerade åtgärder huvudsakligen görs under avsnittet Politikens inriktning.

I budgetpropositionen redovisas resultat under utgiftsområde 20 på ett sätt som följer den struktur som valts för att följa upp miljö kvalitetsmålen. Gruppen bedömer att denna struktur i allt väsentligt är ändamålsenlig. Enligt gruppens bedömning kan dock redovisningen enligt den valda strukturen utvecklas. Gruppen vill betona att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara hur riksdagens och utskottets arbete kan underlättas. För att kunna prioritera i budgetarbetet och för utskottets arbete med uppföljning och utvärdering behövs enligt gruppens mening tydliga mål och indikatorer.

En utgångspunkt bör vara att redovisa resultat för samtliga delmål som riksdagen beslutat om. För havsmiljöområdet redovisas resultat endast för fyra av de sju delmålen, vilket är en försämring jämfört med redovisningen i budgetpropositionen för 2009 där resultat för samtliga delmål

²⁰ Rapport 2007/08:RFR3 Uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet samt rapport 2008/09:RFR3 Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet.

²¹ Rapport 2008/09:RFR4 Fiskpopulationer i svenska vatten – Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter?

redovisades. Vidare kan riksdagens analyser av redovisade resultat underlättas av om regeringen i ökad utsträckning lämnar en egen bedömning av hur olika insatser bidrar till att de olika målen kan nås.

För att kunna följa resultatet av arbetet med att nå miljökvalitetsmålen är det enligt gruppens mening önskvärt att i ökad utsträckning använda indikatorer som redovisas över tid, t.ex. genom att för klimatområdet redovisa hur utsläppet av växthusgaser förändras över tid uppdelat på olika sektorer. För havsmiljöområdet vore det t.ex. relevant att redovisa tidsserier som kan spegla resultatet av insatser mot t.ex. övergödning, miljögifter, oljeutsläpp och marint avfall. Utskottet har tidigare framhållit vikten av att det går att följa utvecklingen av olika indikatorer över åren, t.ex. i form av tabeller.

Gruppen saknar en redovisning av vilka resultat de medel som riksdagen tidigare anslagit inom klimatområdet gett upphov till. Gruppen kan konstatera att det för havsmiljöområdet är svårt att få en samlad bild av vilka insatser som finansieras av anslaget, utifrån den redovisning som görs i budgetpropositionen. Sammantaget innebär detta, enligt gruppens bedömning, att det är svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom såväl klimatpolitiken som havsmiljöpolitiken.

I mars 2009 överlämnade regeringen propositionen En sammanhållen svensk havspolitik²² och propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat²³ till riksdagen. I havsmiljöpropositionen ges en beskrivning av miljötillståndet i havet och en redogörelse för åtgärder och styrmedel i syfte att åstadkomma en god havsmiljö. På motsvarande sätt redovisade regeringen i klimatpropositionen en lägesbeskrivning och en prognos rörande klimatförändringar samt en redogörelse för olika åtgärder för att nå klimatmålen. Gruppen kan konstatera att regeringen i och med detta relativt nyligen givit riksdagen en övergripande lägesbeskrivning för de båda områdena.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen kan konstatera att huvuddelen av de insatser som staten vidtar för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet görs inom ramen för andra utgiftsområden. Gruppen efterfrågar en sammanhållen redovisning av vilka de viktigaste statliga insatserna är för respektive område och en redogörelse för resultatet av insatserna i budgetpropositionen. En naturlig utgångspunkt för en sådan redovisning är riksdagens beslut våren 2009 med anledning av klimatpropositionen och havsmiljöpropositionen. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer bedömer gruppen att det kan vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.

²² Prop. 2008/09:170.

²³ Prop. 2008/09:162.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Gruppen noterar att regeringen i årets budgetproposition framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Gruppen kan konstatera att det sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och att miljö- och jordbruksutskottet genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år har tagit en mycket aktiv del i detta arbete.

Enligt gruppens bedömning finns det behov av att fortsätta att betona att det är viktigt att de synpunkter som utskottet för fram i budgetbetänkandena med anledning av utskottets uppföljningar uppmärksammas i regeringens utvecklingsarbete. Gruppen vill här även hänvisa till de riktlinjer som beslutats av riksdagen och där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om en fördjupad resultatredovisning.²⁴

Regeringen har kommenterat riksdagens synpunkter om regeringens resultatredovisning i sina årliga skrivelser med redogörelser för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen. Våren 2008 angav regeringen att frågan om uppföljning och analys av resultatredovisningen för havsmiljöområdet bereddes och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen med dels en proposition om en sammanhållen svensk havspolitik, dels en proposition om en fördjupad utvärdering av systemet med miljö kvalitetsmål och delmål.²⁵ Våren 2009 angav regeringen att resultatet av utskottets uppföljning av resultatredovisningen för havsmiljöområdet och klimatområdet var under beredning och att regeringen avsåg att under våren 2009 återkomma till riksdagen med propositioner om havs- och klimatpolitiken.²⁶

En genomgång av havsmiljöpropositionen och klimatpropositionen visar att de både propositionerna inte innehåller något tydligt svar på de synpunkter utskottet framfört om regeringens redovisning av resultat till riksdagen. Frågan om en fördjupad utvärdering av systemet med miljö kvalitetsmål har nyligen utretts, och frågan bereds för närvarande av Regeringskansliet. Gruppen ser det som önskvärt att såväl riksdagens som regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet. För att underlätta riksdagens arbete med att prioritera i budgetarbetet och för utskottets arbete med uppföljning och utvärdering är det viktigt att ta fram tydliga mål och indikatorer.

²⁴ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

²⁵ Skr. 2007/08:75.

²⁶ Skr. 2008/09:75.

BILAGA 5

Miljömålsseminarium

Miljömålen i halvtid – de Facto 2009

Tid: Torsdagen den 22 oktober 2009, kl. 9.00–12.00

Plats: Förstakammarsalen, Riksgatan 2, Stockholm

Program:

- 9.00–9.10 **Inledning**
Anders Ygeman (s), ordförande, miljö- och jordbruks-
utskottet, moderator
- 9.10–9.20 **Årets de Facto**
Eva Eriksson, ordförande, Miljömålsrådet
- 9.20–9.30 **Ett rikt växt- och djurliv**
Eva Thörnelöf, avdelningschef, Naturvårdsverket
- 9.30–9.40 **Möjligheten att uppnå levande skogar**
Monika Stridsman, generaldirektör, Skogsstyrelsen
- 9.40–9.50 **Det internationella klimatarbetet och vårt svenska
klimatmål**
Tom Hedlund, Miljödepartementet
- 9.50–10.15 **Frågor**
- 10.15–10.45 **Kaffepaus**
- 10.45–10.55 **Klimatförändringarnas påverkan på miljömålen**
Gunn Persson, SMHI
- 10.55–11.05 **Skogsnäringens arbete för att nå miljömålen**
Marie S Arwidson, vd, Skogsindustrierna
- 11.05–11.15 **Naturskyddsföreningens arbete med klimat, skog
och biologisk mångfald**
Mikael Karlsson, Svenska Naturskyddsföreningen
- 11.15–11.25 **Utredningen om miljömålssystemet**
Siv Ericsson, huvudsekreterare i Utredningen om
miljömålssystemet
- 11.25–11.55 **Frågor**
- 11.55–12.00 **Avslutning**
Claes Västerteg (c), vice ordförande, miljö- och jord-
bruksutskottet

Miljömålen i halvtid – de Facto 2009

Ordföranden: Konferensdeltagare! Hej och välkomna till denna gemensamma konferens mellan Miljömålsrådet och riksdagens miljö- och jordbruksutskott.

Det är nu tio år sedan vi fick det nationella miljömålssystemet, och jag tycker att det är ett system vi internationellt sett kan vara mycket stolta över. Det är ett system där vi i unik politisk enighet har slagit fast vad som ska mätas och vad som ska följas upp så att vi kan få en gemensam bild av de miljöproblem som finns, vad vi är beredda att göra åt dem och hur vi ligger till.

Det är nu som sagt det tionde året. Vi har utfäst oss att lösa de stora miljöproblemen inom en generation. Det är därför den rapport som i dag ligger på vårt bord heter *Miljömålen – i halvtid, de Facto 2009*. Läser man rapporten ser man att mycket är bra och går åt rätt håll, men på besvärande många områden går utvecklingen åt fel håll.

Kanske ännu lite mer besvärande – framför allt för oss som är parlamentariskt aktiva – är att förra årets rapport hette *Miljömålen – nu är det bråttom!* och att årets rapport visar på i princip samma bild som då. Det har alltså inte hänt så mycket som vi alla skulle ha önskat under det år som gått sedan den förra rapporten och det seminarium vi då hade här i Riksdagshuset för att diskutera den. Det är i huvudsak samma miljöproblem vi står inför.

På några av de viktigaste områdena har utvecklingen till och med gått åt fel håll. Det rör havsmiljön, och det rör klimatet – vår tids kanske största ödesfråga. På dessa områden visar rapporten också det vi alla vet, nämligen att många av problemen har en internationell dimension och kräver internationella åtgärder för att lösas. Därför är det extra oroväckande att finansministrarna när de träffades inte kunde komma överens om de ganska blygsamma förslag till klimatfinansiering som kommissionen hade presenterat.

Många försöker teckna den internationella bilden med ganska mörka moln och säga: Det kommer inte att gå att få någon överenskommelse i Köpenhamn, det kommer inte att gå att nå tvågradersmålet och så vidare. Jag skulle därför vilja försöka teckna en lite ljusare bild av läget inför Köpenhamn.

Tänk tillbaka till tiden då Kyotoavtalet skulle förhandlas fram, och tänk på den politiska situation vi då hade i världen! Det fanns ingen bred acceptans för att klimathotet ens fanns. I USA dominerades senaten och kongressen av politiker som hävdade att klimathotet inte fanns – och om det fanns var det något positivt. I Japan var man inte beredd att göra egentligen några rejäla utfästelser om att minska sin klimatpåverkan, och Australien dominerades av samma klimatförnekare som USA. Ryssland var i onåd och var väldigt svårt att ha att göra med.

Jämför detta med den situation vi har i dag! Vi har IPCC. Det finns en bred konsensus i världssamfundet om att klimateffekten finns och att den är åsamkad av mänsklig påverkan. I USA har vi en kongress som faktiskt tar klimathotet på allvar och en president som är beredd att ta på sig en drivande roll internationellt. Japan är beredd att minska sina utsläpp med en fjärdedel. I Australien har det styre som förnekade klimatproblemen kastats ut, och i just klimatfrågan har ett nytt styre kommit på plats.

Ska man spetsa till det och gå emot lite av den konventionella visdom vi kan läsa om i tidningarna kan man säga att det aldrig har funnits så bra förutsättningar som just nu för att få ett bindande klimatavtal i Köpenhamn. När vi om ett år ses igen och får en ny rapport ska vi alltså förhoppningsvis kunna slå fast att klimatet faktiskt går åt rätt håll och att det finns ett internationellt avtal som vi kan börja bygga på.

Jag vill återigen hälsa er välkomna till denna konferens, och jag hoppas att vi får en spännande dag med många intressanta och nya kunskaper. Välkomna hit! Jag lämnar härmed ordet till Eva Eriksson, Miljömålsrådets ordförande.

Eva Eriksson: Tack för det! Det var lite dyster stämning här innan ordföranden kom upp i talarstolen. Det var ungefär som om vi skulle börja den predikan, och jag tyckte att man väl får säga som Gösta Berling: Äntligen stod han där i talarstolen.

Detta är nämligen ett område som handlar väldigt mycket om opinion och om politiskt mod att skapa ett miljömålssystem och arbeta med miljöpolitik. Därför är den här dagen, då vi ska överlämna halvtidsrapporten till er i miljö- och jordbruksutskottet och även delar av näringsutskottet, en viktig dag. Vi ska gå igenom det vi har åstadkommit utifrån de politiska beslut som är fattade i riksdagen.

Jag vill först säga att miljömålssystemet är en framgång och också en stor konkurrensfördel för Sverige. Man kan säga att utvecklingen i miljön går åt rätt håll på flera områden, framför allt på de områden som vi själva råder över. Men det blir ändå svårt att nå många av miljökvalitetsmålen, och det finns flera orsaker till det.

För det första är miljömålen oerhört ambitiöst formulerade.

För det andra är målen starkt beroende av utvecklingen i den svenska samhällsstrukturen.

Naturens återhämtningsförmåga är en tredje faktor, och jag menar att den är central och påverkar möjligheten att nå miljökvalitetsmålen inom givna tidsramar, det vill säga till år 2020.

För det fjärde har många av de åtgärder som tidigare föreslagits inte alls genomförts.

Arbetet för att nå miljömålen har dock utvecklats positivt och bidragit till att det totala miljömålsarbetet har förbättrats. Det har stärkt samverkan mellan myndigheter, näringsliv och andra aktörer i samhället. Synen på en hållbar samhällsutveckling har utvecklats, och miljöfrågorna har blivit bättre integrerade i samhället och samhällsdebatten.

Arbetet med att nå miljömålen är i dag ett stort samverkansprojekt, och för god effektivitet behövs en hög grad av samordning. Vi vet av det vi har sett att det är effektivt att satsa resurser på samordning i hela miljömålssystemet.

De miljömålsansvariga myndigheternas ansvarsfördelning i fråga om uppföljning har utvecklats och förbättrats. Genom arbetet i de tre åtgärdsstrategierna har även samverkan i åtgärdsarbetet utvecklats positivt. Men det är klart att det finns en önskan om att ytterligare klargöra ansvaret för att föreslå åtgärder och för att bistå länen, framför allt i det regionala miljömålsarbetet.

Integreringen av de särskilda sektorsansvaren för miljömålsfrågorna i miljömålssystemet har fungerat bra, kan man säga. Även om arbetet för att nå miljömålen har stärkt den regionala samverkan mellan myndigheter och synen på vad som är hållbar samhällsutveckling behöver miljömålen ännu tydligare integreras som en del av politiken för hållbar utveckling.

Inom miljöområdet har Sverige en styrka i helhets- och systemtänkande i ett livscykelperspektiv. Det kan vi se när det gäller arbetet med miljömålssystemet. Jag tycker – och jag får stå för det själv – att miljömålsarbetet är ett exempel på en offentlig innovation inom miljöpolitiken. Sverige har faktiskt enligt Unep och andra rapporter kommit längre än alla andra länder.

Men arbetet behöver vidareutvecklas, och ny kunskap kommer att behövas för att man ska nå målen. Vi behöver också bredda arbetet så att även näringsliv och konsumenter kan medverka och bidra i mycket större utsträckning. Det arbetet har ju påbörjats, men det är ändå en viktig markering. Vi skriver om det, och vi tar nya initiativ inom det området.

Vi tror också att det när det gäller det svenska miljötänkandet och miljökunskaperna i offentlig sektor finns skäl att fundera över hur man skulle kunna exportera det här och använda sig av miljömålssystem och miljömålsarbete relaterat till det i mer av en diskussion på den internationella nivån. Det säger jag utifrån att det ständigt kommer förfrågningar om vårt miljömålssystem, om hur vi har kunnat implementera det och om det faktum att det är ett system som bygger på olika nivåer med målformuleringar tagna på både nationell, regional och lokal nivå. Det är ett utmärkt system i en demokrati.

Arbetet på regional nivå har varit mycket framgångsrikt. Länsstyrelserna jobbar aktivt med miljömålen och tycker att det är ett stimulerande arbete, vilket jag vill understryka i dessa tider. De har ett stort förtroende för miljömålssystemet. Det är systematiskt, och det är långsiktigt. Strukturen med mål, åtgärder, uppföljning och utvärderingar ger som sagt var förutsättningar för ett mycket effektivt miljöarbete.

Kommunerna har gjort stora framsteg. Nästan 290 kommuner, alltså 84 procent, arbetar med miljömålen. En tredjedel har tagit fram egna miljömål, och några jobbar bara utifrån de nationella. I två tredjedelar av kommunerna ligger i dag ansvaret för miljömålsarbetet på kommunstyrelserna. Att ansvaret finns på en hög nivå stärker naturligtvis arbetet när det

gäller både politiskt ledarskap och administration och också när man diskuterar budgetinsatser och annat. Jag tycker att man ska lägga märke till att det finns ett sådant arbete ute i kommunerna.

Miljömålen fungerar som ett kitt för de olika aktörerna i miljöarbetet som helhet, och de ger en gemensam grund att stå på. Det innebär att de politiska ambitionerna och målen blir tydliga för alla i ett system som är genomskinligt och lätt att uppfatta. Det innebär också att man får en legitimitet för miljöarbetet utifrån miljömålssystemet.

Som ni förstår tycker jag alltså att miljömålssystemet som system är ett utmärkt medel att använda sig av för att kunna genomföra de av riksdagen fattade besluten om miljökvalitetsmål. Det är ett effektivt system, och det är lätt att läsa ut de ekonomiska vinsterna av denna effektivitet.

Trots allt detta arbete konstaterar vi i vår rapport, precis som ordföranden säger, att det inte går tillräckligt fort för att vi ska kunna nå målen i tid. Fortfarande bedöms endast 1 av de 16 miljökvalitetsmålen kunna uppnås enligt det tidsperspektiv som är uppsatt, och fortfarande har vi, som ordföranden också pekar på, några stora uppdrag. Det gäller klimat, hav och giftfri miljö – det lägger vi i biologisk mångfald. Det är några områden som är utpekade politiskt och som vi inte riktigt hanterar. Som ni minns sade jag dock i min inledning att det finns ett antal fattade beslut som faktiskt inte är genomförda över huvud taget, som man alltså inte tagit sig an och arbetat med.

Allt detta kan läsas i rapporten, men vi gör en markering som är viktig för framtiden och för att utveckla inte bara systemet utan även tillväxtmöjligheterna inom detta område. Det handlar om att tydligt bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad miljöbelastning. Vi tror att det är viktigt att säga att det finns tekniska möjligheter och teknisk utveckling och därmed också säga att man måste satsa pengar på forskning och utveckling inom detta område.

Sammanfattningsvis, herr ordförande och mina damer och herrar, kan jag säga: Vi är på rätt väg, men det går för sakta.

Ordföranden: Tack så mycket för det, Eva! Då ska vi lämna ordet till en annan Eva, Eva Thörnelöf, avdelningschef på Naturvårdsverket. Välkommen fram!

Eva Thörnelöf: Tack så mycket! Ibland kan man känna sig maktlös i det lilla, som till exempel när man ska skriva ut sina minnesanteckningar tidigt på morgonen – alldeles för sent – och man inte har administratörsstatus på sin dator för att installera skrivaren. Så om jag tappar bort någonting här får jag be om ursäkt för det.

Jag har fått förmånen att tala om det 16:e miljömålet, det som faktiskt kom in senast men som också är det miljömål som handlar om allt levande. Jag vill ta mig tid att läsa upp det här miljömålet, för det omfattar egentligen precis vad det handlar om, alla miljömål:

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Nu kommer jag att använda begreppet biologisk mångfald ganska mycket. Det begreppet har ju fått en mycket vidare mening än när det började användas i större skala på 1980-talet. Tidigare kan jag tänka mig att man, när det gällde den biologiska mångfalden, såg framför sig hotade arter, att det gällde att bevara några underliga kryp. Nu är biologisk mångfald egentligen ett mycket vidare begrepp. Det visar sig också i samtalen och på den höga politiska nivån att biologisk mångfald ska in i alla system.

Vi kan då titta på sammanfattningen av prognosen för detta miljömål. Förlusten av biologisk mångfald fortsätter trots de vidtagna åtgärderna. Arterna minskar. Ett exempel är fåglar i jordbrukslandskapet – vi har fåglar som en indikator. Läget för de hotade arterna har försämrats. Det betyder inte nödvändigtvis att det är fler arter som försvinner, men de hotade arternas bestånd blir trots allt mindre. Och nyttjandet av biologiska resurser är inte hållbart.

För att mäta om man är på väg mot målet använder vi några översiktliga indikatorer. En indikator ska ju vara någonting som visar mer än sig själv. I det här fallet, när det gäller det här målet, har vi sju stycken indikatorer. De sammanfaller också med andra mål som har samma indikator som detta mål.

Fåglar är någonting som vi använder mycket. De är väl beskrivna. Det är många som har intresserat sig för fåglarna och fåglarnas livsmiljöer. De är högt upp i näringskedjan, och de är indikatorer på komplexa ekologiska samband.

På bilden finns då de sju indikatorerna i målet.

Vi kan titta på tre av indikatorerna. På den här bilden finns tre stycken fågelindikatorer. Det är vanliga fågelarter. Det är alltså inte några hotade fåglar, utan det är fåglar som är representativa för de olika livsmiljöerna.

Här har vi vanliga fåglar, skogsfåglar och fåglar i jordbrukslandskapet. Det är en tidserie från 1975. Som ni kan se går utvecklingen inte åt rätt håll, och sämst resultat är det i jordbrukslandskapet, där det sker stora förändringar. Om man tittar på en lite kortare tidsperiod ser det lite stabilare ut. Men i sådana här system behöver man långa perioder för att se vartåt trenderna går.

Som jag började och inledde med är man, när det gäller det här målet, det 16:e miljömålet med allt levande och det levandes livsmiljöer, beroende av alla andra miljömål för att kunna lyckas, alltså för att man ska kunna få en grön gubbe.

Det är då ett beroende i olika grad. Miljömålen 1–7 handlar ju om kvaliteten på livsmiljön för den biologiska mångfalden. De flesta andra miljömål, till exempel om levande skogar, odlingslandskap och levande sjöar och vattendrag, har väldigt stor betydelse för om man ska nå målet när det gäller ett rikt växt- och djurliv.

Jag tog också med en bild om de regionala miljömålen, det vill säga länsstyrelsernas bedömningar av hur det går med miljömålen. Tyvärr kan man konstatera att de på regional nivå har samma uppfattning om målet om ett rikt växt- och djurliv. Det är alltså en röd gubbe när det gäller prognosen för det. När det gäller detta mål och målet om giftfri miljö är det samma svårigheter att nå målen. Men annars är det, som vi hörde tidigare, varierande i de olika regionerna hur det går.

Det finns tre stycken delmål under det här målet. Det är hejdad förlust av biologisk mångfald till 2010, minskad andel hotade arter till 2015 och hållbart nyttjande. Det är de tre delmålen. Det finns störst optimism när det gäller minskad andel hotade arter.

Vi skulle ju inte vara för negativa, utan vi får vara lite positiva också. En verkligt positiv händelse under 2009 var att vi invigde Sveriges första nationalpark med marint huvudfokus, Kosterhavets nationalpark. Den 9 september 2009 var kungen där och invigde.

Att skydda natur och områden är ett sätt att försöka komma till rätta med målet om biologisk mångfald. Som ni ser har det varit en väldigt kraftig utveckling. Det är ett stort antal skyddade områden. Den här bilden visar fram till 2008. Kosterhavet kom med 2009, så om vi lägger till en stapel kommer det att se ytterligare bättre ut och vara fler skyddade områden.

Här framgår det också att det är alla typer av livsmiljöer. Det är i vatten, i myrar, i hav och i skog som vi har de skyddade områdena. Och dessa mål att skydda områden finns i flera miljömål.

Sedan var det detta med en minskad andel hotade arter. Det här är kanske inte det roligaste exemplet. Här är nämligen en art som det är väldigt kärt för. Det är ålen. Den är säkerligen fortfarande en mycket uppskattad matfisk som man tidigare har kunnat äta i godan ro. Nu har den blivit en utrotningshotad art. Men här finns åtgärdsprogram. Fiskeriverket jobbar med den här frågan. Den finns på EU-nivå. Även globalt är ålen hotad. Här har man satt i gång alla insatser man kan, men det är också en mystisk mytomspunnen fisk, så det är kanske inte det lättaste att komma till rätta just med ålen. Däremot ser vi en positiv trend. Det är alltså ett avstannande. Det finns hopp om att kunna närma sig målet om en minskad andel hotade arter. Problemet är dock att de arter som är hotade fortfarande finns i små bestånd. De krymper även om inte arten själv försvinner.

Sedan har, som vi hörde tidigare, vissa livsmiljöer försvunnit, men arten kan fortfarande finnas kvar. Till slut försvinner den. Eller så har man skapat nya livsmiljöer, och då kan det ta tid innan arten etablerar sig ordentligt igen. Det finns alltså tidsförskjutningar här.

Det hände flera positiva saker när vi var på invigningen av Kosterhavets nationalpark. På den här bilden tecknar vår svenska miljöminister och den norska miljöministern ett samarbetsavtal om artprojektet. Det handlar om att dokumentera de skandinaviska arterna, växter och djur. Det är ett mycket bra underlag i arbetet med den biologiska mångfalden. Det här blir något konkret, och det är Artdatabanken som utför jobbet. Vi får även tillskott av pengar från Norge för att utföra detta projekt. De två kungligheterna syns bara lite i bakgrunden. De övervakade ceremonin.

Sedan kommer vi till hållbart nyttjande. Det är klart att den stora utmaningen i det här målet är konkurrensen eller att vi ska ha utveckling, tillväxt och så vidare och att vi samtidigt ska försöka nyttja våra resurser hållbart.

På den här bilden finns också ett positivt exempel. Det här är en liten räkrålarare som faktiskt trålar i Kosterhavets nationalpark. Det var en del funderingar om hur man kan tillåta detta. Men tack vare just att man bedriver en näring i nationalparken omges den av mycket restriktioner. Yrkesfiskarna, räkfiskarna, går i utbildning hos forskarna på den marinbiologiska stationen. Forskarna utbildar sig hos fiskarna för att förstå deras villkor bättre. Om ni tittar på bilden ser ni att en räkrål är på väg upp. Redskapet som är på väg över kanten är en selektionsrist som ser till att inte småfisken kommer med som bifångst när man trålar räkor. Det är hårda restriktioner när det gäller hur trålen ska se ut och så vidare. Det här är ett exempel på hur näringen utvecklas hand i hand med den omgivande miljön.

Vi kan göra en liten utblick. Vi har även mål för biologisk mångfald på europeisk nivå. Där var målet att man skulle ha hejdat förlusten av biologisk mångfald till 2010. Även här konstaterar man att detta mål inte kommer att nås. Det finns en rapport från den europeiska miljöbyrån som beskriver det här inför mållåret 2010. Det är återigen samma sak som konstateras. Man skriver helt enkelt att det inte kommer att hjälpa att bevara biologisk mångfald i små isolerade öar och sedan tro att man har ett fribrev för de områden som är däremellan. Större delen av den biologiska mångfalden finns faktiskt i de icke skyddade områdena, så det handlar om hur man kan få detta att fungera tillsammans.

Det finns även ett globalt mål för biologisk mångfald. Här har man möjligen en lite försiktigare formulering. Man ska uppnå en betydande minskning av förlusten. Inte heller detta kommer att nås. Här pågår stora diskussioner. Sverige har nu under ordförandeskapet också bidragit med flera internationella workshoppar och konferenser för att diskutera både det globala målet och hur man ska komma vidare efter 2010. Man diskuterar målformuleringar och åtgärder som ska diskuteras nästa höst.

Vad är på gång? Det är 2010 nästa år. Det är det internationella året för biologisk mångfald. Då får vi chans att uppmärksamma frågan igen.

Sedan var det faktiskt så att jag funderade på vad jag skulle ha på mig när jag skulle komma hit och prata inför er i dag. Jag valde den kritstrecksrandiga kostymen. Det gjorde jag för att jag tror att detta är framtiden.

Det finns en ekonom från Deutsche Bank som heter Pavan Sukhdev som har gett sig på att tillsammans med kolleger försöka göra en Sternrapport för biologisk mångfald. På samma sätt som man gjorde när det gällde klimatet försöker man nu sätta värde på den biologiska mångfalden.

I och med att Pavan Sukhdev är ekonom kan han kanske tala på ett annat sätt än vi som jobbar inom naturvärden och vi biologer. Han talar till exempel om hur ekosystemtjänster värderas. Hans slutsats är att om biologisk mångfald och klimat kopplas ihop är kanske det billigaste och enklaste sättet att se till att naturen är med och hjälper till och tar hand om koldioxidutsläppen. Avskogningen är ett väldigt stort problem, så skogen är en stor hjälp i klimatarbetet. I den första delen i de här Sternliknande rapporterna handlar det om kopplingen mellan biologisk mångfald och klimatfrågorna. Sukhdev diskuterar bland annat korallrev och skogar.

Vägen framåt är alltså att man arbetar hand i hand mellan näring, utveckling och biologisk mångfald. Vi biologer får nog behålla de kritstrecksrändiga kostymerna på så att vi kan delta i fler sammanhang utöver att bara bevara och skydda den biologiska mångfalden. Nästa gång hoppas jag att vi har ett pris – till exempel vilka ekosystemtjänster vi får från Sareks nationalpark.

Ordföranden: Tack så mycket, Eva! Ordet går nu till Monika Stridsman, generaldirektör i Skogsstyrelsen. Välkommen!

Monika Stridsman: Tack! Jag ska försöka ge er en halvtidsbild av hur det går att nå miljömålet Levande skogar.

Skogen och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt miljövärden och sociala värden värnas. Det är ett väldigt ambitiöst mål som riksdagen har beslutat ska nås till år 2020. Jag kan väl tycka att det – som Eva var inne på – förutsätter ett stort samarbete och engagemang kring det här arbetet inom hela skogssektorn. Speciellt viktigt är det förstås att vi samarbetar mellan myndigheter. Men minst lika viktigt är att myndigheter samverkar med sektorn, i det här fallet skogsbruket.

Den svenska modellen innebär i hög grad frihet under ansvar, så också skogsbruket tar ett väldigt stort ansvar för det här målet. Det innebär att alla behöver dra sitt strå till stacken.

När det gäller myndigheter jobbar vi med långsiktigt skydd. Tillsammans med Naturvårdsverket har vi arbetat fram gemensamma strategier så att vi säkerställer de mest värdefulla områdena. Skogsbruket jobbar mycket med egna frivilliga avsättningar. Vi i Skogsstyrelsen ger råd för en ökad hänsyn. Landsbygdsprogrammet har också kommit in som en bra hjälp på vägen. Det kan vi också utnyttja i det här arbetet. Skogsbruket jobbar med certifieringar och egna kampanjer.

Det handlar också, tror jag, väldigt mycket om uppföljning och återkoppling. Vi har en dialog inom hela sektorn, också med skogsbruket, om vilka åtgärder som krävs för att komma fram.

Som vi i dag ser det behöver också tillräckliga medel avsättas för att tillräckligt med skog ska kunna avsättas just för att nå uppsatta mål. Det gäller alltså att kunna avsätta tillräckligt med värdefulla skogar. Som jag sagt är det fråga om ett mycket ambitiöst mål.

Sammanfattningsvis ser det väldigt bekymmersamt ut – det blir alltså röd gubbe. Skogsstyrelsen och Miljömålsrådet gör bedömningen att det är mycket svårt eller inte möjligt att nå målet inom utsatt tid.

När det gäller den första delen här – hård död ved, gammal skog och äldre lövrik skog – ser det ut att gå ganska bra. I nuläget ser det ut att ha gått bra. Åtgärderna här stärker också den biologiska mångfalden.

När det sedan gäller värdefulla naturmiljöer måste det finnas en tillräcklig mängd livsmiljöer av tillräckligt bra kvalitet. De måste också vara tillräckligt nära varandra, som Eva var inne på, för att vi ska kunna klara det här och för att arterna ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd. De får inte ligga för långt från varandra.

Vid kontrollstationen ser vi att det i dag avverkas för mycket i de här värdefulla miljöerna.

Miljöhänsynen i skogsbruket behöver bli bättre. Egentligen har vi här kommunicerande kär! Om vi klarar av att ta tillräckliga miljöhänsyn i det praktiska skogsbruket inverkar det förstås på hur mycket skog som behöver sättas av, och tvärtom. Här ser vi att det behöver bli bättre. Jag kan dock säga att en positiv del här är att det i det privata skogsbruket faktiskt har blivit bättre. Det tycker jag alltså är en mycket positiv signal.

Som vi bedömer det behövs det fortsatt stora insatser för att bevara värdefulla skogsmiljöer. Här har också skogsbruket bidragit med frivilliga avsättningar. I det avseendet ligger man i dag ganska väl till.

Nästa del handlar om fornlämningar och andra värdefulla kulturmiljöer. Av någon anledning – detta tycker jag egentligen är konstigt – går det inte bra. Både fornlämningar och värdefulla kulturmiljöer skadas alldeles för mycket. Jag återkommer senare till det.

Sammanfattningsvis kan man säga att en hel del återstår att göra.

När man har en stor uppgift att lösa – som det ambitiösa mål som jag talat om – kan det vara bra att dela upp i mindre tuggor. Därför har vi delmålen. Ett delmål är satt till år 2010. Jag ska försöka ge en bild av hur det ser ut.

När det gäller långsiktigt skydd var det fortfarande alltför mycket kvar när vi i april i år gjorde vår bedömning. Sedan lade man i propositionen om hållbart skydd av naturområden till ett förslag om avsättningar från Fastighetsverket och andra. Självklart blir det ett positivt tillskott. Vi har inte hunnit titta på hur mycket det här egentligen inverkar, men det återkommer vi till när vi nästa år gör vår bedömning. Det är klart att detta är positivt.

Beträffande skogsbrukets egna avsättningar har det alltså gått jättebra. Men kom ihåg att det här är kommunicerande kär!

När det gäller en förstärkt biologisk mångfald tror vi att vi i halvtid är hemma med det som vi skulle uppnå till år 2010.

När det gäller skydd för kulturvärden satte vi upp delmålet att vid år 2010 skulle skador på fornlämningar och värdefulla kulturmiljöer vara försumbara. Det är de inte i dag, så här ser det inte bra ut. Det blir alltså röd gubbe.

Ett delmål handlade om åtgärdsprogram för hotade arter. Senast år 2005 skulle åtgärdsprogram finnas och ett arbete ha inletts för hotade arter. Det målet är nått. År 2005 fanns det 23 åtgärdsprogram. Det här har inneburit åtgärdsprogram för 52 arter.

Jag ska ge er en bild av vad jag tror behövs för att vi ytterligare ska kunna närma oss målet. Som jag inledningsvis sade – Eva pratade mycket om detta: Om vi ska nå de här miljömålen innebär det ett samarbetsprojekt. Det bygger på att vi har ett fungerande samarbete myndigheter emellan och i det här fallet mellan myndigheter och skogsbruk. Vi tror mycket på modellen att tydligt och bra ta fram uppföljningsmaterial och att tillsammans med skogssektorn komma fram till vilka åtgärder som krävs. Här finns det definitivt en förbättringspotential. Vi tror att vi från myndigheternas sida kan bli bättre här.

Som vi ser det behövs det också ökade resurser till långsiktigt bevarande. Vi måste komma ihåg att det vi nu kommer fram till är delmålet 2010. I samband med den fördjupade utvärderingen tog vi hjälp av forskare för att få fram vad som ytterligare krävs för att till år 2020 nå miljömålet Levande skogar. Tillsammans med Miljömålsrådet har vi lämnat över detta till regeringen. Egentligen handlar det om att vi – förutom de arealer som skulle sättas av som ett delmål – föreslår ytterligare arealer. Vi säger också att vi måste komma i gång och sköta en hel del av de här områdena, för en del av de värdefulla områdena kräver också skötsel.

Vidare ser vi att det behövs mer av hård död ved och äldre lövrik skog. Vi tror att det går att fortsätta på ett bra sätt där. Vi har också sagt att vi åtminstone måste komma fram till en halvering av skadade områden – kulturmiljöområden och fornlämningar. Dessutom har vi lagt till att vi också måste börja titta på miljön i och kring vattenområden – på vilket sätt skogsbruket påverkar vattnen både omkring och i skogen.

Det här är de tilläggsdelar som vi ser behöver komma till.

Ordföranden: Vi tackar för det, Monika! Ordet lämnas nu till Tom Hedlund från Miljödepartementet. Välkommen!

Tom Hedlund: Tack så mycket! Jag talar i dag i lite dubbla roller. Dels är jag ledig från jobbet som kanslichef i Miljömålsrådet, dels ingår jag under EU-ordförandeskapet i klimatförhandlingarna. På tio minuter ska jag försöka kombinera detta.

För att lite grann börja med det vetenskapliga underlaget kan jag säga att de olika miljömålen för klimatområdet bygger på IPCC:s bedömningar. Det man i en sammanvägd bedömning har kommit fram till är att två gra-

der är en nivå som inte bör överskridas. Dels händer oförutsedda saker – det finns stora risker bortom två graders temperaturhöjning globalt – dels blir de effekter som man kan förutse mycket stora.

För att klara två grader globalt behöver man hålla halterna av koldioxid-ekvivalenter och olika gaser i atmosfären antingen på nivån 400 ppm – då har man ungefär 66–90 procents chans att klara målet – eller också på nivån 450 ppm, vilket är en utgångspunkt för EU:s bedömningar. Men då har man bara 50 procents chans att nå två grader.

Utifrån det här kan man sedan beräkna vad som skulle behöva göras globalt sett. Toppen i de globala utsläppen måste börja minska. Utsläppen fortsätter ju att öka, mycket beroende på utvecklingen i Kina och andra u-länder. Ungefär 2015–2020 behöver det börja vända. Vidare bör det bli en halvering till ungefär år 2050.

Dessa mål är det oerhört svårt att nå. Det är fråga om stora omställningar. För att anknyta till vad Anders Ygeman i början sade finns det väldigt många positiva trender i sammanhanget. Till exempel är Kina i dag helt inne på att man ska göra någonting. I förhandlingarna sätter de sig till motvärn. Men nästa femårsplan i Kina kommer förmodligen att handla om att få in miljöfrågorna, särskilt de frågor som handlar om koldioxiden, i produktionen. Det är väldigt positiva signaler därifrån.

Sett till hur utsläppsminskningarna ska fördelas mellan i-länder och u-länder behöver i-länderna minska utsläppen med ungefär 25–40 procent fram till år 2020. U-länderna ska, har man sagt, minska utsläppen med 15–30 procent jämfört med prognostiserade utsläppsbanor; de ska avvika från de utsläppsökningar man tror kommer att ske i u-länderna. Till år 2050 behöver man minska utsläppen med 80–95 procent.

Jag vill lägga till en sak som inte rör målen. När det gäller beräknade globala kostnader räknar man i Sternrapporten med att skadekostnaderna om ingenting görs, det vill säga om utsläppen fortsätter att öka, ligger på 5–20 procent i BNP-förluster. Kostnaderna för att minska utsläppen för att klara tvågradersmålet ligger däremot under 2 ½ procent enligt beräkningar gjorda av EU:s klimatvetenskapliga grupp. 2 ½ procent av BNP i förluster är i ett lands finanser jättemycket, men det är inte särskilt mycket sett i ett längre perspektiv med tanke på den stora omställning som det här är fråga om.

När det gäller det nationella målet, det svenska målet i den klimatproposition som antogs tidigare i år, anknyter man till tvågradersmålet. Man väljer en säkrare nivå avseende halterna i atmosfären, 400 ppm. Det här är utgångspunkterna för de kvantifierade utsläppsmål som kommer sedan.

Målet enligt EU:s bördefördelning och en självpåtagen ytterligare nivå är att vi ska minska utsläppen med 4 procent beträffande medelvärdet åren 2008–2012 jämfört med 1990 års utsläpp. Det kommer vi med största sannolikhet att klara. Utsläppen har minskat. Det är klart att den ekonomiska krisen haft del i detta. Men redan före den var utsläppen på väg ned. Med de styrmedel som föreslås finns det gott hopp om att det här klaras.

Ett annat förslag som regeringen lade fram i propositionen är det om en minskning av utsläppen fram till år 2020. En stor del av de svenska utsläppen ligger inom ramen för EU:s handelssystem. Det har vi så att säga inte rådighet över i Sverige, utan där får vi lita på EU:s åtgärder och på vad man gör i handelssystemet i stort. För resten av utsläppen är målet en minskning med 40 procent. Det handlar då om trafik, om uppvärmning och om färre industrier och färre energianläggningar. Också för att klara det målet finns det styrmedel.

I propositionen talas det också om en vision om att nettoutsläppen år 2050 i princip ska vara på 0. Det är alltså mer en vision, men där kan man räkna sänkor och dra dessa ifrån utsläppen. Att inte alls ha några nettoutsläpp är en rätt så hög ambitionsnivå, får man säga. Men det finns faktiskt goda möjligheter att klara det med den teknikutveckling vi ser och så vidare.

Utgångspunkten också för EU:s klimatmål är tvågradersmålet. Tidigare hade man målet 450 ppm koldioxid. Kanske finns det kvar; jag är lite oklar över det. Men tvågradersmålet står i centrum för EU:s mål.

De mål som man satt till år 2020 omfattar ett mål där lagstiftningen redan är på plats. Det kommer EU att genomföra oberoende av vad omvärlden gör. Det handlar om en minskning med 20 procent. Där gäller det framför allt handelssystemet på EU-nivå och det klimat- och energipaket som EU antog år 2007.

Man har också utfäst sig att minska utsläppen med 30 procent om andra länder vidtar motsvarande eller jämförbara åtgärder; det är liksom inbjudan.

I går var det miljørådsmöte. Då antog EU också ett mål för år 2050, vilket tidigare inte har funnits. Det går i linje med behoven, att EU ska klara det som behövs på global nivå – det vill säga en minskning med 80–95 procent.

De mål som satts upp av EU och de globala målen, 25–40 procents minskning för i-länder och 15–30 procent för u-länder jämfört med prognoserna, är egentligen basen för förhandlingarna. Men i de förhandlingarna handlar det om en massa andra saker som är stötestenar för detta.

I dag pågår förhandlingarna inom FN-systemet i två spår. Det ena gäller Kyotoprotokollet där vi har utfästelser om det som kallas för gemensamma men differentierade åtaganden, att i-länderna ska gå före, ta täten. I Kyotoprotokollet finns inte USA med, vilket är ett stort problem, och u-länderna har inga åtaganden enligt Kyotoprotokollet när det gäller utsläppsminskningar. Det har nu efter det senaste förhandlingsmötet i Bangkok blivit en stor diskussion, som ni kanske har sett, runt om i världen. EU gick ut och sade att man i Köpenhamn ville ha *ett* legalt bindande instrument. Man ville slå ihop Kyotoprotokollet med det andra spåret som handlar om konventionen och om den färdplan som antogs i Bali, Bali Action Plan.

Bali Action Plan bygger på konventionen. Där är alla länder med, och där vill EU i dag så att säga lägga huvudförhandlingarna eftersom det är där man får in helheten. Man får in USA; i det här läget är det ju svårt att

inte ha med USA på Kyotoprotokollsspåret. Det har blivit ett ramaskri från u-länderna, kan man säga. Jag återkommer senare till vilka stötestenarna är och till vilka områden som är nyckeln till förhandlingarna. Man vill behålla de åtaganden man redan har så att säga och vill absolut inte ta på sig nya åtaganden. Man ser det här egentligen som helt och hållet i-ländernas problem. Det ligger en del i det. Historiskt sett är det ju i-länderna som står för största delen här.

Samtidigt är utvecklingstakten i utsläppen mycket hög i många u-länder som egentligen mer är att betrakta som i-länder trots att de klassas som u-länder – Kina, Korea, Taiwan och många andra länder.

EU har sagt att man vill behålla elementen i Kyotoprotokollet men föra ihop det här med nya åtaganden enligt Bali Action Plan-processen. Det syftar till en Köpenhamnsöverenskommelse. Jag tänker inte särskilt mycket spekulera i var den kan hamna. Målet är naturligtvis att det ska vara ett bindande avtal där alla är med och att det ska vara ett juridiskt avtal. Detaljerna får fixas senare. Som ni vet är det nu lite osäkert om man hinner med det, om man kommer dit. Processen i de här förhandlingarna går oerhört långsamt, kan man säga. Men långsamheten är inte processuell utan egentligen politisk. Vissa länder vill helt enkelt inte gå vidare innan man har slutsynen framför sig.

Vad som kommer ut av Köpenhamn får vi se. Möjligheten finns att förlänga Köpenhamnsmötet med COP 15, som man kallar det, på våren. Om det blir så vet inte jag. Det vet egentligen ingen, men det finns en sådan möjlighet.

Också de övriga förhandlingarna spelar en väldigt stor roll och är helt nödvändiga för att något ska hända vid FN-förhandlingarna – det vill säga G8-mötet där man faktiskt antog tvågradersmålet tillsammans med de stora ekonomierna i världen samt MEF, Major Emitters Forum, som en gång skapades av Obama och som också är ett forum där man diskuterar de här sakerna på en mer politisk nivå. G20, finansministrarna, har inte kommit fram med så mycket i finansieringsfrågan. Vi har också Danmark som en sorts backup. Ifall det inte går har danskarna en egen process. De är ju värdar för det stora klimatmötet i Köpenhamn och har en så kallad Grönlandsdialog. Händer inget på andra ställen kommer de förmodligen att gå in; med vad vet vi inte riktigt.

Sedan har vi de viktiga elementen i förhandlingarna. De siffror som jag nämnde om utsläppsminskningar finns egentligen inom två cirklar på bilden här. För u-länderna handlar det om ett upplägg där man inte sätter kvantitativa tak för länderna, utan man lägger in low carbon growth-planer. Där finns något som kallas för NAMA:s, nationella utsläppsminskande aktiviteter. För i-länderna däremot gäller kvantitativa utsläppsminskningar. Totalt för i-länderna är man i dag uppe kring 17 procent av de 25–40 procent som behövs till år 2020 i åtaganden. En del återstår alltså.

Det stora kruxet är naturligtvis USA. Som ni vet pågår där ett arbete i kongressen. Det är väldigt osäkert om man hinner och om kongressen ställer sig bakom det lagförslag som föreligger, Waxman–Markey Bill. Nu finns det också ett nytt initiativ från Kerry och Boxer.

Parallellt har USA påbörjat en process där man gett det amerikanska naturvårdsverket, EPA, i uppdrag att reglera växthusgaserna. Den processen pågår parallellt med behandlingen i kongressen. Där kan man nå vissa saker. Man kan reglera. EPA har sådana befogenheter. Det kan man kanske mer se som en påtryckning på kongressen.

I Kyoto skrev Clinton under Kyotoprotokollet utan att ha teckning för det i kongressen. Det blev sedan aldrig något beslut i kongressen. Den situationen vill man nog inte ha igen i USA. Det som krävs för att kongressen ska kunna skriva under är bindande åtaganden. Framför allt gäller det då Kina. Här är många spelare med. Men det är framför allt USA, Kina, Indien, EU och kanske också Sydafrika och Brasilien som är stora i sammanhanget.

De viktigaste nycklarna för att få ihop de båda delarna är att det finns ett mättings-, rapporterings- och verifieringssystem. Det är nödvändigt för att USA:s kongress ska skriva på. U-länderna säger: Vi gör åtaganden inhemskt men vill inte skriva på beträffande internationella kontrollorgan kring detta, och vi vill ha finansiering. Där har i-länderna ökat.

I-länderna säger: Vi kommer att ställa upp med finansiering. En stor del kommer att gå genom olika marknadsmekanismer. Men vi kan också tänka oss en del offentliga pengar. Det är säkert nödvändigt för detta.

I skogsfrågorna är EU:s mål att minska skogsavverkningarna i världen med 50 procent till år 2020 och att de helt ska upphöra år 2030. Redd och Redd-plus är olika system för marknadsmekanismer på skogsområdet och för finansieringen av minskningen av utsläppen. Också anpassningspengar behövs för finansieringen. EU fattade i går i miljörådet beslut om de internationella utsläppen av bunkeroljor från sjöfart och flyg, om att sjöfarten ska minska utsläppen med 20 procent och flyget med 10 procent till år 2020 – EU:s mål i förhandlingarna.

Den här materian diskuteras på olika ledder, fram och tillbaka. Hur man får ihop detta handlar om mycket. Det som saknas är, som sades i början här i dag, att finansministrarna kommer fram med pengar.

Det behövs säkert pengar nu inför Köpenhamn, dock inte hela summan. Den summa som har diskuterats är väldigt stor, mellan 100 och 500 miljarder dollar per år till 2020. Men någonting behövs nu. Det har man inte riktigt levererat. EU misslyckades med att enas om detta, Ekofin lyckades inte enas. Det ska vara nya möten med finansministrarna kring detta.

Tekniköverföring är en viktig del för många länder. Hur det ska gå till och vad det innebär är en fråga som man än så länge inte är överens om. Det är lite oklart.

Det var en väldigt snabb överblick över hur jag uppfattat förhandlingarna. Andra kan göra andra analyser.

Sofia Arkelsten (m): Tack för bra föredragningar, väldigt intressanta också.

Jag har en fråga till Eva Eriksson som är ordförande för Miljömålsrådet. Debatten om klimat har kanske dominerat den miljöpolitiska scenen rätt rejält. Vi är mitt i nedräkningen inför Köpenhamn, och vi är alla sura för att Polen och Tyskland blockerar Ekofin så att vi inte fick ett bra beslut från finansministrarna. Då finns det olika sätt att hantera alla de andra miljömålen – det känns som om de hamnar i skuggan lite grann – såsom vatten och luftkvalitet som är väldigt viktiga. Alla målen är egentligen det.

Ett sätt att hantera det är att göra som vi hörde i fråga om biologisk mångfald, att man kopplar det till klimatfrågan och låter en ekonom visa hur dessa hör ihop. Ett annat sätt, som regeringen använt, är att man lyfter fram vissa frågor. Vi har haft klimatet som ett prioriterat område men även havsmiljö, som har fått eget anslag och egen proposition.

Det här blir en utmaning för miljömålssystemet.

Hur tycker du, Eva, att det här systemet klarar det? Är allting lika viktigt, eller är det meningen att man ska kunna göra de här politiska prioriteringarna? Här finns ju synergieffekter att få men också målkonflikter. Det här är någonting som ger den stora påfrestning på systemet som vi har pratat om när vi har funderat på hur vi kan utveckla det hela.

Carina Ohlsson (s): Jag vill börja med att tacka för föredragningarna, de var mycket spännande. Jag har en fråga till Eva Eriksson som tangerar den som Sofia Arkelsten ställde.

Vi hörde dig, Eva, säga att det här miljömålssystemet är ett system i världsklass. Du sade också att det var en ofantlig innovation. Du talade om hur kommunerna och regionerna jobbar på ett bra sätt för att genomföra åtgärder. Samtidigt sade du att det finns brister, att det skulle kunna genomföras ännu mer. Jag skulle vilja att du utvecklade det lite mer.

Det verkar inte riktigt som om du är helt nöjd med det som näringsliv och konsumenterna hittills har gjort. Det skulle vara intressant att höra en del om det också.

Du gör en koppling mellan miljöbelastning och ekonomisk tillväxt. Du nämnde att det egentligen finns mer att göra på näringslivets område och att det finns innovationer framme. Jag uppfattade att du tyckte att dessa fanns framme men att man inte använde sig av dem. Eller det kanske var jag som missuppfattade det?

Bengt-Anders Johansson (m): Jag tänkte inrikta mig på den viktigaste råvaran för vårt land, nämligen den svenska skogen. Primärt är det Monika Stridsman som jag vänder mig till.

Du sade här att miljöhänsynen måste bli bättre. Min fråga är mot bakgrund av att den svenska skogsindustrins verksamhet är oerhört globalt anpassad eftersom det är en global marknad vi talar om. Hur står vi oss när det gäller miljöhänsynen i skogen i jämförelse med andra länder?

Den svenska skogsnärigen framställs lite grann som miljöbov därför att vi skadar kulturlämningar. Det står samtidigt i rapporten att heltäckande inventeringar saknas. Är det de inventerade kulturminnena som skadas, eller är det de som inte är inventerade? Min erfarenhet är att man nästan måste vara arkeolog för att förstå att en grop i marken är ett kulturminne.

Anita Brodén (fp): Jag vill instämma i kören av tacksamma för mycket intressanta föredragningar.

Min första fråga riktar sig till Eva Thörnelöf och Tom Hedlund. Upplever ni att acceptansen, förståelsen och insikten har ökat vad gäller kombinationen och den biologiska mångfaldens betydelse för att vara en buffert när det gäller klimatförändringar? Om ni upplever det så, vad får det för implikationer i förhandlingarna? Jag ser till exempel att Redd och Redd plus kommer att vara en del. Men är det även på andra sätt som ni ser att det kommer att få betydelse?

Min andra fråga riktar jag till Monika Stridsman. Det handlar om punkten: Värdefulla naturmiljöer avverkas. Där nämnde Monika ett par möjligheter att lösa det. Dels var det ökade resurser för långsiktigt bevarande, dels en utökad dialog. Finns det också behov av att man så att säga fryser hotade områden för att förhindra att en avverkning sker från det att man har anmält till dess en avverkning blir aktuell, de sex veckorna? Är det för kort tid så att man inte hinner granska tillräckligt? Skulle man i så fall kunna använda det medlet?

Eva Eriksson: Frågan om kopplingen mellan de olika miljömålen, konflikter och synergier är en fråga som vi ständigt diskuterar, och framför allt diskuteras den på den regionala nivå där man ska genomföra miljökvalitetsmålen med delmålen, som kan bli väldigt många. Det gör man i ett arbete där vi har klara och tydliga direktiv att det är de 16 miljökvalitetsmål som politiken har fastställt som gäller.

Vi är väl medvetna om att många av miljömålen hör ihop. Nu har politiken bestämt att vi ska ha 16 miljömål. Då är det upp till oss att hitta synergier. Vi har ingen rätt att fatta några politiska beslut om saker och ting, utan vi får hoppas att politikerna gör det. Målet hos politikerna måste vara stort i de här frågorna.

Svaret är egentligen att de här diskussionerna pågår ständigt och kontinuerligt. Det pågår ett arbete där man tittar på synergier och dylikt. Jag tycker att biologisk mångfald är ett utmärkt exempel. Det är ett sådant område som omfattar de flesta av miljömålen.

När det gäller Carinas fråga om näringsliv och konsumenter tycker vi att vi måste ha mer av arbete tillsammans med konsumenter och näringsliv. Vi har ett mycket bättre samarbete nu med näringslivet i och med det jag försökte beskriva i min föredragning, kombinationen av det system som finns och att det finns tydliga politiska beslut och inriktningar. Man ska delta aktivt i arbetet från alla samhällssektorer. Dessutom presenterar näringslivet i område efter område nya miljöpolitiska ställningstaganden, vilket gör att man mycket mer aktivt kan delta i miljömålsarbetet.

När det gäller konsumenter har vi tagit ett initiativ där vi ska titta på konsumenternas roll och vad de har för betydelse, hur konsumtionsmönstret ser ut och hur det påverkar det internationella perspektivet. Det finns naturligtvis ett antal områden som vi skulle kunna utveckla inom det system som finns i dag. Nu vet vi att man ser över miljömålssystemen. Ni ska få en föredragning om det på eftermiddagen. Det är inte systemet som sådant utan mer administrationen av det hela som det gäller. Då är det viktigt att se till att inte delar går förlorade eller att man kanske missar möjligheten att kvalitetsstärka systemet.

Monika Stridsman: Först var det en fråga vad gäller miljöhänsynen, som vi säger behöver bli bättre, och frågan hur Sverige står sig jämfört med andra länder. Vi ligger generellt över hela landet sämre till än lagens nivå. Men det har blivit bättre på många ställen. I jämförelse med andra länder måste man komma ihåg att det handlar om kommunicerande kärn. Det handlar om hur mycket man sätter av. Tillräckligt med avsatt skyddad skog påverkar behovet av tillräcklig miljöhänsyn. Annars kan man säga att vi internationellt, globalt, har betydligt bättre miljöhänsyn i Sverige än hos andra.

Sedan var det fråga om kulturmiljöer och fornlämningar som skadas. Där kan jag säga att jag är förvånad, för jag upplever att det finns ett väldigt stort intresse och en väldigt stor vilja från markägare att se till att områdena finns kvar. Det handlar säkert väldigt mycket om att det är många saker som man inte känner till. En del är inte inventerad så att man inte ser dem. Men en del handlar om kunskap; man behöver lära sig att känna igen de här områdena. Det senaste året var det många stora skogsföretag som vände sig till oss för utbildning inom det här området, så jag kan ändå se en positiv trend. Jag tror att det över huvud taget sitter väldigt mycket i viljan.

Det var vidare en fråga om värdefulla naturmiljöer som avverkas och huruvida det behövs utökade resurser. Den bedömning vi gör är att det behövs utökade resurser för att klara det med tanke på att miljömålen ska nås till 2020. Vad gäller frågan om man kan frysa områden, att ha ett till instrument därför att sexveckorsregeln inte skulle räcka till, är vår bedömning att sexveckorsregeln ska räcka, men det behövs en väldigt tydlig politisk vilja, en väldigt tydlig vilja från skogsbrukets sida också för att klara av det här. Det väger nog tyngre än att frysa områden. Det skulle snarare kunna bli motsatt effekt.

Jacob Johnson (v): Jag har en fråga om skogen till Monika Stridsman. Du sade att värdefulla naturmiljöer måste avverkas och att miljöhänsynen i skogsbruket måste bli bättre. Nu är lagstiftningen utformad så att man prioriterar produktionsmål i ganska stor utsträckning. Anser du att den är väl avvägd? Jag tänker på exemplet där en skogsägare i Lappland inte får använda en mer naturvänlig avverkningsmetod, naturkulturmetoden. Tycker du som sagt att lagstiftningen är rätt avvägd?

Lars Tysklind (fp): Jag har en fråga till Eva Thörnelöf om värdet av biologisk mångfald. Man kan tycka att den har ett egenvärde, och det har den naturligtvis. Men man kan även sätta ekonomiskt värde på biologisk mångfald genom att sätta värde på ekosystemtjänster. Du tog upp exemplet att vi skulle kunna sätta ett värde på Sareks nationalpark. Kan man utifrån det arbete som bland annat Pavan Sukhdev har gjort säga att systemet är så utvecklat att detta är någonting som vi skulle kunna sätta i gång med omedelbart, eller finns det avgörande hinder för att göra det?

Tina Ehn (mp): Min fråga är till Eva Eriksson, men om det är någon annan som kan tillägga något är det bra. Frågan handlar egentligen om alla miljömålen, men jag berör det 16:e miljömålet om ett rikt växt- och djurliv och den biologiska mångfalden och ekosystemen. Allvaret är stort, och vi har ganska goda kunskaper i dag, men dessa är svåra att tillämpa innan det kommer ekonomer och talar om att det kommer att kosta om vi inte tar hänsyn.

Jag funderar på hur tankarna i miljömålsarbetet går i den delen. Vi kommer ändå till slut till frågor som: Vem ska betala? Var ska kostnaderna ligga? Hur mycket orkar man kompensera och hur mycket större ansvar ska varje sektor i samhället frivilligt ta? Hur når man fram i den här delen? Någonstans vet vi att frivillighet, information och kunskap når fram till viss del. Sedan är frågan: Vad ska man göra sedan?

Ann-Kristine Johansson (s): Min fråga tangerar många av de andras frågor, men jag ställer mina frågor till Eva Thörnelöf och Monika Stridsman. Vilka är de viktigaste åtgärderna eller den viktigaste åtgärd ni ser för att klara det här med biologisk mångfald och levande skogar? Vad är det ni vill skicka med oss politiker?

Monika Stridsman: Jacob Johnsons frågor gällde värdefulla naturmiljöer som avverkas och om lagstiftningen är rätt avvägd.

Min uppfattning är att det går att kombinera inom ramen för den lagstiftning som finns. Jacob kommer också in på naturkulturmetoden där det visar sig att lagstiftningen inte skulle tillåta den. Som jag ser det är naturkulturmetoden egentligen inte i första hand någonting man tillämpar för att bevara den biologiska mångfalden. Skälet i just det här fallet – det går inte att säga det generellt om naturkulturmetoden – var att det finns en nedre gräns för hur gles en skog får vara för att man ska kunna utnyttja markens produktionsförmåga tillräckligt. I det här fallet tänkte man avverka så mycket att skogen helt enkelt blev för gles. Det var där lagen sade stopp. Jag ser det inte som ett hinder för att ta tillräckliga naturhänsyn.

Ann-Kristine frågade om de viktigaste åtgärderna. Jag skulle vilja ta upp två. Det ena handlar om det som jag tog upp avslutningsvis, att vi måste ha både politisk och gemensam vilja att klara av det. Det väger väldigt tungt att kunna samarbeta i de här frågorna. Det andra är, och det kommer vi inte ifrån, att man behöver sätta av ytterligare områden. Dessa två skulle jag sätta högst.

Eva Thörnelöf: Det var en tidigare fråga om acceptansen och betydelsen av biologisk mångfald som buffert i klimatfrågorna. Vid det informella ministermötet i Strömstad fanns det bakgrundsmaterial som handlar om Biodiversity in Ecosystems Services och hur det hänger ihop. Jag var väldigt imponerad av den diskussion som fördes på politisk nivå om biologisk mångfalds betydelse i ett brett perspektiv. Retoriken finns på plats, men frågan är hur det går att tillämpa.

Beträffande ekonomiskt värde och om det redan nu går att sätta pris noterar jag en intressant iakttagelse om hur mycket av BNP som i dag baseras på biologisk mångfald i industriländerna. Det är en väldigt liten del som man hänför direkt till beroendet av ekosystemen i industriländerna. Men i utvecklingsländerna är större delen av BNP relaterad till att man använder ekosystemen, eftersom man fortfarande lever av jordbruk och annat sådant som dominerar.

När det gäller att sätta pris vill jag säga att där vi är närmast är på klimatområdet, eftersom man där kan säga att det är värt x kronor per ton som skogen till exempel kan ta hand om. Där finns ett pris på koldioxid. Hela den tjänsten som havet gör genom att faktiskt ta upp enorma mängder koldioxid finns det däremot inget pris på. Det finns inget pris för att man överlåter den tjänsten åt havet. Det som är oroväckande är att det är svårt att se när man trillar över kanten, när systemet inte orkar leverera tjänsterna längre. Just nu är dessa gratis, kan man säga.

Jag tycker absolut att sådant här arbete ska påbörjas, men det kommer inte att vara lätt. Det behövs säkert forskning och många kloka som tänker tillsammans för att se hur man kan sätta pris på ekosystemtjänsterna.

Beträffande de viktigaste åtgärderna skulle jag sätta som nummer ett för att över huvud taget lyckas hela den brukade miljön. Det är den som är den absolut största delen och som innehåller störst mängd biodiversitet. Det finns ingen enkel åtgärd, men det gäller att integrera frågorna. Som nummer två sätter jag det fortsatta bevarande- och skyddsarbetet. Där tycker jag att det finns väldigt bra instrument på plats. Det drar kostnader, men det finns system med åtgärdsprogram och skyddsarbete, men det behövs ytterligare resurser till det också.

Eva Eriksson: Den fråga Tina tog upp är politiskt mycket laddad. Egentligen skulle man avstå vid sådana här tillfällen, men det finns ändå skäl att säga att om vi har ett system med genomskinlighet från botten och upp och ned, ett unikt system, måste vi också vara medvetna om att det kräver insatser och resurser. Men man måste kunna mäta effekten av de insatta pengarna i systemen. Det jag tycker är nästa del av miljömålssystemet är att hitta sådana modeller. Vi som jobbar med det här kontinuerligt på regional och lokal nivå bedömer att vi får stor utväxling på insatta medel. Egentligen borde man hitta ett system lite grann kopplat till den typen av ekonomi, och det har vi tyvärr inte i dag. Där är det lite svårt att säga något.

Sedan kan jag enkelt säga: Ska vi avsätta mer skogar måste vi ha mer pengar, för annars går det inte. Man får vad man beställer. Det är ett enkelt svar, men det är inte riktigt så enkelt.

Ordföranden: Välkomna tillbaka! Vi ska lämna ordet till Gunn Persson från SMHI.

Gunn Persson: Jag är här för att prata om klimatförändringarnas påverkan på miljömålen och klimat- och miljömålsarbetet.

Miljömålsarbetet syftar ju till ett hållbart nyttjande av naturresurserna. Klimatet är en av de grundläggande förutsättningarna för vår livsmiljö. Med livsmiljö menar jag både de naturliga systemen och de människoskapade. Klimatets förändring förändrar också förutsättningarna.

Vi fick i uppdrag av Miljömålsrådet att titta på kunskapsläge och kunskapsbehov för Sveriges miljömål. Det står 16 miljömål på bilden ni ser, men det är inte riktigt sant, för vi har tittat på 15. Det blir närmast filosofiskt om man ska undersöka hur det första målet, Begränsad klimatpåverkan, påverkas av klimateffekter. Därför ingår det inte riktigt. Dessutom är det naturligtvis så att om man tittar närmare på de här miljömålen kan man inte gå förbi de övergripande miljömålsfrågorna. De ligger ju inbakade i miljömålen.

Vad som är värt att komma ihåg i den här frågan är att klimatförändringen är en pågående process. Det är inte så att vi går från ett klimat i dag till ett annat i morgon utan här sker det någonting kontinuerligt. De biologiska systemen har en robusthet att stå emot förändringar, men den är begränsad. I det sammanhanget är faktiskt hastigheten väldigt hög i den förändring vi ser i dag i klimatet, och den ökar.

Tittar vi i det korta perspektivet – och när jag säger kort är det ur min synvinkel, ur klimatperspektivet, låt säga fram till 2020 – är det fortfarande framför allt markanvändningsfrågorna som är viktigast för miljömålen. Ju längre fram vi tittar, till exempel fram till 2100, desto mer kommer klimatförändringen som en allt viktigare faktor att påverka utvecklingen för miljömålen. Det finns inte en exakt gräns där vi kan säga att just det året kommer vi att ha stor påverkan på det målet eller så, utan detta är som sagt var processer.

Vad innebär då klimatförändringen för miljömålen? Det är ju inte en fråga som man kan hantera separat. Man kan inte lägga in miljömål 17 för klimateffekter, utan klimatförändringen påverkar generellt över hela linjen.

Miljömålen täcker landskap, stad, kust, hav, fjäll, skog, jordbruk, det vill säga allt, skulle jag vilja påstå. Det gör att det här inte är någon lätt fråga, om jag uttrycker det mildt. För att tolka hur klimatets förändringar påverkar behöver vi kunskap om hur systemen förändras av en förändring i temperatur, nederbörd och andra klimatvariabler. Man måste alltså ha en processförståelse.

För att förstå effekten av klimatets förändring måste vi också kunna bedöma möjligheterna till anpassningar i systemen, både de naturliga och de människoskapade.

Våra kunskaper om hur de här processerna i systemen fungerar är inte alltid så bra. Det finns ganska vaga föreställningar i många fall om hur temperatur, nederbörd, vind och så vidare påverkar systemen. Det innebär i sin tur att om klimatforskarna ger väldigt exakta uppgifter om förändringar i klimatet har vi svårigheter att tolka in det i effekter för systemen. Samtidigt ska jag säga att det givetvis pågår forskning, så kunskapsläget förändras ju. Det blir bättre.

De problem som vi i dag har med att uppnå miljömålen – vi har hört här tidigare att de ju inte är små – kan vi tyvärr se kommer att öka med klimatförändringen. Klimatförändringen är alltså oftast en negativ faktor.

För de miljömål som avser förbättringar på sikt är det tyvärr också så att klimatförändringen i sig troligtvis kommer att förlänga processen, försinka förbättringarna om man säger så. De indirekta effekterna av klimatförändringen – jag tänker då framför allt på energiomställningen för att uppnå mål 1, klimatmålet – och de förändrade produktionsförhållanden som vi får är ju positiva för vårt land, alltså ökad produktion för skogsbruk och jordbruk. Det här leder till förändringar, och de indirekta effekterna har störst betydelse för miljömålen.

De direkta effekterna av klimatets förändring berör framför allt den biologiska mångfalden. Här kan särskilt nämnas de arktiska arterna, vars livsmiljö kommer att försvinna. Därmed har de svårt att över huvud taget finnas kvar. Det finns också en stor risk för att främmande arter kommer att få fäste, beroende just på att miljön och förutsättningarna för deras invasion kommer att förbättras, och det är ju negativt. Det finns alltså en risk för att främmande arter tränger ut de inhemska arterna.

Själva landskapsbilden, som också ingår i miljömålen, påverkas direkt. Till exempel kan man förvänta sig att vi får betydligt större vegetation och större behov av skötselåtgärder för att behålla den landskapsbild som vi vill ha. Men också de indirekta energiomställningsåtgärderna påverkar landskapsbilden.

När det gäller den sista punkten, Konflikter med klimatmålet, har vi försökt titta lite grann på synergieffekter och då också på konflikter. Man kan väl säga att det finns en viss irritation. Jag tror att det var Sofia som i sin frågeställning tog upp det fokus vi har på klimatmålet. Det finns en oro hos de miljömålsansvariga myndigheterna för övriga miljömål att just klimatmålet faktiskt får alltför stort fokus och att man glömmer att titta på alla andra mål, framför allt när man tar beslut för energiomställningsprocesserna. Det finns också en oro för att man inte tittar så noga på hela vägen vad gäller energiomställningen, dels vad gäller produktionen, dels vad gäller nyttjandet och utsläppen, som påverkar alla miljömål.

Vad har vi för redskap för att skapa det långsiktigt hållbara samhället? Planering är ju en väldigt viktig faktor. Då skulle jag vilja lyfta fram att den fysiska planeringen för användning av mark och vatten och utformningen av den byggda miljön är ett *väldigt* viktigt redskap för att skapa

det hållbara samhället, men det är också landskapsplaneringen för att vi ska kunna skapa ett hållbart nyttjande av landskapet och möjliggöra till exempel den biologiska mångfalden.

Sedan finns det också ett behov av lagar och regler. Som jag tidigare nämnde gäller det framför allt för energiomställningen att man inte skapar kvalitetsproblem för övriga miljömål genom att införa nya energislag.

Vi har bara skrapat på ytan av detta. Som ni kanske förstår är det ett väldigt omfattande arbete att titta på alla de här miljömålen och klimattefektorna. Vi anser att det finns ett behov av en djupare analys här. Behovet av myndighetssamverkan har varit uppe lite grann tidigare. Jag skulle nog vilja säga att det gäller även här. Vi skulle behöva ha en lite bättre dialog. Vi skulle behöva ha mer samarbete med forskarna. Vi känner inte alltid till allt som pågår inom forskningsvärlden. Det var väldigt tydligt i samtal med de miljömålsansvariga.

Själv tycker jag att det är jättebra med sådana här seminarier, men det finns många former man kan samverka i. Jag tror att det i det här sammanhanget vore jättebra om vi kunde ha mer av arbetsmöten så att vi verkligen får sitta ned och träffas över disciplinränserna myndigheter emellan och forskarvärlden och diskutera de här frågorna för att verkligen komma mer på djupet.

Sedan anser vi också att det skulle behöva tas fram ett klimatunderlag för att just göra djupa bedömningar för de här miljömålen. Vi har ju ganska goda erfarenheter från arbetet med Klimat- och sårbarhetsutredningen. Jag kan också säga i det här sammanhanget att det märks väldigt tydligt att de sektorer som deltog i Klimat- och sårbarhetsutredningen har gjort läxan, om man säger så. De har tittat på klimatteffekter. Men de sektorer som inte var med har inte riktigt gjort det.

Marie S Arwidson: Tack för att vi från Skogsindustrierna får vara här i dag och berätta om hur vi arbetar med miljöfrågorna.

Skogsnäringen, och då tänker vi både skogsbruk och skogsindustri, berörs på ett eller annat sätt av de flesta av de 16 miljö kvalitetsmålen. Vi bejakar systemet som sådant. Vi tycker att det är bra med gemensamma mål och en ordentlig struktur för miljöarbetet. Vi har ju talat här i dag om att detta kan förbättras ytterligare. Men när man arbetar med de här frågorna måste man också vara medveten om betydelsen av åtgärder i andra länder för att vi ska nå målen.

Skogsnäringen – skogsbruk och skogsindustri – bedriver sedan lång tid tillbaka ett aktivt miljöarbete. Vi arbetar aktivt med miljömålen och bidrar till att de på sikt kan nås. Det är en del av vår verksamhet. Vi säger att arbeta med miljön är detsamma som att arbeta med miljömålen, och att följa lagar och regler är ju det första, det är givet. Fabrikernas åtgärder och våra utsläpp regleras genom villkor i varje bruks tillstånd. Företagen bidrar också väldigt mycket genom frivilligt miljöarbete. Till exempel har nästan alla massa- och pappersbruk frivilliga miljöledningssystem med åtaganden om ständiga miljöförbättringar.

Vi ser här en kurva som visar utsläppen. Här har skett mycket. De övre kurvorna visar produktionen av papper respektive massa. Kurvan längst ned är ett av exemplen på hur utsläppen kraftigt har minskat. Det gäller klorerad organisk substans.

Regelbundet måste man arbeta med att få ned utsläppen. Vi har en mycket stark ställning internationellt sett.

Vi arbetar förstås också inom skogsindustrin med skog och produkter för att begränsa klimatpåverkan. Målet är att det ska uppfattas att skogen och dess produkter kan vara en del av lösningen i klimatfrågan, för råvaran från den svenska skogen kan ersätta andra material och bränslen som orsakar stora koldioxidutsläpp. På så vis kan vi motverka utsläppen av fossil koldioxid, för genom trädens fantastiska förmåga att genom fotosyntes absorbera koldioxid från atmosfären lagrar vi kol, först i skogen och sedan i skogsprodukterna. Ju mer skogarna växer och ju mer produkter från skogen vi använder, desto bättre är det för klimatet.

Vi ser att Sverige som ett stort skogsland kan bidra med en del av lösningen, därför att såväl skogarna som produkterna har en bäring på klimatet. Men, och det är ett viktigt men inte minst här i denna församling, skogarna måste brukas på ett uthålligt sätt. Det gäller både ekonomiskt, miljömässigt och socialt. En viktig del av detta är en fråga som har kommit upp hela tiden här, bevarandet av den biologiska mångfalden.

Vi vill också framhålla substitutionseffekten. En ökad användning av trä, papper och andra fiberprodukter som ersättning för andra material som orsakar större utsläpp av fossil koldioxid leder de facto till minskade utsläpp. Vi tänker framför allt på långlivade träprodukter som lagrar koldioxid under sin livslängd. Ett exempel: Om man bygger ett hus av trä eller ett hus av betong, tar trähuset upp 150 ton koldioxid medan betonghuset däremot släpper ut koldioxid. Så vi ser en fördel med att använda de här produkterna.

En speciell aspekt av substitution är användningen av skogsbaserad bioenergi som ersättning för fossila bränslen, vilket är ytterligare positivt. Skogsindustrin är redan i dag den största producenten och konsumenten av biobränslen. 90 procent av värmebehovet i dag är baserat på egna biobränslen och 20 procent av elen intergenereras av biobränslen.

Maximal klimatnytta kan vi få om vi globalt kan ersätta stora arealer skog med hög tillväxt som brukas aktivt för att skapa nya produkter och därmed, precis som jag beskrivit, ersätta material som är baserade på ändliga resurser. En förutsättning är, och det vill jag understryka, att det är ett skogsbruk som sker på ett hållbart sätt ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Den svenska regeringen kan genom den svenska modellen för skogsbruk, där vi har fördubblat det skogliga kapitalet på hundra år, exportera kunskap om skogsbruk till länder i behov av denna kunskap. Inte minst är deforestation, avskogning, ett av huvudproblemen i klimatfrågan.

Framtiden då, vad ser vi där? Vi kan bidra genom råvara till biodrivmedel och biobaserade kemikalier. Vedfibern erbjuder fantastiska möjligheter, men den ställer stora krav på forskning och utveckling. Och våra egna mål inom industrin är att vi ska öka satsningarna på forskning vid universitet, högskolor och institut med 50 procent till år 2012, under förutsättning att staten motfinansierar.

Monica Stridsman beskrev målet med levande skogar, att värdet av biologisk produktion ska skyddas. En snabbrepetition av de fyra delmålen:

- Ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion.
- Mängden död ved ska ökas med minst 40 procent.
- Skogsmarken ska brukas. Vi talade nyss om att fornlämningar inte ska skadas.
- Åtgärdsprogram måste finnas.

Vilken är skogsindustrins väg för att uppnå dessa mål? 1998 fick Sverige som första land i världen en nationell FSC-standard, Forest Stewardship Council. Det var tack vare en överenskommelse mellan skogsföretagen, miljöorganisationerna, dåvarande Skogsarbetareförbundet och representanter för samer och jägare. I den förbinder sig en certifierad skogsbrukare att avsätta 5 procent av sin mark för fri utveckling. Snabbt certifierades bolagens och de olika statliga markägarnas skogar, ungefär 10 miljoner hektar av Sveriges drygt 23 miljoner hektar. På mycket kort tid avsattes dessutom väsentliga arealer frivilligt. För den privata marken genomfördes certifiering inom ramen för PEFC, ett annat certifieringssystem.

En genomgång av vad som har hänt inom ramen för Levande skogar visar att ungefär 860 000 hektar avgränsats nedanför fjällnära skog. Med de reservat som staten avser att bilda inom ramen för delmål 1 skulle drygt 1,4 miljoner hektar slutligen bli avsatta. Kvaliteten i de frivilliga avsättningarna, som också diskuterats här, utvärderas nu av Skogsstyrelsen och också i samarbete och dialog med skogsbruket självt, med mål att skapa underlag för anpassningar och förbättringar. Det här är en nyckelfråga. Det är en långtgående process som kräver starkt engagemang, mycket utbyte och mycket dialog, som nämnts här.

Vid alla skogliga åtgärder tas naturvårdshänsyn. Graden varierar. Man kan följa miniminivån i skogsvårdslagen eller den högre kravnivån som certifieringen innebär. Det innebär bland annat att död ved lämnas och att andelen lövträd i våra skogar ökas. Eftersom det årligen slutavverkas ungefär 1 procent av arealen tar det lång tid innan alla åtgärderna får full effekt mot de procentmål som vi talar om. De stora stormarna Gudrun och Per med efterföljande barkborrehärjningar har gett ett högst ofrivilligt bidrag till mängden död ved i våra skogar. Ni som bor i regionerna vet vad jag menar.

Att helt undvika skador på fasta fornlämningar är svårt, särskilt under den mörka årstiden och när marken är snötäckt. Men nu har möjligheterna att upptäcka kända fornlämningar ökat genom att dagens skogsmaskiner har en kartnavigering installerad. Fornlämningarna har då lagts in på dessa kartor. Ökad samverkan kan också ge oss bättre kunskap om nödvändiga hänsyn. För att identifiera okända fornlämningar, som vi pratade om tidigare, krävs kunskap hos planerare och maskinförare. Skogsstyrelsen medverkar med utbildning för de här personerna för att man ska bli ännu bättre.

Vi måste se klimat som den största miljöpåverkande faktorn. Det svenska skogsbruket hör till världens mest hållbara. Vi ser att tillväxten ökar, att avverkningen kan öka och att träanvändningen ökar. Mer och mer energi kan också produceras av råvara från våra skogar. Samtidigt görs, och måste göras, en mycket stor insats för att bevara den biologiska mångfalden. Men vi måste ta till oss att det är en långvarig och mycket svår process, att det tar tid innan den ger effekt. Att ha år 2025 som en hållpunkt är rimligt.

Branschen har proaktivt satt upp ett antal mätbara mål i vår hållbarhetskrift. Svensk skogsindustri har en hög grad mål relaterade till klimat och levande skogar. Till exempel är vår ambition att bidra till att öka tillväxten i de svenska skogarna med 20 miljoner till år 2020. Uttagen av bioenergi, som ska hjälpa till att nå de förnybara målen, ska öka med 20 TWh till 2020. Sågverken ska till år 2010 ta fram så kallade Carbon Footprints för minst 80 procent av sina produkter. Skogsindustrins energianvändning ska effektiviseras med minst 15 procent till 2020. Skogsindustrins egen elproduktion ska öka med 2 TWh till 2020. Vi ska minska utsläppen av fossilt koldioxid från transporter med 20 procent, ett mycket tufft mål. Och den svenska pappersindustrin ska bidra till att uppfylla det europeiska målet för pappersåtervinning, 66 procent år 2010.

Vi arbetar i svensk skogsindustri också globalt genom vår globala organisation, International Council of Forest and Paper Associations, som diskuterar klimat- och hållbarhetsfrågor med 50 organisationer över hela världen. Globala CEO:s ger ut olika "positions" för att bidra till debatten. Våra Europaorganisationer tar också fram hållbarhetskrifter med målet att vara steget före.

Vi vill bidra till ett bättre klimat och vill aktivt medverka i en dialog. Vi välkomnar den här diskussionen och ställer gärna upp i kommande diskussioner.

Mikael Karlsson: Tack för inbjudan att komma hit och prata något om hur vi arbetar i Naturskyddsföreningen. Jag tänker framför allt prata om några av utgångspunkterna för vårt arbete. Vi fyller 100 år, så vi har en ganska lång tradition att gå tillbaka på.

Jag kanske bäst beskriver föreningen med ett antal bilder. Vi jobbar med traditionell naturvård, och har gjort det länge. Längst ned ser ni Lilla Karlsö, som vi samlade in pengar till för att köpa och skydda för ungefär 55 år sedan. Vi har lövängar. Vi finns i fjällmiljöerna. Till höger på bilden

i mitten ser ni ett exempel från vår familjeverksamhet som vi har över hela landet med fokus på barn men samtidigt med aktiviteter för föräldrarna, för att förklara allt det som vi nu pratar om för de generationer som växer upp. Vi har A-projekt. Vi har jobbat med pilgrimsfalk och havsörn i många år och räddat dessa arter från utrotning i vårt land. Vi har också jobbat med varg. Så här långt har det gått bra. Vi får se hur det går i fortsättningen. Jag vet att ni pratade om varg i riksdagen i går. Vi jobbar fortfarande med vitryggig hackspett, som vi i Sverige i stort sett inte har några biotoper kvar av längre. Där har vi ett samverkansarbete med skogsindustrierna, och vi har exempelvis ett samarbetsprojekt med Sveaskog.

På bilden i mitten finns miljömärkningen – som fyller 20 år den 1 december, tror jag – som vi skapade som ett av de första miljömärkningssystemen i världen. Det är det enda stora miljömärkningssystem som upprätthålls av en miljöorganisation utan några statliga bidrag i väldigt god samverkan med näringslivet, med tusentals företag som märker tiotusentals produkter som miljontals konsumenter köper varje år. Vi har de tuffaste kriterierna och det bredaste systemet, och vi fortsätter att utveckla det.

Vi har ett 50-tal organisationer i Afrika, Asien och Sydamerika som vi samverkar med om livsmedelstrygghet, tropiska skogar, miljögifter i konsumentprodukter och framför allt klimatfrågorna.

Vi jobbar med politiken mot EU-kommissionen, på WTO-mötena och med er i riksdagen. Till exempel hade vi 2006 rockkonserter i Almedalen och utfrågning av partiledarna inför dem. Det var ganska bra press. Det var 6 000 personer som lyssnade på Thåström, och representanter för partierna talade dessförinnan. Ungefär så jobbar vi. Det ger oss en bredd.

Vi har 6 000–7 000 personer som är ideellt engagerade, vilket betyder en insats på 20 minuter, 20 timmar eller kanske ännu mer per vecka, om man har gjort sitt livsverk i jobbet och är pensionär. Det blir en väldigt stor massa. Vi har ögon och öron i varje buske runt omkring i landet, brukar jag säga. Vi knyter samman detta med miljöorganisationer i syd som gör på samma sätt.

När det gäller läget för miljömålen är bedömningen att 9 av de 16 målen knappast nås. Vi ser på bilden en grön flicka, gubbe eller vad man vill kalla figuren för på skyddande av ozonskikt. Varför? Jo, därför att man gjorde med ozonskiktet precis det som vi inte gör i klimatfrågan. Där hade vi en positiv samverkan mellan nord och syd. Nord gick före, och nord betalade för syd. Då sade u-länderna: Vi är med. Då sade alla: Vi är med. Och nu har vi löst det mest allvarliga av alla miljöproblem: ozonut-tunningen. Livet kravlade inte upp på land för 2 miljarder år sedan, innan vi hade ett ozonskikt. Det har vi löst. Man kan köra det receptet i stället för ett blame game eller något slags chicken race med mänskligheten nu inför mötet i Köpenhamn. Om vi har global solidaritet som utgångspunkt

eller värnande av mänskliga rättigheter bland dem som drabbas allra mest av att vi till exempel har den mest bränsleslukande bilparken i hela EU, då skulle vi kunna lösa de här frågorna i Köpenhamn.

Jag tycker att många av bedömningarna är pessimistiska, för här har myndigheterna räknat in att ni inte gör ert jobb. Fixar man fiskekvoten och följer vad forskarna säger, behöver det inte alls vara rött på bilden med överfisket. Om ni anslår de pengar som forskarna har räknat ut att det kostar och myndigheterna har redovisat att det kostar, behöver vi inte alls ha röd gubbe på bilden med levande skogar. Så det är upp till er hur röda de här bilderna är. Myndigheterna tänker in det här när de gör bedömningarna. Sedan har vi en reparationstid som är väldigt lång ibland.

Hur ska man göra? Ja, gör som regeringen säger. Vi har sagt ungefär samma sak i decennier nu, att vi tjänar på miljöarbetet och att det är dyrt att inte göra någonting. Vi fick en redovisning av summeringen i Stern Review. 5–20 procent av BNP, business as usual. Jag håller inte riktigt med Tom om att det skulle bli en BNP-förlust på 2 ½ procent om vi vidtar åtgärder, och jag tror inte att Marie Arwidson och hennes kolleger i Skogsindustrin kallar det för förluster när de gör investeringar, utan här bygger vi någonting för framtiden.

Det är en engångskostnad på 1 procent, enligt Stern, och de som är tidigt ute kan vidta åtgärder till negativ kostnad. Det snabbaste och bästa vi kan göra för klimatet i världen gör vi till negativ kostnad, nämligen energieffektivisering. Det är bra för plånboken, det är bra för boksluten, det är bra för den kommunala budgeten och det är bra för BNP. Det går att göra mycket mer och mycket snabbare, och vi har bättre förutsättningar nu än någonsin.

Inför Kyotoprotokollet var i stort sett alla stora länder emot överenskommelsen. Nu är alla stora länder för överenskommelsen. Så här gäller det att sluta med blame game och skylla på kineserna och i stället ta steget framåt. Att EU den här veckan fortfarande inte har kommit fram med ett bud är en mycket allvarlig försening av finansieringen. Det är ju en nyckelfråga. EU är väldigt försenat, precis som Obama är. Skillnaden är väl att Obama inte rår för förseningen men att EU gör det.

När det gäller miljöpolitik och konkurrenskraft finns det väldigt mycket intressant forskning och många intressanta studier. OECD gjorde en sammanställning och sade så här: Miljörelaterade skatter har inte identifierats orsaka någon signifikant minskning av konkurrenskraften i någon sektor. Det är OECD:s bästa bedömning av effekten av miljöskatterna på konkurrenskraften.

Jag jobbade med 30 företagsledare i globala europeiska företag, fyra kommissionärer och fyra näringsministrar under två år i EU-kommissionens High Level Group om konkurrenskraft, energi och miljö. Vi sade tillsammans, i konsensus, och det var verkligen energiintensiva industrier

som var med: Energiintensiva industrier har möjligheten att möta klimatförändringarna och klimatutmaningarna och samtidigt upprätthålla konkurrenskraften.

Stern sade så här: När det gäller oron att kolintensiva industrier omlokaliseras till länder utan kolreduktionspolitik, alltså utan klimatpolitik, är det empiriskt bevisat att det bara är ett litet antal av de värst drabbade sektorerna som är internationellt rörliga. Också för dem är miljöpolitiken bara en bland väldigt många faktorer vid lokaliseringsbeslut.

Det finns ingen generell carbon leakage. Det är inte så att företagen lämnar landet. Vi hör så otroligt många gånger ropet om vargen. Kom ihåg hur det var när vi fick plus 4 procent till Sverige inom ramen för EU:s minus 8 procent. Då sade miljöministern: Vi kanske ska lägga oss på noll och sno de där 4 procenten från någon annan. En statlig utredning sade minus 2 procent. Och genast kom ropet om vargen: Bananrepublik, företagen lämnar Sverige. Riksdagen var modig och dubblade den statliga utredningens siffra och sade minus 4 procent. Var är vi i dag då? På minus 9 procent. Det kanske blir minus 10 procent, för vi har två år kvar innan vi ska räkna snittet. Det går mycket lättare. Varför? Jo, för att människor är smarta och företagen innovativa.

När vi tittade på Reach visade det sig att de kostnader som skulle göra miljontals italienare arbetslösa på grund av kemikalielagstiftningen landade på 1 euro per EU-medborgare och år. Det var därför som vi lämnade ett mjölkpaket till miljö- och jordbruksutskottet för arkivering. Jag hoppas att ni inte arkiverade det, men vi ville visa att så stor är kostnaden för Reach. Miljövinsten är 50 miljarder euro och hälsovinsten 50 miljarder euro. De här åtgärderna ger mycket god lönsamhet. Det betyder att om vi inte gör mer förlorar vi. Att inte byta ut sina glödlampor mot lågenergilampor innebär inte bara att man upprätthåller en massa kvicksilver i kolindustriernas elgenerering utan också en ekonomisk förlust. Ni kan lika gärna gå över från glödlampor till lågenergilampor och slänga ut pengarna på stan i stället. Ge dem till Rädda Barnen eller kanske till Naturskyddsföreningen.

Så här sade det tyska ordförandeskapet på samma tema som det svenska om ekoeffektiv ekonomi: När globaliseringen fortsätter och mer och mer teknologiskt avancerade länder konkurrerar om tillväxt, sysselsättning och resurser, är möjligheten att möta den gröna marknaden en avgörande faktor för att upprätthålla konkurrenskraften. Det är väldigt intressant. Det handlar alltså inte om att vi eventuellt skulle kunna minska konkurrenskraften utan om att upprätthålla den. Om vi ska vara med i globaliseringen och utvecklingen i världen, måste vi göra det här jobbet mycket mer och mycket bättre. Morgondagens ekonomiska konkurrenskraft beror i hög grad på energi- och resurseffektivitet.

Vi har faktiskt haft det så bra i Sverige att nuvarande statsminister och den tidigare båda har sagt att det inte finns något givet samband mellan miljö och tillväxt, att det inte finns något givet samband mellan miljö och sysselsättning. Ändå står vi ofta och svamlar och stampar i politiken och

är rädda för att göra mer. När vi ordnar klimatstafetter med kommunalråd och företagsledare skriver de på för 40 procent i Sverige och lika mycket utomlands. Det är bara att inse att vi måste göra mycket, mycket mer.

Vad ska vi då göra? Det visar bland annat den fördjupade utvärderingen. Marie Arwidson tycker att det är för kraftiga åtgärder. Jag tycker att det är lite för mesiga åtgärder. Så det kanske är en ganska bra avvägning, baserad på saklig information från myndigheter. Jag kan tänka mig att några av er i riksdagen tycker att det ska vara mer och andra att det ska vara mindre och att det varierar från en fråga till en annan. Men det finns väldigt många förslag. Vi har naturresurser. Vi har mat och vatten åt alla. Vi har energieffektiviseringsteknik. Vi har jättemycket kunskaper om styrmedel. Vi vet vad som funkar. Vi vet att det är billigt och bra att göra det, att det är bättre att vara proaktiv än reaktiv. Varför gör vi det då inte? Men vi gör jättemycket, ja, och vi gör mer än alla andra länder, ja. Men är det dåliga grannar som är vår referens när vi ska rädda planeten? Det kan det ju inte vara, särskilt inte om det är lönsamt för oss att göra mer.

Min uppmaning är: Sätt pris på utsläppen, anslå mer resurser till naturvården och inte minst till myndigheterna som nu kryper på knäna, med undantag av Kemikalieinspektionen som fick en ökning av resurserna, till länsstyrelserna och så vidare. Anslå pengar till skogsskydd, för det finns otroligt många markägare som vill göra väldigt mycket mer men som nu sviks när anslagen sänks, inte minst i privatskogsbruket. Skärp reglerna för kemikalier. Visserligen tog det tidigare 17 000 år att gå igenom alla kemikalier. Nu tar det 750 år. Men det är fortfarande ett ganska långsamt tempo. Vi måste göra mer på i stort sett alla områden.

Det fiffiga är att miljömålssystemet skapar en grund för prioriteringar. Hade vi inte haft miljömålssystemet och belyst bredden med ett ekosystemperspektiv hade vi inte kunnat göra några bra prioriteringar, utan vi hade fått chansa. Nu kan vi prioritera, tack vare systemet. Och jag tycker att det är värdefullt att Annebergs utredning slår fast att systemet står sig i stora delar. Sedan finns det otroligt många bra effektiviseringsförslag i den. Det finns hypoteser om att en politisk beredning kan vara bra. Jag tror att det kanske kan vara så. Men återigen: Inget system blir bättre än dess tillämpning. Och flaskhalsen ligger faktiskt i att ni politiker nog över lag är räddare för att gå fram i ett högre tempo än vad företagen och människorna i ert land är. Så öka tempot, det är bråttom!

Siv Ericsson: Tack för inbjudan! Det är nu drygt två veckor sedan Rolf Anneberg lämnade över denna lilla tunna utredning till Andreas Carlgren, som hade sagt till oss att den inte fick vara mer än 22 sidor lång. Erfarenheten i EU-kommissionen är att en rapport inte får vara mer än 15–20 sidor, därför att då blir den för dyr att översätta. Vi har fuskat lite, som en del här vet, och har också en bilaga.

Vi hade hållit på i drygt ett år när rapporten överlämnades. Det har varit en väldigt spännande resa. Rolf hade till sin hjälp en referensgrupp – många som var med i den finns här i salen – med företrädare för alla riks-

dagspartier, myndigheter av olika typer, länsstyrelser, regioner, kommuner, landsting, näringsliv och Mikael från Naturskyddsföreningen. Vi har haft väldigt många möten och seminarier med aktörerna i systemet. Vi har också lagt ut lite uppdrag och förstås tagit med oss erfarenheter från alla möjliga andra studier.

Det vi kan konstatera efter dessa innehållsrika möten är något som vidimerar vad Eva sade här inledningsvis, att det här systemet har väldigt stort stöd. Kommuner, målmyndigheter, sektormyndigheter, företag och näringsliv tycker att systemet har gett en gemensam målbild, ökad samverkan och ökat engagemang. Den regelbundna uppföljningen är mycket uppskattad, liksom att systemet är heltäckande. Men, som Mikael antydde, har vi också sett en del förbättringsmöjligheter.

Syftet kan behöva bli tydligare, realismen öka och processen för att få fram åtgärder effektiviseras. Systemet behöver, tror utredaren, föras närmare politiken. De internationella kopplingarna finns i systemet men kan behöva bli tydligare. Och det går att ytterligare öka delaktigheten för aktörerna och kanske förenkla systemet lite.

Syftet är, säger utredaren, att följa upp tillståndet i miljön och att vidta åtgärder. Vi vill lite balansera mot åtgärdshållet, inte för att förringa uppföljningen, för den behöver fortfarande vara basen och är väldigt viktig. Men det behövs ett större fokus på åtgärderna.

Utredarens uppdrag var att titta på struktur och organisation i systemet. Jag ska först säga något om struktur och återkomma till organisationen.

Den här bilden har ni sett i flera varianter tidigare här i dag. Den ser lite dyster ut. Det beror förstås på, som flera har sagt här, att vi inte har gjort tillräckligt, vilket i sin tur har att göra med att mycket av det som behöver göras måste ske i EU och internationellt. Men det har också att göra med naturens långsamma återhämtning, som Mikael sade, och att tolkningen av vad som ska vara uppfyllt inom en generation successivt har skärpts.

Så här stod det i den proposition som låg till grund för riksdagens beslut i slutet på 1990-talet om de då 15 miljökvalitetsmålen: Ekosystemen ska vara på väg att återhämta sig inom 20–25 år. Och den tolkning som nu gäller är att miljökvaliteten ska vara uppnådd till 2020, så det är en skärpning i två dimensioner. Då säger utredaren: Javisst, mål ska vara ambitiösa. De ska vara svåra att nå men inte helt omöjliga, för det blir demoraliserande.

Därför tänker sig utredningen att man förändrar bedömningsgrunden lite grann så att det är endera miljökvaliteten eller förutsättningarna för att så småningom nå miljökvaliteten som måste vara uppnådd inom en generation. Detta är fortfarande väldigt tufft, för förutsättningarna ska då bedömas utifrån miljöpolitiken i sin helhet, och det innebär att förutsättningarna ska vara på plats även i EU och internationellt. Man ska förstås fortfarande följa miljökvaliteten.

Vi har inte tittat på målen i sak, men det är ett mål där vi har fått många indikationer på att det behöver förändras, och det är yttre miljö. Där föreslår vi en omformulering som gör att det blir tydligare och rimligare.

Målstrukturen som finns i dag är de 16 miljö kvalitetsmålen. Vi har funderat en hel del på om de skulle bantas, som ett led i den förenkling som vi eftersträvar, men vi har kommit fram till att de bör vara kvar, av olika skäl. De bör, som hittills, beslutas av riksdagen.

I systemet finns i dag också cirka 70 delmål. Vi föreslår att de i stället ska kallas etappmål och vara väldigt tydliga steg på vägen mot slutmålet.

Sedan vill vi lyfta upp generationsmålet, som delvis är undanskymt i systemet. När systemet beslutades sade man också: Vad ska vara uppfyllt inom en generation mer i termer av samhällsomställning? Det vill vi lyfta upp.

Det finns fem strecksatser, som jag inte hinner gå in på, och det är en modernisering av den inriktning som fanns för det ursprungliga förslaget. Men jag vill peka på en sak, och det är den allra sista strecksatsen, som är helt ny. Det handlar om den svenska konsumtionens miljöeffekter i andra länder, som utredningen anser behöver lyftas upp.

Nu går jag över till organisationen. Huvudförslaget är att uppföljning och utvärdering ska skiljas från åtgärdsarbetet. Uppföljningsarbetet har successivt växt, och det har blivit en ganska omfattande uppgift, som vi tror skulle utföras bättre – såväl uppföljning och utvärdering som förslagsdelen – om man skilde dem åt i tid och i organisation.

Utredaren föreslår att strategiarbetet ska utvecklas framför allt inom en parlamentarisk kommitté, för att få den tidigare politiska kopplingen. Vi tänker oss att den beredningen ska ta fram strategier på uppdrag av regeringen med utgångspunkt i politiska prioriteringar, med etappmål, styrmedel och underlag för EU och för internationellt arbete. De här strategierna kan syfta mot ett eller flera miljö kvalitetsmål. Det innebär att de fasta strategier som finns i dag och som har haft stora förtjänster – men också lite svagheter, har vi kommit fram till när vi har pratat med dem – utgår. Tanken är också att beredningen kan organisera arbetsgrupper för de olika uppdrag som den får från regeringen och genom det öka möjligheterna för olika aktörer att vara med i systemet.

Vi tycker att det har varit ett stort värde med Miljömålsrådet och föreslår därför att de ledamöter och experter som finns i rådet i dag ska bli experter i den parlamentariska beredningen.

Vi betonar också att det är väldigt viktigt med det löpande miljöarbete som sker inom befintliga ramar och föreslår ett tydliggörande i instruktionerna till myndigheterna att man ska verka för målen.

När det gäller uppföljning och utvärdering föreslår vi att Naturvårdsverket tar över ansvaret för detta från Miljömålsrådet och att Naturvårdsverket får en stärkt roll när det gäller dataförsörjning över huvud taget i systemet. Värderingen blir ju inte bättre än ingående data. För övrigt ska

det fortsätta ungefär som i dag. De ansvariga myndigheterna ska lämna in underlag till Naturvårdsverket, och bedömningarna ska ske i samråd, precis som hittills.

Varje år ska myndigheterna tillsammans lämna en årlig bedömning till regeringen som regeringen kan ha som underlag och redovisa för er i riksdagen.

Den fördjupade utvärderingen ska komma en gång per mandatperiod, precis som hittills. Men utredaren tänker sig att den också ska kunna tjäna bättre som utgångspunkt för en politisk debatt och att det då skulle vara värdefullt om den kom i slutet av en mandatperiod. Därför föreslår utredningen att den kommer nästa gång 2014 – man hinner inte till 2012. Det innebär inte att man ska vänta med att jobba till 2014, utan den parlamentariska beredning som utredningen föreslår kan regeringen tillsätta i morgon dag så att den kan börja jobba med det rika material som finns.

Slutligen säger utredaren att ett målresultatstyrningssystem, som det här är tänkt som, från början i alla fall, måste ha en oberoende utvärdering för att vara effektivt. Utredningen föreslår att Statskontoret ska få den uppgiften, att titta på både enskilda styrmedel och olika myndigheters miljöarbete. Över tid kommer man då att få en systematisk granskning av de viktiga insatserna i systemet.

Bedömningen är att det här kommer att ge ett mer realistiskt system. Det kommer att vara, förhoppningsvis, mer politiskt relevant för alla er och ge bättre förutsättningar för engagemang och delaktighet, effektivare och lite enklare.

Ordföranden: Tack så mycket, Siv!

Då är det tid för frågor.

Irene Oskarsson (kd): Tack för fortsatt bra dragningar! Det är mycket som kommer upp. Jag förstår att Eva Thörnelöf inte längre är kvar här, men det finns frågor som tangerar hennes område och skogens område. Jag tror att både Marie och Monika kan ge kommentarer runt detta.

Hur ser vi på skogskunskapen i det här – Mikael Karlsson var inne på det – att vi ska kunna använda det vi har lyckats åstadkomma som en resurs internationellt? Finns det saker som vi kan exportera i det här sammanhanget, inte minst ur perspektivet med avskogningen för att få stopp på den? Vad har vi att bidra med från svensk horisont ute i världen? Vad är det som vi skulle kunna ta till oss från andra i det arbete vi bedriver här?

Jag vet inte om någon annan hade en kommentar när Eva Thörnelöf var inne på att det är i jordbrukssituationen och indikatorn fåglar i jordbruksmiljön som det är sämst ställt. Vad är det som skulle behöva göras där? Den frågan kanske svävar lite just nu.

Jan-Olof Larsson (s): Jag har ett par korta frågor med anledning av detta med klimatförändringarnas påverkan på andra miljömål. Alla är överens om att när man tvågradersmålet är man jättelycklig nästan över lag. De två tre senaste åren, om vi tittar på fisket och torsken i Östersjön exempel-

vis, har man haft miljömässiga förutsättningar och den har växt till sig på ett positivt sätt. Hur påverkar egentligen temperaturhöjningen? Är det någon mening med att vi sitter här och strider om någonting som kanske ändå är borta om tre fyra decennier på grund av att temperaturen har stigit? Det är en fråga.

Gunn Persson sade att vi inte ska skapa nya problem med att införa nya energislag. Vad är det för mörka moln du ser på himlen?

Anita Brodén (fp): Utredningen om miljömålssystemet kommer vi att debattera väldigt mycket, och den kommer att processas. Spontant tycker jag att det var intressant att höra framför allt om det nya målet med svenskt konsumtionsmönster och kopplingen till produktion i andra länder. Det kommer att bli mycket intressant.

Om Tom Hedlund fortfarande har någon kommentar – jag ställde i förra omgången en fråga om biologisk mångfald och klimatförändringar – skulle jag väldigt gärna vilja höra en kort synpunkt på det.

Till Mikael Karlsson har jag en fråga. Du kom in på giftfri miljö mot slutet, med tanke på både biologisk mångfald och hotet mot människors hälsa. Gör du bedömningen att vi slappnar av nu när Reach är i hamn? Jag känner för egen del en djup oro över till exempel ett antal bromerade flamskyddsmedel. Vi har förbjudit ett par stycken, och det finns oändligt mycket i produkter, men också en mängd cancerogena gifter. Det är klart att här finns en oro. Min konkreta fråga till dig är: Skulle det vara nödvändigt och möjligt? Hur ser du på en typ IPCC för att samla forskning och kompetens kring de här svåra frågorna, där det finns ett oändligt stort antal gifter och kemikalier?

Tina Ehn (mp): Vi är ett stort skogsland, och vi har otroliga tillgångar. Det är ganska fantastiskt egentligen. I och med klimatkrisen och klimatfrågan har skogen blivit en del av lösningen, säger vi många gånger. Vi har hört att mycket positiva saker kan hända och att vi kan få positiva effekter genom ett effektivt skogsbruk. Samtidigt ser vi att effektiviteten i sig kan vara ett hot.

Jag tänkte ställa min fråga till Mikael Karlsson om skogens roll i klimatfrågan: Hur ligger den diskussionen i dag i förhållande till skogsgödsling och dylikt?

Marie S Arwidson: När det gäller skogen och kunskapen och vad Sverige kan bidra med tror vi att kunskapen om att bygga upp en skog och en skogsindustri från väldigt dåliga förhållanden bör kunna utnyttjas. Vi tror att Sida eller någon annan skulle kunna bidra till ökad utbildning för att ha olika experter som skulle kunna vara en resurs när det gäller avskogningsfrågor och skoglig kunskap. Vi tror att det skulle kunna vara möjligt.

Jag skulle vilja lämna ordet till Börje Pettersson, skogsbiolog på Bergvik Skog, som kan komplettera med en mycket kort kommentar om skogsbruk.

Börje Pettersson: Export av vår svenska mångbruksidé är någonting som är ganska intressant, att kombinera produktion och miljö vid nyttjandet av skog. Då måste vi vara medvetna om att vi inte kan direktexportera hur vi gör i Sverige, utan vi måste anpassa oss till de ekosystem vi hamnar i. Men jag tror att vi har en grundidé och en grundfilosofi att exportera.

Monika Stridsman: Självklart kan vi exportera både ren fackkunskap och vårt arbetssätt. Det skulle jag vilja lyfta fram. Det är olika nätverk som kan fungera internationellt. Själv har jag ett nätverk inom EU, med mina kolleger i EU, där vi pratar en hel del om hur vi som myndigheter arbetar med sektorn. Men absolut – det finns mycket vi har att dela med oss av. Men det finns förstås också sådant som vi kan lära av andra.

Gunn Persson: Det var två frågor, först om energiomställning. Jag ska säga att jag absolut inte är någon expert på detta, utan jag bara refererar det som de miljömålsansvariga myndigheterna har sagt till mig. Vad gäller energiomställning finns det en generell oro just för att fokus på klimatmålet gör att man kanske glömmer bort att göra analyser som berör även de andra målen. Ett exempel är landskapsmålet för fjällvärlden. Det gäller vindkraft och brytning av uran, som man ser som ett hot, men det gäller också småskalig vedeldning, där det finns en konflikt mellan miljömål och luftkvalitet.

Sedan var det havsmiljö, och jag är ingen expert där heller. Man kan väl säga att vi generellt ser förändringar i arterna, kanske inte antalet utan just arterna.

Tom Hedlund: Jag tror att du först frågade om det här uppmärksammas på olika nivåer. Det kan man väl säga. När man diskuterar skogsfrågorna, som är viktiga ur flera perspektiv, uppmärksammar man mycket värdet av den biologiska mångfalden. Även urbefolkningar kommer upp internationellt.

Man kan säga att det finns flera aspekter. Det som kallas REDD handlar om avskogningen, och där är det rätt så glasklart. Där finns gemensamma intressen för biologisk mångfald och klimat, att stoppa avskogningen helt enkelt. Det är också EU:s mål: att minska den med hälften till 2020 för att stoppa den helt till 2030.

Det är sedan det som kallas REDD-plus, och det är att skapa hållbar produktion som också ser till att man behåller ett högt kolförråd i skogen. I de sammanhangen talar man väldigt mycket om vikten av att det är ett hållbart skogsbruk som man ska gynna i det här och att bevara den biologiska mångfalden. Det finns också med i EU:s rådsslutsatser, där man talar om att införa den här mekanismen, att det ska vara hållbart, att man ska bevara miljö och så vidare. Det talas mycket om det, och det finns många grupper som driver frågan.

Om man ser på den svenska skogen drog vi i Klimat- och sårbarhetsutredningen, som jag var inblandad i, den slutsatsen, som flera av er säkert vet, att produktionsförhållandena för skogen kommer att förändras. Det

kommer att bli lättare att ha ett högproduktivt skogsbruk. Det kommer att gynna skogsnäringen, och det kommer också att gynna kolförrådet, förmodligen. Men det finns i det sammanhanget skäl att, med en klimatförändring som ger förutsättningar för ett mer intensivt skogsbruk, även se till de andra värdena i skogen och de andra skogsmålen. Det var en slutsats vi drog i den utredningen.

Mikael Karlsson: Reach är inte mer på kemikalieområdet än vad Kyoto är på klimatområdet. Ungefär så skulle man kunna tänka. Det är ett steg för att samla in mer kunskap. Jag kan ta ett exempel.

EU-kommissionen bedömde i vitboken att ungefär 1 400 kemiska ämnen skulle tillståndsprövas. Det är de allra farligaste av de, som man då trodde, 100 000. Man trodde också att 30 000 som fanns skulle in i systemet. Nu har medlemsländerna föreslagit 15 på en kandidatlista varav 7 så småningom ska in i en tillståndsprövningsprocess. Vi frågade EU-kommissionen och kemikaliemyndigheten för bara några veckor sedan när man kommer att börja tillståndsprövningen, och det vet de inte ännu. Då ska man jämföra dessa 7 med 1 400. Det är då man landar i att det tar 700 år. Tidigare tog det 17 000 år, så det är ett steg framåt, men fortfarande otillräckligt.

Är det så att det är en slow starter? Nej, det är det inte. EU-kommissionen anmälde noll särskilt farliga kemiska ämnen. Det som medlemsländerna anmälde är det man har tagit fram material på tidigare, så det kan lika gärna vara tvärtom, att man får en flygande start och sedan måste börja gräva igen. Beviskraven är i vissa delar av Reachpaketet precis lika höga och ligger på det offentliga som det gjorde tidigare. I andra delar har det delvis förflyttats till företagen.

Man trodde att 30 000 kemiska ämnen skulle registreras. Jag tror att ungefär 146 000 är anmälda till förhandsregistrering. Det finns alltså inte ens en susning om hur många kemiska ämnen som är intressanta för näringslivet. Här måste man verkligen gå framåt, och då krävs det förstas EU-arbete men också att länder går före.

Tar vi det här med flamskyddsmedel är det faktiskt din egen regering som, för första gången i EU:s historia såvitt jag vet, har avreglerat ett förbudet miljögift. Sverige gick före EU och förbjöd dekabrombifenyleter, deka-BDE. Sedan upphävde din regering det förbudet. Ungefär i samma veva beslutade EG-domstolen i ett rättsfall att kommissionen inte fick undanta det här från lagstiftningen på elektroniksidan, kan man förenkla det med. När hela EU gick mot förbud och följde upp det svenska föregångsexemplet avreglerades det här mest använda bromerade flamskyddsmedlet.

Jag tror att man behöver ha en panel – paneler är viktiga – precis som vi har TEEB på biologisk mångfald. Det som Sukhdev gör, för att koppla till Lars Tysklinds fråga förut, är att sammanställa befintliga studier och metodik som finns. Man kan värdera svaret i dag. Hur många här vill ge

en femma för att bevara Sarek? Upp med en hand! Då har vi gjort en Contingent Valuation Method i liten skala. Man har värderat Vålådalsens naturreservat på det sättet.

Det finns väldigt mycket, och jag tror att man på kemikaliesidan behöver samla den kunskapsmassa som finns. Sverige är ett föregångsland sedan lång tid tillbaka, och det gäller att upprätthålla den traditionen. Men Reach har fått många att slappna av. Även vissa miljöorganisationer har dragit ned prioriteringarna på kemikalier. Därför hoppas jag att Sverige kan hålla fanan högt och initiera en ny diskussion om fortsatta steg.

Skog och klimat: Ja, det är jättebra att bygga med trä och att använda högkvalitativt virke för pappersmassa. Vi vet att det är dåligt att värma hus med el. Man använder energi- och materialvärdet på ett dåligt sätt. Biobränslen är jättebra, och vi kan ta ut mycket mer. Men hur mycket vi kan ta ut beror också på vilken hänsyn vi har. Som Monika Stridsman var inne på är det kommunicerande kärnl när det gäller skyddet. Vi ligger nu på 1,6 procent skydd. Forskarna pekar på att det kanske behövs tio gånger så mycket i vissa delar av landet, eller i snitt 10 procent. Gör vi inte det jobbet kan vi inte vara mer intensiva i skogen.

Sedan är väldigt många förslag som nu finns som en följd av den skogspolitiska propositionen mycket farliga ur ett klimatperspektiv. Det är inte alls säkert att stubbrytning är bra som biobränsle, för man rör om i marken så att det blir mer klimatgaser. Dikning för att öka intensiteten kan också vara negativt, för man kan få ut mer lustgas, som vi vet är en aggressiv gas. Ökad intensitet i skogsbruket kan också vara negativt. Vi vet att vid en avverkning får vi en ökad klimatpåverkan under 30 år. Sedan är det ett nollnetto. Sedan tar det ytterligare ett antal år innan vi får ett plus; så småningom får vi ett plus. Det betyder att gammelskogar är väldigt bra. Kalhyggen är inte bra, om vi jämför med de 15–20 år – fram till 2015–2020, som Tom pekar på – då vi bör vända kurvorna. Om vi ökar avverkningarna nu ökar vi utsläppen, nu när vi behöver vända kurvorna. Det är inte alls bra.

Nu kommer utredningar om det här. Men vi brukar säga: Hellre effektiva bilar och lågenergilampor än fler kalhyggen som klimatpolitik. Det räcker. Sedan ska vi använda skogen värdefullt, och vi ska bygga mycket mer i trä. Väldigt lite av det som avverkas blir kollagring – det är en liten del. Jag håller helt med Marie Arwidson om att den måste öka. Det är väldigt bra att bygga i trä, men det mesta blir pappersmassa och annat sådant som snabbt blir koldioxid igen. Det är ingen kolsänka, absolut inte.

Ordföranden: Då är det dags för Claes Västerteg att avsluta detta seminarium.

Claes Västerteg (c): Den här förmiddagen börjar lida mot sitt slut, och man känner alltid att man vill diskutera vidare. En del inlägg på slutet gör att man känner att vi skulle ha behövt ytterligare en timme för att diskutera frågan på djupet.

Jag skulle vilja rikta ett tack till alla er som har bidragit till dagens seminarium, särskilt till er talare för värdefulla inlägg men också till frågeställarna från miljö- och jordbruksutskottet för väldigt bra och kloka frågor som har fört diskussionen vidare.

Det största tacket vill jag rikta till Miljömålsrådet. Jag tror att jag vågar prata för hela miljö- och jordbruksutskottet när jag säger att detta återkommande seminarium är mycket värdefullt i vårt arbete kring miljömålsfrågorna, givetvis, men också miljöarbetet som helhet.

Som har nämnts här tidigare har miljö målssystemet nu tio år på nacken, och det är ett oerhört viktigt redskap för beslutsfattare både på nationell nivå och på den lokala nivån. Det har, som har konstaterats, ett brett stöd i samhället. Men vi får aldrig låta utvecklingen stanna av, utan vi måste hela tiden söka sätt att utveckla och göra miljö målssystemet bättre och få ett än bredare stöd i samhället. Där har utredningen om miljö målssystemen, som Siv Ericsson redovisade, varit en del i det arbetet för hur vi ska kunna fortsätta att utveckla.

Vi politiker måste givetvis ta vårt ansvar utifrån de rön som kommer fram, våga agera och våga fatta de beslut som leder till att vi kommer närmare måluppfyllelse, men självklart också det som är grunden för allt, nämligen att det leder till att vi får en bättre miljö, både nationellt och globalt sett.

Vi kommer under våren i riksdagen att få anledning att återkomma till både miljö målssystemet och miljö målen när regeringen har lagt fram sin miljö målproposition någon gång under våren. Jag hoppas att vi även fortsättningsvis kan arbeta på ett konstruktivt sätt, som kommer att leda till ett fortsatt brett politiskt stöd för miljö målssystemen och för miljö målen. Jag tror att det har ett stort värde just för att vi ska kunna fortsätta att jobba med ett brett samhälleligt stöd.

Än en gång ett stort tack till Miljömålsrådet! Därmed är dagens seminarium avslutat.

BILAGA 6

Bilder från miljömålsseminariet

Eva Thörnelöf

16. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Miljömål

Miljömålen i halvtid
De Facto 2009

Eva Thörnelöf
Naturvårdsverket
2009-10-22

FOTO: KENNETH BERNTSSON/ÖRNEN

16. Ett rikt växt och djurliv

Förlusten av biologisk mångfald, både arter och ekosystem, fortsätter trots vidtagna åtgärder. Flera vanliga arter minskar, till exempel fåglar i jordbrukslandskapet.

Läget för hotade arter har försämrats. Nyttjandet av många biologiska resurser är inte hållbart.

Miljömål

FOTO: KENNETH BERNTSSON/ÖRNEN

16. Ett rikt växt och djurliv

Indikatorer som följer upp miljömålet:

- Föryngring av flodpärlmussla
- Häckande fåglar i fjällen
- Häckande fåglar i odlingslandskapet
- Häckande fåglar i skogen
- Häckande fåglar i våtmarker
- Häckande fåglar vid vatten
- Skyddad fjällmiljö

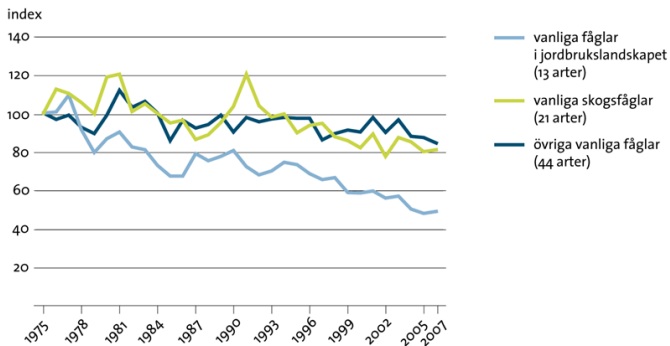

Foto: Kenneth Kallros/Stockholm

FIGUR 16.3 Beståndsutveckling i Sverige för några vanliga fågelarter 1975–2007

KÄLLA: SVENSK HÄCKFÅGELTAXERING

Når vi miljökvalitetsmålen?

MILJÖKVALITETSMÅL	Prognos för år 2020	Trend	MILJÖKVALITETSMÅL	Prognos för år 2020	Trend
1. Begränsad klimatpåverkan*			9. Grundvatten av god kvalitet		
2. Frisk luft			10. Hav i balans samt levande kust och skärgård		
3. Bara naturlig försurning			11. Myllrande våtmarker		
4. Gifrfri miljö			12. Levande skogar		
5. Skyddande ozonskikt			13. Ett rikt odlingslandskap		
6. Säker strålmiljö			14. Storslagen fjällmiljö		
7. Ingen övergödning			15. God bebyggd miljö		
8. Levande sjöar och vattendrag			16. Ett rikt växt- och djurliv		

* mälår 2020 i en första etapp

Når vi de regionala miljömålen?

MILJÖKVALITETSMÅL	Stockholm (AB)	Uppsala (C)	Södermanland (D)	Östergötland (E)	Jönköping (F)	Kronoberg (G)	Kalmar (H)	Gotland (I)	Blekinge (K)	Skåne (M)	Halland (N)	Västra Götaland (O)	Värmland (S)	Örebro (T)	Västmanland (U)	Dalarna (W)	Gästrikland (X)	Västernorrland (Y)	Jämtland (Z)	Västertotten (AC)	Norrbotten (BC)	Hela landet	
1. Begränsad klimatpåverkan*																							
2. Frisk luft																							
3. Bara naturlig försurning																							
4. Gifrfri miljö																							
5. Skyddande ozonskikt																							
6. Säker strålmiljö																							
7. Ingen övergödning																							
8. Levande sjöar och vattendrag																							
9. Grundvatten av god kvalitet																							
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård																							
11. Myllrande våtmarker																							
12. Levande skogar																							
13. Ett rikt odlingslandskap																							
14. Storslagen fjällmiljö																							
15. God bebyggd miljö																							
16. Ett rikt växt- och djurliv																							

* mälår 2020 i en första etapp

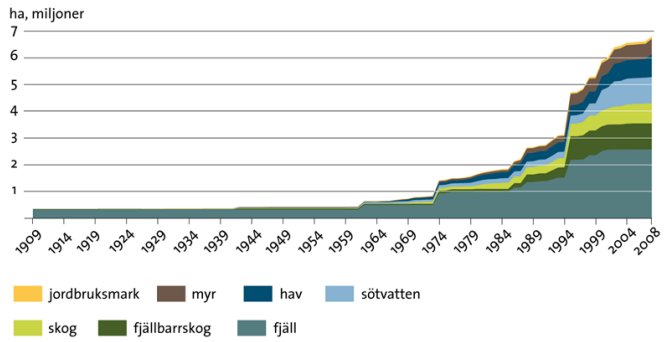
KÄLLA TILL BEDÖMNINGARNA AV DE REGIONALA MILJÖMÅLEN: LÄNSSTYRELSENAS RAPPORTERING TILL MILJÖMÅLSRÅDET

16. Ett rikt växt- och djurliv

- Hejdad förlust av biologisk mångfald, 2010
- Minskad andel hotade arter, 2015
- Hållbart nyttjande, 2007/2010

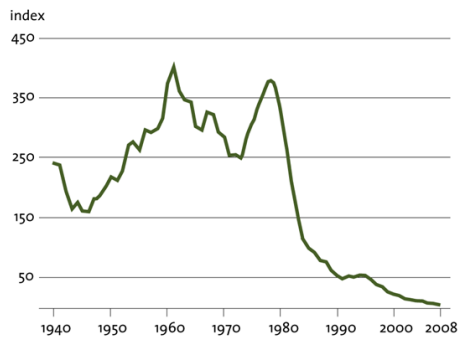

FIGUR A.1 Skyddad natur under 100 år

KÄLLA: NATURVÅRDSREGISTRET, NATURVÅRDSVERKET

FIGUR 16.2 Index för rekrytering av ål till Europa 1940–2008

KÄLLA: REPORT OF THE 2008 SESSION OF THE JOINT EIFAC/ICES WORKING GROUP ON EELS

Europas mål för biologisk mångfald

- Förlusten av biologisk mångfald ska ha hejdats år 2010
- Målet sattes år 2000
- Mål kommer inte att nås
- Europeiska Miljöbyrån, EEA, i sin rapport "Progress towards the European 2010 biodiversity target" nr 4/2009

Globala målet för biologisk mångfald

- "Att senast år 2010 uppnå en betydande minskning av den nuvarande förlusten av biologisk mångfald på lokal, nationell och regional nivå, som ett bidrag till fattigdomsbekämpning och till nytta för allt liv på jorden."
- Världens regeringschefer antog målet i Johannesburg 2002. Som fastställdes på 6:e konferensen för parterna till FN:s konvention om biologisk mångfald i april 2003.
- Målet kommer inte att nås

På gång....

- 2010 - Internationella året för Biologisk mångfald.
- TEEB – The Economics of Ecosystems and Biodiversity.

Pavan Sukhdev, Deutsche Bank leder arbetet med en "Stern-rapport" för ekosystem och biologisk mångfald.

Första rapporten september 2009 –
Climate issue update.

Monika Stridsman

Möjligheten att nå Levande skogar

Monika Stridsman
Generaldirektör, Skogsstyrelsen
22 oktober 2009

Vad innebär Levande skogar?

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

När vi Levande skogar?

1. Hård död ved, gammal skog, äldre lövrik skog ökar
2. Värdefulla naturmiljöer avverkas
3. Miljöhänsynen i skogsbruket behöver bli bättre
4. Fortsatt stora insatser kvarstår för långsiktigt bevarande av skogsmiljöer
5. Fornlämningar och andra värdefulla kulturmiljöer skadas av skogsbruk i stor omfattning

= EN HEL DEL ÅTERSTÅR ATT GÖRA

När vi delmålen till år 2010?

1. Långsiktigt skydd av skogsmark

2. Förstärkt biologisk mångfald

3. Skydd för kulturmiljövärden

4. Åtgärdsprogram för hotade arter

Hur kan vi närma oss målet?

1. Dialog med skogsbruket, återkoppling av resultat
2. Ökade resurser till långsiktigt bevarande av skogsmark

Tom Hedlund

Det internationella klimatarbetet och vårt svenska miljömål

Tom Hedlund

Globala utsläppsreduktioner

(bygger på IPCC)

- 2-gradersmål för att klara anpassning till rimliga ekonomiska, sociala och miljömässiga kostnader.
- Det innebär en stabilisering av halterna i atmosfären kring:
 - < 400 ppm (66-90% chans)
 - 450 ppm (50% chans)
- De globala utsläppen behöver börja minska senast från 2015-2020 och minst halveras från 2050

Reduktioner i i- och u-länder

2020	<u>I-länderna</u> behöver sammantaget minska sina utsläpp med 25-40% jämfört med 1990 <u>U-länderna</u> behöver minska sina utsläpp med ca 15-30% jämfört med nuvarande prognoser
2050	I-länderna behöver minska sina utsläpp med 80-95%

Globala kostnader

- Kostnaderna för klimateffekter om inget görs uppskattas till BNP-förluster på 5-20% (Stern m.fl.)
- Kostnaderna för att klara 2-gradersmålet uppskattas till BNP-förluster på högst 2,5% (EU:s klimatvetenskapliga expertgrupp)

Miljökvalitetsmålet

Begränsad klimatpåverkan

- Temperaturökningen globalt begränsas till högst 2 grader över förindustriell nivå
- Halten växthusgaser begränsas på lång sikt till högst 400 ppmv CO₂-ekv

Nationella klimatmål

2008-12	medelvärdet för utsläppen ska vara 4% lägre än 1990
2020	utsläppen ska var 40% lägre än 1990 för verksamheter som inte ingår i EU:s handelssystem
2050	Visionen är att Sverige inte har några nettoutsläpp

EU:s klimatmål

- Temperaturökningen globalt begränsas till högst 2 grader över förindustriell nivå

2020 utsläppen minskas med 20% jämfört med 1990 genom bl.a. ETS och klimat- och energipaketet

och med 30% om andra länder genomför jämförbara åtgärder

2050 Utsläppen minskas med 80-95% i linje med i-länderna som grupp

Klimatförhandlingarna

UNFCCC:

- Idag 2 spår:
 - Kyotospåret
 - Konventionsspåret utifrån Bali Action Plan
- Köpenhamnsöverenskommelse

Övriga förhandlingar:

- G8
- MEF
- G20
- Danmark och Grönlandsdialogen

Viktiga element i förhandlingarna

Gunn Persson

SMHI

Klimatförändringarnas påverkan på miljömålen

Gunn Persson
SMHI

SMHI

Klimat och miljömålsarbete

- Miljömålsarbetet syftar till hållbart nyttjande av naturresurser
- Klimatet är en grundläggande förutsättning för vår livsmiljö
- Klimatets förändring ändrar förutsättningarna

SMHI

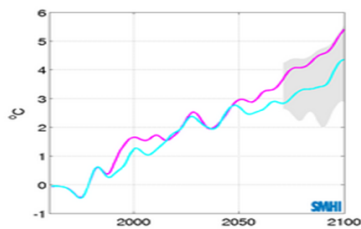
Kunskapsläge och kunskapsbehov för Sveriges 16 miljömål

 Begränsad klimatpåverkan	 Grundvatten av god kvalitet
 Frisk luft	 Hav i balans samt levande kust och skärgård
 Bara naturlig försurning	 Myllrande våtmarker
 Giffri miljö	 Levande skogar
 Skyddande ozonskikt	 Ett rikt odlingslandskap
 Säker strålmiljö	 Storlagen fjällmiljö
 Ingen övergödning	 God bebyggd miljö
 Levande sjöar och vattendrag	 Ett rikt växt- och djurliv
 Kulturmiljön	 Hälsofrågor
	 Fysisk planering och hushållning med mark och vatten samt byggnader

SMHI

Värt att komma ihåg

- Klimatförändringen är en pågående process
- Hastigheten är hög och ökar
- I perspektiv 2020: markanvändningsfrågor
- I perspektiv 2100: klimatförändring

SMHI

Vad innebär klimatförändringen för Miljömålen?

- Kan ej hanteras/lösas som ett eget problem
- Miljömålen täcker landskap, stad, kust, hav, fjäll, skog, jordbruk
- För att tolka hur klimatets förändring påverkar systemen behövs kunskap om processer
- För att förstå effekterna måste vi även bedöma möjligheterna till anpassningar i systemen

SMHI

- Vi har ofta vaga kunskaper om processerna i systemen i relation till klimatvariabler som temperatur och nederbörd.
- De problem som idag kan ses för att uppnå miljömålen tenderar att öka med klimatförändringen

SMHI

- För de miljömål som avser förbättring på sikt förlängs tidsperspektivet
- De indirekta effekterna (energiomställning, förändrad produktionsmöjligheter) störst betydelse
- Direkta effekter berör mest den biologiska mångfalden
 - Arktiska arter försvinner
 - Invasiva arter
- Landskapet förändras
- Konflikter med Klimatmålet

SMHI

Redskap för långsiktigt hållbart samhälle

- Fysisk planering för användning av mark och vatten och utformning av byggd miljö
- Landskapsplanering för hållbart nyttjande av landskapet
- Lagar och regler

SMHI

Behov för djupare analys

- Samsyn runt klimatfrågan
- Hjälp med att formulera behov av klimatunderlag
- Klimatunderlag för analys

SMHI

Tack!

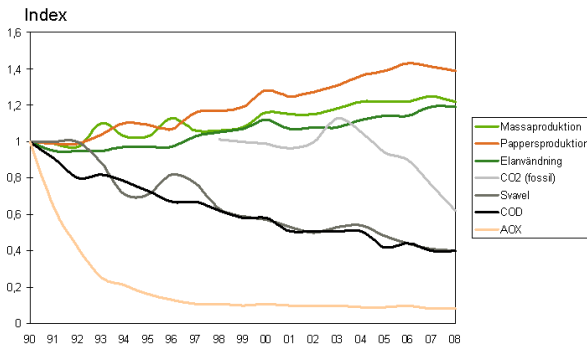
Marie S Arwidson

Skogsnäringens arbete för att nå miljömålen

Marie S. Arwidson
VD, Skogsindustrierna
2009-10-22

Ökad produktion – minskade utsläpp

Forskning visar klimat fördelar för trä

Uppförd byggnad med trästomme

Referensbyggnad med betongstomme

Uptag av CO₂ 150 ton

Utsläpp av CO₂ 96 ton

Miljömålet Levande skogar – 4 delmål, bl a

- Ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion.
- Mängden död ved ökas med minst 40 procent
- Skogsmarken brukas så att fasta fornlämningar inte skadas
- Åtgärdsprogram finns för hotade arter som har behov av riktade åtgärder

Skogsindustrins väg att nå målen

- Skogscertifiering enligt FSC eller PEFC
 - Frivilliga avsättningar
 - 860 000 ha frivilliga avsättningar nedan fjällnäragränsen
 - Inom ramen för delmål 1 blir drygt 1,4 milj ha avsatta.
 - Naturhänsyn i alla skogliga åtgärder
 - GPS och kartor i skogsmaskinerna med fornminnen inlagda.
-

Skogsindustrins mål Miljö och klimat

- Tillväxten i den svenska skogen ska öka med 20 miljoner per år till 2020
 - Uttagen av bioenergi från skogen ska öka med 20 TWh till 2020.
 - Sågverken ska till 2010 ta fram Carbon footprints för minst 80 procent av sina produkter.
 - Skogsindustrins energianvändning ska effektiviseras med minst 15 procent till 2020.
-

Skogsindustrins mål forts Miljö och klimat

- Skogsindustrins egen elproduktion ska öka med 2 TWh till 2020.
- Skogsindustrin ska fram till 2020 minska utsläppen av fossilt CO2 från transporter med 20 procent.
- Den svenska pappersindustrin bidrar till att uppfylla det europeiska målet för pappersåtervinning (66 procent 2010).

Mikael Karlsson

Nio svenska miljömål är knappast nås

MILJÖKVALITETSMÅL	Prognos för år 2020	Trend
1. begränsad klimatpåverkan*		
2. frisk luft		
3. bara naturlig försurning		
4. giftfri miljö		
5. skyddande ozonskikt		
6. säker strålmiljö		
7. ingen övergödning		
8. levande sjöar och vattendrag		
9. grundvatten av god kvalitet		
10. hav i balans samt levande kust och skärgård		
11. myllrande våtmarker		
12. levande skogar		
13. ett rikt odlingslandskap		
14. storslagen fjällmiljö		
15. god bebyggd miljö		
16. ett rikt växt- och djurliv		

Miljöpolitik och konkurrenskraft

“environmentally related taxes not identified to cause significant reductions in competitiveness of any sector”

The political Economy of Environmentally Related Taxes. OECD (2006)

“energy intensive industries are able to rise to climate change challenge, while maintaining competitiveness”

EU Commission High Level Group on Competitiveness, Energy and Environment (2007)

“concerns that carbon-intensive industries will locate in countries without carbon reduction policies... empirical evidence suggests only a small number of the worst affected sectors are internationally mobile... even for those, environmental policies are only one determinant of ... location decisions.”

The Economics of Climate Change. Stern Review (2006)

Naturskyddsföreningen

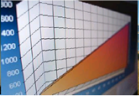

Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety

EU 2007 DE

Environment – Innovation – Employment

Elements of a European Ecological Industrial Policy

Working Paper to the Informal Meeting of Environment Ministers in Essen

1st-3rd June, 2007

‘As globalisation continues and ever more techno-logically advanced countries compete over growth, employment and resources, the ability to serve green markets will be a crucial factor in maintaining competitiveness.’

‘Tomorrow’s economic competitiveness will to a large extent be based on energy and resource efficiency.’

Siv Ericsson

Betänkande av Utredningen
om miljömålssystemet
SOU 2009:83

Utredare
Rolf Annerberg

Utredningen om miljömålssystemet

Genomförande

- Referensgrupp
- Möten med berörda myndigheter, näringsliv, ideella organisationer, forskare
- Konsultuppdrag, myndighetsrapporter, utredningar och vetenskaplig litteratur

Utredningen om miljömålssystemet

Miljömålssystemet har ett starkt stöd...

- Gemensam målbild för miljöarbetet
- Samverkan och ökat engagemang
- Regelbunden uppföljning av miljötillståndet
- Heltäckande struktur

Utredningen om miljömålssystemet

Förbättringsmöjligheter

- Tydliggöra syftet
- Öka realismen
- Effektivisera processen för åtgärder
- Föra systemet närmare politiken
- Beakta internationella kopplingar
- Öka delaktigheten för samhällets aktörer
- Förenkla systemet

Utredningen om miljömålssystemet

Balansera systemet

- Syftet med systemet är att **följa upp** miljö- tillståndet och att med utgångspunkt i uppföljningen **vidta åtgärder** för att nå målen

Utredningen om miljömålsystemet

Uppdraget

- Målstruktur och bedömningsgrund
- Systemets organisation

Utredningen om miljömålsystemet

När vi miljökvalitetsmålen?

MILJÖKVALITETSMÅL	Prognos för år 2020	Trend	MILJÖKVALITETSMÅL	Prognos för år 2020	Trend
1. Begränsad klimatpåverkan*			9. Grundvatten av god kvalitet		
2. Frisk luft			10. Hav i balans samt levande kust och skärgård		
3. Bara naturlig försurning			11. Myllrande våtmarker		
4. Gifrfri miljö			12. Levande skogar		
5. Skyddande ozonskikt			13. Ett rikt odlingslandskap		
6. Säker strålmiljö			14. Storslagen fjällmiljö		
7. Ingen övergödning			15. God bebyggd miljö		
8. Levande sjöar och vattendrag			16. Ett rikt växt- och djurliv		

* mätår 2050 i en första etapp

Utredningen om miljömålssystemet

Ursprunglig intention

...ekosystemen ska vara på väg att återhämta sig
inom 20-25 år

Nu

...miljökvalitet uppnås till 2020

Utredningen om miljömålssystemet

Ambitiösa men inte omöjliga

- **Miljökvalitet eller förutsättningar** ska vara uppnådda inom en generation till år 2025
 - förutsättningar med utgångspunkt i generationsmålet och miljöpolitiken i sin helhet
 - miljökvalitet – preciseringarna stöd
- Gifrfri miljö får ny formulering

En reviderad målstruktur

- **Miljökvalitetsmål** - anger den kvalitet som miljöarbetet ska leda till. Beslutas av riksdagen.
- **Generationsmål** - anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation. Beslutas av riksdagen.
- **Etappmål** - steg på vägen till att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Beslutas i huvudsak av regeringen.

Ett inriktningsmål för miljöpolitiken...

Att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Detta förutsätter en offensiv miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang.

- ekosystemen och ekosystemtjänster
- människors hälsa
- biologisk mångfald och kulturmiljön
- kretslopp och kemikalier
- energi
- konsumtionens miljöeffekter

Beståndsdelar

- 5 grundläggande värden - utgångspunkt för miljöpolitiken
- 3 övergripande miljömålsfrågor - utgår som begrepp
- 16 miljökvalitetsmål – kvarstår
- 1 generationsmål - revideras och förs in i målstrukturen
- Ca 70 delmål - blir etappmål för samhällsomställning
- Regionala och lokala miljömål
- Ca 100 indikatorer - uppföljningsverktyg
- 3 åtgärdsstrategier - övergår till flexibla strategier

Ett effektivare miljömålssystem

Uppföljning och utvärdering utförs skiljt från
utveckling av strategier och åtgärdsförslag

Utredningen om miljömålssystemet

Utveckling av strategier

- Parlamentarisk beredning tillsätts med uppgift att
 - ge råd till regeringen
 - ta fram strategier på uppdrag av regeringen
 - med utgångspunkt i politiska prioriteringar
 - med etappmål, styrmedel o underlag för EU o internationellt arbete
 - som siktar mot ett eller flera miljökvalitetsmål
 - organisera arbetsgrupper med berörda myndigheter och organisationer
- Miljömålsrådets ledamöter och experter blir experter till beredningen

Utredningen om miljömålssystemet

Det löpande miljöarbetet...

- ... som bedrivs av kommuner, näringsliv och statliga aktörer kommer alltid att vara avgörande för möjligheterna att nå målen.
- Myndigheternas ansvar för att *verka för att miljömålen nås* förtydligas i instruktionerna
 - länsstyrelserna
 - 7 målsansvariga myndigheter
 - 19 sektorsansvariga

Uppföljning och utvärdering

- Naturvårdsverket samordnar miljödataförsörjning och miljömålsuppföljning
 - berörda myndigheter lämnar underlag till NV
 - bedömningar görs i samråd
- En årlig samlad uppföljning och bedömning
 - presenteras på miljömålsportalen
 - uppdaterade indikatorer
- Fördjupad utvärdering - en gång per mandatperiod
 - problem – och gapanalys utan åtgärdsförslag
 - underlag till offentlig debatt

Oberoende riktad utvärdering

- Ny funktion
- Statskontoret gör riktade utvärderingar av styrmedel och myndigheters miljöarbete

Utredningen om miljömålssystemet

Förslagen förväntas ge ...

- Realistiskt miljömålssystem
- Större politisk relevans
- Bättre förutsättningar för engagemang och delaktighet för icke-statliga aktörer
- Effektivisering och viss förenkling

Utredningen om miljömålssystemet

